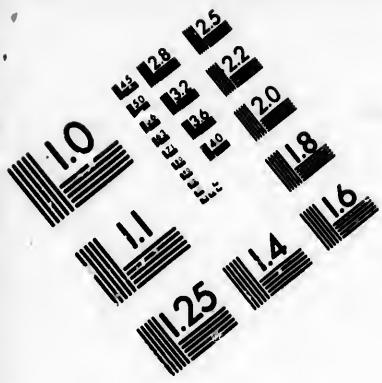

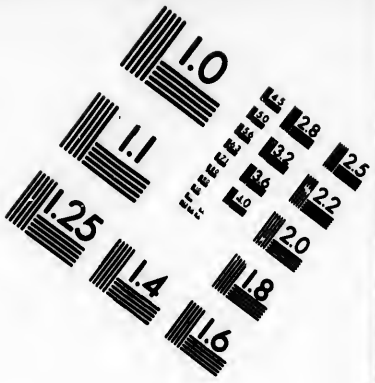

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

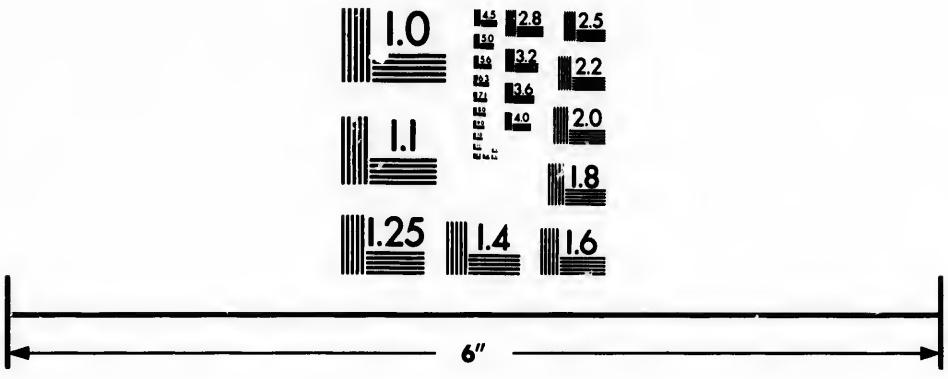

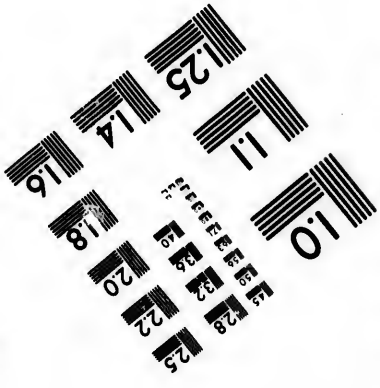

Photographic Sciences Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

CIHM/ICMH
Microfiche
Series.

CIHM/ICMH
Collection de
microfiches.

Canadian Institute for Historical Microreproductions / Institut canadien de microreproductions historiques

© 1986

Technical and Bibliographic Notes/Notes techniques et bibliographiques

The Institute has attempted to obtain the best original copy available for filming. Features of this copy which may be bibliographically unique, which may alter any of the images in the reproduction, or which may significantly change the usual method of filming, are checked below.

L'Institut a microfilmé le meilleur exemplaire qu'il lui a été possible de se procurer. Les détails de cet exemplaire qui sont peut-être uniques du point de vue bibliographique, qui peuvent modifier une image reproduite, ou qui peuvent exiger une modification dans la méthode normale de filmage sont indiqués ci-dessous.

- ☐ Coloured covers/ Couverture de couleur
- ☐ Covers damaged/ Couverture endommagée
- ☐ Covers restored and/or laminated/ Couverture restaurée et/ou pelliculée
- ☐ Cover title missing/ Le titre de couverture manque
- ☐ Coloured maps/ Cartes géographiques en couleur
- ☐ Coloured ink (i.e. other than blue or black)/ Encre de couleur (i.e. autre que bleue ou noire)
- ☐ Coloured plates and/or illustrations/ Planches et/ou illustrations en couleur
- ☐ Bound with other material/ Relié avec d'autres documents
- ☐ Tight binding may cause shadows or distortion along interior margin/ La reliure serrée peut causer de l'ombre ou de la distorsion le long de la marge intérieure
- ☐ Blank leaves added during restoration may appear within the text. Whenever possible, these have been omitted from filming/ Il se peut que certaines pages blanches ajoutées lors d'une restauration apparaissent dans le texte, mais, lorsque cela était possible, ces pages n'ont pas été filmées.
- ☐ Coloured pages/ Pages de couleur
- ☐ Pages damaged/ Pages endommagées
- ☐ Pages restored and/or laminated/ Pages restaurées et/ou pelliculées
- ☑ Pages discoloured, stained or foxed/ Pages décolorées, tachetées ou piquées
- ☐ Pages detached/ Pages détachées
- ☑ Showthrough/ Transparence
- ☐ Quality of print varies/ Qualité inégale de l'impression
- ☐ Includes supplementary material/ Comprend du matériel supplémentaire
- ☐ Only edition available/ Seule édition disponible
- ☐ Pages wholly or partially obscured by errata slips, tissues, etc., have been refilmed to ensure the best possible image/ Les pages totalement ou partiellement obscurcies par un feuillet d'errata, une pelure, etc., ont été filmées à nouveau de façon à obtenir la meilleure image possible.

☑ Additional comments:/ Commentaires supplémentaires: Wrinkled pages may film slightly out of focus.

This item is filmed at the reduction ratio checked below/
Ce document est filmé au taux de réduction indiqué ci-dessous.

10X	12X	14X	16X	18X	20X	22X	24X	26X	28X	30X	32X
					✓						

The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

National Library of Canada

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol → (meaning "CONTINUED"), or the symbol ▽ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

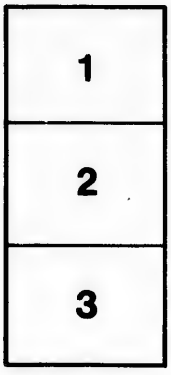

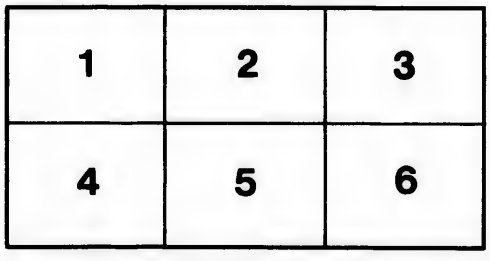

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

Bibliothèque nationale du Canada

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole → signifie "A SUIVRE", le symbole ▽ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

REIZE

RONDOM DE

WAERELD.

AVERTISSEMENT

REIZEN
RONDOM DE
WAEREL D,
DOOR
JAMES COOK,
VERTAALD DOOR
J. D. PASTEUR.
MET KAARTEN EN PLAATEN
TWEEDE DEEL.

TE LEYDEN, AMSTERDAM, EN 'S HAAGE, bij
HONKOOP, ALLART EN VAN CLEEF,
M DCC CIII.

INHOUD

VAN HET

TWEEDE DEEL.

TWEEDE BOEK.

EERSTE HOOFDSTUK.

bladz.

Beschrijving van enige andere Eilanden in de nabuurschap van Otahiti. *Verschillende voorvallen. Vertooning van een toneelspel en verscheiden bijzonderheden betreklijk de zeden en gewoonten der inwooneren.* 1

TWEEDE HOOFDSTUK.

Tocht van Oteroah *naar* Nieuw-Zeeland. *Voorvallen bij het landen en terwijl het schip in de* Armoedige Baai *ten anker lag.* 48

DERDE HOOFDSTUK.

bladz.

Beſchrijving van de Armoedige Baai *en het omliggend land. Tocht van daar tot* Kaap Keerweêr *en terug naar* Tolaga. *Verſlag van het volk en het land. Enige voorvallen aan dat gedeelte van de kust.* 71

VIERDE HOOFDSTUK.

Tocht van Tolaga *naar de* Mercurius-Baai. *Voorvallen aan boord en aan wal. Beſchrijving van verſcheiden gezigten van het land en van de* Heppahs *of verſchanste dorpen der inboorlingen.* . . 113

VIJFDE HOOFDSTUK.

Vaart van Mercurius-Baai *naar de* Eilanden-Baai. *Tochtjen op de rivier de* Theems. *Beſchrijving van de Indiaanen die de oevers bewoonen. Fraai timmerhout. Voorvallen met de inboorlingen en ſchermutſeling met dezelve.* 153

ZESDE HOOFDSTUK.

bladz.

Vaart van de Eilanden-Baai *om* Noord-Kaap *tot* Koningin Charlotte Kanaal. *Beschrijving van dat gedeelte van de Kust:* 187

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Verrigtingen in Koningin Charlotte Kanaal. *Doorvaart door de Straat, welke de twee eilanden van een scheidt en terug naar* Kaap Keerweer. *Afgrijslijke gewoonte der inboorlingen. Aanmerklijk vogelen gezang. Bezoek aan een* Heppah *en andere bijzonderheden.* . . 209

AGTSTE HOOFDSTUK.

Koers van Kaap Keerweer *zuidwaarts langs de oost-kust van* Poenammoe, *om* Zuid-Kaap *en terug tot den westlijken mond van* Cooks-Straat. *Beschrijving van de Kust en van de* Admiraliteit-Baai. *Vertrek van* Nieuw-Zeeland. *Verschillende bijzonderheden.* . 249

NEGENDE HOOFDSTUK.

bladz.

Algemeene beschrijving van Nieuw-Zeeland. *Ontdekking, Ligging, Uitgestrektheid, Luchtstreek en Voortbrengzelen van dat land.* 285

TIENDE HOOFDSTUK.

Beschrijving van de inwooneren van Nieuw-Zeeland, *hunne wooningen, kledij, opschik, spijzen en derzelver toebereiding, en van hunne levenswijze.* . . . 301

ELFDE HOOFDSTUK.

Van de Vaartuigen en Scheepvaart van de inwooneren van Nieuw-Zeeland; *van hunnen Landbouw, hunne Wapenen, Muzijk, Regeering, Godsdienst en Taal. Redenen tegens het bestaan van een Zuidlijk vast land.* . . 326

DE

PLAATEN EN KAARTEN

kunnen aldus ingevoegd worden

IN HET TWEEDE DEEL.

Plaat X. Gezigt van het Eiland *Huaheine* met het huis van God en een altaar met offerhanden, *tegens over bladz.* 7

— XI. Gezigt van het eiland *Ulietea* met eene dubbele Praauw en Schuitenhuis. 16

— XII. Gezigt van een binnenhuis op het eiland *Ulietea*. Vertooning van eenen Dans. 26

— XIII. Gezigt van eene doorboorde rots in *Nieuw-Zeeland*. . . . 105

— XIV. Gezigt van een verschanst dorp op eene doorboorde Rots gebouwd in *Nieuw-Zeeland*. . . . 142

— XV. Hoofd van een Krijgsman uit *Nieuw-Zeeland*. . . . 312

— XVI. Koffertjen met snijwerk versierd door de Inwooners van *Nieuw-Zeeland*. 327

— XVII.

— XVII. Oorlogs-Praauw van *Nieuw-Zeeland*. . . *tegens over bladz.* 328

— XVIII. Eene ſoort van Knodſen van de Inwooneren van *Nieuw-Zeeland*, op zijde, op den kant en op het eind te zien. 332

Kaart N°. III. Van de *Societeit-Eilanden*.
—— — IV. Van *Matavia* of *Matavai Baai* aan *Otahiti*, de haven *Owharre* aan *Huaheine*, de haven *Ohamaneno* en die van *Oopoa* aan *Ulietea*. . . . . } bl. 1.
—— — V. Van de eilanden in de naburſchap van *Otahiti*.
—— — VI. Van *Nieuw-Zeeland*. . . 48
—— — VII. Van de Rivier de *Theems*, en *Mercurius-Baai*, de *Eilanden-Baai* en *Tolaga-Baai* in *Nieuw-Zeeland*. . 113
—— — VIII. Van *Cooks Straat* in *Nieuw-Zeeland*. 209

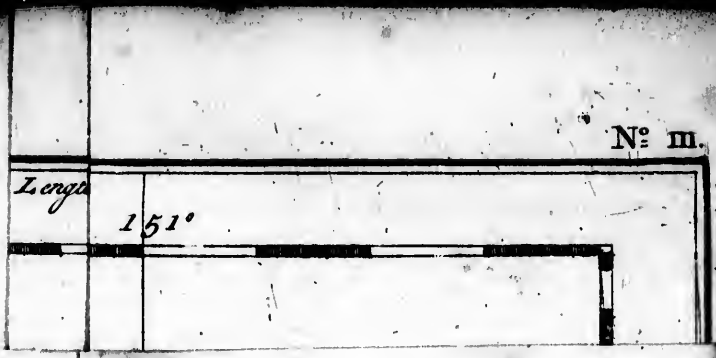
Nº m.
Longit
151°

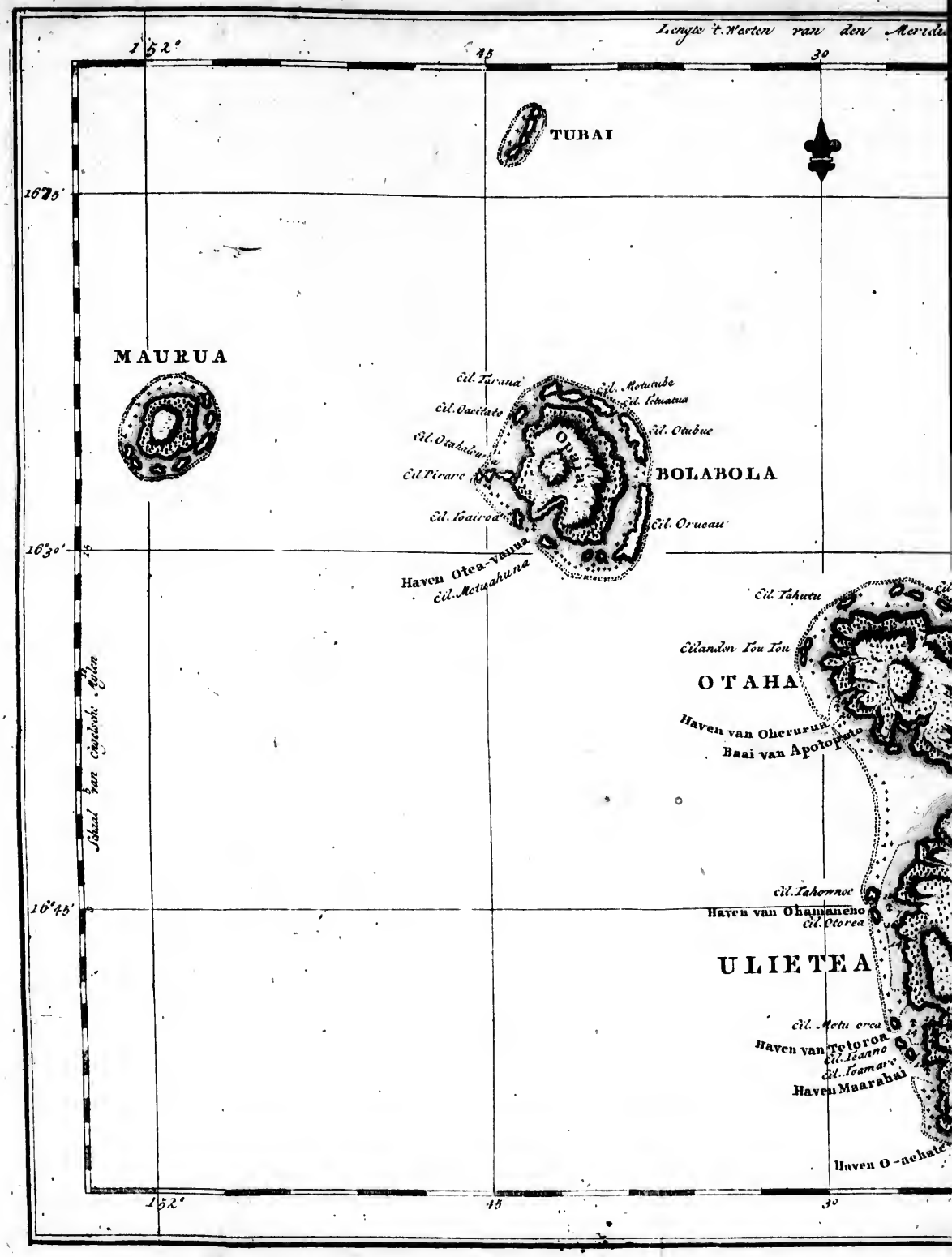
Lengte t. Westen van den Meridi
152°
45
30
TUBAI
16°75'
MAURUA
Eil. Tarana
Eil. Motutube
Eil. Oaeitato
Eil. Tetuatua
Eil. Otubue
Eil. Otahaburu
Eil. Piravé
BOLABOLA
Eil. Toairoa
Eil. Orueau
16°30'
Haven Otea-Vaitua
Eil. Motuahuna
Eil. Tahutu
Eilandon Tou Tou
O'TAHA
Haven van Oherurua
Baai van Apotopoto
Eil. Tahonnoe
Haven van Ohamaneno
Eil. Otorea
ULIETEA
Eil. Motu orea
Haven van Tetoroa
Eil. Toanno
Eil. Toamaro
Haven Maarahai
Haven O-nehate
16°45'
Eilanden van Oriolaki Archipel
152°
45
30

KAART
van de
SOCIETEIT EILANDEN
ontdekt door
LUIT. J. COOK
in het jaar
1769.

Afw. van het Kompas 3° 0' O.

...sten van den Meridiaan van Greenwich.

30 15 151° 16°45' 16°30' 16°45'

Schaal van Engelsche Mylen.

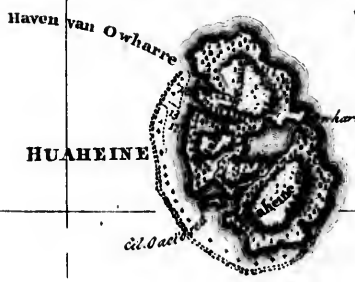

C. van Baarsel. omn. fecit.

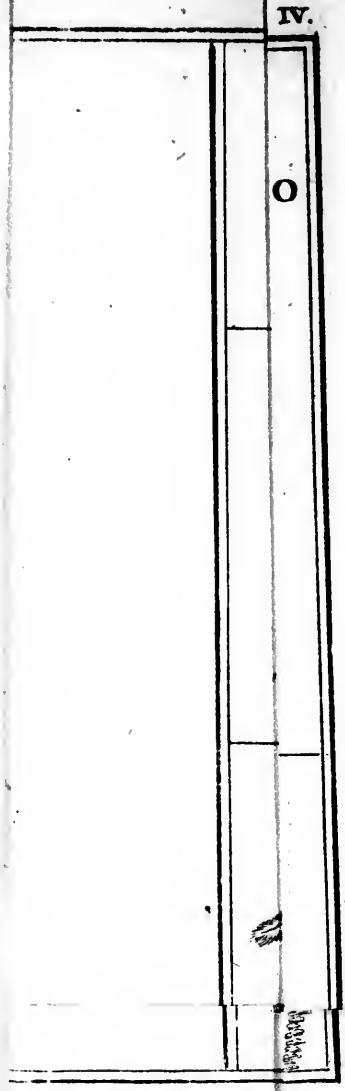
IV.
O

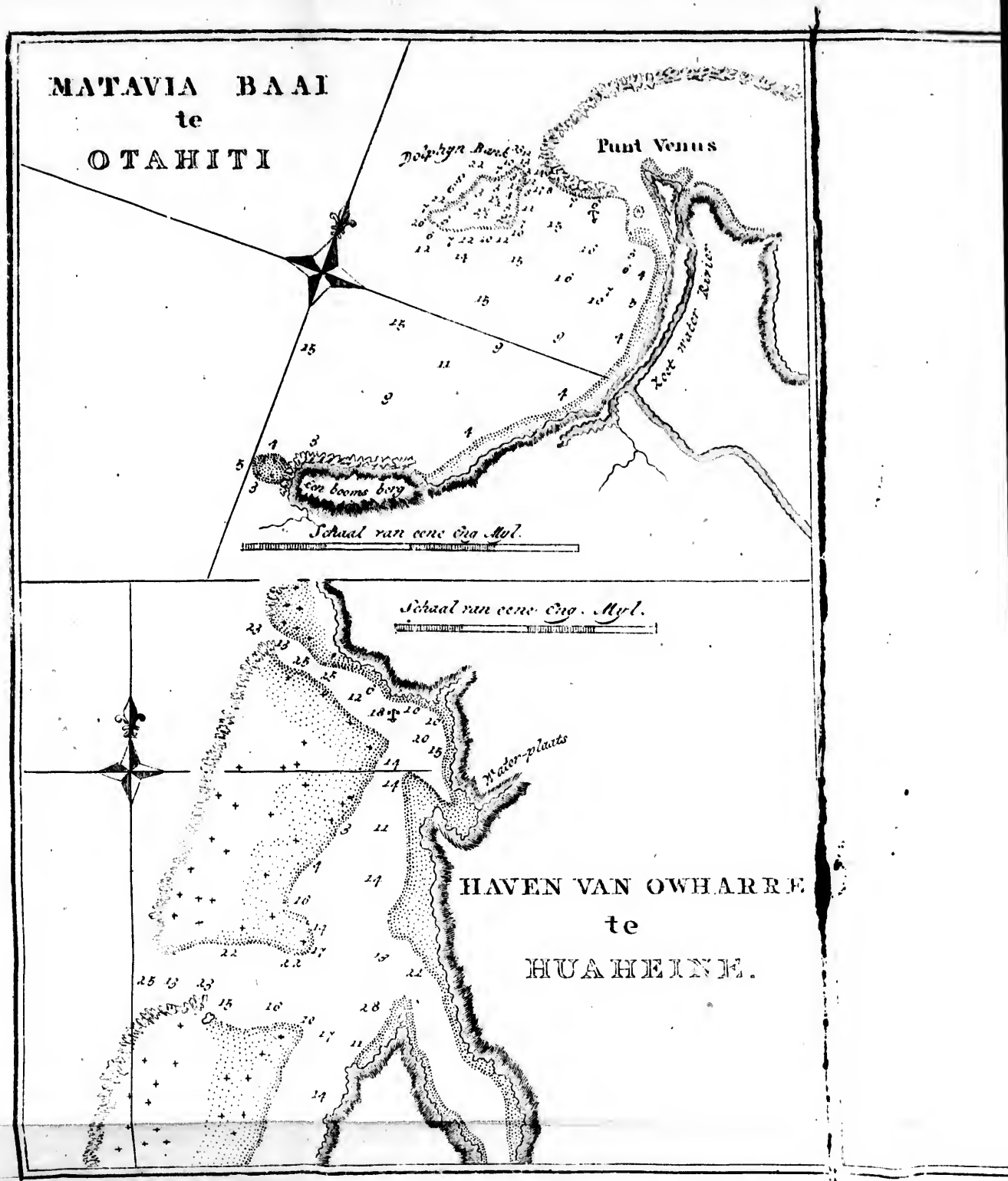
MATAVIA BAAI
te
OTAHITI
Dolphyn Bank
Punt Venus
Vaat water Revier
Een booms berg
Schaal van eene Eng. Myl.
Schaal van eene Eng. Myl.
Water-plaats
HAVEN VAN OWHARRE
te
HUAHEINE.

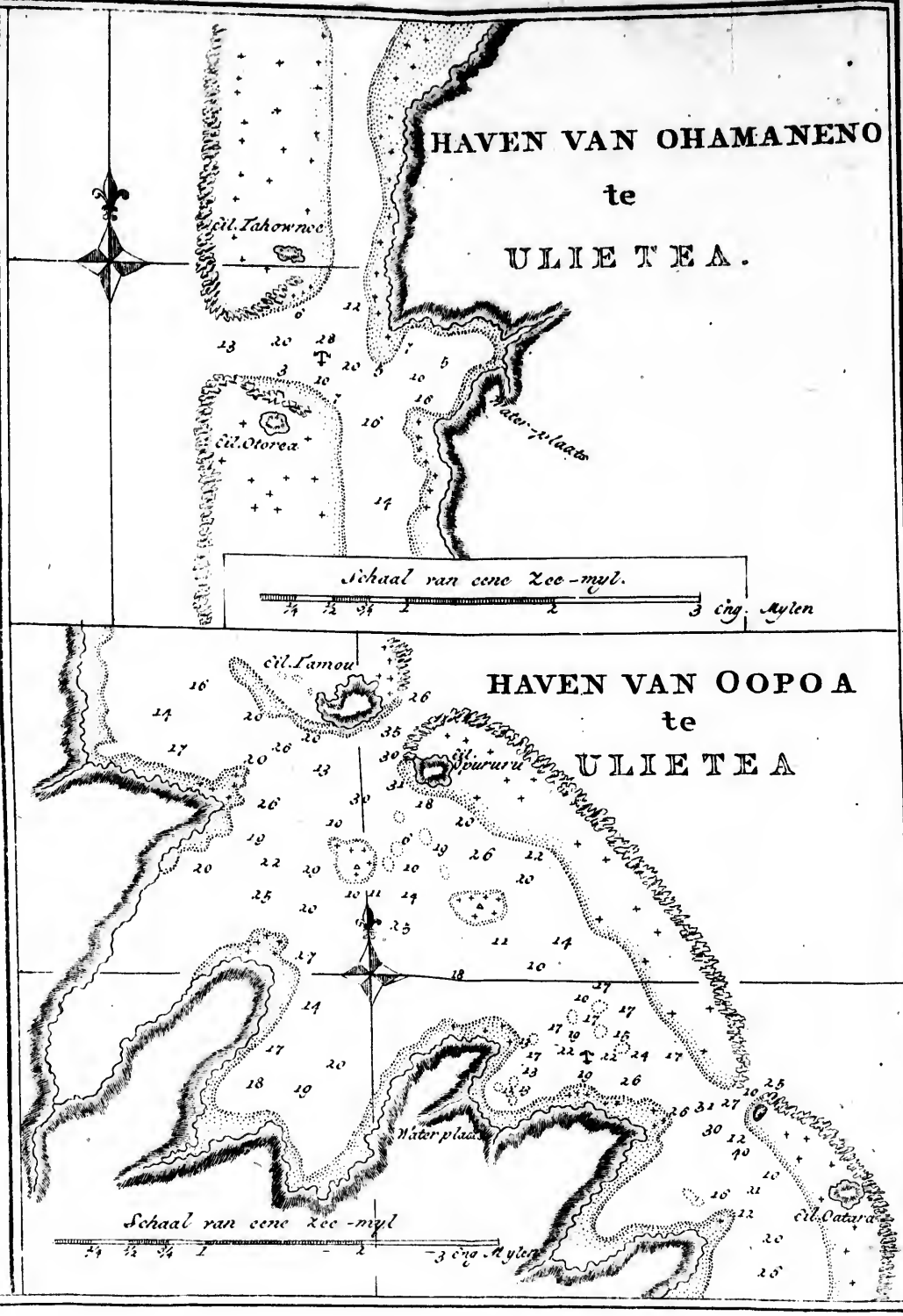
HAVEN VAN OHAMANENO
te
ULIETEA.
Eil. Tahowroe
Eil. Otorea
Water-plaats
Schaal van eene Zee-myl.
1/4 1/2 3/4 1 2 3 eng. Mylen
HAVEN VAN OOPOA
te
ULIETEA
Eil. Tamou
Eil. Opururu
Water plaats
Eil. Oatara
Schaal van eene Zee-myl
1/4 1/2 3/4 1 2 3 eng. Mylen

N°. V.

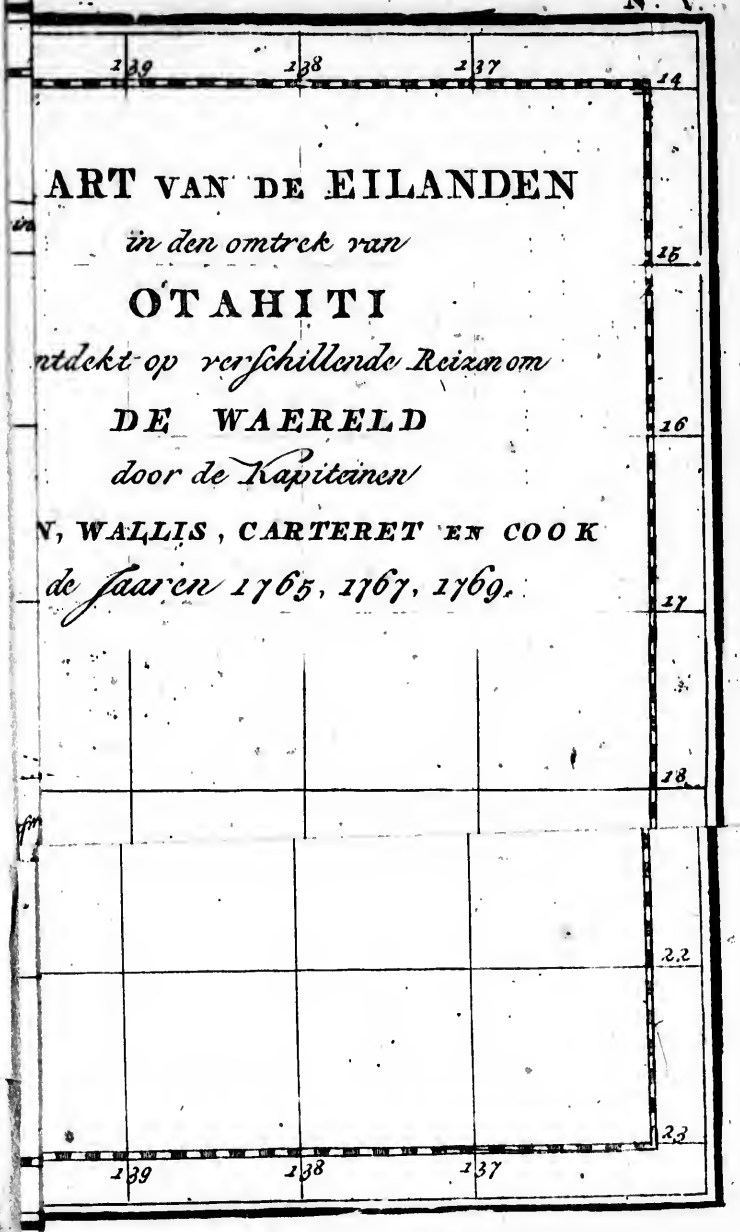

ART VAN DE EILANDEN

in den omtrek van

OTAHITI

ntdekt op verschillende Reizen om

DE WAERELD

door de Kapiteinen

N, WALLIS, CARTERET EN COOK

de jaaren 1765, 1767, 1769.

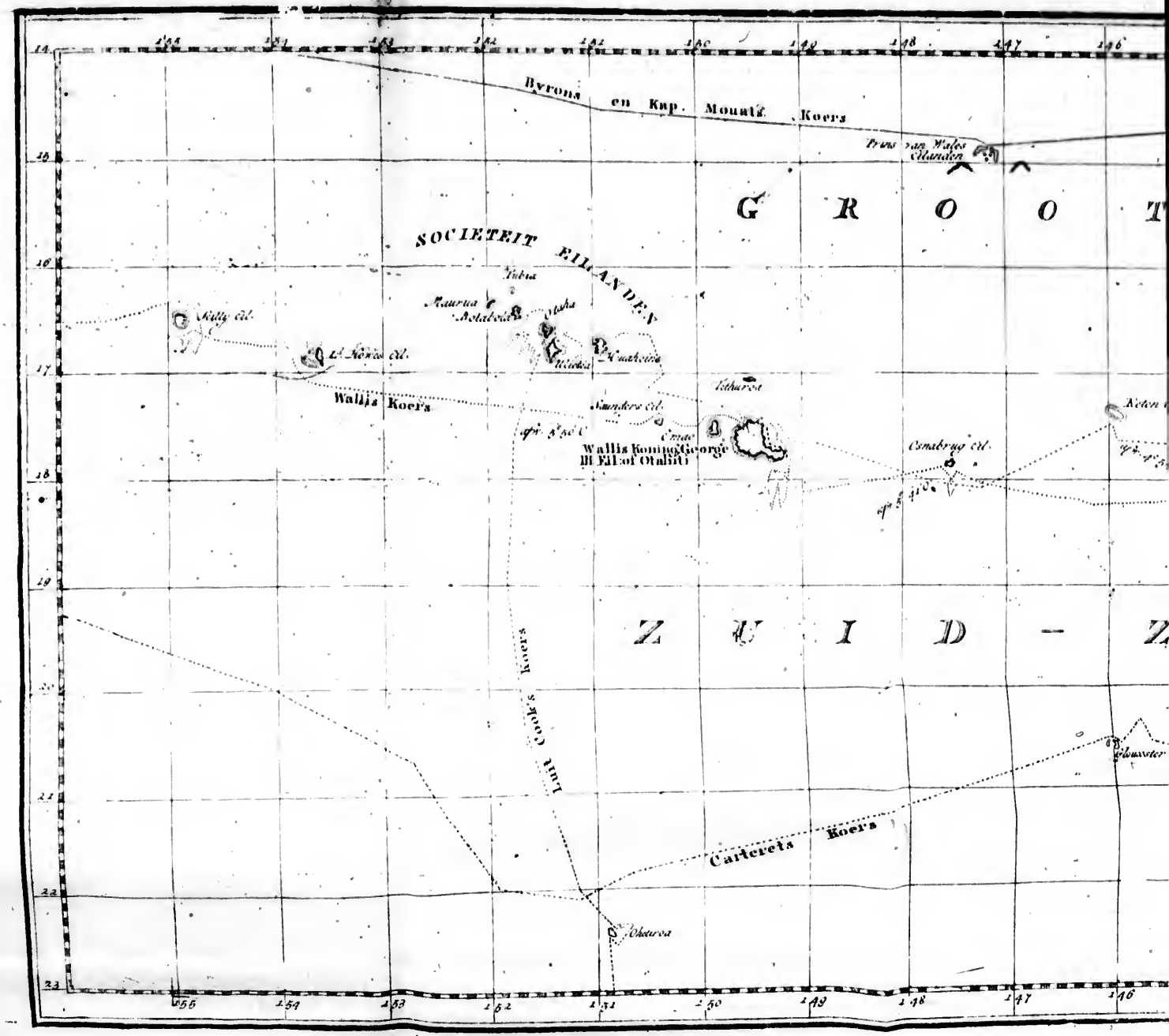
Byrons en Kap. Mounts. Koers
Prins van Wales Eilanden
G R O O T
SOCIETEIT EILANDEN
Tubia
Maitua
Motaboeta
Wallis cl.
Le Maire cl.
Wallis Koers
Saunders cl.
Taharoa
Wallis Koning George III Eil. of Otaheite
Osnabrug cl.
Z U I D -
Luit Coks Koers
Carterets Koers
Taharoa
Edwarster
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
156
154
153
152
151
150
149
148
147
146

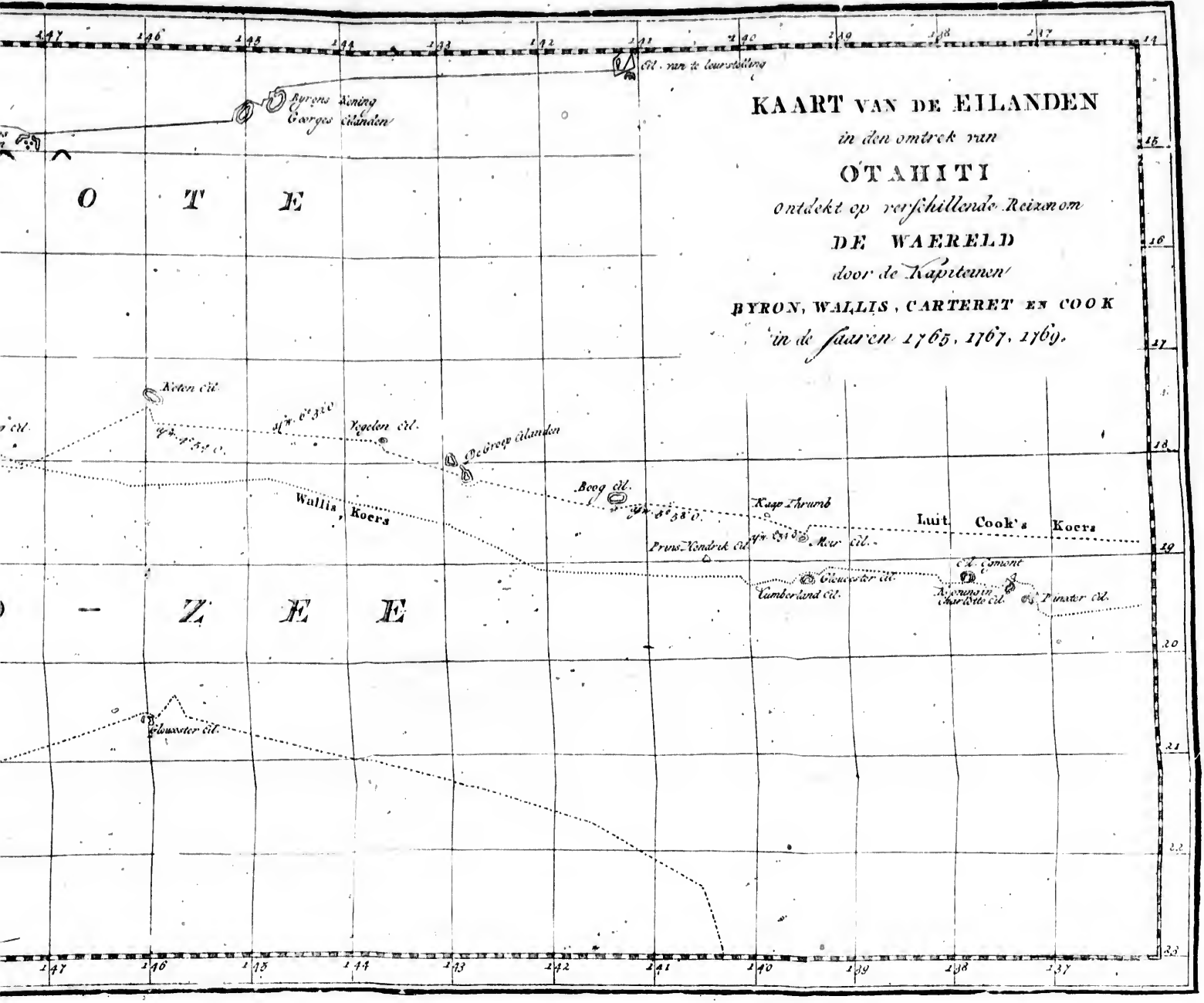
KAART VAN DE EILANDEN
in den omtrek van
OTAHITI
ontdekt op verschillende Reizen om
DE WAEREL D
door de Kapiteinen
BYRON, WALLIS, CARTERET EN COOK
in de jaaren 1765, 1767, 1769.
O T E
Z E E
Byrons Koning Georges eilanden
Ct. van te leur stelling
Keten Ct.
Vogelen Ct.
De Groep eilanden
Boog Ct.
Wallis, Koers
Kaap Thrumb
Luit. Cook's Koers
Prins Hendrik Ct.
Mer Ct.
Gloucester Ct.
Cumberland Ct.
Ct. Conde
Agamemnon Charlotte Ct.
Pitmer Ct.
Gloucester Ct.
147
146
145
144
143
142
141
140
139
138
137
17
18
19
20
21
22
23

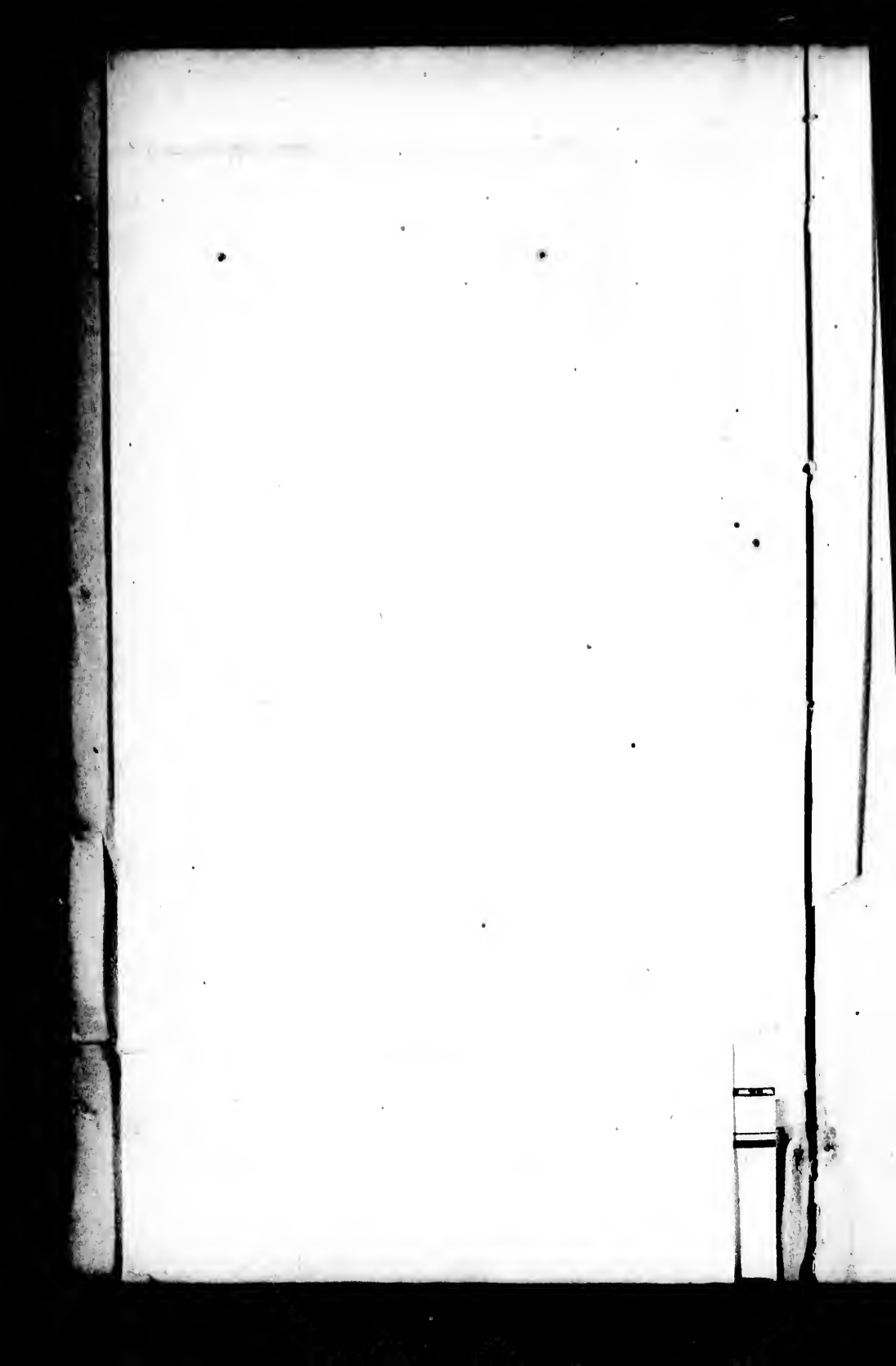

REIZE

RONDOM DE

WAEREL D.

TWEEDE BOEK.

EERSTE HOOFDSTUK.

Beſchrijving van enige andere Eilanden in de nabuurſchap van Otahiti. *Verſchillende Voorvallen. Vertooning van een tweeſpel en verſcheiden bijzonderheden betreklijk de zeden en gewoonten der inwooneren.*

Na dat wij van onze vrienden geſcheiden waren, maakten wij klein zeil met zagte koeltjens en helder weder en wierden door TUPIA onderrigt dat vier van de nabuurige eilanden, die hij met de naamen van *Huaheine*, *Ulietea*, *Otaha* en *Bolabola* benoemde, op den affland van tusſchen eenen en twee dagen zeilens van *Otahiti* lagen en dat 'er varkens, gevogelte en andere ververſchingen, van welke wij zedert enigen tijd maar zeer ſchaarsch waren voorzien geworden, in grooten overvloed te krijgen zouden zijn; maar

van de bergen van *Otahiti* een eiland ontdekt hebbende dat Noordwaarts lag, 't welk hij *Tethuroa* noemde, beſloot ik eerst op hetzelve aan te houden, om het van nader bij te bezien. Het ligt N. ½ W. agt mijlen van het Noordlijk eind van *Otahiti*, op hetwelk wij den overgang van Venus hadden waargenoomen en aan hetwelk wij, om die reden, den naam van *Kaap Venus* gegeeven hadden. Wij bevonden dat het een klein eiland was en TUPIA zeide ons dat het geene vaste bewooners had, maar dat het nu en dan door de inwooneren van *Otahiti* bezogt wierd, die zig ſomtijds voor enige dagen daar henen begaven om te viſſchen; wij beſlooten dan niet meer tijd te verſpillen met hetzelve nader opteneemen, maar *Huaheine* en *Ulietea* optezoeken, welke hij ons beſchreef als wel bevolkt en als in grootte *Otahiti* evenaarende.

Den veertienden ten zes uuren in den morgen was het Westlijkst gedeelte van *Eimeo*, of *York-eiland* Z. O. ½ Z. en het midden van *Otahiti* O. ½ Z. van ons. Op den middag hadden wij het midden van *York-eiland* O. ten Z. ½ Z. en *Port Royal baai* op *Otahiti* Z. 70° 45′ O. op een en zestig mijlen afſtands, en een eiland, dat wij voor *Saunders-eiland* aanzagen, bij de inboorlingen *Tapoamanao* genaamd, Z. Z. W. Wij zagen ook land in het N. W. ½ W. 't welk TUPIA zeide dat *Huahcine* was.

Den

Den vijftienden was het mistig met dan flappe koelten en dan ftilte, zoo dat wij geen land konden onderkennen en flegts weinig wegs vorderden. Onze Indiaan, TUPIA, bad dikwijls zijnen God *Tane* om wind en beroemde zig ook telkens dat zijn gebed verhoord wierd; hij gebruikte ook indedaad een zeer goed middel om zig daarvan te verzeekeren, want hij begon zijn gebed aan *Tane* nooit voor hij een koeltjen zag aankoomen en voor het zoo digt bij was dat hij wist dat het het fchip bereiken moest eer zijn gebed geheel zoude geëindigd zijn.

Den zestienden kreegen wij een zagt koeltjen en in den morgen omtrent agt uuren ons digt bij het Noord-Westlijk gedeelte van het eiland *Huaheine* bevindende, wierpen wij het dieplood uit, maar vonden geen grond met tagtig vademen. Daar kwamen weldra enige kanos af, maar het volk fcheen bevreesd en hield zig op eenen afftand tot zij TUPIA gewaar wierden, en toen waagden zij het nader te koomen. In een der vaartuigen, dat tot aan de zijde van het fchip kwam, was de Koning van het eiland met zijne vrouw. Op onze verzeekering van vriendfchap, die wij dikwijls en met allen ernst herhaalen moesten, kwamen hunne Majefteiten en nog enige andere aan boord. In het eerst waren zij van verbaasdheid getroffen en verwonderden zig over alles dat men hun liet zien; zij deeden egter gee-

ne vraagen en, te vreden ſchijnende met hetgeen men hun toonde, zogten zij naar geene andere merkwaerdige voorwerpen, met welke zij natuurlijk onderſtellen moesten dat een gebouw, dat voor hun zoo nieuw en zoo groot was als het ſchip, voorzien moest zijn. Na eene korte poos wierden zij wat gemeenzaamer. Men gaf mij te verſtaan dat de naam van den Koning OREE was en hij ſtelde mij voor, als een blijk van zijne vriendſchap, dat wij onze naamen verwisſelen zouden. Hierin bewilligde ik gereedlijk en hij was COOKIE, want zoo ſprak hij mijn naam uit, en ik was OREE, zoo lang wij bij malkanderen waren. Wij bevonden dat dit volk zeer veel overeenkomst had met dat van *Otahiti* in hunne perſoonen, kleeding, taal en alle andere omſtandigheden, behalven dat zij, als men TUPIA gelooven mogt, in het geheel niet diefachtig waren.

Kort na het middagmaal kwamen wij ten anker in eene kleine, maar zeer goede haven aan de West-zijde van het eiland, die de inboorlingen *Owharre* noemen, in agttien vademen water, goeden ankergrond en voor alle winden beveiligd. Ik gong onmiddelijk naar den wal, verzeld van den Heer BANKS, Doctor SOLANDER, den Heer MONKHOUSE, TUPIA, Koning COOKIE en enige andere der inboorlingen, die zedert des morgens altoos aan boord gebleven waren. Zoo dra wij aan land kwamen,

ont-

ontblootte TUPIA zig tot aan den middel en verzogt den Heer MONKHOUSE insgelijks zoo te doen: toen gong hij nederzitten voor eenen talrijken troep inboorlingen, die in een groot huis of onder een groot dak verzameld waren; want hier, zoo wel als te *Otahiti*, beſtaat een huis enkel uit een dak dat op paalen rust; en alle de overige van ons gongen, op zijn verzoek, agter hem ſtaan. Nu begon hij eene aanſpraak of een gebed, dat omtrent een vierde uurs duurde, terwijl de Koning, die regt over hem ſtond, nu en dan enige woorden ſprak, die bepaalde andwoorden ſcheenen te zijn. Onder het doen van zijne aanſpraak reikte hij op verſchillende tijden twee neusdoeken, eene zwarte zijden das, enige glazen koraalen, twee kleine bosſen vederen en enige plataanen over, als geſchenken voor hunnen *Eatua*, of God. In plaats van dezelve ontvong hij voor onzen *Eatua* een varken, enige jonge plataanen en twee kleine bosſen vederen, welke hij beval aan boord van het ſchip te brengen. Na deeze plegtigheden, die wij onderſtelden dat de bevestiging van een verbond van vriendſchap tusſchen ons behelsden, kon ieder van ons gaan daar het hem goed dagt en TUPIA begaf zig terſtond naar eene van de *Morais*, om daar zijne offerhanden te brengen.

Des anderen daags 's morgens begaven wij ons weder aan land en klommen op de heuvelen,

daar de voortbrengzelen even dezelfde waren als die van *Otahiti*, behalven dat de rotſen en de klei meer verbrand ſcheenen. De huizen waren net en de ſchuiten-huizen bijzonder groot; een, dat wij maten, was vijftig ſchreden lang, tien breed en vier en twintig voeten hoog; het was in de gedaante van eene puntige boog, als die van onze oude dom-kerken, aan de eene zijde onderſtut door zes en twintig, en aan de andere door dertig pijlaaren of liever paalen, omtrent twee voeten hoog en een dik, op de meeste van welke ruuwe afbeeldingen van menſchen-hoofden gefneden waren en verſcheiden grillige figuuren, niet geheel ongelijk aan die, welke wij ſomtijds aan het begin en het eind van oude boeken in hout-ſnede gedrukt zien. De vlakten of het platte gedeelte van het land had overvloed van brood-vrugt en kokos-nooten-boomen; op ſommige plaatſen egter waren ziltige moeraſſen en plaſſen, die geene van beiden konden voortbrengen.

Wij gongen den agttienden weder aan wal en zouden ons op onzen wandelweg van het voordeel van TUPIA's gezelſchap bediend hebben; maar hij had het te druk met zijne vrienden; wij namen egter zijnen jongen, die TAYETO heette, met ons en de Heer BANKS gong iets, dat te vooren zijne aandacht zeer ſterk tot zig getrokken had, nader bezigtigen; het was eene ſoort van kist of

ark,

Gezigt van het Eiland Huaheine met het Huis van Goo

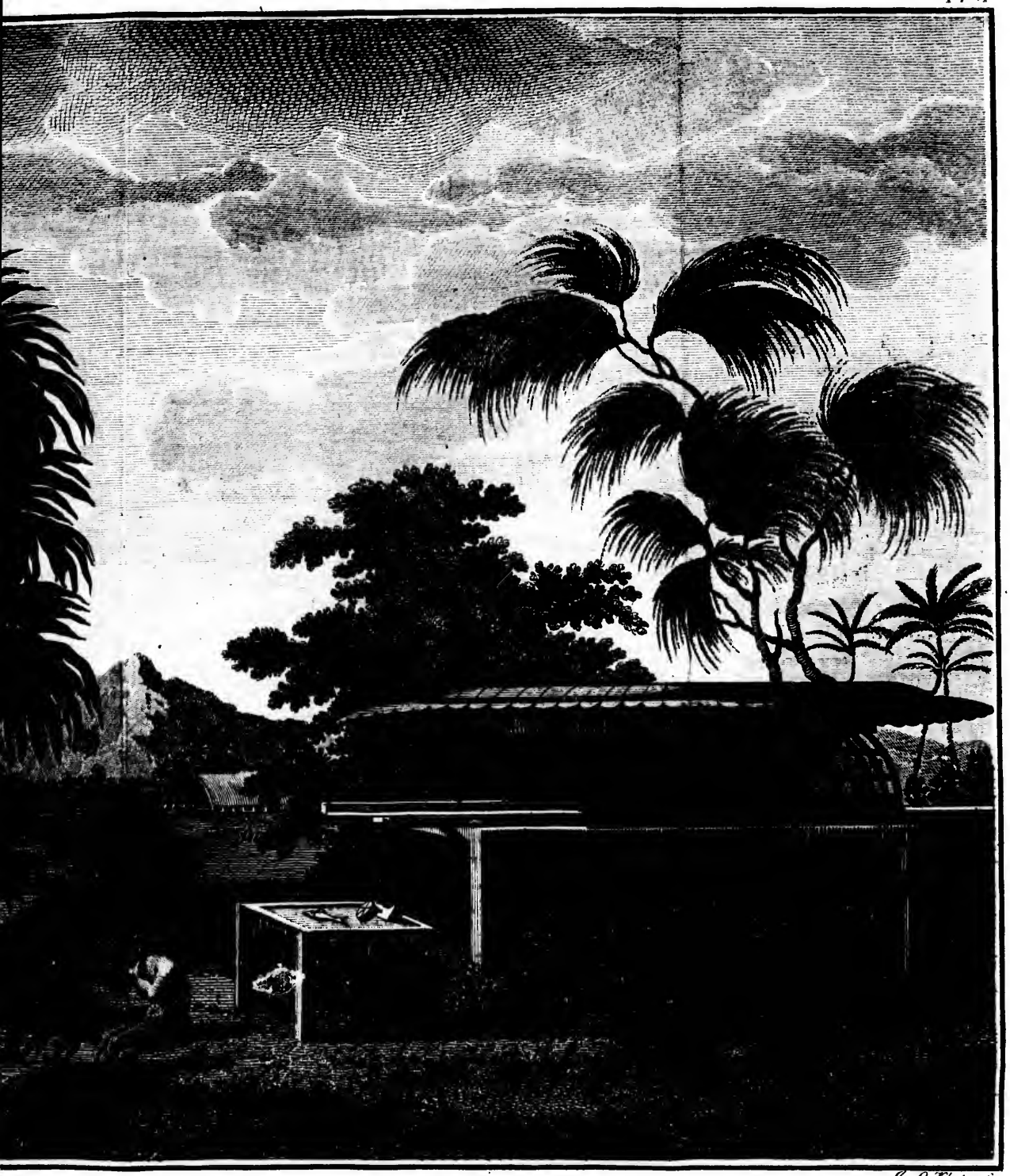

G. P. Klaubor Sc.

luis van God en een Altaar met Offerhanden.

het Huis van

ark, welker dekzel 'er net op vast genaaid was en dat zeer zindelijk met palmiet-noten-bladeren gedekt was; zij was op twee ſtokken vast gemaakt en rustede op kleine houten boogjens, die zeer net gewerkt waren: de ſtokken ſcheenen beſtemd om haar van de eene plaats naar de andere te draagen, op de wijze van onze draag-ſtoelen; in het een eind was een vierkant gat, in welks midden een ring was, die de zijden raakte en de hoeken open liet, zoo dat hij een rond gat in het vierkant gat maakte. De eerſte reis dat de Heer BANKS deeze kist zag, was de opening aan het eind met een ſtuk doek geſtopt, dat hij niet aanraakte, om geene ergernis te geeven; waarſchijnlijk was 'er toen iets in; maar nu was het doek weggenoomen en, toen men 'er in keek, vond men het ledig. De algemeene gelijkenis tuſſchen deeze kist en de ark des Heeren bij de Jooden is aanmerkenswaerdig; maar het is nog aanmerkenswaerdiger dat, toen wij den jongen vroegen hoe het genaamd wierd, wij ten andwoord kreegen: *Ewharre no Eatua*, het „ Huis van den „ God;" hij kon egter geen bericht van deszelfs berekenis of gebruik geeven. Wij hadden eene ſoort van koophandel met de inboorlingen begonnen; maar hij gong langzaam voort, want als 'er iets te koop geveild wierd, wilde niemand van hun het op zijn eigen gedagten neemen, maar won den raad in van twintig of dertig per-

ſoonen, dat niet geſchieden kon zonder veel tijd te verliezen. Wij kreegen egter elf biggen en namen voor des anderen daags poogingen te doen om meer andere te krijgen.

Wij bragten dan den volgenden dag enige bijltjens mede, welke wij gehoopt hadden niet nodig te zullen hebben op een eiland, dat voor ons door geenen Europeaan ooit bezogt was. Voor deeze bijltjens kreegen wij drie zeer groote varkens en, naardien wij voorneemens waren in den agtermiddag onder zeil te gaan, kwam Koning OREE met verſcheiden andere aan boord om afſcheid te neemen. Den Koning gaf ik een klein plaatjen van tin, op welk het volgend opſchrift geſlaagen was: *Het Schip van Zijne Brittanniſche Majeſteit de Onderneeming, gecommandeerd door Luitenant Cook, 16 Julij 1769, Huaheine.* Ik gaf hem ook enige koperen ſpeel-penningen, die naar Engelſche munt-ſpecieën geleeken, in het jaar 1761 geſlaagen, met enige andere geſchenken, en hij beloofde dat hij die alle, voornamelijk de plaat, al zijn leven bewaaren zoude. Het kwam mij voor dat dit een zoo duurzaam getuigenis was van de eerſte ontdekking van dit eiland door ons, als wij maar enigzints agter zouden kunnen laaten en onze bezoekers wel voldaan en vergenoegd weggezonden hebbende, haalden wij de zeilen bij en vertrokken omtrent ten half drie uuren na den middag.

Het

Het eiland *Huaheine* of *Huahene* ligt op 16° 43′ Zuider Breedte en op 150° 52′ Wester Lengte van Greenwich: het is omtrent een en dertig zee-mijlen van *Otahiti* verwijderd in de rigting van N. 58 W. en heeft omtrent zeven mijlen in zijnen omtrek. Deszelfs oppervlakte is bergachtig en oneffen en het heeft eene veilige en gemaklijke haven. De haven, die bij de inboorlingen *Owalle* of *Owharre* genoemd wordt, ligt aan de West-zijde onder het Noordlijkst hoog land en binnen de Noordlijke punt van het rif, dat langs dat gedeelte van het eiland ligt; daar zijn in het rif twee ingangen of openingen, door welke men in dezelve koomen kan, welke omtrent anderhalve Engelsche mijl van elkanderen liggen; de Zuidlijkste is de wijdste en aan de Zuid-zijde van denzelven ligt een zeer klein zandig eilandjen.

Huaheine schijnt eene maand vroeger in zijne voortbrengzelen te zijn dan *Otahiti*, want wij vonden de kokos-nooten reeds vol pit en enige van de nieuwe brood-vrugten waren reeds goed om te eeten. Van de kokos-nooten maaken de inwooners eene spijs, die zij *Poe* noemen, waartoe zij dezelve met yams vermengen; zij schrappen beiden fijn en dit poeder door malkander vermengd hebbende, werpen zij het in eenen houten trog met enige gloeiende steenen, en maaken 'er dus eene olieachtige koek van, die ons volk zeer wel smaakte, voornamelijk als hij in

de pan gebakken was. De Heer BANKS vondt hier niet meer dan elf of twaalf nieuwe planten; maar hij zag enige inſekten en eene ſoort van Scorpioen, die hem nog onbekend waren.

Deeze eilanders ſchijnen grooter en ſterker dan die van *Otahiti*. De Heer BANKS mat eenen der mannen en vondt hem zes voeten, drie duimen en eenen halven hoog; maar zij zijn zoo lui dat hij geenen van hun allen kon overhaalen om met hem de bergen op te gaan; zij zeiden, als zij het ondernamen, van vermoeidheid te zullen ſterven. De vrouwen waren zeer ſchoon, ſchooner dan die van *Otahiti*, en wij vonden haar over het algemeen bevalliger, ſchoon wij geene zagen die met enige bijzondere ſchoonheden van het laatſte eiland konden vergeleken worden. Beiden de kunnen ſcheenen minder beſchroomd en minder nieuwsgierig te zijn: ik heb reeds aangemerkt dat zij aan boord naar niets vroegen en, als wij een ſnaphaan afſchooten, waren zij wel verſchrikt, maar zij vielen niet tegens den grond, gelijk onze vrienden van *Otahiti* altoos deeden, toen wij eerst bij hen kwamen. Van dit onderſcheid kan men egter gemaklijk eene andere reden geeven; het volk te *Huaheine* had het ſchip de *Dolphijn* niet gezien; dat van *Otahiti* wel. Bij het laatſte was dus de ſlag van eenen ſnaphaan verbonden met het denkbeeld van eenen onmiddelijken dood; voor het ander

was

was 'er niets vreeslijks in dan de slag en het vuur, naardien zij deszelfs vermogen van den dood te geeven nog nooit ondervonden hadden.

Terwijl wij aan land waren, bevonden wij dat TUPIA hen boven verdienste geprezen had, toen hij ons gezegd had dat zij niet steelen zouden; want een van hun wierd op de daad betrapt. Maar toen men hem bij het hair gegrepen had, kwamen de overige, in plaats van weg te loopen, gelijk het volk op *Otahiti* zou gedaan hebben, rondom en vroegen wat hij gedaan had; maar dit kan men ook verklaaren zonder hun eenen meerderen graad van kloekmoedigheid toetetschrijven; zij hadden geene ondervinding van de gevolgen van de gevoeligheid der Europeaanen, welke het volk van *Otahiti* bij verscheiden gelegenheden ten kosten van hun leven verkregen had. Men moet egter tot hunne eer erkennen dat, toen zij verstonden wat 'er gebeurd was, zij hunne afkeuring sterk lieten blijken en ons raadden den dief eene goede dragt slagen te geeven, die hem onmiddelijk wierd toegediend.

Nu zeilden wij naar het eiland *Ulietea*, dat zeven of agt mijlen *Z. W.* ten *W.* van *Huaheine* ligt en des avonds ten half zeven waren wij binnen drie mijlen van het land aan den Oost-kant van het eiland. Wij hielden den geheelen nagt af en aan, en toen des anderen daags de dag aanbrak, zeilden wij op den wal aan; kort daarna onr-

ontdekten wij eene opening in het rif, dat voor het eiland ligt, binnen welk TUPIA ons zeide dat eene goede haven was. Ik liet het egter niet geheel op zijn woord aankoomen, maar zond den ſtuurman met de pinas uit om het te onderzoeken: weldra maakte hij ſein dat het ſchip zou volgen, waarop wij dan binnen zeilden en op twee en twintig vademen waters in eenen zagten grond het anker lieten vallen.

De inboorlingen kwamen wel haast naar ons toe in twee kanos, en in elke kano was eene vrouw en eene bigge. De vrouw was, naar wij onderſtelden, een teken van vertrouwen en de bigge was een geſchenk; wij ontvongen beiden met behoorlijke erkentenis en vereerden elk der dames een drie duims ſpijker en enige glazen koraalen, waarmede zij zeer in haaren ſchik waren. TUPIA, die altoos veel vrees voor het volk van *Bolabola* had laaten blijken, verhaalde ons dat het dit eiland veroverd had en dat het, als wij hier bleeven, des anderen daags voorzeeker koomen en ons bevegten zoude. Wij beſlooten dan zonder uitſtel aan wal te gaan, terwijl wij van daag zulks nog niet te vreezen hadden.

Ik gong dan naar land, in gezelſchap van den Heer BANKS, Doctor SOLANDER en de andere heeren, en TUPIA was 'er ook bij. Hij leidde ons in met het herhaalen van dezelfde plegtigheden, welke hij te *Huaheine* verrigt had,

waar-

waarop ik eenen Engelſchen wimpel opheiste en van dit en de drie nabuurige eilanden *Huaheine*, *Otaha* en *Bolabola*, die alle in het gezigt van elkanderen lagen, bezit nam in naam van Zijne Groot-Brittanniſche Majeſteit. Toen deeden wij eene wandeling naar eene groote *Morai*, *Tapodeboatea* genaamd. Wij vonden dezelve zeer verſchillende van die te *Otahiti*, want zij beſtond ſlegts uit vier muuren, omtrent agt voeten hoog, van koraal-ſteenen, van welke enige van eene ontzagchelijke grootte waren, die een vak van omtrent vijf en zeventig voeten in het vierkant inſlooten, welke met kleiner ſteenen gevuld was: op den top waren verſcheiden planken op hunne einden opgezet, die in hunne geheele lengte beſneden waren: op eenen kleinen afſtand vonden wij een altaar, of *Ewhatta*, op welk de laatſte offerhande lag, namelijk een varken van omtrent tagtig ponden zwaarte, dat in zijn geheel geofferd en zeer zindelijk gebraaden was. Daar waren ook vier of vijf *Ewharre-no-Eatua* of Gods-Huizen, aan welke draagſtokken vastgemaakt waren, gelijk die, welke wij te *Huaheine* gezien hadden. De Heer BANKS onderzogt een derzelve met 'er zijne hand in te ſteeken en vond een bondel omtrent vijf voeten lang en een' voet dik, in matten gewonden: hij brak met zijne vingers een gat door verſcheiden deezer matten, maar kwam eindelijk aan eene, die van de ve-

ze-

zelen van kokos-nooten gemaakt was, welke zoo vast in elkanderen waren gevlogten, dat hij het onmogelijk vond dezelve te verſcheuren en was dus genoodzaakt hiervan af te laaten, vooral daar hij beſpeurde dat hetgeen hij reeds gedaan had onze nieuwe vrienden grootlijks verſtoorde. Hier van daan gongen wij naar een lang huis, niet verre af, daar wij onder rollen doek en verſcheiden andere dingen het model van eene kano zagen, omtrent drie voeten lang, aan welk agt menſchen kinnebakken gebonden waren; wij hadden reeds vernoomen dat deeze, even als het vel van de hersſenpan bij de Noord-Amerikaanſche Indiaanen, voor zege-tekenen gehouden wierden. TUPIA verzeekerde dat het kinnebakken van inboorlingen van dit eiland waren; als dat waar is, zijn zij misſchien met het model van eene kano, als een zinnebeeld van eenen inval door de oorlogsliede van *Bolabola*, opgehangen, ter gedagtenis van hunne verovering.

De avond begon nu te vallen, maar de Heer BANKS en Doctor SOLANDER vervolgden hunne wandeling langs het ſtrand en zagen niet verre daar van daan eene ander *Ewharre-no-Eatua* en eenen boom van het geſlacht der vijgenboomen, van dezelfde ſoort als die, welken de Heer GREEN te *Otahiti* gezien had, in groote volkoomenheid, welks ſtam, of liever verzameling van wortelen twee en veertig ſchreden omtreks had.

Den

Den een en twintigſten den ſtuurman met de groote ſloep afgezonden hebbende om de kust van het Zuidlijk gedeelte van het eiland te onderzoeken, en eenen van de onder-ſtuurlieden met de jol om de haven, in welke het ſchip lag, te peilen, gong ik zelf in de pinas het Noordlijk gedeelte van het eiland in kaart brengen. De Heer BANKS en de andere heeren waren wederom aan den wal; zij dreeven handel met de inboorlingen en onderzogten de voortbrengzelen en merkwaerdigheden van het land; zij zagen egter niets aenmerkenswaerdigs, dan nog enige kinnebakken, waaruit hun geen twijfel overig bleef of het bericht, dat zij van TUPIA ontvangen hadden, was waarachtig.

Den twee en drie en twintigſten ſterken wind en mistig weder hebbende, vond ik het niet raadzaam in zee te loopen; maar op den vier en twintigſten gong ik, ſchoon de wind nog veranderlijk was, onder zeil en ſtevende Noordwaarts binnen het rif, met inzigt om uitteloopen door een wijder opening dan die, door welke ik ingekoomen was; dit doende was ik egter onvoorziens in het grootſte gevaar van op de klip te ſtooten; de ſtuurman, welken ik belast had aanhoudend in de hoofdtouwen te blijven en te peilen, riep in eens „ twee vademen." Dit ontſtelde mij, want ſchoon ik wist dat het ſchip ten minſten veertien voeten diep gong en

dat

dat het dierhalven onmogelijk was dat 'er zulk een bank onder de kiel zoude zijn, moest egter of de ſtuurman het mis hebben, of het ſchip langs den rand van eene koraal-klip zeilen, van welke veele, in de nabuurſchap van deeze eilanden, zoo ſteil als een muur zijn.

Deeze haven of baai wordt bij de inboorlingen *Oopoa* genoemd en is, in haare grootſte uitgeſtrektheid genoomen, bekwaam om het grootſte getal ſchepen te bevatten. Zij ſtrekt zig bijna langs de geheele lengte van de Oost-zijde van het eiland en wordt tegens de zee beſchut door een rif van koraal-klippen; de Zuidlijkſte opening in dat rif, of het kanaal naar de haven, door welk wij ingekoomen waren, is weinig meer dan eene kabels lengte wijd; het ligt over de Oostlijkſte punt van het eiland, en is te kennen aan een ander klein houtrijk eilandjen, dat een weinig ten Zuid-Oosten van hetzelve ligt, door het volk alhier *Oatara* genaamd. Tusſchen drie en vier Engelſche mijlen ten Noord-Westen van dit eiland liggen twee andere eilandjens in dezelfde rigting als het rif, van welk zij een gedeelte uitmaaken, *Opururu* en *Tamoü* genaamd; tusſchen deeze eilandjens ligt het ander kanaal naar de haven, door welk ik naar buiten voer en dat volkoomen een vierde van eene Engelſche mijl wijd is. Nog verder naar het Noord-Westen liggen enige andere kleine eilandjens, bij welke

Pl. XI.

C. P. Kluaber Sc.

met ecs.

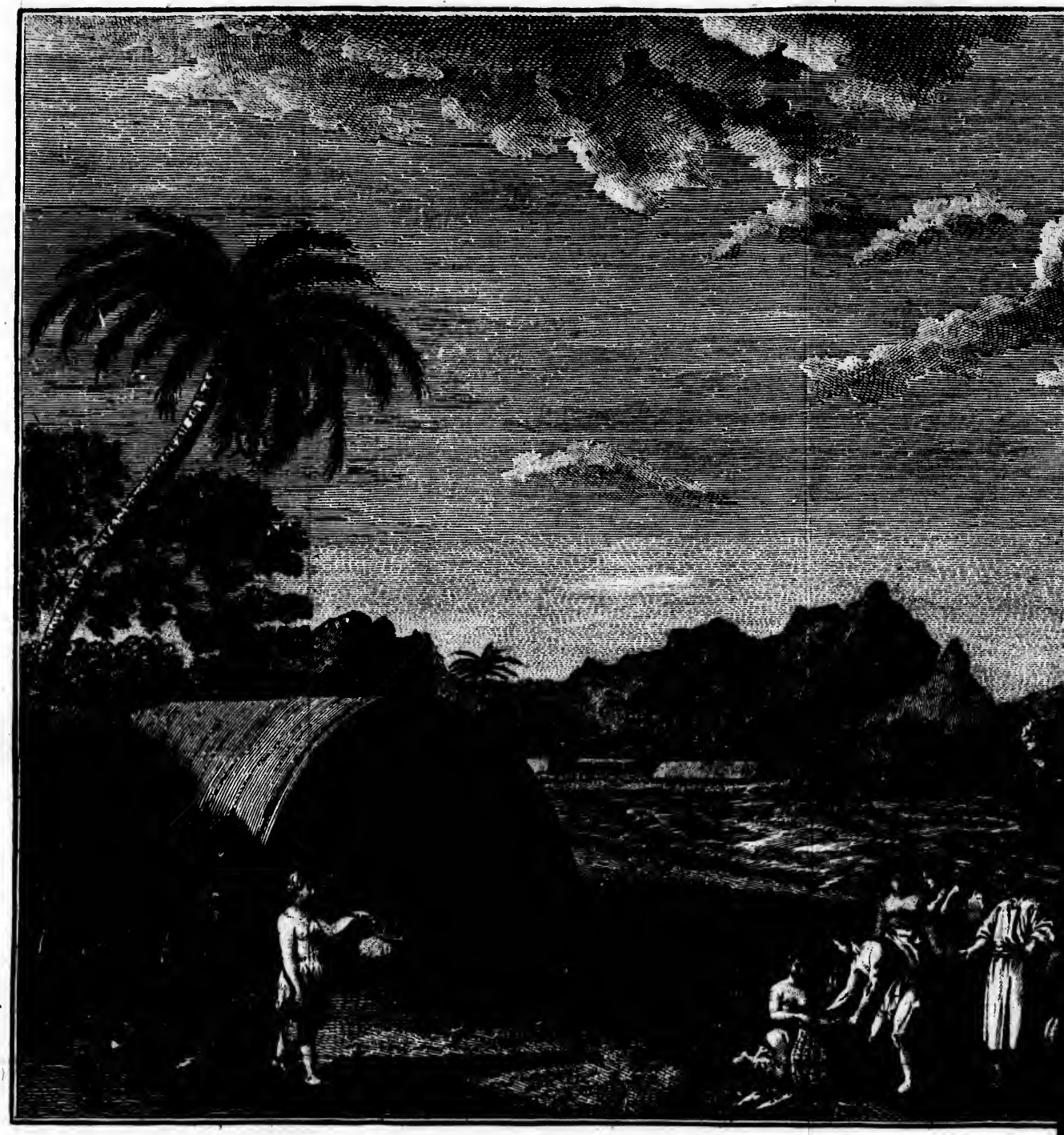

Gezigt van het Eiland Ulietea met eene du

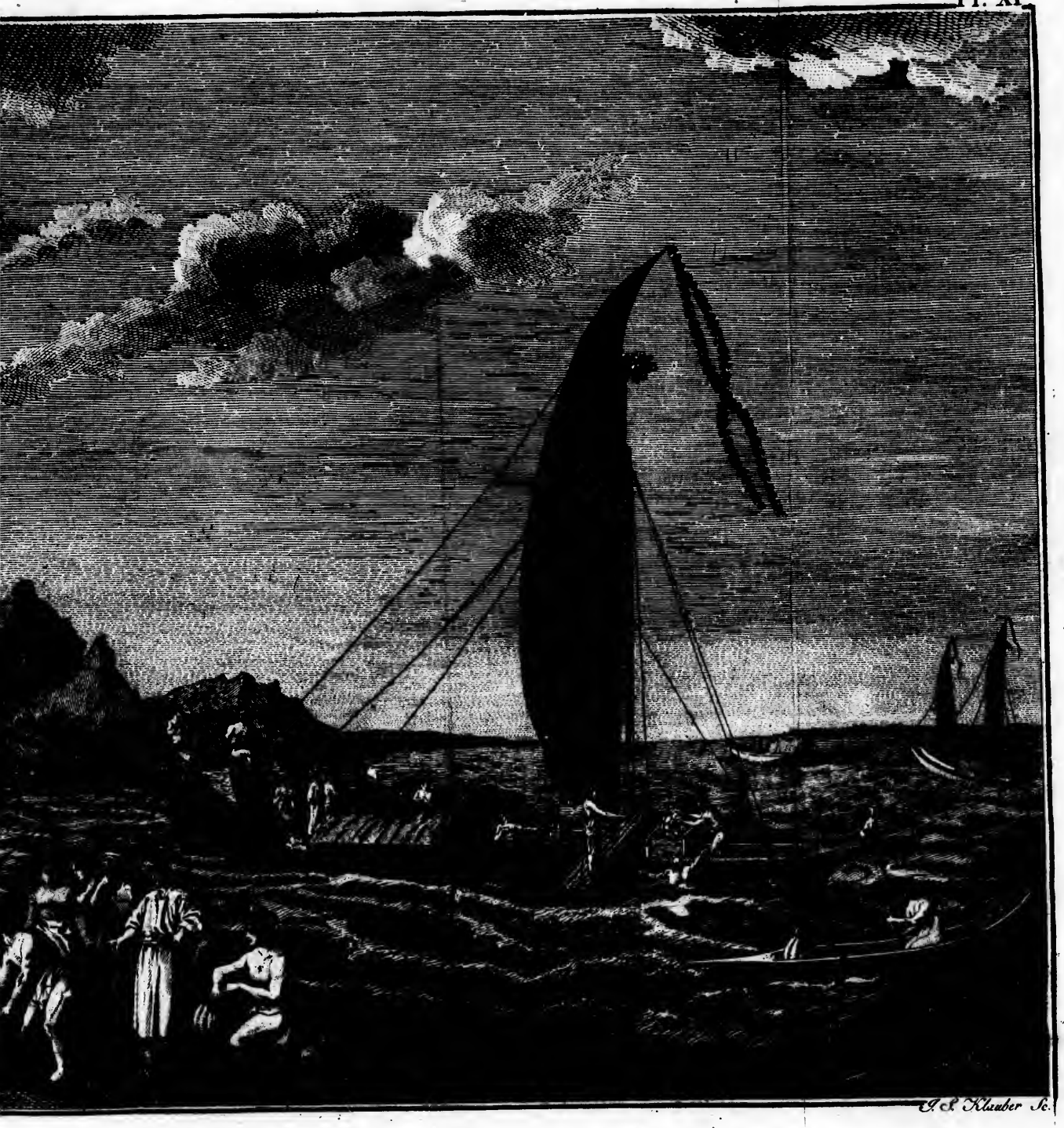

G. P. Kleuber Sc.

met eene dubbele Praauw en een Schuiten-huis.

welke mij gezegd is dat nog een klein kanaal naar de haven is; doch dit weet ik slegts van hooren zeggen.

De voornaamste verversching, die in dit gedeelte van het eiland te bekoomen zijn, zijn plataanen, kokosnooten, yams, varkens en hoenders; de varkens en hoenders zijn'er egter schaarsch en het land is, daar wij het zagen, noch zoo volkrijk, noch zoo rijk in voortbrengzelen als *Otahiti* of zelfs *Huaheine*. Hier is ook hout en water te krijgen; maar bij het water kan men niet gemaklijk koomen.

Nu waren wij weder in zee zonder eenige verhinderingen van de vijandlijke inwooneren van *Bolabola* ondervonden te hebben, welke wij, ondanks de vrees van TUPIA, voorneemens waren een bezoek te geeven. Den vijf en twintigsten, ten vier uuren in den agtermiddag, waren wij minder dan eene zee mijl van *Otaha*, dat N. 77 W. van ons af lag. Noordwaarts van het Zuid-einde van dat eiland, aan de Oost-zijde van hetzelve, en wat meer dan eene Engelsche mijl van den wal, liggen twee kleine eilandjens, *Toahoutu* en *Whennuaia* genaamd, tusschen welke TUPIA zegt dat een kanaal is, dat in eene zeer goede haven loopt, die binnen het rif ligt, en zijn bericht was naar allen schijn waarheid.

Naardien ik een breed kanaal ontdekte tusschen *Otaha* en *Bolabola*, besloot ik hetzelve liever

doortezeilen dan Noordwaarts van alle de eilanden omtevaaren; maar de wind was vlak tegens en ik kreeg geen grond.

Tusschen vijf en zes uuren in den avond van den zes en twintigsten, Noordwaarts aanzeilende, ontdekte ik een klein laag eilandjen, liggende vier of vijf mijlen N. ten W. of N. N. W. van *Bolabola*. TUPIA zeide ons dat de naam van dit eilandjen *Tubai* is, dat het niets voortbrengt dan kokos-nooten en slegts door drie huisgezinnen bewoond wordt, schoon het door de bewooners van de nabuurige eilanden bezogt wordt, die 'er naar toegaan om visch te vangen, welke de kusten overvloedig opleveren.

Den zeven en twintigsten omtrent den middag was de piek van *Bolabola* N. 25 W. en het Noordlijk eind van *Otaha* N. 80 W. drie mijlen van ons. De wind bleef deezen geheelen dag en den volgenden nagt tegens. Op den agt en twintigsten des morgens ten zes uuren waren wij digt bij den mond van de haven aan de Oost-zijde van *Otaha*, van welk wij zoo even gesprooken hebben, en ziende dat wij dezelve bezigtigen konden zonder tijd te verliezen, zond ik den stuurman met de groote sloep, af met bevel om haar te peilen en, zoo de wind niet voordeelig voor ons omliep, op het eiland te landen en van de inwooneren de verversschingen intekuilen die 'er zouden te krijgen zijn. De Heer

BANKS

BANKS en Doctor SOLANDER gongen mede in de sloep en landden op het eiland, daar zij, voor het avond wierd, drie varkens, een en twintig hoenderen en zoo veele yams en plataanen kogten als de boot bevatten kon. Plataanen waren voor ons eene betere verversching dan spek, want zij wierden gekookt en het volk als brood opgedischt, en waren nu des te aangenaamer, omdat onze biscuit zoo vol wormen was, dat wij, ondanks alle mogelijke zorgvuldigheid, somtijds twintig van dezelve tegelijk in onzen mond kreegen, die alle zoo sterk als mostaart smaakten. Het eiland kwam ons dorrer voor dan *Ulietea*, maar de voortbrengzelen waren dezelfde. Het volk geleek ook volkoomen naar dat, 't welk wij op de andere eilanden gezien hadden; het was niet talrijk, maar het schoolde van alle kanten rondom de boot, waar zij ook voer, te zaamen, medebrengende hetgeen zij te koop hadden. Zij betoonden den vreemdelingen, van welke zij door TUPIA bericht ontvangen hadden, den zelfden eerbied, dien zij gewoon waren jegens hunne eigen Koningen in acht te neemen, ontblooteden hunne schouderen en wonden hunne klederen om hunne borst en zij waren zoo zorgvuldig om te maaken dat zulks door niemand van het volk verzuimd wierd, dat zij iemand met hun mede zonden, die ieder eenen, welken zij ontmoeteden, toeriep wie zij waren en wat hij doen moest.

Ik hield ondertusschen af en aan, terwijl ik de boot inwagtede; ten half zes haar nog niet verneemende, deed ik een schot en toen het donker was, heiste ik een licht op; ten half negen hoorden wij eene snaphaan-schoot, die wij met eene kanon-schoot beandwoordden en kort daarna kwam de sloep aan boord. De stuurman berichtede dat de haven veilig en gemaklijk was met eene goede anker plaats van vijf en twintig tot zestig vademen water goeden grond.

Zoo dra de sloep binnen boord geheist was, zeilde ik Noordwaarts en des anderen daags 's morgens ten agt uuren waren wij digt onder de Piek van *Bolabola*, die hoog, ruuw en steil was. Naardien het eiland aan deeze zijde geheel ontoeganglijk was, en wij het onmogelijk vonden om het te boven te zeilen, lieten wij het wenden en hielden 'er van af; toen wendden wij weder en na verscheiden gangen zeilden wij het Zuid-einde van hetzelve niet te boven voor middernagt. Ten agt uuren 's morgens ontdekten wij een eiland, dat omtrent agt mijlen N. 63° W. van ons af was; te zelfden tijd was de Piek van *Bolabola* drie of vier mijlen N. $\frac{1}{2}$ O. van ons. Dit eiland noemde TUPIA *Maurua* en zeide dat het klein was, geheel door een rif omringd en zonder enige haven voor schepen, maar bewoond, en dat het dezelfde voortbrengzelen had als de nabuurige eilanden: het middendste gedeelte van het-

hetzelve rijst tot eenen hoogen ronden berg, die op den afstand van tien mijlen kan gezien worden.

Toen wij op de hoogte van *Bolabola* waren, zagen wij slegts weinig volk aan den wal en wierden door TUPIA onderrigt dat veele der inwooneren naar *Ulietea* gegaan waren. In den agtermiddag bevonden wij ons omtrent op de hoogte van het Zuidlijk-eind van *Ulietea* en benedenwinds van enige havenen, die aan de West-zijde van dat eiland lagen. Ik besloot eene van deeze havenen aantedoen, schoon wij te vooren op de andere zijde van het eiland aan land geweest waren, om een lek te stoppen, dat wij in de kruid-kamer gekregen hadden en om meer ballast inteneemen, dewijl ik bevond dat het schip te ligt was om op den wind zeil te voeren. Naardien de wind ons regt tegens was, zetteden wij het naar eene van de havenen en omtrent ten drie uuren in den agtermiddag van den eersten Augustus kwamen wij ten anker in den mond van het kanaal waardoor men 'er in moest koomen in veertien vademen water, zijnde belet hetzelve in te werken door een getij, dat zeer sterk naar buiten liep. Toen bragten wij het werpanker uit, ten einde de haven in te korten; maar toen het uitstond, konden wij het boeg-anker niet ligten, hoe sterk wij ook wonden; wij waren dan genoodzaakt den geheelen nagt stil te

blijven liggen en in den morgen, toen het getij kenterde, en het ſchip over het anker zwaaide, ligtede het van zelf en wij haalden het ſchip met gemak op eene goede anker-plaats en vertuiden het op agt en twintig vademen waters met eenen zandigen grond. Terwijl wij hier mede bezig waren, kwamen verſcheiden inboorlingen naar ons af met varkens, hoenderen en plataanen, die zij ons goed koop overlieten.

Toen het ſchip bezorgd was, gong ik naar land om naar eene goede plaats omtezien om ballast en water te bekoomen, waartoe ik eene zeer gemaklijke gelegenheid vond.

Deezen dag bragten de Heer BANKS en Doctor SOLANDER met zeer veel genoegen aan land door; elk ſcheen hen te vreezen en te eerbiedigen, terwijl men te gelijk het grootſte vertrouwen in hun ſtelde en zig gedroeg als of men bewust was dat zij het in hunne magt hadden om hun kwaad te doen en egter niet geneigd waren daar van gebruik te maaken. Mannen, vrouwen en kinderen ſchoolden rondom hen te zaamen en volgden hen overal daar zij gongen; maar niemand deed hun de minſte onbeleefdheid aan; integendeel als 'er bij geval water of ſlijk in hunnen weg was, waren de mannen ijder om ſtrijd gereed om hen op hunne ruggen 'er overtedraagen. Zij wierden naar de huizen van de voornaam-

naamſte geleid en wierden ontvangen op eene wijze, die geheel nieuw was; het volk, dat hen volgde terwijl zij op weg waren, liep, zoo dra zij aan een huis kwamen, vooruit en ſpoedde zig voor hun naar binnen, terwijl zij egter eene laan open lieten, die breed genoeg was dat zij 'er door konden. Als zij inkwamen, vonden zij de geene, die hen voorgegaan waren, ter wederzijde van eene lange mat, die op den grond geſpreid was, geſchaard ſtaan, aan welker opperſt-eind het huisgezin zat: in het eerſte huis, waarin zij kwamen, vonden zij enige zeer jonge vrouwen of kinderen, zeer zindelijk gekleed, die op haare plaats bleeven, verwagtende dat de vreemdelingen naar haar toe zouden koomen en haar geſchenken zouden geeven, dat zij met het grooſte vermaak deeden, want liever kinderen en beter gekleed hadden zij nog niet gezien. Een van dezelve was een meisjen van omtrent zes jaaren; haar tabbaard of opperkleed was rood, om haar hoofd was eene groote hoeveelheid gevlogten hair gewonden, welk verſierſel zij met den naam van *Tamou* noemen en op welk zij meer prijs ſtellen dan op iets anders dat zij bezitten. Zij zat aan het boven-eind van eene mat van dertig voeten lengte, op welke geen der aanſchouwers zig vermat eenen voet te zetten, ſchoon het gedrang groot was, en zij leunde op den arm van eene vrouw van een goed voorkoomen, omtrent der-

tig jaaren oud, die waarſchijnlijk haare min was. Onze heeren traden naar haar toe; zoo dra zij naderden, ſtrekte zij haare hand uit om de koraalen, die zij haar aanbooden, te ontvangen en geene Europiſche prinſes kon het met meer bevalligheid gedaan hebben.

Het volk was zoo bekoord over de geſchenken, die deeze meisjens ontvangen hadden, dat, toen de Heeren BANKS en SOLANDER terugkeerden, men op niets anders ſcheen bedagt te zijn dan hoe men hen believen zoude; in een der huizen wierden zij, op bevel van den huisheer, vermaakt met eenen dans, die van alle de andere verſchilde, welke zij tot nog toe gezien hadden. Dezelve wierd gedanst door eenen man alleen, die een groot rond ſtuk teen- of mandewerk op zijn hoofd zettede, van omtrent vier voeten lengte en agt duimen middellijns, op welk van vooren vederen geſtooken waren, die regt op ſtonden met de punten voorwaarts gebogen en aan den rand met haaien-tanden en met de ſtaert-vederen van keerkring-vogelen omzet: Toen hij dit hoofd-ſieraad opgezet had, dat een *Whow* genoemd wordt, begon hij te dansſen, zig langzaam beweegende, en zijn hoofd dikwijls omdraaiende, zoo dat de punt van zijne hooge teene muts eenen cirkel beſchreef en hij die ſomtijds zoo digt langs de aangezigten der aanſchouweren heenen draaide, dat zij hunne hoof-

den

den terugtrokken; dit wierd onder hen voor een zeer aardige grap gehouden en miste nooit een geſchater van lagchen voorttebrengen, voornamelijk als het tegens eenen der vreemdelingen wierd te werk geſteld.

Den derden gongen wij het ſtrand langs naar het Noorden, dat in eene rigting was regt ſtrijdig met den weg, welken de Heeren BANKS en SOLANDER daags te vooren genoomen hadden, met oogmerk om voorraad te koopen, dien wij altijd bevonden dat het volk gereeder en beter koop afſtond in hunne huizen dan op de markt. Wij ontmoeteden [illegible] onze wandeling een gezelſchap dansſers, die ons twee uuren ophielden en ons geduurende dien tijd groot vermaak verſchaften. Het gezelſchap beſtond uit twee dansſeresſen en zes mannen met drie trommels; TUPIA zeide ons dat zij van de aanzienlijkſte van het eiland waren en dat zij, ſchoon geduurig van plaats tot plaats trekkende, egter geene belooning van de toekijkers aannamen, gelijk de kleine zwervende troepen op *Otahiti*. De vrouwen hadden eene aanmerklijke hoeveelheid *Tamou* of gevlogten hair op haare hoofden, dat verſcheiden reizen om haar hoofd liep en hier en daar met de bloemen van de Kaapſche jasſamijn verſierd was, die 'er met veel ſmaak ingeſtooken waren en wezenlijk een ſierlijk hoofd-ſierzel maakten. Haare halzen, ſchouders en armen waren

naakt, gelijk ook de borst tot aan de oxelen; van daar waren zij naar beneden met zwart doek bekleed, dat digt om het lijf sloot; ter wederzijde van de borst, naast den arm, was eene kleine pluim van zwarte vederen geplaatst, even als de juffers bij ons een ruiker draagen; op haare heupen lag eene menigte doek zeer dik geplooid, dat tot de borst naar boven stak en verder in lange rokken naar beneden hong, die haare voeten geheel bedekten en welke zij met zoo veel behendigheid slingerden als onze opera-dansteressen; de plooien boven den middel waren beurtelings bruin en wit, terwijl de benedenste rokken geheel wit waren.

In deeze kleeding stapten zij ter zijde met afgemeeten schreden, en zeer wel de maat houdende op het geluid der trommelen, die snel en luid geslaagen wierden; kort daarop begonnen zij haare heupen te schudden, en deelden de plooien van doek, welke op dezelve lagen, eene zeer snelle beweeging mede, die eniger maate aanhield geduurende den geheelen dans, schoon het lijf in verschillende gestalten geworpen wierd, dan staande, dan zittende, en dan op haare knieën en elleboogen rustende, terwijl ook haare vingers zig roerden met eene bijna onbegrijplijke snelheid. De behendigheid der dansteressen en het vermaak der toekijkers bestonden egter veel in de dartelheid van haare gestalten en gebaer-

den,

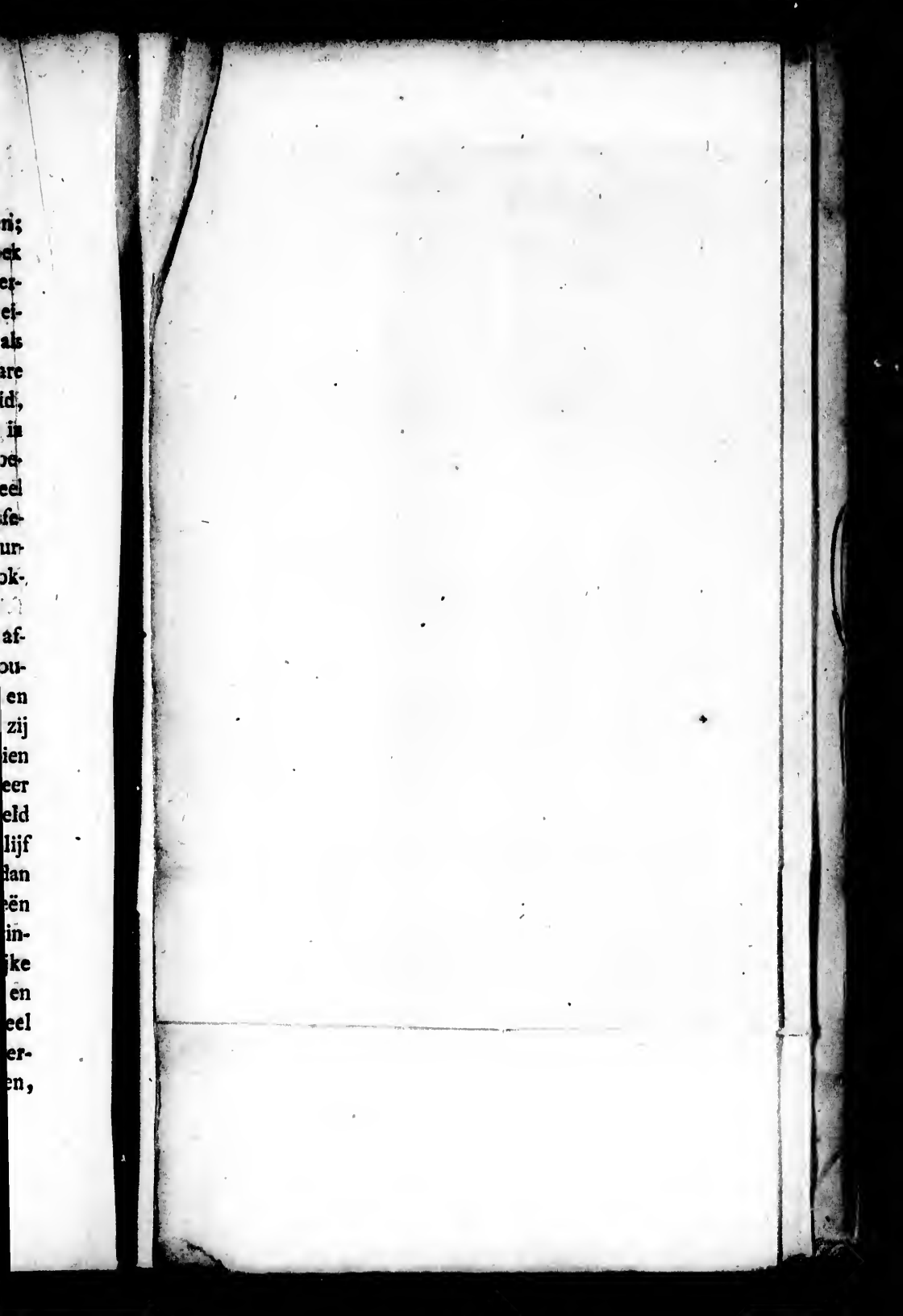

Gezigt van een Binnen-huis op het Eiland

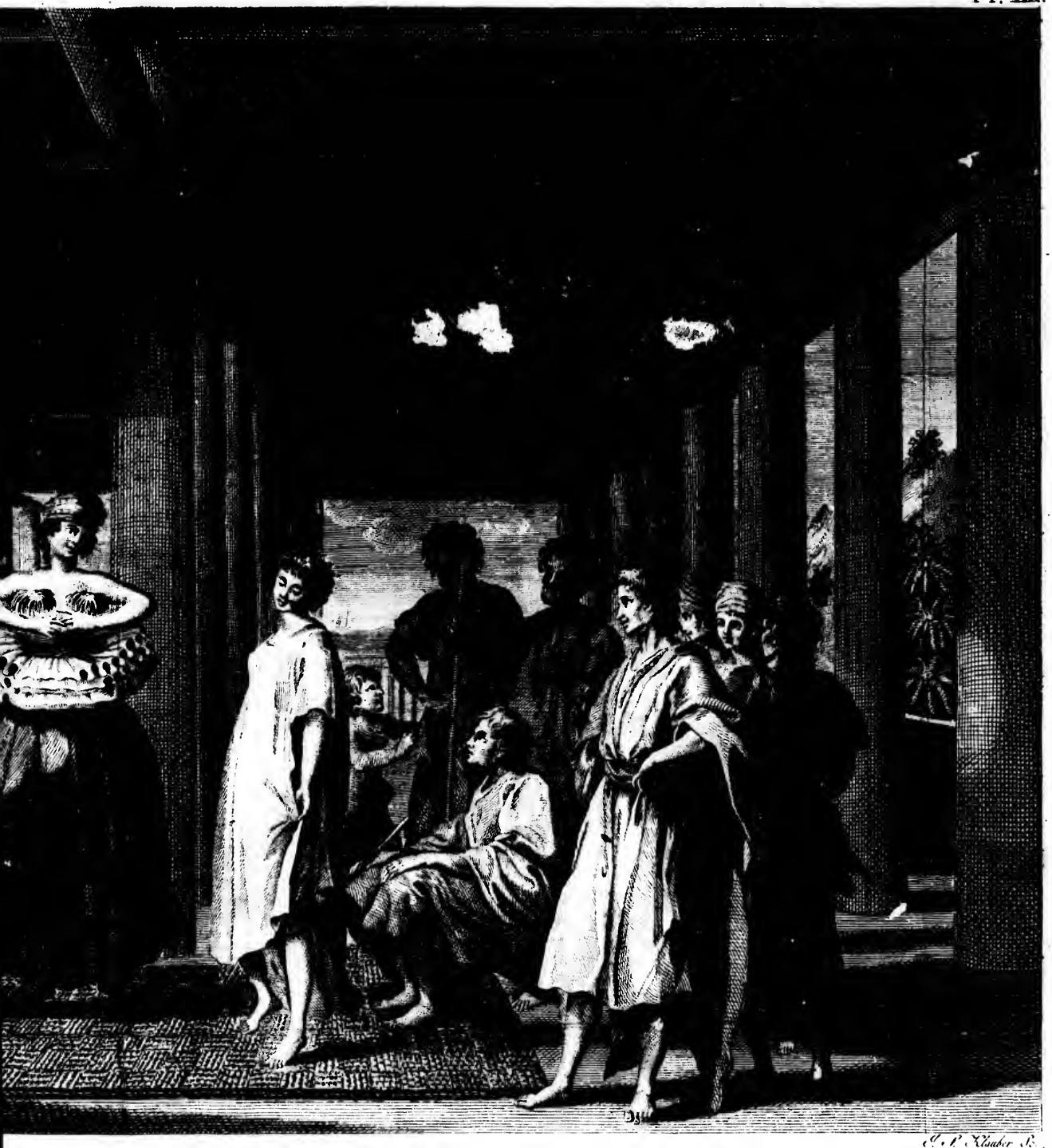

Het Eiland Otaheite. Vertooning van eenen Dans.

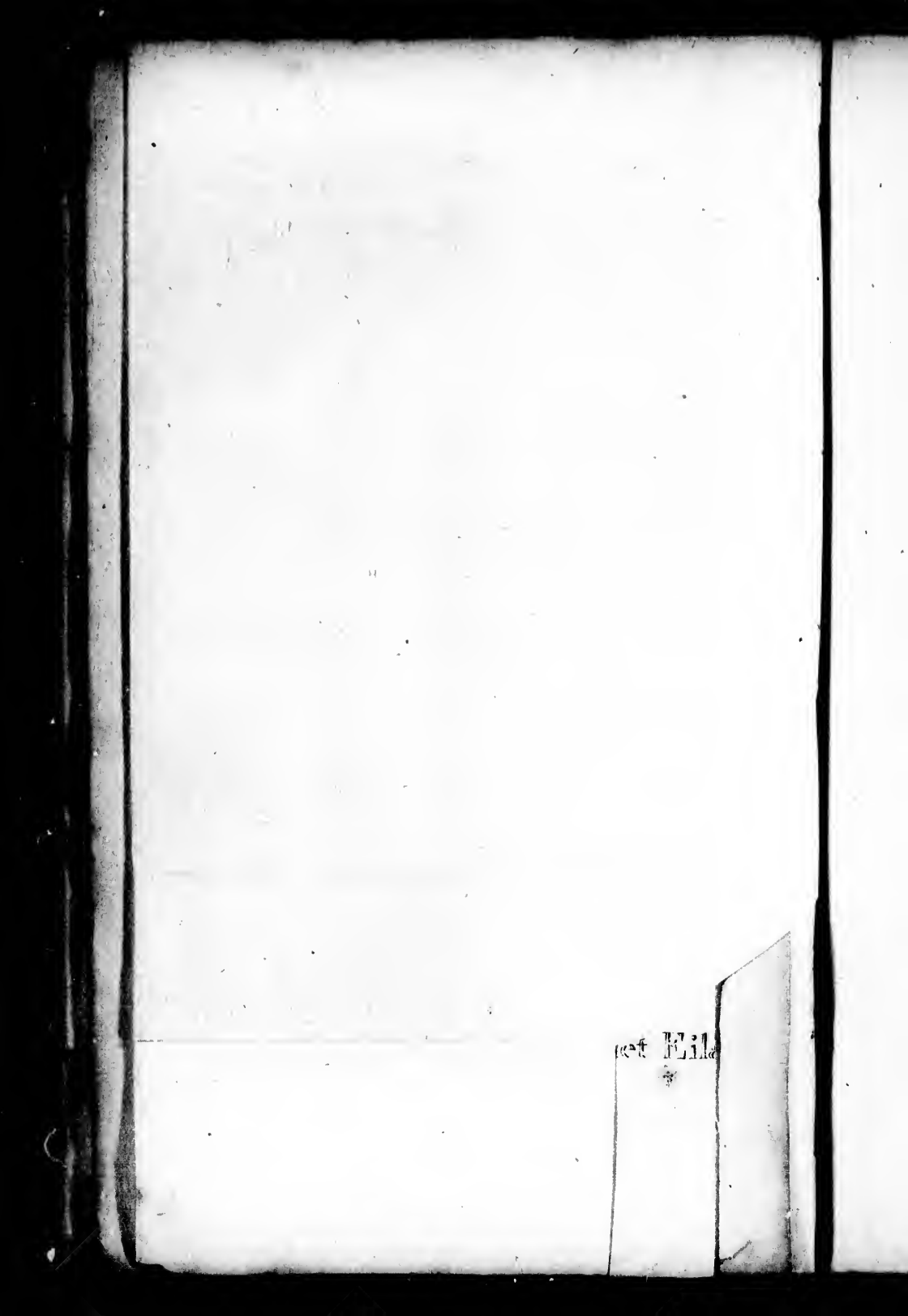

den, die indedaad zoo ſterk waren, dat zij alle beſchrijving te boven gingen.

Een van deeze meisjens had drie paerlen in haar oor, van welke eene zeer groot was, maar onzuiver en van weinig waarde; de twee andere waren zoo groot als eene middelmaatige erwet; deeze waren zuiver, goed van kleur en van gedaante, ſchoon met het doorbooren bedorven. De Heer BANKS zou die gaerne gekogt hebben en bood de eigenaarſter zoo veel als zij 'er voor eisſchen zoude, maar zij was niet overtehaalen om die, tot welken prijs ook, te verlaaten: hij bood haar de waarde van vier varkens en wat zij nog meer zoude verkiezen, doch te vergeefsch; ook ſtellen zij eene waarde op hunne paerlen, omtrent zoo groot als zij bij ons haalen zouden, zoo zij konden bekoomen worden voor zij doorboord waren.

Tusſchen het dansſen van de vrouwen ſpeelden de mannen eene ſoort van tusſchen-ſpel, waarin zoo wel zaamenſpraak als dans kwam; maar wij waren niet genoeg in hunne taal bedreven om het onderwerp te kunnen verſtaan. Den vierden zagen enige van onze heeren een veel regelmaatiger toneelſpel, dat in vier bedrijven verdeeld was.

TUPIA had ons dikwerf gezegd dat hij groote bezittingen op dit eiland had, die hem door de inwooneren van *Bolabola* ontnoomen waren

en

en nu wees hij ons die aan in dezelfde baai daar het ſchip ten anker lag. Toen wij aan wal kwamen, wierd dit bevestigd door de inwooneren, die ons verſcheiden ſtreeken of *Whennuas* toonden, waarop zij erkenden dat hij recht had.

Den vijfden ontvong ik een geſchenk van drie varkens, enige hoenderen, verſcheiden ſtukken doek, de grootſte die wij tot nog toe gezien hadden, zijnde vijftig ellen lang, die zij ontrolden en ten toon ſpreidden, zoo dat zij zig op het voordeeligst vertoonden, en eene aanmerklijke hoeveelheid plataanen, kokos-nooten en andere ververſchingen van OPOONY, den vreeslijken Koning of, naar de taal van het eiland, de *Earee rahie* van *Bolabola*, met eene boodſchap dat hij thans op het eiland was en dat hij voorneemens was mij den volgenden dag een bezoek te geeven.

In dien tusſchentijd beklommen de Heeren BANKS en SOLANDER de bergen, van verſcheiden Indiaanen verzeld, die hen langs zeer goede paden tot op eene hoogte bragten, van waar zij de andere zijde van het eiland duidlijk konden zien, gelijk ook den doortocht, door welken het ſchip het rif was doorgevaaren, tusſchen de kleine eilanden van *Opururu* en *Tamou*, toen wij het eerst aan land gongen. Bij het terugkeeren zagen zij de Indiaanen zig oefenen in hetgeen zij *Erowhaw* noemen, hetwelk niet anders is dan

eene

eene ſoort van ligte lans met hard hout gepunt, naar een wit te werpen. Schoon zij op deeze vermaaklijkheid zeer verzot zijn, munten zij 'er egter niet in uit, want niet meer dan een van de twaalf raakte het doel, dat de ſtam van eenen plataan-boom was, op omtrent zestig voeten afſtands.

Den zesden bleeven wij alle t'huis, wagtende op het bezoek van den grooten Koning, maar wij wierden in onze verwagting bedrogen; wij hadden egter veel aangenaamer gezelſchap, want hij zond drie zeer fraaie meisjens om iets voor zijne geſchenken terug te vraagen: misſchien durfde hij zig niet aan boord van het ſchip vertrouwen, of veelligt dagt hij dat zijne boodſchapsters een grooter tegengeſchenk zouden bekoomen voor zijne varkens en zijn gevogelte dan hij zelf zou krijgen; dit zij zoo het wil, wij beklaagden ons niet over zijne afwezigheid en zijne boodſchapsters hadden ook geene reden om zig over haar bezoek te beklaagen.

Des agtermiddags beſlooten wij, dewijl de groote Koning niet bij ons wilde koomen, zelve naar den grooten Koning te gaan. Naardien hij Vorst van de Bolabolaars was, de veroveraars van dit en de ſchrik van alle de andere eilanden, verwagteden wij een opperhoofd te zien, jong en ſterk met een verſtandig uitzigt en eenen onderneemenden geest; wij vonden ondertusſchen eenen armen zwakken bloed, uitgedroogd en afgeleefd,

half

half blind van ouderdom, en zoo vadſig en ſtomp, dat hij nog naauwlijks verſtand genoeg ſcheen te hebben om te weeten of het waarſchijnlijk was dat men ons dienen konde met varkens of met vrouwen. Hij ontvong ons niet zittende of met enige ſtatelijkheid of plegtigheid, gelijk de andere hoofden gedaan hadden: wij deeden hem ons geſchenk, dat hij aannam en voor hetwelk hij ons een varken ſchonk. Wij hadden gehoord dat zijn voornaamst verblijf te *Otaha* was, en toen wij hem te kennen gaven dat ons voorneemen was des anderen daags 's morgens met onze ſloepen derwaarts te gaan en dat het ons aangenaam zou zijn hem medeteneemen, beloofde hij van het gezelſchap te zullen wezen.

Ik vertrok dan des morgens vroeg met de pinas en de groote boot naar *Otaha* met enige van onze heeren en onder weg haalden wij OPOONY af, die in zijne kano zat en gereed was om ons te verzellen. Zoo dra wij te *Otaha* aan land ſtapten, deed ik hem een geſchenk van eene groote bijl, dat hem, dagt mij, zou noopen om zijne onderdaanen aanteſpooren om ons de ververſchingen aan te brengen, die wij nodig hadden; maar hierin vonden wij ons droevig te leur geſteld, want na tot den middag bij hem vertoefd te hebben, verlieten wij hem, zonder dat het ons mogelijk was een enkel ſtuk te bekoomen. Toen voer ik naar de Noordlijke punt van het eiland met de pinas,

ter-

terwijl ik de groote ſloep eenen anderen weg uit zond. Op dit reisjen verzamelde ik nog een half dozijn varkens, even zoo veele hoenderen en enige plataanen en yams. Toen ik de haven aan deeze zijde van het eiland bezigtigd en afgeſchetst had, voer ik zoo ſpoedig ik kon terug met de groote boot, die kort na dat het donker geworden was bij mij was gekoomen en omtrent tien uuren 's avonds kwamen wij aan boord terug.

De Heer BANKS was niet bij dit tochtjen; hij bragt den morgen aan boord door en dreef met de inboorlingen, die met hunne kanoos van land kwamen, handel in levensmiddelen en merkwaerdigheden; in den agtermiddag gong hij aan wal met zijnen tekenaar om de kleeding der dansferesſen, die hij een dag of twee te vooren gezien had, afteteekenen. Hij vond nog denzelfden troep, behalven dat 'er nog eene vrouw bij gekoomen was; het dansſen van de vrouwen gong ook eveneens toe, maar de tusſchen-ſpelen der mannen waren enigermaate anders; hij zag vijf of zes van dezelve ſpeelen, die van elkanderen verſchilden en zeer veel naar de ſtukken van onze toneel-dansfers geleeken. Den volgenden dag gong hij weder naar land met Doctor SOLANDER en zij rigteden hunne ſchreden naar den dansſenden troep, die zedert den tijd van onze tweede landing, langzaamerhand omtrent twee groote mijlen in hunnen tocht rondom het eiland gevorderd was. Zij

zagen toen weder dansen en tusschen-spelen speelen, terwijl de tusschen-spelen al wederom van elkanderen verschilden: in een derzelve waren de speelers, die alle mannen waren, in twee benden verdeeld, die van elkanderen onderscheiden waren door de kleur hunner kledij, zijnde de eene bruin en de andere wit. De bruine bende verbeeldde een' heer met zijne knegts en de witte bende een troep dieven: de heer gaf eene mande met spijs aan zijne knegts te bewaaren: de dans van de witte bende bestond in verscheiden poogingen om die te steelen en die van de bruine bende in hetzelve te beletten. Na enigen tijd gongen degeene, die de mande bewaaren moesten, rondom dezelve op den grond zitten, en op de mande liggen slaapen; de andere, van deeze gelegenheid gebruik maakende, kwamen zagtjens, ligteden hen van de mande en gongen met den buit door: de slaapers, kort daarop ontwaakende, misten hunne mande, maar vielen aanstonds aan het dansen, zonder zig verder aan hun verlies te stooren, zoo dat het onderwerp van deezen dans, volgens de gestrengste regelen van beoordeelingkunde, enkelvoudig was en onze beminnaars van het eenvoudige zouden hier vergast geweest zijn op een stuk en, dat volmaakt naar de zuiverheid van hunne smaak geschikt was.

Den negend , den morgen doorgebragt hebbende met koophandel met de kanoos te drijven, na-

namen wij een koeltjen, dat uit het Oosten kwam, waar, en ons lek geſtopt en de verſche levensmiddelen, die wij gekogt hadden, aan boord genoomen hebbende, zeilden wij de haven uit. Terwijl wij weg zeilden, drong TUPIA ſterk bij mij aan dat ik eenen ſchoot naar *Bolabola* zoude doen, denklijk als een blijk van zijne gevoeligheid en om de magt van zijne nieuwe bondgenooten te toonen, ik vond goed hem hierin te voldoen en liet een ſtuk affchieten, ſchoon wij 'er zeven mijlen van af waren.

Terwijl wij omtrent deeze eilanden waren verteerden wij zeer weinig van den ſcheeps-voorraad en wierden overvloediglijk voorzien van varkens, hoenderen, plataanen en yams, die wij hoopten dat ons wel te ſtade zouden koomen op onzen toch zuidwaarts; maar de varkens wilden geenerleie Europiſche graanen, erweten of boonen, of kruimelen van biſcuit eeten, zoo dat wij hen niet in het leven konden houden en de hoenders wierden alle zeer ſchielijk aangetast van eene ziekte, die het hoofd zoo ſterk aandeed, dat zij hunne koppen tuſſchen hunne pooten lieten hangen tot zij ſtierven; men moet zig dan niet veel verlaaten op het levendig vee, dat men op deeze plaatſen aan boord neemt, ten minſten niet voor dat men enig voedzel ontdekt heeft dat de varkens eeten willen en enig geneesmiddel tegens de ziekte der hoenderen.

Naardien wij nu zoo langen tijd door de timmerlieden te *Ulietea* opgehouden waren om ons lek te ſtoppen, beſlooten wij ons voorneemen van op *Bolabola* aan land te gaan te laaten vaaren, te meer wijl het eiland moeijelijk te naderen ſcheen.

Aan deeze zes eilanden, *Ulietea*, *Otaha*, *Bolabola*, *Huaheine*, *Tubai* en *Maurua*, die alle digt bij malkanderen liggen, gaf ik den naam van de *Societeit Eilanden*, maar ik vond niet goed die afzonderlijk bij andere naamen te onderſcheiden dan die, met welke zij bij de inboorlingen bekend waren.

Zij liggen tuſſchen de Zuider Breedte van 16° 10′ en 16° 55′ en in Lengte tuſſchen de 150° 57′ en 152° West van den meridiaan van Greenwich. *Ulietea* en *Otaha* liggen omtrent twee Engelſche mijlen van elkanderen en zijn beiden binnen eenzelfde rif van koraal-klippen beſloten, zoo dat 'er geene ſchepen tuſſchen beiden kunnen doorvaaren. Dit rif vormt verſcheiden uitmuntende havenen; de ingangen in dezelve zijn wel ſmal, maar als een ſchip 'er eens in is, is het voor alles beveiligd. De havens aan de Oost-zijde zijn reeds beſchreven en aan de West-zijde van *Ulietea*, dat het grootst van de twee is, zijn 'er drie. De Noordlijkſte, in welke wij lagen, wordt *Ohamaneno* genoemd: het kanaal, door welk men 'er in moet koomen, is omtrent een vierde van eene

En-

Engelſche mijl wijd en ligt tuſſchen twee laage zandige eilanden, die de Noordlijkſte aan deeze zijde zijn; tuſſchen, of even binnen deeze twee eilanden kan men ankeren, op agt en twintig vademen, zagten grond. Deeze haven, ſchoon klein, is boven andere te kiezen, omdat zij aan het vrugtbaarst gedeelte van het eiland ligt en omdat daar gemaklijk verſch water te bekoomen is. De twee andere havens liggen Zuidwaarts van deeze en niet verre van het Zuidlijk eind van het eiland; in beiden is goede anker-grond op tien, twaalf en veertien vademen waters. Zij zijn gemaklijk te kennen aan drie kleine houtrijke eilanden die aan hunnen mond liggen. De Zuidlijkſte van deeze twee havenen ligt binnen en Zuidwaarts van het Zuidlijkſte van deeze eilanden en de andere ligt tuſſchen de twee Noordlijkſte. Men zeide mij dat 'er nog meer havenen aan het Zuidlijk eind van dit eiland gevonden wierden, maar ik heb niet onderzogt of dit bericht al of niet waarachtig ware.

Otaha heeft twee zeer goede havenen, eene aan de Oost- en eene aan de West-zijde. Die aan de Oost-zijde heet *Ohamene*, en ik heb 'er reeds gewag van gemaakt; de andere is *Oherurua* genaamd en ligt omtrent het midden van de Zuid-West-zijde van het eiland; zij is vrij groot, daar is goed te ankeren op twintig en vijf en twintig vademen en daar is ook geen gebrek aan verſch water. De opening in het rif, die het kanaal naar

deeze haven vormt, is omtrent een vierde Engelſche mijl breed en is, gelijk alle de overige, zeer ſteil aan beiden zijden; over het algemeen is hier geen gevaar dat niet voor het oog zigtbaar is.

Het eiland *Bolabola* ligt N. W. en ten W. van *Otaha* op omtrent vier zee-mijlen afſtands; het is van een rif van klippen omringd en van verſcheiden kleine eilandjens, met welke het omtrent agt mijlen in den omtrek heeft. Men zeide mij dat 'er aan de Zuid-West-zijde van het eiland een kanaal door het rif is dat in eene zeer goede haven loopt; maar ik achtede het der moeite niet waerdig zulks te onderzoeken om de zoo even opgegeeven redenen. Dit eiland is, zeer aanmerklijk door eenen hoogen ſteilen berg, die bijna loodregt ſchijnt te zijn en op de kruin in twee punten eindigt, van welke de eene hooger dan de andere is.

Het land van *Ulietea* en *Otaha* is heuvelachtig, doorſneden en onregelmaatig, de zee-kust uitgezonderd; egter zien de heuvelen 'er groen en aangenaam uit en zijn op verſcheiden plaatſen met hout-gewas bedekt. De bijzonderheden, in welke deeze eilanden en derzelver inwooners van hetgeen wij te *Otahiti* waargenoomen hadden verſchillen, zijn in den loop van mijn verhaal reeds aangemerkt geworden.

Wij vervolgden onzen tocht zonder enig aanmerkenswaerdig voorval tot den dertienden, omtrent

trent den middag, wanneer wij land zagen *Z.* O. van ons, 't welk TUPIA ons zeide dat een eiland was *Oheteroa* genaamd. Omtrent ten zes uuren 's avonds waren wij het tot op omtrent twee of drie mijlen genaderd, waarop ik zeil minderde en af en aan hield den geheelen nagt; des anderen daags 's morgens hielden wij op het land aan. Wij ſtevenden onder den wind van het eiland, het digt langs den wal houdende en zagen verſcheiden inboorlingen, ſchoon niet veele in getal, op het ſtrand. Ten negen uuren zond ik den Heer GORE, eenen van mijne Luitenants met de pinas, om te zien of hij op het eiland landen konde en van de inboorlingen konde verneemen of 'er anker grond ware in eene baai, die wij toen in het gezigt hadden en welk land 'er nog verder Zuidwaarts lage. De Heeren BANKS en SOLANDER verzelden den Luitenant op dit tochtjen en, alzoo zij dagten dat TUPIA hun van dienst zoude kunnen zijn, namen zij hem met zig.

Toen de ſloep het ſtrand naderde, beſpeurden zij, die in dezelve waren, dat de inboorlingen met lange ſpeeren gewapend waren. Naardien zij niet voorneemens waren te landen voor zij eene punt omgevaaren zouden zijn, die niet verre daarvan daan uitſtak, hielden zij het langs de kust en dus dagten de inboorlingen zeer waarſchijnlijk dat zij bevreesd voor hun waren. Zij waren nu tot een getal van omtrent zestig aangegroeid en alle zaten

zij op het ſtrand neder, uitgezonderd twee, die vooruit gezonden wierden om de bewegingen van die in de boot gade te ſlaan. Deeze enigen tijd regt over haar voortgegaan zijnde, ſprongen eindelijk in het water en zwommen naar haar toe, maar wierden welhaast agter gelaaten; toen kwamen 'er twee andere, die op dezelfde wijze poogden aan boord van de ſloep te koomen, maar ook welhaast voorbij gevaaren wierden; waarop een vijfde alleen vooruit liep en een goed eind wegs voor de ſloep gewonnen hebbende eer hij zig te water begaf, bereikte hij haar gemaklijk. De Heer BANKS drong den Officier aan om hem intenecmen, naardien hij dagt dat het eene goede gelegenheid was om het vertrouwen en de goedwilligheid van een volk te winnen, dat hen zeer zeeker toen als vijanden beſchouwde, maar hij weigerde het ſtijfhoofdig: deeze man wierd dus zoo wel als de andere agtergelaaten, gelijk ook een zesde, die hem volgde.

Toen de boot de punt omgevaaren was, beſpeurde men dat zij alle afgelaaten hadden haar te vervolgen: zij waren nu vlak voor eene wijde baai, aan welker eind zig een andere troep volks vertoonde, die, gelijk de eerſte, met lange ſpeeren gewapend waren. Hier maakten zig de onze gereed om te landen en voeren naar den wal, terwijl 'er tegelijk eene kano afſtak om hun te gemoet te koomen. Zoo dra zij nabij hen kwam,

la-

lagen zij op hunne riemen en riepen hun toe dat zij vrienden waren en dat, zoo zij bij hen wilden koomen, zij hun ſpijkers zouden geeven, welke zij in de hoogte hielden om hun die te laaten zien: na enige oogenblikken geaarſeld te hebben, kwamen zij naar de agterſteven van de boot en namen enige ſpijkers, die hun aangeboden wierden, ſchijnbaar met veel genoegen aan; maar in minder dan eene minuut ſcheenen zij het voorneemen gevormd te hebben van de ſloep aan boord te klampen en te veroveren: drie hunner ſprongen 'er eensklaps in en de andere haalden de kano aan, die een weinig door het overſpringen was afgeweken, baarblijklijk met het oogmerk om hunne makkers te volgen en hen in hunne onderneeming te ondersteunen. De eerſte, die de ſloep aan boord klampte, ſprong 'er digt bij den Heer BANKS in en rukte aanſtonds zijnen kruid-hoorn uit zijnen zak. De Heer BANKS greep dien terſtond en wrong hem met enige moeite uit zijne hand, terwijl hij hem tegelijk op de borst duuwde om hem over boord te werpen, maar hij was hem te ſterk en hield zijne plaats in: toen trok de Officier zijn geweer los, maar het ketſte, waarop hij aan enige van het volk beval over hunne hoofden te ſchieten; daar wierden dan twee ſnaphaanen gelost, waarop zij alle terſtond in het water ſprongen: een van ons volk, hetzij uit blodaarſigheid hetzij wreedheid, of uit beiden, legde met een derde

geweer op eenen van hun aan, terwijl hij weg zwom, en de kogel ſchampte langs zijn voorhoofd af; gelukkiglijk egter was de wond zeer ligt, want hij bereikte de kano en ſtond in dezelve overeind, zoo wakker en zoo ſterk als de andere. De kano voer onmiddelijk naar den wal, daar nu eene groote menigte volks, niet minder dan twee honderd in getal, verzameld was. De boot zettede het dan naar binnen, maar 'zag het land overal in de rondte bezet met eene zandbank, waarop de zee met groote baaren brak; de Officier vond dan raadzaam langs ſtrand te vaaren om eene gemakkelijker plaats om te landen te zoeken: het volk aan boord zag ondertusſchen de kano aan land gaan en de inboorlingen met drift rondom haar te zaamen ſchoolen om naar de omſtandigheden te verneemen van hetgeen 'er gebeurd was. Kort daarop liep een enkel man langs het ſtrand, met zijne ſpeer gewapend, en toen hij regt over de ſloep kwam, begon hij te dansſen, met zijn wapen te zwaaien en op eenen zeer ſchellen toon te ſchreeuwen, 't geen TUPIA zeide dat eene uitdaaging van het volk was. De ſloep bleef langs het ſtrand roeijen en de uitdaager volgde haar, terwijl hij zijne uitdaaging met woorden en gebaerden herhaalde; dan naardien 'er geene beter plaats om te landen gevonden wierd dan die daar de kano de inboorlingen aan wal had gezet, keerde de Officier terug met oogmerk om het daar te beproeven, hoopende

dat,

dat, zoo het niet doenlijk was, het volk tot eene onderhandeling zoude koomen, hetzij op de banken of in hunne kanoos en dat men een vrede verbond met hetzelve zoude kunnen fluiten.

Terwijl de floep langzaam langs den wal roeide kwam 'er een andere kampvegter aan, die hen insgelijks met fchreeuwen uitdaagde en zijne fpeer flingerde; zijn voorkoomen was vreeslijker dan dat van den anderen, want hij droeg eene grooten muts van de ftaert-vederen van den keerkringvogel en zijn lighaam was bedekt met ftreepen van doek van verfchillende kleuren, geel, rood en bruin. Deeze finjeur danste ook, maar met veel meer gezwindheid en behendigheid dan de eerfte; ons volk gaf hem derhalven, om zijne gaauwigheid en kleeding, den naam van de *Harlekijn*. Kort daarop kwam 'er een deftiger man van jaaren af naar het ftrand en, het volk in de boot toeroepende, vroeg hij wie zij waren en van waar zij kwamen. TUPIA andwoordde in hunne eigen taal, van *Otahiti:* toen gongen de drie inboorlingen vreedzaam langs het ftrand, tot zij aan eene bank kwamen, waarop zig enige weinige menfchen bevonden; hier ftonden zij ftil en, na eene korte beraadflaaging, begonnen zij alle zeer luid te bidden: TUPIA gaf hun andwoord, maar bleef ons zeggen dat zij onze vrienden niet waren. Toen hun gebed, of, gelijk zij het noemen, hun *Poorah* ten einde was, kwam ons volk met hun in een

mondgeſprek en zeide hun dat, als zij hunne ſpeeren en knodſen, want ſommige hadden ſpeeren en andere knodſen, af wilden leggen, zij aan land zouden koomen en handel met hun drijven voor alles wat zij brengen zouden; zij ſtemden 'er in, maar het was alleen op voorwaarde dat wij onze ſnaphaanen ook agter zouden laaten: deeze was eene voorwaarde, die, hoe billijk zij ook ſchijnen mag, niet ingewilligd kon worden, zij zou ook de partijen zelfs niet op eenen gelijken voet gebragt hebben, ten zij hun getal gelijk geweest was. Hier ſcheen dan de onderhandeling ten einde te zijn; maar binnen weinig tijds waagden zij het nader bij de boot te koomen en kwamen eindelijk digt genoeg om te handelen, hetgeen zij zeer eerlijk deeden, en verkogten ons eene kleine hoeveelheid van hun doek en enige hunner wapenen; dan alzoo zij ons volk geene hoop gaven van hun levensmiddelen te zullen aanvoeren, ja zelfs niets meer, tenzij zij het waagden door een eng kanaal naar land te vaaren, dat zij, alle omſtandigheden wel ingezien zijnde, niet voorzigtig achteden, ſtaken zij met de ſloep af en verlieten hen.

Wij waren nu met het ſchip en de ſloep het eiland omgevaaren en bevindende dat 'er noch enige haven, noch eene anker-plaats aan hetzelve was, en dat de vijandige neiging van het volk het landen ondoenlijk zoude maaken zonder bloed-

ſtor-

ſtorting, beſloot ik het niet te onderneemen, naardien ik geene beweegreden had die mij zoude kunnen rechtvaerdigen, als ik het leven van mijn volk in de waagſchaal geſteld had.

De baai, welke de ſloep invoer, ligt aan de West-zijde van het eiland; derzelver grond was ſlegt en rotsachtig, maar het water was zoo helder, dat men duidlijk den grond kon zien op de diepte van vijf en twintig vademen, dat honderd en vijftig voeten is.

Dit eiland ligt op 22° 27′ Zuider Breedte en op 150° 47′ Wester Lengte van den meridiaan van Greenwich. Het heeft dertien Engelſche mijlen in den omtrek, is eer hoog dan laag, maar noch volkrijk, noch vruchtbaar in evenredigheid van de andere eilanden, welke wij in deeze zeeën gezien hadden. Het voornaamst voortbrengzel ſchijnt de boom te zijn, van welks hout zij hunne wapenen maaken, in hunne taal *Etoa* genoemd; men zag verſcheiden plantſoenen van dezelve langs het ſtrand, dat niet, gelijk de nabuurige eilanden, van een rif omringd is.

Het volk ſcheen ſterk en welgemaakt te zijn en was wat bruiner dan dat van de eilanden, van welke wij kwamen: zij hadden zwarte vlekken onder de oxelen omtrent zoo breed als de hand, welker randen geene regte, maar eene getande lijn vormden: zij hadden ook kringen van dezelfde kleur, maar niet zoo breed, rondom hunne armen en bee-

beenen, maar zij waren op geene andere deelen van het lighaam getekend.

Hunne kledij was zeer verſchillende van alle die wij te vooren gezien hadden, zoo wel als het doek, uit hetwelk zij beſtond. Het doek was van dezelfde ſtoffen gemaakt als dat, 't welk op de andere eilanden gedraagen wordt en het meeste dat ons volk te zien kwam was met eene levendige donker geele kleur geverwd en op de buiten-zijde bedekt met eene ſoort van vernis, dat of rood of van eene donkere lood-kleur was; over deezen grond was het weder met ſtreepen van verſchillende patroonen geſchilderd, met eene verwonderenswaerdige regelmaatigheid, op de wijze van onze geſtreepte zijden ſtoffen; het doek dat rood geſchilderd was, was met zwart geſtreept en dat lood-kleurig geverwd was met wit. Hunne kleeding was een kort wambuis van dit doek, dat hun omtrent tot aan de knieën reikte; het was uit een ſtuk en had geen ander fatſoen dan een gat in het midden, met lange ſteeken in de rondte geboord, waarin het verſchilde van alle die wij te vooren gezien hadden: door dit gat ſtak men het hoofd en hetgeen nederhing wierd om het lighaam geſlooten door een ſtuk geel doek of eenen gordel, die, van agteren om den hals loopende, op de borst over elkander gekruisd, en dan als een draagband om den middel verzameld wierd, die weder over eenen anderen draagband van rood

doek

doek gong, zoo dat zij eene zeer vrolijke en krijgshaftige vertooning maakten; ſommige hadden mutſen van de vederen van den keerkring-vogel op, die ik reeds beſchreven heb, en ſommige hadden een ſtuk wit of lood-kleurig doek om het hoofd gewonden, als een kleine tulband, hetwelk ons volk vond dat een beter aanzien gaf.

Hunne wapenen waren lange ſpeeren van de *Etoa* gemaakt, welker hout zeer hard is; zij waren wel gepolijst en aan het een eind ſcherp gepunt; ſommige waren ten naasten bij twintig voeten lang, ſchoon niet meer dan drie vingeren dik; zij hadden ook een wapen, dat eene knods en eene ſpeer te gelijk was, van hetzelfde hout gemaakt, omtrent zeven voeten lang; dit was ook wel gepolijst en aan het een eind tot eene dikke punt geſcherpt. Als eene beſchutting tegens deeze wapenen, als zij elkanderen aantasten, hebben zij matten, veelmaalen dubbel gevouwen, die zij onder hunne klederen aandoen van den hals tot den middel; de wapens zelve zijn indedaad op verre na zoo geſchikt niet om 'er kwaad mede te doen als die van dezelfde ſoort, welke wij op de andere eilanden zagen, want de ſpeeren waren aldaar gepunt met het ſcherp been van de pijlſtaert rog, dat de pijl genoemd wordt, en de pieken waren veel zwaarer. De andere dingen, die wij hier zagen, waren alle beter in haare ſoort dan alle die wij te vooren gezien hadden; het doek

was

was met eene beter kleur geverwd en netter en met meer ſmaak geſchilderd; de knodſen waren beter gevormd en gepolijst en de kano, ſchoon maar klein, was zeer rijk in verſierzelen, en het ſnijwerk op eene betere wijze uitgevoerd: onder andere ſieraadjen, welke deeze kano bijzonder had, was eene lijn van kleine witte vederen, die van de voor- en agterſteven naar buiten hongen en die, toen wij dezelve zagen, door het ſchuim van de zee doornat waren.

TUPIA zeide ons dat 'er nog verſcheiden eilanden op verſchillende afſtanden en in verſchillende rigtingen van dit lagen, tusſchen het Zuiden en Noord-Westen en dat 'er op den afſtand van drie dagen zeilens naar het Noord-Oosten een eiland was, *Manua* of *Vogelen-eiland* genoemd: hij ſcheen egter meer verlangende dat wij Westwaarts zouden ſtevenen en beſchreef verſcheiden eilanden in die ſtreek, welke hij zeide dat hij bezogt had: hij voegde 'er bij dat hij tien of twaalf dagen nodig gehad had om 'er naar toe te vaaren en dertig dagen om terug te koomen en dat de *Pahie*, in welke hij de reis gedaan had, veel ſneller zeilde dan ons ſchip; als men dan rekent dat zijn *Pahie* veertig mijlen daags aflegde, hetgeen ik, naar mijne eigene waarneeming groote reden heb te gelooven dat deeze booten wel doen kunnen, zou zulks vier honderd zee-mijlen in tien dagen uitmaaken, hetgeen ik reken dat de afſtand is van *Boscawen*

wen en *Keppels-eilanden*, door Kapitein WALLIS ten Westen van *Ulietea* ontdekt en acht het daarom zeer waarſchijnlijk dat deeze de eilanden waren, die hij bezogt had. Het verst eiland Zuidwaarts, waarvan hij iets wist, lag, zeide hij, op den afſtand van omtrent twee dagen zeilens van *Oteroah* en was *Moutou* genaamd, maar hij voegde 'er bij dat zijn vader hem gezegd had dat 'er nog meer zuidwaarts nog andere eilanden waren: over het geheel was ik voorneemens zuidwaarts aan te ſtevenen om een vast land te zoeken, maar geen tijd te verſpillen met eilanden op te ſpeuren, als wij dezelve niet op onzen tocht bij geval zouden ontmoeten.

TWEE-

TWEEDE HOOFDSTUK.

Tocht van Oteroah *naar* Nieuw-Zeeland. *Voorvallen bij het landen en terwijl het ſchip in de* Armoedige Baai *ten anker lag.*

Wij zeilden van *Oteroah* den vijftienden Augustus en op vrijdag den vijf en twintigſten vierden wij de verjaaring van ons vertrek uit Engeland; wij haalden eene Cheshire kaas voor den dag, die zorgvuldig voor deeze gelegenheid geſpaard was en ſtaken een vat porter bier op, dat wij zeer goed en in de beste orde bevonden. Den negen en twintigſten zoop zig een van de matroozen zoo dronken, dat hij het den volgenden morgen beſtierf; in het eerst dagten wij dat hij niet eerlijk aan den drank gekoomen kon zijn, maar naderhand kwamen wij te weeten dat de bootsman, wiens maat hij was, hem enkel uit goedaartigheid een gedeelte van eene flesch rum had gegeeven.

Den dertigſten zagen wij eene comeet; ten een uuren na middernagt was zij een weinig boven den horizont in het Oostlijk gedeelte van den hemel; omtrent ten half vijf gong zij door den meridiaan en haar ſtaert maakte eenen hoek van twee en veertig graaden. Onze Breedte was toen 38° 20′

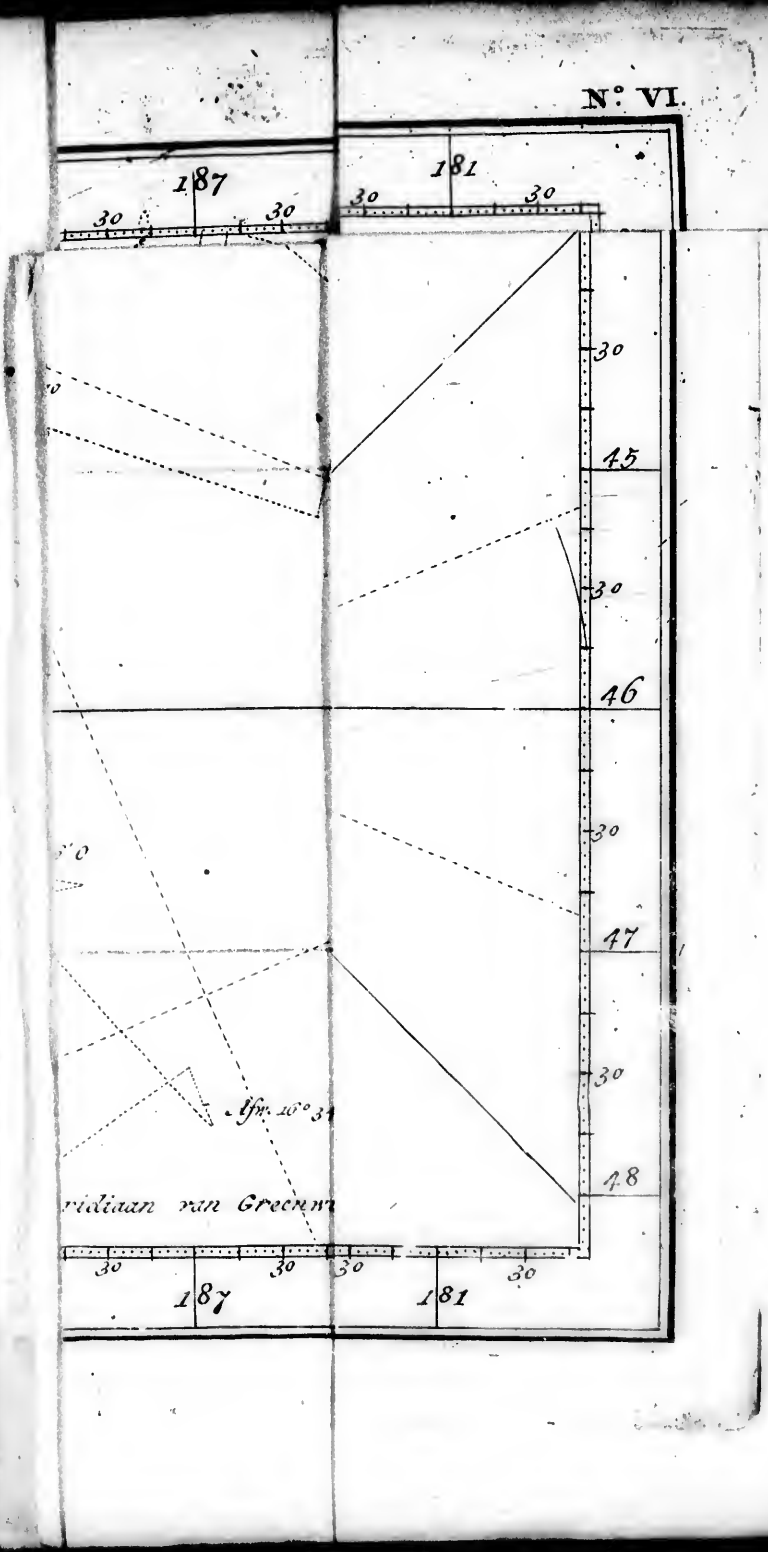
N°. VI.
187
181
30
30
30
30
45
30
46
30
47
30
48
30
30
30
30
187
181

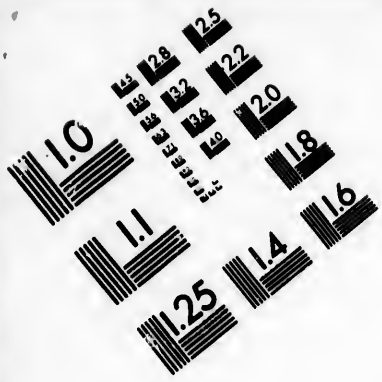

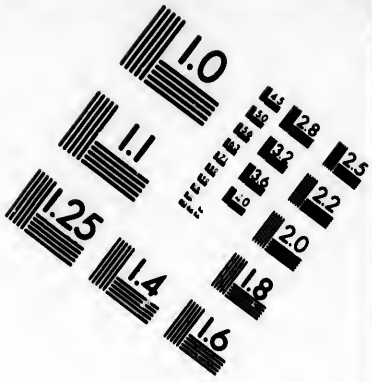

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

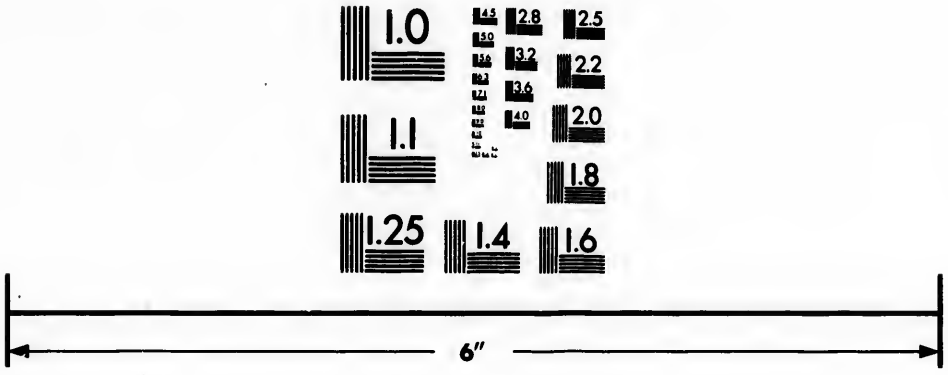

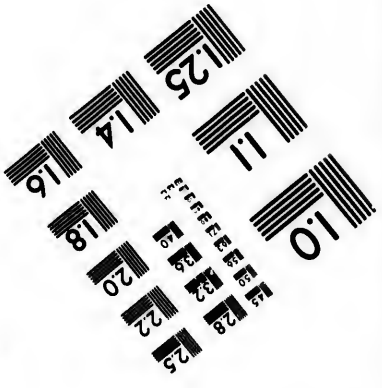

Photographic Sciences Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

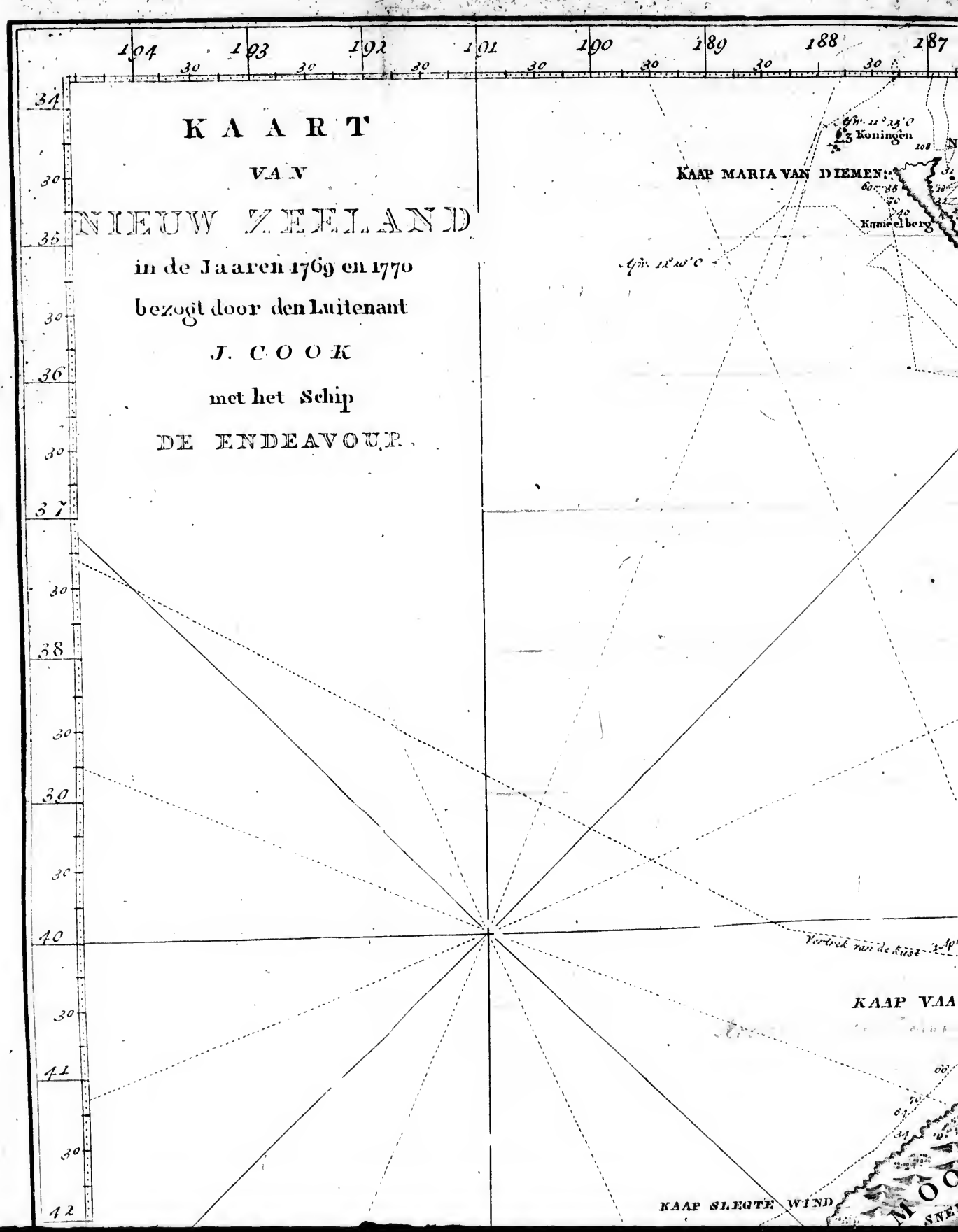
KAART
VAN
NIEUW ZEELAND
in de Jaaren 1769 en 1770
bezogt door den Luitenant
J. COOK
met het Schip
DE ENDEAVOUR.
KAAP MARIA VAN DIEMEN
Koningen
Kameelberg
Verlaat van de kust
KAAP SLEGTE WIND

188 187 186 185 184 183 182 181

VERKLAARING.

De vastgevelde Cyfers betekenen de koers van het Schip en de halletters de diepte van het water in vademen.
Het gedeelte van de kust, dat niet afgetekend is, is niet door ons onderzogt.
⚓ Plaatsen daar het Schip ten anker heeft gelegen.
△ Klippen boven water.
+ Blinde Klippen.
Afw. betekent de afwyking van de Kompas-naald in graaden en minuuten.
In Cooks-Straat valt de vlood sterk in uit het zuiden en by nieuwe en volle Maan is het omtrent 9 uure hoog water.

NOORD KAAP
VAN DIEMENS
Koningen
Kunnie elberg
Cavalles Eilanden
Pt. Pocooke
Eil. Piercy
KAAP BRETT
Arme Ridders
Matuaro Baai
Braaslem Kaap
Hen en Kiekens
Braaslem Baai
Braaslem Staert
Charles Haven
Valsche Baai
Mercurius Eilanden
Mercurius Kaap
MERCURIUS BAAI. Afw. 11°0'0
Opooraqe
Hof der Aldermans
de Major
Wit Eiland
VLUGT KAAP
OOST KAAP
Hicks Baai
Oost Eil.
RAAI VAN OVERVLOED
Plat Eil.
Mowichora
Boschrijke Pt.
Meeuwen Eil.
Albatros Punt
Hoogland Kaap
Berg Edgcombe
Teodoo
Tolaga
Sporings Eil.
ARMOEDIGE BAAI OF TAONEROA
Dak Voorland
Kittia-motu
Jongen Nicks K.
Suikerbrood Eilanden
Suikerbrood Punt
Berg Egmont
Afw. 14°15'0
KAAP EGMONT
TAFEL KAAP
Terakako
Teahowray
Afw. 14°10'0.
KINDERDIEVEN KAAP
Dor Eil.
Zwarte Kaap
Kaap Keerweer
Afw. 14°0.
KAAP VAARWEL
Blinde Baai
Rots Punt
ADMIRALITEIT BAAI
Tarranne
Inganoa Eil.
Kaffeel Pt.
Platter Pt.
KONINGIN CHARLOTTE KANAAL
Nevelachtige Baai
KAAP PALLISSER
KAAP CAMPBEL
Afw. 15°4'0
WIND
SNEEUW BERGEN
COOKS STRAAT
Vertrek van de kust 3 Apr. 1770
ST. STEPHENS Eil. Separeis
Jackasons Punt
R. Roamaroo
Broederen
Afw. 14°0.

34 35 36 37 38 39 40 41 42

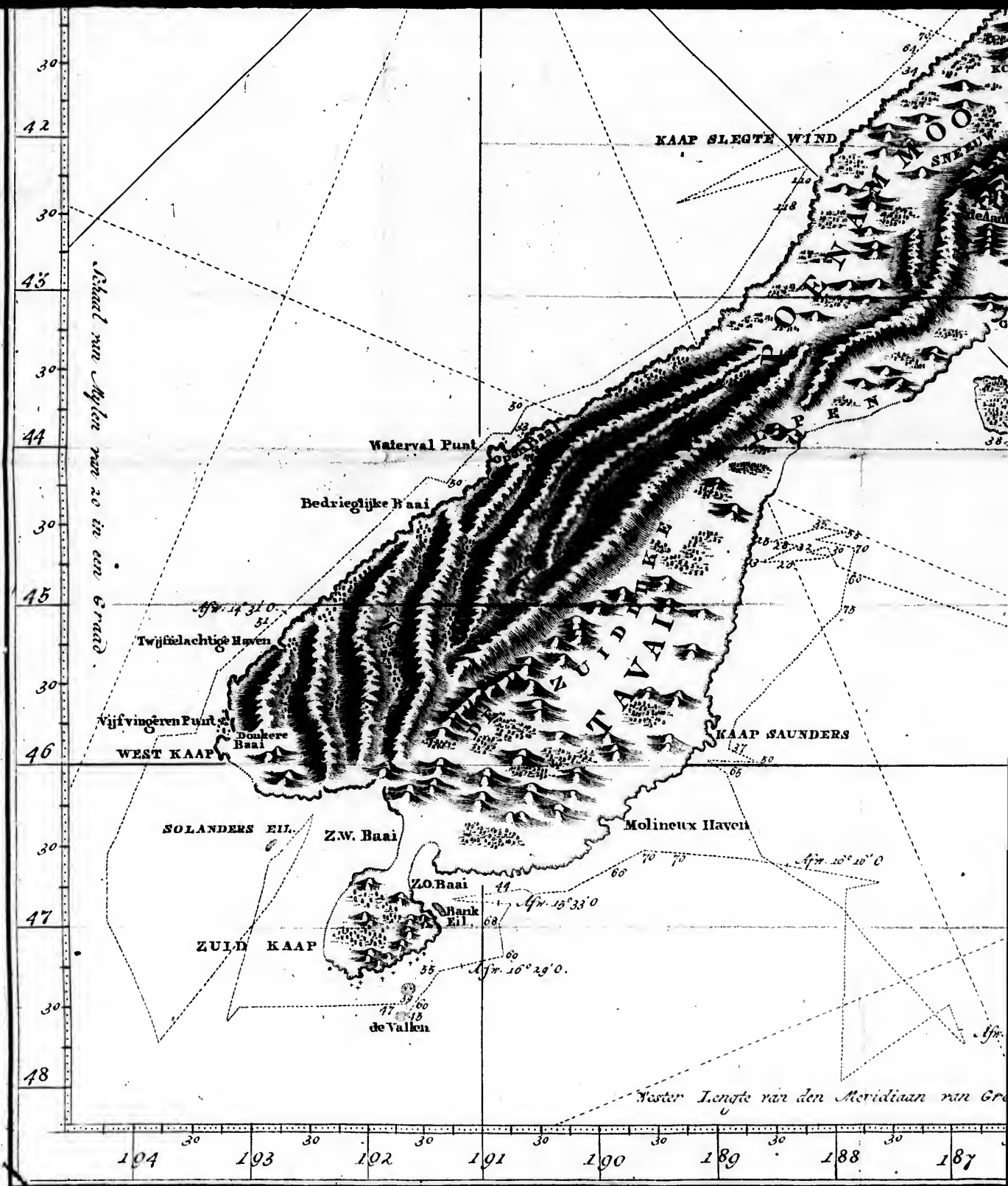
KAAP SLEGTE WIND
Waterval Punt
Bedrieglijke Baai
Twijfelachtige Haven
Vijfvingeren Punt
Doukere Baai
WEST KAAP
SOLANDERS EIL.
Z.W. Baai
Z.O. Baai
Hank Eil.
ZUID KAAP
de Valken
KAAP SAUNDERS
Molineux Haven
Afw. 14° 31' O.
Afw. 15° 33' O.
Afw. 16° 29' O.
Afw. 20° 26' O.
Strand van Afrika van 20 in een Graad.
Ooster Lengte van den Meridiaan van Gr
42
43
44
45
46
47
48
194
193
192
191
190
189
188
187

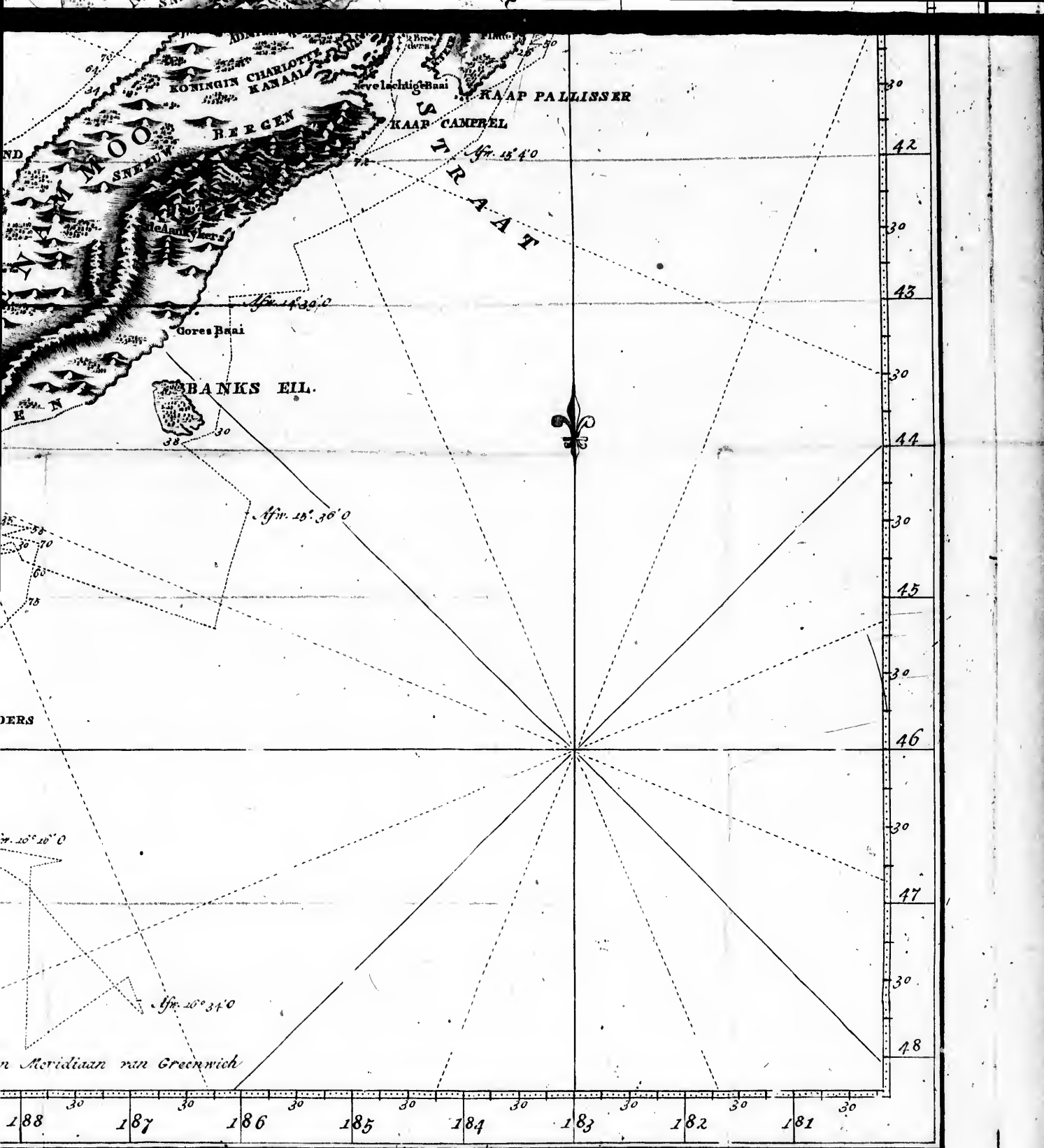
KONINGIN CHARLOTTE KANAAL
Revelachtigt Baai
KAAP PALLISSER
KAAP CAMPBEL
STRAAT
BERGEN
Gores Baai
BANKS EIL.
Mer. 15° 4' O
Mer. 14° 39' O
Mer. 15° 36' O
Mer. 20° 34' O
30
42
43
44
45
46
47
48
188
187
186
185
184
183
182
181
n Meridiaan van Greenwich

20′ Z. en onze Lengte, volgens de log 147° 6′ W. en de afwijking van het kompas, volgens het azimuth, 7° 9′ O. Onder degeene die de comeet gewaar wierden was ook TUPIA, die terſtond uitriep dat, zoo dra zij door het volk van *Bolabola* zoude gezien worden, het de inwooneren van *Ulietea* zoude dooden, die met de grootſte overhaasting naar het gebergte zouden vlieden.

Den eerſten September, op de Zuider Breedte van 40° 22′ en op de Wester Lengte van 147° 29′ zijnde, zonder enige tekenen van land te beſpeuren, met eene zwaare zee uit het Westen en ſterſte ruk-winden, liet ik het wenden, en ſtevende terug Noordwaarts, naardien ik vreesde dat wij aan zeilen en tuigagie zoo veel ſchade zouden krijgen, dat wij in het voortzetten van onze reis zouden verhinderd worden.

Den volgenden dag, wanneer 'er nog ſterke wind-buijen uit het Westen woeien, liet ik bijleggen met den boeg om de Noord; maar in den morgen van den derden de wind niet zoo ſterk zijnde, deeden wij de reef uit het groot zeil, haalden de top-zeilen bij en ſtevenden Westwaarts.

Wij vervolgden onze koers tot den negentienden, wanneer wij op de Breedte van 29° en op de Lengte van 159° 29′ waren en de afwijking 8° 32′ O. bevonden te zijn. Den vier en twintig-

ſten, ons op de Breedte van 33° 18′ en op de Lengte van 162° 51′ bevindende, zagen wij een klein ſtuk zee-wier en een ſtuk hout met Lepaden bedekt; de afwijking van het kompas was hier 10° 48′ Oostlijk.

Den agt en twintigſten op de Breedte van 28° 59′ en op de Lengte van 169° 5′ zijnde, zagen wij een Zee-kalf ſlaapende op het water en verſcheiden bosſen zee-wier. Den volgenden dag zagen wij wederom zee-wier aan bosſen en op den negen en twintigſten een' vogel, dien wij voor eenen land-vogel aanzagen, hij geleek wel enigzints naar een ſnip, maar hij had een' korten bek. Den eerſten October zagen wij eene ontelbaare menigte vogelen en wederom een' Zee-kalf in ſlaap op het water; men is over het algemeen van gedagten dat de Zee-kalven niet verre van land gaan, en nooit zoo verre daar men geen grond meer peilt, maar die, welke wij in deeze zeeën zagen, bewijzen het tegendeel. Rots-wier is egter een zeeker teken dat het land niet verre af is. Den volgenden dag, wanneer het ſtil was, zetten wij de boot uit om te beproeven of 'er ook een ſtroom ware, maar wij vonden 'er geenen. Wij waren op 37° 10′ Breedte en op 172° 54′ Wester Lengte. Den derden, op de Breedte van 36° 56′ en op de Lengte van 173° 27′ zijnde, vischten wij nog meer zee-wier op en wederom een ſtuk hout met Lepaden bedekt. Den volgen-

den

den dag zagen wij weder twee Zee-kalven en eenen bruinen vogel, omtrent zoo groot als een raaf met enige witte vederen onder de vleugelen. De Heer GORE zeide ons dat deeze ſoort van vogelen veel gezien worden omtrent de *Falklands-Eilanden* en ons volk gaf hun den naam van *Egmonts-haven hennen.*

Den vijfden meenden wij te zien dat het water van kleur veranderde, maar het dieplood uitwerpende, peilden wij geen grond met honderd en tagtig vademen. In den avond van deezen dag was de afwijking 12° 50′ O. en terwijl wij negen mijlen vorderden vermeerderde zij tot 14° 2′.

Den volgenden dag, zijnde vrijdag den zesden October, ontwaarden wij land van boven uit de mast, dat W. ten N. lag en hielden 'er terſtond naar toe; in den avond konden wij het even van het dek onderſcheiden en het ſcheen een groot land te zijn. De afwijking bevonden wij deezen dag door het azimuth en de amplitudo waargenoomen, 15° 4′½ O. en volgens eene waarneeming op de zon en de maan gedaan bleek het dat het ſchip op de Wester Lengte van 180° 55′ was en door het gemiddelde van deeze en volgende waarneemingen ſcheen 'er eene misrekening in de opgave van onze Lengte geduurende onze vaart van *Otahiti* van 3° 16′ te zijn, naardien het ſchip zoo veel Westlijker was dan de Lengte, welke de log opgaf. Te middernagt lag ik op den wind

en peilde, maar vond geen grond met honderd en zeventig vademen.

Den zevenden wierd het ſtil, hetgeen ons het land langzaam deed naderen en in den agtermiddag, toen 'er een koeltjen opkwam, waren wij 'er nog zeven of agt mijlen van af. Het vertoonde zig nu nog grooter, naardien het duidlijker te zien was met vier of vijf reijen heuvelen de eene boven de andere rijzende en eene keten bergen, die boven alle uitſtak en van eene onzagchelijke hoogte ſcheen te zijn. Dit land wierd het onderwerp van veele gisſingen, welke men met veel drift beredeneerde, maar het algemeen gevoelen ſcheen te zijn dat wij het *onbekende Zuidland* gevonden hadden. Omtrent vijf uuren zagen wij den mond van eene baai, die vrij diep in het land ſcheen in te loopen, waarop wij oploefden en het 'er naar toe hielden; ook zagen wij op verſchillende plaatſen van het land rook opgaan. Toen de avond viel, hielden wij het egter af en aan tot het dag wierd, wanneer wij ons onder den wind van de baai bevonden, zijnde de wind Noordlijk: wij konden nu onderſcheiden dat de bergen met hout bedekt en dat ſommige van de boomen in de valei zeer groot waren. Omtrent den middag wilden wij om de Zuid-Westlijke punt naar binnen zeilen, maar niet in ſtaat zijnde dien hoek te boven te koomen, lieten wij het wenden en hielden weder af: wij zagen toen verſcheiden kanoos die de

baai

baai dwars overſtaken en die in weinig tijds aan land voeren zonder dat zij de minſte acht op het ſchip ſcheenen te ſlaan; wij zagen ook enige huizen, die klein, maar net ſcheenen; en bij een van dezelve was een aanzienlijk getal volks verzameld dat op het ſtrand nederzat en die, dagt ons, dezelfde waren welke wij in de kanoos gezien hadden. Op een klein ſchier-eilandjen aan de Noord-Oost punt beſpeurden wij duidlijk eene vrij hooge en regelmaatige afſchutting van paalwerk, dat de gantſche kruin van een' berg inſloot: Dit was insgelijk het onderwerp van veel beſpiegeling, naardien ſommige onderſtelden dat het een harten-kamp en andere een perk voor oſſen en ſchaapen ware. Omtrent vier uuren in den agtermiddag ankerden wij aan de Noord-Westzijde van de baai voor den mond van een riviertjen, in tien vademen water, en eenen goeden zandgrond en omtrent eene halve mijl van den wal. De zijden van de baai zijn witte klippen van eene groote hoogte, in het midden is laag land met heuvelen, die trapswijze naar agteren hooger worden de een al boven den anderen rijzende, en eindigende in de keten bergen, die verre binnens lands ſcheen te liggen.

Des avonds voer ik naar den wal verzeld van den Heer BANKS en Doctor SOLANDER met de pinas en de jol en eene bende van ons volk. Wij landden regt over het ſchip aan de Oost-zijde van

de rivier, die hier omtrent tien roeden breed was; doch enige inboorlingen aan de West-zijde zienде, met welke ik wenschte te ſpreeken en bevindende dat de rivier niet waadbaar was, gaf ik bevel dat de jol 'er in zoude vaaren om ons over te zetten en liet de pinas aan den mond van de rivier liggen. Toen wij digt bij de plaats kwamen daar het volk verzameld was, gongen zij alle op den loop; wij traden egter aan land en vier jongens in de jol laatende om op dezelve te paſſen, begaven wij ons naar enige hutten, die omtrent vijftig of zestig roeden van den water-kant ſtonden. Toen wij ons enigermaate van de boot verwijderd hadden, ſprongen 'er vier mannen, met lange ſpeeren gewapend, uit de bosſchen en, naar de boot loopende om die aantetasten, zouden zij die voorzeeker weggenoomen hebben, als het volk in de pinas hen niet ontdekt en den jongens niet toegeroepen hadde dat zij zig met den ſtroom zouden laaten afdrijven: de jongens gehoorzaamden terſtond; maar door de Indiaanen digt vervolgd wordende, loste de Kwartiermeester van de pinas, die de booten onder zijne bewaaring had, een musket over hunne hoofden; toen hielden zij ſtil en keeken rond, maar weinige minuuten daarna begonnen zij hen op nieuw te vervolgen, en zwaaiden hunne ſpeeren op eene dreigende wijze. Toen loste de Kwartiermeester een tweede musket over hunne hoofden, maar hier ſtoorden zij zig niet aan en, terwijl een

van

van hun zijne ſpeer opligtede om haar naar de boot te werpen, deed men weder eene ſchoot, die hem dood ter neder velde. Toen hij viel, bleeven de drie andere enige minuten lang beweegingloos ſtaan, als verſteend van verbaasdheid. Zoo dra zij weder wat bekoomen waren, gongen zij henen en ſleepten het doode lighaam mede, dat zij egter weldra lieten liggen, om niet in hunne vlugt gehinderd te worden. Op den ſlag van de eerſte ſchoot voegden wij ons bij elkanderen, want wij waren een weinig van malkaêr gedwaald en liepen al ons best naar de boot; die rivier over zijnde, zagen wij den dooden Indiaan op den grond liggen. Het lighaam beziende bevonden wij dat hij door het hart geſchoten was; hij was een man van eene middelbaare grootte en geſtalte; zijn vel was bruin, maar niet zeer donker en de eene zijde van zijn aangezigt was *getatoueerd* of geprikt met draai-lijnen van een zeer regelmaatig beloop: hij was met eene fraaie ſtof gekleed die geheel nieuw voor ons was en zij was vastgemaakt even op de wijze als verbeeld wordt in VALENTYNS *Bericht van de Reize van* ABEL TASMAN III. *Deel*, 2*de Stuk*, *bladz.* 50; zijn hair was ook op de kruin van zijn hoofd tot eenen knoop te zaamen gebonden, maar daar ſtak geen' veder in. Wij keerden onmiddelijk naar boord, daar wij het volk aan den wal met grooten ernst en zeer luid konden hooren praaten, waarſchijn-

lijk over hetgeen 'er gebeurd was en over hetgeen hun nu te doen ſtond.

Den volgenden morgen zagen wij verſcheiden inboorlingen daar wij hen den avond te vooren reeds gezien hadden; ſommige traden met haastige ſchreden naar de plaats daar wij geland waren, en de meeste waren ongewapend; maar drie of vier hadden lange pieken in hunne handen. Naardien ik wenschte met hun in onderhandeling te koomen, liet ik drie ſloepen met matroozen en ſoldaaten bemannen en voer naar het ſtrand, verzeld van de Heeren BANKS, SOLANDER, de andere heeren en TUPIA; omtrent vijftig van hun ſcheenen onze landing aftewagten aan de overzijde der rivier, dat wij voor een teken van vrees hielden; zij gongen op den grond nederzitten: dierhalven landde eerst niemand dan ik, de Heer BANKS, Doctor SOLANDER en TUPIA uit de kleine ſloep en wij traden naar hen toe; maar wij waren nog niet veele ſchreden voortgegaan of zij ſprongen alle op de been en elk hunner haalde of eene lange piek of een klein wapen van groene talk zeer wel gepolijst, omtrent een voet lang en dik genoeg om vier of vijf ponden te weegen, voor den dag. TUPIA riep hun toe in de Otahitiſche taal; maar zij andwoordden ſlegts met het zwaaien van hun wapen en deeden ons tekenen dat wij vertrekken zouden; toen ſchooten wij een ſnaphaan af en mikten verre van hun; de kogel

vloog

vloog in het water, naardien de rivier nog tusschen ons in lag: zij zagen de uitwerking van den kogel en hielden op van dreigen; maar wij vonden het voorzigtigst terug te deinzen tot de soldaaten aan land konden gezet worden. Dit was weldra gedaan en zij trokken, met eene vlag aan hun hoofd, naar eene kleine hoogte, omtrent honderd en vijftig vooten van den water-kant; hier wierden zij geschaard; toen naderde ik de inboorlingen weder met de Heeren BANKS, SOLANDER, GREEN, MONKHOUSE en TUPIA. Wij lieten TUPIA andermaal tot hen spreeken en met groot genoegen bespeurden wij dat men hem volmaakt verstond, wijl hij en de inboorlingen slegts verschillende tongvallen van dezelfde taal spraken. Hij zeide hun dat wij mondbehoeften en water nodig hadden en dat wij 'er hun ijzer voor in plaats zouden geeven, welks eigenschappen hij hun zoo goed hij kon verklaarde. Zij waren gewillig om met ons te handelen en wilden dat wij tot dat einde tot hen zouden overkoomen: hierin bewilligden wij, mits zij hunne wapenen zouden afleggen, waartoe wij hen egter op geenerleie wijze konden overhaalen. Geduurende dit gesprek waarschuwde TUPIA ons dat wij op onze hoede zouden zijn, want dat zij onze vrienden niet waren. Toen drongen wij op onze beurt bij hen aan dat zij tot ons zouden overkoomen; en eindelijk kleedde een van hun zig uit en zwom over zonder zijne wapenen; hij wierd bijna

ierſtond door twee andere gevolgd en kort daarop door de meeste overige tot twintig of dertig in getal; maar deeze bragten hunne wapenen mede. Wij deeden hun allen geſchenken van ijzer en glaazen koraalen, maar zij ſcheenen op geene van beiden grooten prijs te ſtellen, bijzonderlijk op het ijzer, alzoo zij geen het minſte denkbeeld van deszelfs gebruik hadden, zoo dat wij niets in plaats kreegen dan enige weinige vederen; maar zij booden aan hunne wapenen tegens de onze te verruilen, en, toen wij zulks weigerden, tragteden zij verſcheiden maalen dezelve uit onze handen te rukken. Zoo dra zij overkwamen, herhaalde TUPIA zijne verklaaring dat zij onze vrienden niet waren en waarſchuuwde ons andermaal wel op onze hoede te wezen; hunne poogingen om ons onze geweeren te ontrukken gelukten hun dan niet en wij gaven hun door TUPIA te verſtaan dat wij genoodzaakt zouden zijn hen te dooden, als zij nog meer geweld wilden pleegen. Toen egter weinige minuuten daarna de Heer GREEN zig gevallig omdraaide, ontrukte een van hun hem zijn zijdgeweer en, zig op eenen kleinen afſtand begeevende, zwaaide hij het om zijn hoofd met een geroep van zegepraal: nu begonnen de overige zeer baldaadig te worden en wij zagen nog meer andere van de overzijde van de rivier naar hen toe koomen. Het was dan noodzaaklijk geworden hen te beteugelen; de Heer BANKS

ſchoot

ſchoot op den kaerel, die den ſabel genoomen had, met hagel, op den afſtand van omtrent vijf en veertig voeten: toen hij geraakt wierd, hield hij op met ſchreeuwen; maar, in plaats van den ſabel terugtegeeven, bleef hij dien over zijn hoofd zwaaien, terwijl hij te zelfden tijd langzaam agteruit week. De Heer MONKHOUSE, dit ziende, ſchoot op hem met een kogel en hij zonk terſtond neder. Hierop begon de groote hoop, die, op de eerſte ſchoot, naar eene rots in het midden van de rivier geweken was, terug te koomen; twee, die digt bij den man waren, welke dood geſchoten was, liepen naar het lijk, de een greep zijn wapen van groene talk en de ander tragtede zig van den ſabel meester te maaken; de Heer MONKHOUSE had maar even zoo veel tijd dat hij dit beletten kon. Naardien zij, die op de rots geweeken waren, nu alle kwamen toeſchieten, losten drie van ons hunne geweeren, die ſlegts met hagel geladen waren, waarop zij terug naar land zwommen en toen zij op den wal klommen, beſpeurden wij dat twee of drie van hun gekwetst waren. Zij weeken langzaam het land in en wij ſtapten weder in onze booten.

Naardien wij nu de ongelukkige ondervinding hadden dat 'er met dit volk op deeze plaats niets te doen viel, en vindende dat het water in de rivier zout was, voer ik met de booten den bodem van de baai rond om zoet water te zoeken en met oog-

oogmerk om, zoo het mogelijk ware, enige van de inboorlingen te verraſchen en aan boord te brengen, daar ik dan door eene zagte behandeling en geſchenken hunne vriendſchap zoude zoeken te winnen om door middel van hun met hunne landslieden in eene vriendſchaplijke onderhandeling te koomen.

Tot mijne groote ſpijt vond ik geene plaats daar ik landen kon, naardien 'er overal eene gevaarlijke golf op het ſtrand ſloeg; maar ik zag twee kanoos uit zee de baai inkoomen, de eene onder zeil en de andere met riemen. Ik meende dat dit eene gunſtige gelegenheid was om enige van het volk in mijne magt te krijgen zonder ongelukken, naardien degeene, die in de kanoos waren, waarſchijnlijk viſſchers en zonder wapenen zouden zijn en ik drie ſloepen vol volk had. Ik ſchikte de ſloepen dan zoodanig dat het mij niet misſen kon hen te onderſcheppen op hunnen weg naar den wal; die van de kanoos met riemen beſpeurden ons zoo ras, dat zij, uit alle hunne magt naar het naaste land roeiende, ons ontſnapten; de andere zeilden voort tot in het midden van ons zonder te merken wie wij waren; maar zoo dra zij ons ontdekten, ſtreeken zij hun zeil en vatteden de riemen, die zij zoo wel roerden dat zij de ſloep ontroeiden. Zij waren egter binnen het bereik van het gehoor en TUPIA riep hun toe dat zij langs de ſloep zouden koomen en, beloofde hun

uit

uit onzen naam dat hun geen leed geſchieden zoude; zij verkoozen egter liever zig op hunne riemen dan op mijne beloften te verlaaten en bleeven uit alle hunne magt van ons af roeijen. Toen liet ik een ſchot over hunne hoofden doen, als het beste middel om mijn doel te bereiken, in hoop dat het hen zig zoude doen overgeeven of hen in het water zou doen ſpringen. Toen de ſchoot afgong, hielden zij op met roeijen en alle, zeven in getal, begonnen zij zig te ontkleeden, zoo wij dagten om over boord te ſpringen; maar het viel geheel anders uit. Zij namen onmiddelijk een beſluit niet om te vlugten, maar om te vegten en toen de ſloep bij hen kwam, begonnen zij den aanval met hunne riemen en met ſteenen en andere beledigende wapenen, die in de kano waren, met zoo veel geweld, dat wij genoodzaakt waren tot onze eigen verdediging op hen te ſchieten; Daar wierden 'er ongelukkiglijk vier dood geſchoten en de andere drie, die jongens waren, van welke de oudſte omtrent negentien en de jongſte omtrent elf jaaren oud was, ſprongen terſtond in het water; de oudſte zwom met zeer veel wakkerheid en weêrſtond de poogingen van ons volk om hem in de ſloep inteneemen met alle zijne kragten; hij wierd egter ten laatſten overmand en de twee andere wierden met minder moeite opgevischt. Ik ben wel bewust dat het hart van elken leezer, die enige menschlievend-

heid

heid bezit, mij zal berispen dat ik op deeze ongelukkige menſchen liet ſchieten en het is onmogelijk dat ik het, bij eene bedaarde overweeging, zelf zoude goed keuren. Zij verdienden voorzeeker den dood niet omdat zij niet verkoozen op mijne beloften te vertrouwen, of omdat zij niet in mijne ſloep wilden koomen, al ware het dat zij geen gevaar gevreesd hadden; maar de aart van mijnen dienst gebood mij kennis van hun land te neemen, dat ik op geene andere wijze vervullen kon dan door op eene vijandlijke wijze in hetzelve te dringen, zoo ik niet door het volk in vertrouwen en goedwilliglijk wierd toegelaaten. Ik had reeds te vergeefsch beproefd wat geſchenken bij hen konden uitwerken en nu wierd ik door mijnen wensch om verdere vijandlijkheden voortekoomen, aangezet om te tragten enige van hun aan boord te krijgen, als het eenigst middel dat mij nog overig was om hen te overtuigen dat wij hun geen kwaad wilden doen en dat wij het in onze magt hadden iets tot hun gemak en tot hun genoegen toetebrengen. Zoo verre waren mijne oogmerken voorzeeker niet misdaadig, en ſchoon in den ſtrijd, dien ik de minſte reden niet had te verwagten, onze overwinning volkoomen zoude hebben kunnen zijn zonder zoo veel bloed te vergieten, moet ik egter aanmerken dat in zulke gevallen, als het bevel tot ſchieten gegeeven is, niemand kan beletten dat men ſomtijds

tijds te verre gaat noch de uitwerking kan bepaalen.

Zoo dra de armo jongens, welke wij uit het water gehaald hadden, in de ſloep waren, gongen zij op hunne hurken zitten, verwagtende ongetwijfeld terſtond ter dood gebragt te zullen worden; wij haasteden ons om hen van het tegendeel te overtuigen door alles wat in ons vermogen was; wij gaven hun klederen en behandelden hen met alle andere blijken van vriendſchap, die hunne vrees zoude kunnen verbannen en hunne goedwilligheid opwekken. Zij, die de menschlijke natuur kennen, zullen zig niet verwonderen dat de ſchielijke blijdſchap van deeze jonge Wilden van zoo onverwagt van de vreeze des doods bevrijd en vriendelijk behandeld te worden door degeene, welke zij dagten dat terſtond hunne beulen zouden geworden zijn, hunne droefheid over het verlies van hunne vrienden overwon en zig ſterk in hun gelaat en in hun gedrag tekende. Voor wij het ſchip bereikte was hunne agterdogt en vrees geheel verdwenen en zij ſcheenen niet alleen in hun lot getroost, maar zelfs gerust en, toen men hun, wanneer zij aan boord waren, enig brood aanbood, verſlonden zij het met eene groote gulzigheid. Zij deeden en beandwoordden veele vraagen met veel ſchijn van vermaak en nieuwsgierigheid en toen ons maal wierd opgezet, wilden zij van alles proeven wat zij zagen; hetgeen hun best

best ſcheen te ſmaaken was het gezouten ſpek, ſchoon wij andere ſpijzen op tafel hadden. Bij het ondergaan van de zon aten zij nog een maal met groote gretigheid, terwijl ieder eene groote hoeveelheid brood verſlond en meer dan eene pint water toe dronk. Wij maakten hun bedden op de kisten en zij gongen naar allen ſchijn zeer wel te vreden ſlaapen. In den nagt egter, toen de onſtuimige beweeging van hunnen geest plaats gemaakt had voor bedaarde overdenking, zugteden zij dikwijls en overluid. TUPIA, die altoos op de wagt was om hen te troosten, ſtond op en maakte hen, door hen te ſuſſen en moed te geeven, niet alleen gerust, maar zelfs vrolijk; hunne vrolijkheid wierd zoo ſterk aangemoedigd, dat zij zelfs begonnen te zingen en wel met zoo veel ſmaak, dat wij 'er over verwonderd waren; het gezang was ernſtig en langzaam als ons psalm-gezang met veele geheele nooten en halve toonen. Zij hadden een verſtandig en veel uitdrukkend gelaat en de middendſte, die omtrent vijftien jaaren oud ſcheen, had een openhartig voorkoomen en eene ongedwongenheid van houding, die zeer treffende waren; wij vernamen dat de twee oudſte broeders en dat hunne naamen TAAHOURANGE en KOIKERANGE waren; de naam van den jongſten was MARAGOVETE. Toen wij naar het ſchip terug keerden, na deeze jongens in de ſloep opgenoomen te hebben, vischten wij een groot ſtuk puimſteen

ſteen op, dat in het water dreef, een zeeker teken dat 'er een brandende berg in deeze nabuurſchap is, of voorheen geweest is.

Des anderen daags 's morgens ſcheenen zij alle vrolijk en aten weder een ontzagchelijk maal, waarna wij hen kleedden en met armringen, beenringen en kettingen om den hals, naar de wijze van hun land, opſchikten en de ſloep uitgezet zijnde, zeide men hun dat men hen aan land zoude zetten: dit veroorzaakte bij hen eene vervoering van blijdſchap; maar toen zij merkten dat wij naar de plaats voeren daar wij eerst geland waren bij de rivier, veranderde hun gelaat en zij verzogten met grooten ernst dat zij niet op deeze plaats mogten aan land gezet worden, omdat daar, zeiden zij, hunne vijanden woonden, die hen zouden dooden en opeeten. Dit viel mij zeer tegens, omdat ik hoopte dat het bericht en het terugkeeren van de jongens ons zelven een gunſtig onthaal zoude bezorgen, Ik had reeds eenen officier met ſoldaaten en enig volk naar land gezonden om hout te hakken en ik was vast voorneemens dige bij die plaats te landen, ik was egter niet van zins de jongens te verlaaten, zoo zij, als wij aan land kwamen, niet gewillig waren om van ons af te gaan, maar hen in den avond met eene ſloep naar dat gedeelte van de baai te zenden, naar welk zij met den vinger weezen en dat zij hunne woonplaats noemden. De Heeren BANKS en SOLAN-

DER en TUPIA waren bij mij; toen wij met de jongens aan den wal kwamen en de rivier overſtaken, ſcheenen zij in het eerst onwillig om ons te verlaaten; maar ten laatſten veranderden zij in eens van gedagten en namen, ſchoon niet zonder eenen baarblijklijken tegenzin en enige traanen, afſcheid: toen zij weg waren, gongen wij langs een moeras met oogmerk om enige eenden te ſchieten, van welke wij eene groote menigte zagen, terwijl wij door vier ſoldaaten gedekt wierden, die règt over ons op eene hoogte, van waar zij het land konden overzien, voortgongen. Toen wij omtrent eene Engelſche mijl gevorderd waren, riep dit volk ons toe dat 'er een groote troep Indiaanen in het gezigt was, die met grooten ſpoed aannaderden. Dit bericht ontvangende, verzamelden wij ons bij elkanderen en beſlooten zoo haast mogelijk naar de ſloepen te gaan; naauwlijks hadden wij begonnen dit ter uitvoer te brengen of de drie Indiaanſche jongens kwamen eensklaps uit enige ſtruiken, waarin zij zig verſtooken hadden, te voorſchijn en verzogten wederom onze beſcherming; wij ontvongen hen gewillig en ons naar het ſtrand begeevende, als de vlakſte plaats, ſpoedden wij ons naar de booten. De Indiaanen waren in twee benden; de eene naderde langs de hoogte, welke de ſoldaaten verlaaten hadden, de andere maakte eenen omweg om het moeras zoo dat wij hen niet zien konden; toen zij merkten dat wij

ons

ons tot eene bende vereenigd hadden, vertraagden zij hunnen gang, maar volgden ons egter nog met eenen tamelijken tred: dat zij hunnen gang vertraagden was voor ons, zoo wel als voor hun, eene gelukkige omſtandigheid; want toen wij op den kant van de rivier kwamen, daar wij de booten meenden te vinden, die ons naar de houthakkers moesten overzetten, vonden wij de pinas ten minſten eene mijl van haare plaats verwijderd, naardien zij afgezonden was om eenen vogel te gaan haalen, die door den officier van den wal geſchoten was en de kleine ſloep moest drie maal over en weder vaaren voor wij alle bij de overige van ons volk konden koomen. Zoo dra wij aan de overzijde geſchaard ſtonden, kwamen de Indiaanen af, niet in eenen troep, gelijk wij verwagteden, maar bij twee of drie tegelijk, alle gewapend, en in korten tijd groeide hun getal tot omtrent twee honderd aan: naardien wij nu alle hoop opgaven van vrede met hun te maaken, ziende dat zij niet door de vrees voor ons klein geweer van ons af konden gehouden worden en dat het ſchip te verre af lag om de plaats met een' kanonkogel te bereiken, beſlooten wij wederom t'ſcheep te gaan, opdat ons langer verblijf ons niet in een ander geſchil inwikkelen en nog meer Indiaanen hun leven kosten zoude. Wij naderden dan de pinas, die nu terug kwam, wanneer een der jongens in eens uitriep dat zijn oom onder het volk

was, dat naar ons was afgekoomen, en ons verzogt dat wij zouden blijven en met hun ſpreeken: wij bewilligden 'er in, en daar begon onmiddelijk een geſprek tusſchen hen en TUPIA, geduurende welk de jongens alles, dat wij hun gegeeven hadden, in de hoogte hielden als tekens van onze vriendlijkheid en milddaadigheid, maar geen van de jongens wilde naar hen overzwemmen en ook niemand van hun naar de jongens. Het lijk van den man, die daags te vooren dood geſchoten was, lag nog bloot op het ſtrand; de jongens, ziende het zeer digt bij ons liggen, gongen naar hetzelve toe en bedekten het met enige der klederen, die wij hun gegeeven hadden, en kort daarop kwam een enkel man, die de oom van MARAGOVETE bleek te zijn, ongewapend naar ons overzwemmen, met eenen groenen tak in zijne hand, dat wij onderſtelden hier, zoo wel als te *Otahiti*, een zinnebeeld van vrede te zijn. Wij ontvongen zijnen tak uit handen van TUPIA, wien hij denzelven overgaf, en deeden hem veele geſchenken; wij nodigden hem ook aan boord van het ſchip, maar hij weigerde zulks; wij verlieten hem dan en verwagteden dat zijn neef met de twee andere jonge Indiaanen bij hem zoude blijven, maar, tot onze groote verwondering, verkoozen zij liever met ons te gaan. Zoo dra wij weg waren, gong hij henen, plukte eenen anderen groenen tak en naderde met denzelven in

zijne

zijne hand het lijk, dat de jongen met enige ſtukken van zijne klederen bedekt had, altoos zijdelings voortgaande, met veele plegtigheden en toen wierp hij den tak naar hetzelve. Dit gedaan zijnde, keerde hij naar zijne makkers, die zig op het zand nedergezet hadden, om den uitſlag van deeze onderhandeling aftewagten: zij verzamelden zig onmiddelijk rondom hem en bleeven meer dan een uur in een troep bij elkanderen, zonder dat het ſcheen dat zij verder acht op ons ſloegen. Wij waren nieuwsgieriger dan zij en hen met onze verrekijkers van boord gade ſlaande, zagen wij enige van hun op eene ſoort van vlot de rivier overſteeken en vier hunner het doode lighaam, dat door den jongen bedekt was geworden en op welk zijn oom de plegtigheid van den tak verrigt had, op eene ſoort van baar, tuſſchen vier mannen wegdraagen: het ander lijk liet men op de plaats daar het lag blijven.

Na het middagmaal liet ik TUPIA de jongens vraagen of zij 'er nu iets tegens hadden om naar den wal te gaan, daar wij hunnen oom gelaaten hadden, nu het lijk weggedraagen was, hetgeen wij verſtonden eene bevestiging van den vrede te zijn; zij zeiden neen; en de ſloep klaar zijnde, klommen zij 'er met veel vrolijkheid in: toen de ſloep, waarin ik twee zee-kadetten medegegeeven had, aan land kwam, ſtapten zij gewillig op den wal; maar kort na dat zij afgevaaren was,

kwamen zij weder op de rotſen en, in het water waadende, verzogten zij ernſtiglijk weder aan boord genoomen te worden; maar het volk in de ſloep, ſtellige bevelen hebbende hen te verlaaten, kon hierin niet bewilligen. Wij waren zeer oplettende op hetgeen 'er aan land omging en aanhoudend met onze verrekijkers een waakend oog houdende, zagen wij eenen man op een ander vlot de rivier overſteeken en hen overhaalen naar eene plaats, daar veertig of vijftig inboorlingen vergaderd waren, die rondom hen zaamen ſchoolden en aldaar tot den avond bleeven: toen wij hen in beweeging zagen, keeken wij nog eens naar hen en konden duidlijk onze drie gevangene onderſcheiden, die zig van de overige afzonderden, naar het ſtrand af kwamen en, drie maalen met hunne handen naar het ſchip gezwaaid hebbende, vlug terug liepen en zig bij hunne medgezellen vervoegden, die op hun gemak weg gongen naar dien kant, daar de jongens gezegd hadden dat hunne woonplaats was; wij hadden dan de grootſte reden om te denken dat hun geen leed geſchieden zoude, vooral daar wij beſpeurden dat zij henen gongen met die klederen aan, welke wij hun gegeeven hadden.

Toen het donker was, hoorden wij aan den wal in het diepſte van de baai, als naar gewoonte, verſcheiden ſtemmen zeer luid ſchreeuwen, waar van wij de betekenis nooit hebben kunnen te weeten koomen.

DER-

DERDE HOOFDSTUK.

Beschrijving van de Armoedige Baai *en het aanzien van het omliggend land. Tocht van daar tot Kaap* Keerweêr *en terug naar* Tolaga. *Verslag van het volk en het land. Enige voorvallen aan dat gedeelte van de Kust.*

Den volgenden dag, des morgens ten zes uuren, ligteden wij het anker en verlieten deeze ongelukkige en ongastvrije plaats, welke ik den naam van *Poverty Bay* of *Armoedige Baai* gaf en die bij de inboorlingen *Taoneroa* of het *Lange Zand* genoemd wordt; ik benoemde haar aldus, omdat zij ons geen enkel stuk opleverde van hetgeen wij nodig hadden, uitgezonderd een weinig hout. Zij ligt op de Zuider Breedte van 38° 42′ en op de Wester Lengte van 181° 36′; zij heeft de gedaante van een hoef-ijzer en is te herkennen aan een eiland, dat digt onder de Oostlijke punt ligt: de twee punten, die den mond uitmaaken, zijn hoog met sterke witte klippen bezet en liggen anderhalve of twee mijlen van elkanderen, in de strekking van N. O. ten O. en Z. W. ten W.: de diepte van het water in de baai is van twaalf tot vijf vademen en levert eene goede ankerplaats in eenen

zandigen grond; maar zij ligt open voor de winden tusschen het Zuiden en het Oosten; de sloepen kunnen met goed weder te alle tijden van het getij de rivier uit en in loopen; doch naardien 'er een' baar in den mond van de baai is, kan 'er geen' sloep in of uit vaaren bij hooge zee: de beste plaats om zulks te onderneemen is aan de Noord-Oostzijde, en daar is het nog doenlijk als het op de andere plaatsen onmogelijk is. Het strand van de baai, een weinig binnen den mond, is een laag vlak zand, agter welk, op eenen kleinen afstand, de oppervlakte van den grond aangenaam afwisselt met heuvelen en valeien, alle met houtgewas en met groen bedekt. Het land schijnt ook wel bewoond te zijn, bijzonderlijk in de valeien boven de baai, daar wij dagelijks wolken rook zagen opgaan, de eene agter de andere tot op eenen grooten afstand, die bepaald wordt door bergen van eene vervaarlijke hoogte.

De Zuid-Westlijke punt van de Baai noemde ik *Young Nick's Head*, de *Jongen Nicks Kaap*, naar NICOLAAS YOUNG, den jongen, die eerst land gezien had; op den middag was zij N. W. ten W. omtrent drie of vier mijlen van mij af en wij waren toen omtrent drie Engelsche mijlen van den wal. Het groot land strekte zig van het N. O. ten N. naar het Z. en ik stelde voor dat wij den loop van de kust zouden volgen Zuidwaarts tot op de breedte van veertig of een en veertig graaden

den en, als wij dan geene aanmoediging vonden om verder te gaan, dat wij dan weder Noordwaarts zouden keeren.

In den agtermiddag dreeven wij met ſtilte; het volk aan land dit bemerkende, ſtaken verſcheiden kanoos van den wal en kwamen tot binnen een vierde van eene Engelſche mijl bij het ſchip; maar konden niet overgehaald worden om nader te koomen, ſchoon TUPIA alle de kragt van zijne longen en alle zijne welſpreekendheid in het werk ſtelde, om hun toe te roepen en te belooven dat hun geen leed geſchieden zoude. Wij zagen eindelijk eene andere kano uit de *Armoedige Baai* koomen met ſlegts vier mannen aan boord, eenen van welke wij ons herinnerden bij onze eerſte onderhandeling op de rots gezien te hebben. Deeze kano kwam, zonder zig optehouden, of zig in het minst aan de andere te ſtooren, langs het ſchip liggen en met zeer weinig moeite kreegen wij de Indiaanen binnen boord. Hun voorbeeld wierd weldra door de andere gevolgd, zoo dat wij zeven kanoos en omtrent vijftig mannen rondom ons hadden. Wij deelden hun allen geſchenken uit met eene milde hand, en des niettegenſtaande waren zij zoo begeerig om nog meer van onze gerieflijkheden te hebben, dat zij ons alles verkogten wat zij hadden, tot zelfs de klederen van hun lijf en de roeiſpaanen uit hunne booten; zij hadden ſlegts twee wapenen bij zig, na-

melijk zulke werktuigen van groene talk, die omtrent de gedaante hadden van een palet met een kort handvatzel en ſcherpe kanten; zij wierden *Patoo-Patoo* genaamd en waren wel geſchikt om van na bij te vegten, naardien zij voorzeeker het dikſte bekkeneel met eenen ſlag zouden kunnen op klooven.

Toen dit volk bekoomen was van den eerſten indruk van vrees, welke hen, ondanks hunne kloekmoedigheid van aan boord te koomen, baarblijklijk in enige verwarring gebragt had, vroegen wij naar onze arme jongens. De man, die eerst aan boord kwam, andwoordde terſtond dat zij gezond en wel t'huis waren, 'er bijvoegende dat hij overreed was om het te waagen van aan boord te koomen door het bericht, dat zij hem gegeeven hadden van de vriendlijkheid, waar mede men hen behandeld had, en van de wonderen, die in het ſchip waren.

Terwijl zij zig aan boord bevonden, beweezen zij ons alle tekenen van vriendſchap en nodigden ons zeer hartlijk om weder naar onze oude baai terug te keeren, of naar eenen kleinen inham, dien zij ons weezen en die niet zoo verre af lag; maar ik verkoos liever mijne ontdekkingen voorttezetten dan terug te keeren, naardien ik reden had om te hoopen dat ik eene betere haven zou vinden dan ik tot nog toe gezien had.

Omtrent een uur voor zonne ondergang ſtaken de

de kanoos van het ſchip af met de weinige roei-ſpaanen, welke zij nog overig hadden, die naauwlijks genoeg waren om hen aan land te brengen; maar daar wierden, hoe het toe kwame weet ik niet, drie van hun volk agter gelaaten: zoo dra wij dit ontdekten, riepen wij hen; maar geen hunner wilde terug keeren om hen overteneemen: dit verwonderde ons grootlijks; maar wij waren nog meer verwonderd te zien dat de verlaaten Indiaanen in het geheel niet ongerust waren over hunnen toeſtand, maar ons met zang en dans op hunne wijze vermaakten, hunnen avondmaaltijd nuttigden en ſtil naar bed gongen.

Kort na dat het donker geworden was, kwam 'er een ligt koeltjen op, van hetwelk wij ons bedienden om met klein zeil langs den wal te zeilen tot middernagt, wanneer wij het op den wind hielden; kort daarna wierd het ſtil; wij waren nu enige mijlen van de plaats daar de kanoos ons verlaaten hadden; toen de Indiaanen dit, met het aanbreeken van den dag, begonnen te bemerken, wierden zij van ſchrik en vrees bevangen en beklaagden hunnen toeſtand in luide jammer-klagten, met wanhoopige gebaerden en een' vloed van traanen. TUPIA had groote moeite om hen te ſuſſen en des morgens omtrent zeven uuren, wanneer 'er weder een klein koeltjen ontſtond, gongen wij voort Zuid-Westwaarts langs het land te ſtevenen. Gelukkiglijk voor onze arme Indiaanen

nen kwamen 'er omtrent deezen tijd twee kanoos af naar het ſchip: zij bleeven egter op eenen kleinen afſtand ſtil liggen en ſcheenen zig niet nader te durven vaagen. Deeze onzeekerheid bragt onze Indiaanen in groote ontroering, die met den grootſten ijver en het uiterſt ongeduld met woorden en gebaerden hunne landslieden aanzetteden om aan het ſchip te koomen. TUPIA vertolkte ons hetgeen zij zeiden en wij waren zeer verwonderd toen hij ons berichtede dat zij, onder andere redenen, het volk in de kano ook verzeekerden dat wij geene menſchen aten. Nu begonnen wij in ernst te gelooven dat deeze afgrijslijke gewoonte onder hen heerschte, want dat de jongens gezegd hadden hadden wij enkel als eene vergrootende uitdrukking van hunne vrees beſchouwd. Eindelijk waagde het een van de kanoos aan de zijde van het ſchip te koomen en daar kwam een oud man aan boord, die een opperhoofd geleek aan zijne fraaie klederen en aan zijn beter wapen, dat een *Patoo-Patoo* was van been gemaakt, dat, naar zijn zeggen, van eenen walvisch was. Hij bleef ſlegts korten tijd aan boord en toen hij heen gong, nam hij, tot hunne en onze blijdſchap, onze gasten mede.

Toen wij zeilende waren, bevonden wij ons regt over eene punt, van welke het land Z. Z. W. loopt en die ik, om haare gedaante, *Cape Table*, dat is *Tafel-Kaap* noemde. Deeze Kaap ligt zeven

ven zee-mijlen Zuidwaarts van de *Armoedige Baai*, op de Zuider Breedte van 39° 7′ en op de Wester Lengte van 181° 36′: Zij is zeer hoog, eindigt in eenen ſcherpen hoek en ſchijnt geheel plat op den top te wezen.

Terwijl wij langs het land ſtuurden zuidwaarts van de Kaap op den afſtand van twee of drie Engelſche mijlen, peilden wij van twintig tot dertig vademen, en hadden eene keten klippen tusſchen ons en het land, die op verſchillende hoogten boven het water uitſtak.

Op den middag was de *Tafel-Kaap* omtrent vier mijlen N. 20 O. van ons en een klein eiland, dat het Zuidlijkst land was dat wij in het gezigt hadden, was Z. 70 W. van ons, op den afſtand van omtrent drie Engelſche mijlen. Dit eiland, dat de inboorlingen *Teahowray* noemen, noemde ik *Portland-Eiland*, naar deszelfs groote gelijkenis naar *Portland* in het Engelſche Kanaal: het ligt omtrent eene Engelſche mijl van eene Kaap van het groot land; maar daar ſchijnt eene keten klippen te zijn, die zig ten naasten bij, zoo niet geheel, van het een tot het ander uitſtrekt. Ten N. 57 O. twee Engelſche mijlen van de zuidlijke punt van *Portland-Eiland* ligt eene blinde klip, waarop de zee met groot geweld breekt. Wij ſtevenden tusſchen deeze klip en het land door, wanneer wij van zeventien tot twintig vademen peilden.

Ter-

Terwijl wij langs het land zeilden, zagen wij de inboorlingen in groote menigten verzameld, zoo op *Portland-Eiland* als op het groot land: wij konden ook verſcheiden ſtukjens grond onderſcheiden, die bebouwd waren; ſommige ſcheenen nog versch omgeſpit en lagen in vooren als geploegd land en op andere ſtonden planten, die meer en min in haaren groei gevorderd waren. Wij zagen ook op twee plaatſen hoog paalwerk op de kruinen der heuvelen, gelijk wij op het ſchiereiland aan de noord-oostlijke punt van de *Armoedige Baai* gezien hadden; naardien zij enkel in reien ſtonden en geen vak inſlooten, konden wij niet gisſen, waartoe zij dienen moesten en onderſtelden dat zij misſchien het werk van bijgeloovigheid zouden wezen.

Omtrent den middag vertoonde zig eene andere kano, in welke vier mannen zaten; zij naderde tot op minder dan een vierde van eene Engelſche mijl het ſchip, daar het volk dat aan boord was, verſcheidene plegtigheden ſcheen te verrigten: een hunner, die in de boeg was, ſcheen ſomtijds vrede te verzoeken en aantebieden, en ſomtijds oorlog te dreigen door een wapen, dat hij in zijne hand hield, te ſlingeren; en ſomtijds danste hij en ſomtijds zong hij. TUPIA ſprak veel tot hem, maar kon hem niet overhaalen om aan het ſchip te koomen.

Tusſchen een en twee uuren ontdekten wij land west-

westwaarts van *Portland-Eiland*, dat zig zoo verre wij zien konden zuidwaarts uitſtrekte, en terwijl het ſchip het zuidlijk eind van het eiland omvoer, verviel het in eens in een vaarwater vol banken en ondiepten: wij hadden wel altijd zeven of meer vademen water; maar nooit peilden wij tweemaal dezelfde diepte, en ſprongen in eens van zeven op elf vademen; in korten tijd geraakten wij egter vrij van alle gevaar, zoo dat wij wederom diep water onder de kiel hadden.

Thans waren wij minder dan eene Engelſche mijl van het eiland, dat in witte klippen eindigde, en verder in eene lange ſtreep laag land, die van hetzelve naar het groote land liep. Op de kanten van deeze rotſen zaten groote benden volks, die met groote opmerkzaamheid de oogen op ons gevestigd hielden en het is waarſchijnlijk dat zij enige opſchudding en verwarring aan boord en enige ongeregeldheid in het beſtuuren van het ſchip, terwijl wij ons uit de ondiepten en banken tragtten te redden, bemerkten, waaruit zij beſluiten konden dat wij in verlegenheid of in nood waren; wij dagten dat zij met onzen toeſtand hun voordeel wilden doen, toen 'er vijf kanoos vol menſchen en wel gewapend met den grootſten ſpoed afgezonden wierden: zij kwamen zoo nabij en toonden zulk eene vijandlijke neiging door hun ſchreeuwen, het ſlingeren van hunne ſpeeren en het doen van dreigende gebaerden, dat wij enigzints

zints verlegen begonnen te worden voor onze kleine ſloep, die nog aan het peilen was: wij deeden dan eene ſnaphaan-ſchoot over hunne hoofden; doch ziende dat die hun geen leed deed, ſcheenen zij 'er eer door getergd dan afgeſchrikt te worden, waarom ik eenen vier-ponder met ſchroot gelaaden, verre bezijden hen liet afvuuren; dit had eene betere uitwerking; op den ſlag van het kanon ſtonden zij alle op en gaven eene ſchreeuw, maar, in plaats van de jagt te vervolgen, kwamen zij alle bijeen en, na een kort overleg, roeiden zij ſtilletjens henen.

Toen wij *Portland* om geſtevend waren, ſtuurden wij Noord-West naar land, met een zagt koeltjen uit het Noord-Oosten, dat omtrent vijf uuren geheel verſlapte, hetwelk ons noodzaakte te ankeren; wij waren op een en twintig vademen met eenen goeden zandigen grond: de zuidlijke punt van *Portland* was Z. O. ½ Z. omtrent twee mijlen van ons en eene laage punt op het groot land N. ½ O: in dezelfde ſtreek met deeze laage punt loopt eene diepe baai, agter welker land de *Tafel-Kaap* het uiterſt eind is, zoo dat dit land een Schier-eiland wordt en 'er ſlegts een laage ſmalle ſtrook tuſſchen hetzelve en het groot land ligt. Van dit Schier-eiland, dat de inboorlingen *Terakaco* noemen, is de *Tafel-Kaap* de noordlijke en *Portland* de zuidlijke punt.

Terwijl wij ten anker lagen, kwamen 'er nog twee

twee kanoos naar ons toe, eene was gewapend, en de andere eene kleine visschers boot. Regts vier mannen aan boord hebbende; zij naderden zoo nabij, dat zij met TUPIA in gesprek traden; zij beantwoordden alle de vraagen, die hij hun deed, met groote beschcidenheid, maar konden niet overgehaald worden om aan boord te koomen; zij kwamen egter na genoeg om verscheiden geschenken te ontvangen, die hun van het schip toegesmeten wierden, waarmede zij zeer in hunnen schik scheenen en henen voeren. In den nagt wierden 'er verscheiden vuuren aan land aangehouden, waarschijnlijk om ons te toonen dat de inwooners te wel op hunne hoede waren om verrascht te kunnen worden.

Den dertienden omtrent vijf uuren in den morgen, wanneer 'er een Noordlijk koeltjen opkwam, ligtedeu wij het anker en stevenden naar land. Hier vormt de kust eene groote baai, van welke *Portland* de Noord-Oostlijke punt is en de baai, die agter de *Tafel-Kaap* loopt, een arm. Deezen arm zou ik gaerne onderzogt hebben omdat 'er eene veilige ankerplaats scheen te zijn, dan naardien ik hier niet zeeker van en de wind vlak tegens was, wilde ik 'er geen tijd aan besteeden. Vier en twintig vademen waren de grootste diepte binnen *Portland*, maar de grond was overal goed. Het land langs de kust is tamelijk hoog, met witte klippen en zandig strand; meer naar binnen

rijst het tot bergen en de oppervlakte is over het geheel heuvelachtig, meestendeels met hout bedekt en, naar allen schijn, aangenaam en vrugtbaar. In den morgen kwamen negen kanoos het schip agter na, doch of zij vreedzaame dan vijandlijke oogmerken hadden konden wij niet zeggen, want wij lieten hen weldra agter ons.

In den avond stevenden wij naar eene plaats die het voorkoomen van eene opening had, maar wij vonden geene haven; wij hielden het dan weder naar de ruimte en wierden weldra gevolgd door eene groote kano met agttien of twintig mannen, alle gewapend, die, schoon zij ons niet bereiken konden, ons egter met hun geschreew uitdaagden en hunne wapenen zwaaiden met veele dreigende en beledigende gebaerden.

In den morgen hadden wij de bergen binnens lands in het gezigt, op welke de sneeuw nog lag: het land langs het strand was laag en niet geschikt om bebouwd te worden, maar op eene plaats bespeurden wij een vak van iets geels, dat zeer veel naar een koren-veld geleek, doch waarschijnlijk niets anders was dan enige doode biezen, die niet zeldzaam zijn op moerasfige plaatsen: op enigen afstand zagen wij boschjens van boomen, die hoog en spits waren, en nu niet meer dan twee mijlen van den Zuid-westlijken bodem van de groote baai zijnde, in welke wij de twee laatste dagen de kusten waren langs gevaaren, zettede ik de pinas

en

en de groote sloep uit om naar zoet water te laaten zoeken; maar zoo als zij zouden afsteeken, zagen wij verscheiden booten vol volks van den wal steeken, waarom ik het voor hun niet raadzaam vond het schip te verlaaten. Omtrent ten tien uuren waren 'er vijf van deeze booten, die, bij elkanderen zijnde gaan liggen, als om eene beraadslaging te houden, eindelijk op het schip af kwamen, hebbende tusschen tagtig en negentig mannen aan boord, terwijl 'er nog vier op enigen afstand volgden, als om den aanval te ondersteunen: toen de eerste vijf tot omtrent vijf en twintig roeden van het schip genaderd waren, begonnen zij hun krijgs-gezang aan te heffen en, hunne picken zwaaiende, maakten zij zig gereed tot het gevegt. Wij hadden nu geen tijd te verliezen, want, zoo wij den aanval niet konden voorkoomen, zouden wij tot de droevige noodzaaklijkheid gebragt worden van ons schietgeweer tegens hen te moeten gebruiken, dat wij zeer gaerne wilden vermijden. TUPIA wierd dan gelast hun te zeggen dat wij wapenen hadden, die, als de donder, hen in eenen oogenblik zouden vernielen, dat wij hen onmiddelijk van derzelver kragt zouden overtuigen met hunne uitwerking zoo te rigten, dat zij geen leed zouden ontvangen; maar dat, zoo zij in hunnen vijandlijken aanval bleeven volharden, wij genoodzaakt zouden zijn die tot onze eigen verdediging te gebruiken; hierop

wierd 'er een vier-ponder, met ſchroot gelaaden, verre ter zijde van hun afgeſchoten, hetwelk de verlangde uitwerking had; de ſlag, het vuur en vooral het ſchot, dat zig zeer verre in het water verſpreidde, verſchrikten hen zoodanig dat zij uit alle hunne magt begonnen weg te roeijen: TUPIA riep hen egter na, en toen hij hun verzeekerde dat zij, als zij ongewapend wilden koomen, vriendlijk ontvangen zouden worden, bragt het volk uit eene van de booten hunne wapenen aan boord van eene andere en kwam onder de ſpiegel van het ſchip; wij deeden hun verſcheidene geſchenken en zouden hen zeekerlijk overgehaald hebben om aan boord te koomen, waren de andere kanoos niet genaderd en hadden zij ons niet bedreigd met hun geſchreeuw en met het zwaaien van hunne wapenen: dit ſcheen het volk, dat ongewapend tot onder het ſchip gekoomen was, zeer kwalijk te neemen, en kort daarop vertrokken zij alle.

In den agtermiddag ſtaken wij over naar de Zuidlijke punt van de baai, doch dezelve niet voor den donker bereikende, hielden wij het den geheelen nagt af en aan. Den volgenden morgen ten agt uuren regt over de punt zijnde, kwamen 'er verſcheiden visſchers booten af naar ons toe, die ons enige ſtinkende visch verkogten: het was de beste die zij hadden, en wij wilden met hun aan het handelen koomen, op welke wijze het dan

dan ook ware: dit volk gedroeg zig zeer wel en wij zouden goede vrienden geſcheiden zijn, ware het niet geweest om eene groote kano, met twee en twintig gewapende manſchappen aan boord, die ſtoutlijk tot langs het ſchip kwam vaaren. Wij beſpeurden welhaast dat deeze boot niets had om te handelen, egter gaven wij hun twee of drie ſtukken doek, op welk artijkel zij zeer gezet ſcheenen. Ik merkte op dat een dier manſchappen een zwart vel over zijn lijf had hangen, dat enigzints naar de huid van een beer geleek, en verlangende te weeten van welk dier dit vel ware, bood ik 'er hem een ſtuk roode baai voor en hij ſcheen zeer blijde met de koop, trok onmiddelijk het vel uit, en hield het in de boot in de hoogte; hij wilde het egter niet los laaten voor hij de baai in zijne magt hadd' en naardien 'er geene overgifte van eigendom plaats kon hebben, als ik met even zoo veel omzigtigheid op dezelfde voorwaarde bleef ſtaan, liet ik hem de baai aanreiken, waarop hij met eene verwonderlijke bedaardheid, in plaats van het vel op te zenden, en het vel en de baai, die hij 'er als een prijs voor ontvangen had, in eene mande begon optepakken, zonder in het minst acht te ſlaan op mijne vraagen of aanmaaningen, en kort daarop ſtak hij met de viſchers booten van het ſchip af; toen zij op enigen afſtand waren gongen zij bij elkanderen liggen, en keerden, na eene korte raadpleeging,

terug; de visschers booden ons nog meer visch aan, die, schoon niet deugende, hun egter afgekogt wierd en de handel gong wederom zijnen gang. Onder degeene, die buiten aan de zijde van het schip stonden om hetgeen wij kogten aantereiken, was ook de kleine TAYETO, de jongen van TUPIA; een der Indiaanen, zijne kans waarneemende, greep hem eensklaps en trok hem naar beneden in de kano; twee hunner hielden hem vast in het voorste gedeelte van dezelve, terwijl de andere met grooten haast wegroeiden en de overige kanoos zoo spoedig zij konden volgden: hierop wierd den soldaaten, die op het dek onder de wapenen stonden, geboden te vuuren. Men mikte op dat gedeelte van de kano dat verst van den jongen af was, of liever verre van de kano, de roeijers liever willende missen dan hem kwetzen: het geviel egter dat 'er een man nederzeeg, waarop de andere den jongen los lieten, die terstond over boord sprong en naar het schip zwom; de groote kano draaide onmiddelijk om en volgde hem, maar toen 'er enige musketten en een stuk geschut op haar gelost wierden, liet zij na hem te vervolgen. Het schip op den wind gehouden hebbende, zettede men eene sloep uit en de arme jongen wierd onbeschadigd opgevischt, schoon zoo verschrikt dat hij een tijd lang het gebruik zijner zinnen scheen verloren te hebben. Enige van onze heeren, die de kanoos, die naar het strand voe-

voeren, met hunne verrekijkers nakeeken, zeiden dat zij drie mannen het ſtrand op zagen draagen, die of dood, of door wonden geheel onbekwaam ſcheenen te wezen om zig op de been te houden.

De Kaap, bij welke dit ongelukkig voorval gebeurde, noemde ik *Kinder-Dieven-Kaap* (*Cape Kidnappers*). Zij ligt op 39° 43′ Zuider Breedte en op 182° 24′ Wester Lengte, en is te kennen aan twee witte rotſen als hooi-ſcherven en aan de hooge witte klippen ter wederzijde. Zij ligt dertien mijlen Z. W. ten W. van *Portland-Eiland*, en tuſſchen beiden is de baai, van welke zij de Zuidlijke punt uitmaakt en welke ik, ter eere van den Heer EDUARD HAWKE, toen eerſten Lord van de Admiraliteit, *Hawke's Baai* noemde. Wij vonden in dezelve van vier en twintig tot zeven vademen water en goede anker-plaatſen. Van *Kinder-Dieven-Kaap* loopt het land Z. Z. W. en in deeze ſtrekking ſtevenden wij langs de kust, het op omtrent eene zee-mijl afſtands houdende, met eene ſtijve koelte en helder weder.

Zoo dra TAYETO van zijnen ſchrik bekoomen was, bragt hij TUPIA eenen visch en zeide hem dat hij dien tot eene offerhande aan zijnen *Eatua* of God beſtemde, tot dankbaarheid voor zijne redding. TUPIA prees zijne godvrugtigheid en beval hem den visch in zee te werpen, hetgeen geſchiedde.

Omtrent ten twee uuren in den agtermiddag voeren wij voorbij een klein, maar hoog wit eiland, digt aan het land liggende, waarop wij veele huizen, booten en volk zagen. Het volk beſlooten wij dat uit viſſchers beſtond, vermits het eiland gantſch dor was; wij zagen ook veel volk aan den wal in eene kleine baai op het groot land, binnen het eiland. Ten elf uuren lagen wij bij tot het aanbreeken van den dag, en toen maakten wij weder zeil Zuidwaarts langs de kust. Omtrent ten zeven uuren ſtevenden wij voorbij eene hooge land-punt, die twaalf uuren Z. Z. W. van *Kinder-Dieven-Kaap* ligt; van deeze punt ſtrekt het land drie vierde van eene ſtreek westlijker; ten tien uuren zagen wij nog meer land in het Zuiden en op den middag lag het zuidlijkst land, dat in het gezigt was, Z. 39. W. op agt of tien mijlen afſtands en een hooge ronde Kaap met geelachtige rotſen was omtrent twee Engelſche mijlen naar het Westen van ons; de diepte van het water was van twee en dertig vademen.

In den agtermiddag hadden wij eene friſſe koelte uit het Westen en geduurende den nagt veranderlijke ſlappe koelten en ſtilte; in den morgen kwam 'er een zagt koeltjen op tuſſchen het N. W. en N. O. en tot nu toe Zuidwaarts geſtevend hebbende, zonder enigen ſchijn te zien van eene haven te zullen vinden en het land baarblijklijk al ſlegter wordende, dagt ik dat verder in die ſtreek

te zeilen geen voordeel zou aanbrengen, maar dat ik integendeel daar mede eenen tijd zou verſpillen, dien ik met een beter vooruitzigt zou kunnen beſteeden aan het onderzoeken van de kust Noordwaarts; ik liet het dan omtrent een uur na den middag wenden en ſtevende Noordwaarts met eene friſſe weſtlijke koelte. De hooge ronde Kaap met geelachtige rotſen, over welke wij ons op den middag bevonden, noemde ik *Cape Turnagain*, of *Kaap Keerweêr*, omdat wij hier terug keerden. Zij ligt op de Zuider Breedte van 40° 34′ en op de Wester lengte van 182° 55′, agttien mijlen Z. Z. W. en Z. Z. W. ½ W. van *Kinder-Dieven-Kaap*. Het land tusſchen deeze twee kaapen is ongelijk van hoogte; op ſommige plaatſen is het hoog langs de Zee met witte rotſen, op andere laag met zandige ſtranden: het land is niet zoo wel met hout-gewas bedekt als omtrent *Hawkes-Baai*, maar ziet 'er meer uit als onze hooge duinen in Engeland: het is egter, naar allen ſchijn, wel bewoond, want, terwijl wij langs de kust ſtevenden, zagen wij verſcheiden dorpen, niet alleen in de valeien, maar zelfs op de kruinen en het hangen der bergen en op veele andere plaatſen rook. De keten bergen, van welke ik reeds gewag gemaakt heb, ſtrekt Zuidwaarts verder dan ons gezigt bereiken kón en was toen overal met vakken ſneeuw geſchakeerd. In den avond zagen wij twee vuuren binnen in het

land, die zoo groot waren, dat wij beſlooten dat zij aangeſtooken moesten zijn om het land te ruimen en bebouwbaar te maaken; maar wat daar van zij, zij bewijzen dat het gedeelte van het land, daar zij zig vertoonden, bewoond is.

Den agttienden, ten vier uuren in den morgenſtond, was de *Kinder-Dieven-Kaap* twee mijlen N. 32 W. van ons; op deeze plaats peilden wij twee en zestig vademen en toen de Kaap drie of vier mijlen W. ten N. van ons af was, peilden wij vijf en veertig vademen: halver weg tuſschen *Portland-Eiland* en de Kaap hadden wij vijf en zestig vademen. In den avond, regt over het *Schier-Eiland* binnen *Portland-Eiland* of *Terakako* zijnde, kwam 'er eene kano van dat land en haalde met zeer veel moeite het ſchip in; daar waren vijf mannen aan boord, van welke twee opperhoofden ſchcenen en de andere drie bedienden: de opperhoofden lieten zig niet lang nodigen om aan boord te koomen en bevalen de overige in de kano te blijven. Wij behandelden hen zeer vriendlijk en zij lieten niet na hun genoegen te betuigen; zij gongen naar beneden in de kajuit en kort daarop zeiden zij ons dat zij voorneemens waren niet naar den wal te gaan voor des anderen daags 's morgens. Naardien hun ſlaapen aan boord eene eer was, welke wij noch verwagteden, noch verlangden, verzettede ik 'er mij ſterk tegens en gaf hun te verſtaan dat dit voor hun niet raadzaam

zou

zou zijn, alzoo het ſchip waarſchijnlijk den volgenden morgen zeer verre van de plaats daar het nu was verwijderd zou wezen; zij bleeven egter bij hun beſluit en naardien ik het onmogelijk vond hen kwijt te geraaken zonder hen met geweld van boord te jaagen, bewilligde ik 'er in: ik ſtelde hun egter voor dat het raadzaam was de voorzorg te gebruiken van hunne bedienden ook aan boord te neemen en hunne kano in het ſchip te heiſſen; zij hadden 'er niets tegens zoo dat het gedaan wierd. Een deezer Opperhoofden had een zoo opregt en openhartig gelaat als mij immer is voorgekoomen en ik liet weldra allen agterdogt vaaren, dat hij enig kwaadwillig oogmerk zou voeden: beiden bekeeken zij alles wat zij in het oog kreegen met groote nieuwsgierigheid en aandacht en ontvongen de kleine geſchenken, welke wij hun deeden, met zeer veel dankbaarheid; wij konden egter geenen van beiden overhaalen om te eeten of te drinken, maar hunne bedienden verſloonden alles wat zij krijgen konden met groote gulzigheid. Wij bevonden dat deeze mannen reeds gehoord hadden van onze vriendlijkheid en milddadigheid jegens de inboorlingen, die te vooren aan boord geweest waren, egter hielden wij het vertrouwen, dat zij in ons ſtelden, voor een buitengewoon blijk van hunne kloekmoedigheid. In den nagt hield ik het op den wind tot het aanbreeken van den dag en toen haalde ik de zeilen weder bij; des morgens

gens ten zeven uuren deed ik weder hetzelfde onder de *Tafel-Kaap* en zond onze gasten weg met hunne kano; zij toonden zig enigzints verwonderd dat zij zig zoo verre van huis bevonden, maar landden regt over de plaats daar het schip was. Te deezen tijd zag ik andere kanoos van land af steeken, maar ik vervolgde mijne koers Noordwaarts, zonder hen intewagten.

Omtrent ten drie uuren voer ik voorbij een aanmerklijk uitsteekend land, dat ik *Gable-End Foreland* of *Dak-Voorland* noemde, naar de groote gelijkenis van de witte klip aan de uiterste punt naar een dak van een huis: deeze punt is, behalven aan haare gedaante, ook te kennen aan eene rots, die zig niet verre daarvandaan als eene spits verheft. Zij ligt omtrent twaalf zee-mijlen N. 24 O. van de *Tafel-Kaap*. De kust, die tusschen dezelve ligt, vormt eene baai, in welke de *Armoedige Baai* ligt, op den afstand van vier mijlen van het voor-land en agt mijlen van de kaap. Hier kwamen drie kanoos naar ons af, uit welke een man aan boord kwam; wij gaven hem enige beuzelingen en hij klom weder schielijk in zijne boot, die, met beiden de andere, agteruit deinsde.

In den morgen zeilde ik op den wal aan om twee baaien te bezien, die zig omtrent twee mijlen ten Noorden van het voor-land vertoonden; de zuidlijkste kon ik niet bereiken, maar

maar omtrent elf uuren kwam ik in de andere ten anker.

Wij wierden in deeze baai genodigd door het volk van verſcheiden kanoos, die naar eene plaats weezen, daar zij zeiden dat overvloed van zoet water was: Ik vond 'er geene zoo goede beſchutting van de zee als ik verw had: doch naardien de inboorlingen, die bij ons kwamen, zig vriendlijk jegens ons betoonden, beſloot ik te beproeven of ik niet enige kennis van het land alhier bekoomen konde, eer ik verder Noordwaarts zou ſtevenen.

In eene van de kanoos, die bij ons kwamen zoo dra wij geankerd waren, zagen wij twee mannen, die aan hunne klęderen opperhoofden ſcheenen te zijn: een van hun had een wambuis aan, dat, naar hunne wijze, met een honden-vel verſierd was; het wambuis van den anderen was bijna geheel belegd met kleine bosſen roode veederen. Ik nodigde hen aan boord en zij kwamen zonder lang te aarſelen in het ſchip. Ik gaf elken van hun omtrent vier ellen linnen en een grooten ſpijker; met het linnen waren zij zeer in hunnen ſchik, maar ſcheenen aan den ſpijker geene waarde te hechten. Wij merkten dat zij wisten wat 'er in de *Armoedige Baai* gebeurd was en wij hadden daarom ook geene reden om te dugten dat zij zig niet vreedzaamlijk gedraagen zouden; tot grooter zeekerheid liet ik hun egter

door

door TUPIA zeggen met wat oogmerk wij hier gekoomen waren en hen verzeekeren dat wij hun geen leed zouden doen, als zij ons niet beledigden. Ondertusschen dreeven degeene, die nog in de kanoos waren, met zeer goede trouw handel met ons volk en verkogten hetgeen zij toevallig bij zig hadden: De Opperhoofden, die oude mannen waren, vertoefden bij ons tot wij gegeeten hadden en omtrent twee uuren voer ik van boord met de booten, wel bemand en gewapend, om aan den wal water te gaan zoeken en de twee Opperhoofden gongen met mij in de boot. De agtermiddag was stormachtig met veel regen en de golven liepen overal zoo hoog, dat wij, schoon wij de baai bijna rond voeren, geene plaats vonden daar wij konden landen: ik besloot dan weder terug naar het schip te keeren, en toen ik zulks den Opperhoofden te kennen gaf, riepen zij het volk aan den wal toe en bevalen dat men eene kano zoude afzenden om hen te haalen, dit wierd dan gedaan en zij verlieten ons, terwijl zij beloofden den volgenden morgen weder aan boord te zullen koomen en ons enige visch en zoete aard-appelen te zullen brengen.

In den avond, het weder schooner en de wind stiller geworden zijnde, liet ik de booten wederom uitzetten en gong aan land, van den Heer BANKS en Doctor SOLANDER verzeld. Wij wierden door de inboorlingen met groote blijken van

van vriendſchap ontvangen en zij gaven zeer zorgvuldig acht van ons niet te beledigen. Zij droegen in het bijzonder zorg van zig niet in groote benden te vertoonen: gemeenlijk was een gezin, of waren de bewooners van ſlechts twee of drie huizen bij elkanderen, niet meer dan vijftien of twintig in getal, mannen, vrouwen en kinderen. Deeze kleine gezelſchappen zaten op den grond, kwamen niet naar ons toe, maar nodigden ons tot zig door eene ſoort van wenken met eene hand naar de borst te brengen. Wij deeden hun verſcheiden kleine geſchenken en vonden in onze wandeling rondom de baai twee kleine beeken van zoet water. Deeze gerieflijkheid en het vriendſchaplijk gedrag van het volk deeden mij beſluiten alhier ten minſten eenen dag te vertoeven, om enige van mijne ledige water-vaten te vullen en den Heer BANKS gelegenheid te geeven om de natuurlijke voortbrengzelen van het land te onderzoeken.

In den morgen van den een en twintigſten zond ik den Luitenant GORE naar den wal om het opzigt over de water-haalers te houden met eene ſterke wagt, zij wierden welhaast gevolgd van den Heer BANKS en Doctor SOLANDER, met TUPIA, TAYETO en nog vier andere.

De inboorlingen zaten bij ons volk en ſcheenen behaagen te ſcheppen in te zien wat zij deeden, maar bemoeiden zig met hun niet: zij dreeven

gter

egter handel, voornamelijk voor ons doek en korten tijd daarna begaven zij zig aan hunne gewoone bezigheden, als of 'er geen vreemdeling onder hen geweest ware. In den voormiddag gongen verſcheiden van hunne booten uit visſchen en toen het eetens tijd was, gong elk naar zijn huis, uit hetwelk hij, na eenen zekeren tijd, weder terug kwam. Deeze gunſtige ſchijn van zaaken moedigde de Heeren BANKS en SOLANDER aan om met zeer weinig voorzorg de baai om te wandelen, daar zij verſcheiden planten vonden en enigen vogelen ſchooten, die uitmuntend ſchoon waren. Op hunne wandeling bezogten zij verſcheiden huizen der inboorlingen en zij zagen iets van hunne wijze van leeven; want zij toonden zonder enige agterhoudendheid alles wat deeze Heeren verlangden te zien. Zij vonden hen ſomtijds aan hunnen maaltijd, welken de nadering van de vreemdelingen nooit afbrak. Hun voedzel beſtond in dit jaargetijde uit visch, bij welke zij, in plaats van brood, den wortel eeten van eene ſoort van varen, dat zeer veel gelijkt naar die, welke op onze weiden in Engeland groeit. Deeze wortelen branden zij op het vuur en ſlaan dezelve dan met eenen ſtok tot dat 'er de bast en de drooge buitenzijde afvalt; hetgeen dan overblijft is eene zagte zelfſtandigheid, wat kleverig en zoet, niet onaangenaam van ſmaak, maar met drie of vier maalen zoo veele draaden en vezelen vermengd, welke

ke zeer onaangenaam zijn; deeze vezelen en draaden flikten ſommige in, maar verre de meeste ſpuuwden die uit en hadden tot dat einde mandjens onder zig ſtaan, waarin zij hetgeen zij uitgekaauwd hadden, en dat zeer veel naar uitgekaauwde tabak geleek, vallen lieten. In andere jaargetijden hebben zij zeekerlijk overvloed van uitmuntende gewasſen; maar wij zagen geene andere tamme dieren bij hen dan honden, die zeer klein en lelijk waren. De Heer BANKS zag enige van hunne plantagieën, daar de grond zoo wel omgeſpit en bewerkt was als in de tuinen van de grootſte liefhebbers bij ons: in deeze ſtukken grond groeiden zoete pataten, coccos of *Eddas*, die zoo wel in de Oost- als in de West-Indiën bekend en zeer geacht zijn en enige kalebasſen: de zoete pataten ſtonden op kleine bergjens, enige op reijen geſchikt en andere in verband geplant, alle met de grootſte regelmaatigheid op eene lijn geplaatst: de coccos ſtonden op vlak land, maar daar vertoonden zig nog geene boven den grond, en de kalebasſen ſtonden in kleine kuiltjens of greppels, omtrent zoo als in Engeland. Deeze plantagieën waren van verſchillende uitgeſtrektheid, van een of twee akkers tot tien: alle te zaamen genoomen, waren 'er in de geheele baai van honderd en vijftig tot twee honderd akkers bebouwd, ſchoon wij geen honderd menſchen te zien kwamen. Elk land was omtuind, gemeenlijk met riet, dat zoo digt

bij elkander geplaatst was, dat 'er naauwlijks ruimte was voor een muis om doortekruipen.

De vrouwen beschilderden haare aangezigten met roode oker en olie, dat, gemeenlijk nog versch en nat op haare wangen en voorhoofd liggende, ligtlijk de neuzen bevlekte van degeene die goed vonden haar te kussen; en dat zij niet geheel afkeerig van zulk eene gemeenzaamheid waren, bleek aan de neuzen van verscheiden van ons volk; zij waren egter zo *coquet* als de meest naar de mode leevende juffers in Europa en de jonge meisjens sprongen en dartelden als ongetemde veulens: zij droegen een rokjen, onder welk een gordel was van de steelen van gras en zeer welriekende gemaakt en aan deezen gordel was eene kleine bos bladeren van de eene of andere welriekende plant, die haare zedigheid tot een laatste sluier diende. De aangezigten der mannen waren niet zoo algemeen beschilderd, egter zagen wij eenen, wiens geheel lighaam en zelfs zijne klederen met drooge oker gewreeven waren, van welk hij altoos een stuk in zijne hand hield, waarmede hij zeer zorgvulgdiglijk het een of ander deel aanstreek, daar hij meende dat het ontbrak. In zindelijkheid op hunne persoonen stonden zij niet gelijk met onze vrienden van *Otahiti*, want de koude der luchtstreek nodigde hen niet zoo dikwijls om zig te baaden; maar wij zagen onder hen een voorbeeld van zindelijkheid, waarin zij de eerste

te

te boven gongen en van welk mogelijk geen voorbeeld is bij enige andere Indiaanſche natie. Elk huis of elk buurtjen van drie of vier huizen had een gemak, zoo dat men nergens vuiligheid op den grond zag. Het afval van hun voedzel en ander vuil was ook in regelmaatige misthoopen opgelegd, van welke zij waarſchijnlijk te behoorlijken tijd gebruik maakten om het land te mesten.

In dit betaamlijk ſtuk van burgerlijke huishoudkunde waren zij eene van de aanmerklijkſte natiën van Europa vooruit; want ik ben door geloofwaerdige getuigen onderrigt dat 'er tot het jaar 1760 geen heimelijk gemak in Madrid bekend was, ſchoon die hoofdſtad van Spanje overvloedig van water voorzien is. Voor dien tijd was het een algemeen gebruik de vuiligheid des nagts uit de vensters op de ſtraat te werpen, daar men veele werklieden gebruikte om dezelve met ſchoppen van het bovenſte naar het benedenſte gedeelte van de ſtad te werpen, daar zij bleef liggen tot zij droog was, wanneer zij met karren weggevoerd en buiten de poorten gebragt wierd. De toen regeerende Koning, zijne hoofdſtad van zulk een lastig ongemak willende bevrijden, liet een gebod uitgaan dat de eigenaars van alle huizen gemakken zouden laaten maaken en dat de kuilen, buizen en rioolen op ſtads kosten zouden gemaakt worden. De Spanjaards, ſchoon langen tijd aan eene willekeurige regeering gewoon, ont-

vongen dit gebod met veel misnoegen, beſchouwden het als eene inbreuk op de algemeene rechten van den mensch en verzetteden zig ſterk tegens de uitvoering. Elke klaſſe verzon de eene of andere tegenwerping tegens hetzelve, maar de geneesheeren deeden bij uitſtek hun best om den Koning aantezetten om zijn volk bij deszelfs oude voorrechten te bewaaren; want zij beweerden dat, zoo de vuiligheid niet, gelijk gewoonlijk, op de ſtraaten wierd geſmeten, 'er waarſchijnlijk eene noodlottige ziekte zoude ontſtaan, omdat de rottende deeltjens van de lucht, welke de vuiligheid naar zig trok, alsdan door het menschlijk lighaam zouden opgeſlurpt worden. Maar deeze uitvlugt, zoo wel als alle de andere, welke men bedenken kon, waren vrugtloos en toen liep het misnoegen des volks zoo hoog, dat 'er bijna een oproer uit ontſtond; zijne Majeſteit hield egter eindelijk de overhand en Madrid is nu zoo ſchoon als de meeste groote ſteden van Europa. Doch veele ingezetenen, waarſchijnlijk op de beginzelen door hunne geneesheeren bijgebragt, dat hoopen vuiligheid de ſchadelijke deelen der lucht beletten zig op de naastbij zijnde zelfſtandigheden nedertezetten, hebben, om hun voedzel gezond te houden, hunne gemakken in de keukens bij den ſchoorſteen geplaatst.

Vermits alle onze ſloepen des avonds gebruikt wierden om het water aan boord te brengen en de

Heer

Heer BANKS met zijn gezelſchap begreepen dat zij nog aan wal zouden moeten vertoeven na dat het reeds donker zou geworden zijn, waardoor veel tijd zou verlooren gaan, dien zij met ongeduld verlangden te beſteeden tot het in orde brengen van de planten, die zij opgezameld hadden, verzogten zij de Indiaanen hen met eene van hunne kanoos aan boord te willen zetten: zij bewilligden 'er onmiddelijk in en daar wierd tot hun gebruik eene kano van den wal geſtoten. Zij gongen 'er alle, zijnde agt in getal, in; maar, niet gewoon zijnde aan een vaartuig, dat zulk een juist evenwigt vereischte, ſloegen zij ongelukkig in de branding op het ſtrand om verre; daar verdronk egter niemand, maar zij vonden het raadzaam dat de helft hunner zou wagten tot de andere helft eerst aan boord was en dan op hunne beurt overgevoerd worden. De Heer BANKS, Doctor SOLANDER, TUPIA en TAYETO ſcheepten zig dan weder in en kwamen zonder verder ongeval behouden aan het ſchip, vergenoegd over de goedwilligheid van hunne Indiaanſche vrienden, die gereedlijk ondernamen hen ten tweedemaal inteneemen, na dat zij ondervonden hadden welk eene ongeſchikte laading zij voor zulk een vaartuig waren.

Terwijl deeze Heeren aan land waren, kwamen 'er verſcheidene inboorlingen af naar het ſchip en dreeven handel door hun doek voor dat van *Ota-*

hitl te vermangelen: zij waren enigen tijd op het laatſte zeer gezet en gaven het Indiaansch doek de voorkeur boven dat van Europa; maar voor den avond viel het vijf honderd ten honderd in waarde. Ik nam verſcheiden van deeze Indiaanen aan boord en liet hun het ſchip met al deszelfs toeſtel zien, waarover zij zoo wel hun genoegen als hunne verwondering te kennen gaven.

Naardien ik het zeer moeijelijk vond water aan boord te krijgen, ter oorzaake van de zwaare golf die op ſtand ſloeg, beſloot ik mij niet langer aan deeze plaats optehouden; ik liet dan den volgenden morgen omtrent vijf uuren het anker ligten en liep in zee.

Deeze baai, die bij de inboorlingen den naam van *Tegadoo* draagt, ligt op de Zuider Breedte van 38° 10′, doch naardien zij niets heeft dat haar verkieslijk maakt, vind ik het onnodig eene beſchrijving van dezelve te geeven.

Ik was voorneemens van deeze baai Noordwaarts te ſtevenen, doch, naardien de wind vlak tegens was, kon ik niet vorderen. Terwijl ik bezig was tegens den wind op te werken, kwamen enige van de inboorlingen aan boord en zeiden mij dat 'er in eene baai, die een weinig Zuidlijker lag, dezelfde, die ik den dag dat ik in de baai *Tegadoo* gekoomen was, niet had kunnen bezeilen, uitmuntend water gevonden wierd en dat 'er de ſloepen landen konden, zonder dat zij voor brand-

ding

ding behoefden te vreezen. Het kwam mij dan raadzaamer voor in die baai in te loopen, daar ik mij verder genoegzaam van water kon voorzien en verdere onderhandelingen met de Indiaanen kon aangaan, dan zee te houden. Met dit inzigt zettede ik het 'er naar toe en zond 'er twee sloepen in, wel bemand en gewapend, om de water-plaats opteneemen; vermits zij bij haare wederkomst het bericht van de Indiaanen bevestigden, kwam ik omtrent ten een uur ten anker in elf vademen water, in eenen goeden zandachtigen grond, hebbende de Noordlijke punt van de baai N. ten O. en de Zuidlijke punt Z. O. van mij. De waterplaats, die in eenen kleinen inham een weinig binnen de zuidlijke punt van de baai was, lag Z. ten O. op omtrent eene Engelsche mijl afstands van ons. Daar kwamen onmiddelijk veele kanoos van den wal en alle dreeven zeer eerlijk handel en kogten van ons Otahitisch doek en glazen flesschen, op welke zij onmaatiglijk verzot waren.

Den drie en twintigsten in den agtermiddag, zoo dra het schip vertuid was, voer ik naar den wal om de water-plaats te bezigtigen, van den Heer BANKS en Doctor SOLANDER verzeld: De sloep landde in den inham zonder de minste branding; het water was zeer goed en op eene gemaklijke plaats; daar was overvloed van hout op de hoogte van de tekenen van hoog water en

de genegenheid van het volk was in alle opzigten zoodanig als wij konden wenschen.

Met den Heer GREEN verscheiden waarneemingen van de zon en maan gedaan hebbende, gaf de middelbaare uitkomst van dezelve 180° 47′ Wester Lengte; doch naardien alle de waarneemingen, voor deeze gedaan, hooger uitkwamen, heb ik de kust volgens het middengetal uit alle dezelve te zaamen geplaatst. Op den middag nam ik de middag-hoogte van de zon met een astronomisch quadrant, die aan de water-plaats wierd opgezet, en bevond de breedte 38° 22′ 24′ te wezen.

Op den vier en twintigsten 's morgens vroeg zond ik den Luitenant GORE naar den wal om het opzigt te hebben over het hakken van het hout en het vullen van de water-vaten, met een genoegzaam aantal volks tot beiden deeze opgemerken en met alle de zee-soldaaten als eene wagt. Na het ontbijt gong ik zelf aan wal en bleef 'er den geheelen dag over.

De Heeren BANKS en SOLANDER gongen ook aan land om planten te verzamelen en zagen op hunne wandelingen verscheiden dingen, die aanmerkenswaerdig waren. Zij vonden verscheiden huizen in de valeien, die geheel verlaaten scheenen, terwijl het volk op de hoogten der bergen onder soorten van afdakken, zeer ligt gebouwd, woonde. Terwijl zij in eene deezer valeien voortgin-

[illegible]
toen de vijand onderfteld wierd met zijne lans door-

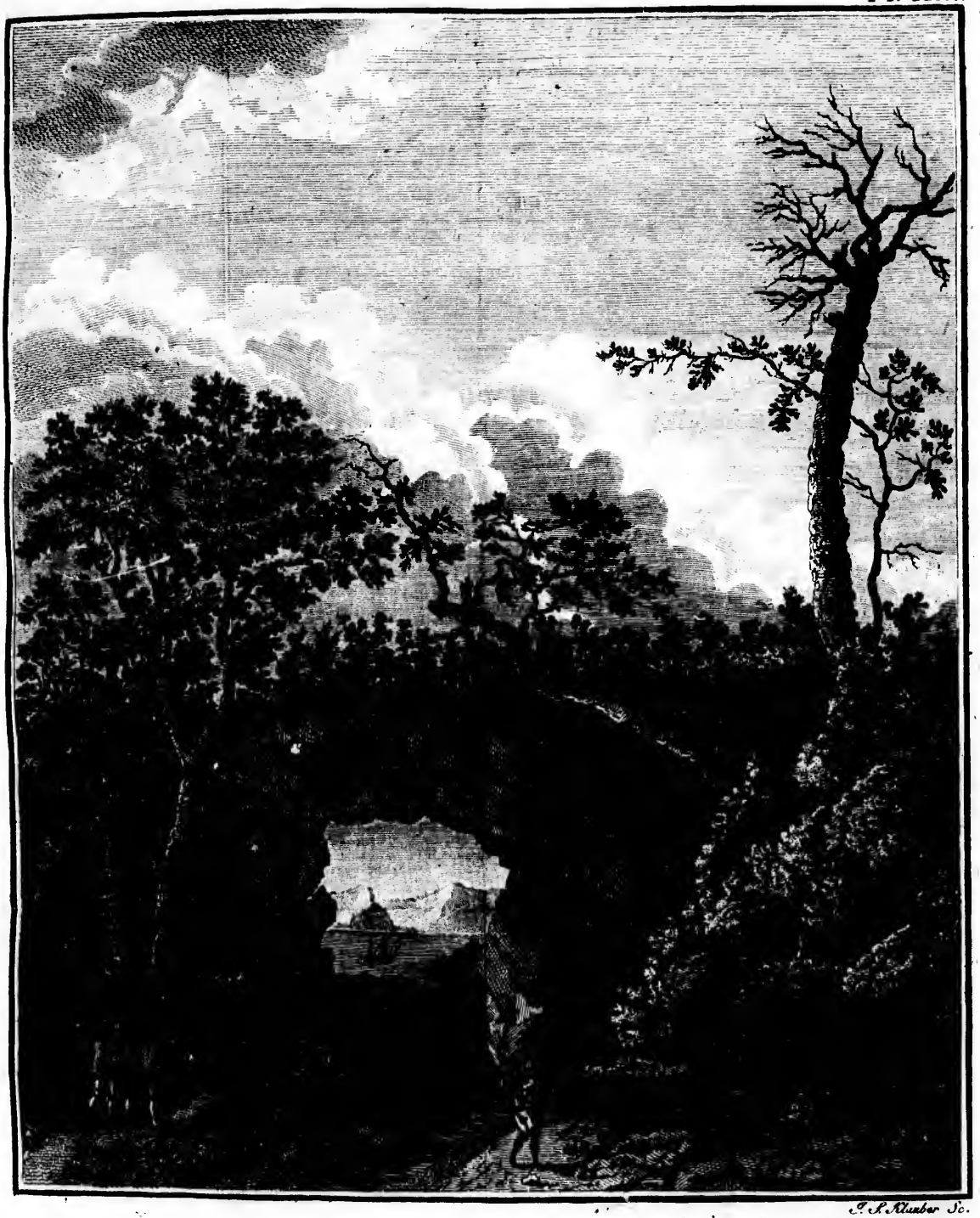

J. P. Klunber Sc.

Gezigt van eene doorboorde Rots in Nieuw-Zeeland.

onder soorten van afdakken, zeer ligt gebouwd, woonde. Terwijl zij in eene deezer valeien voort-

gin-

gongen, in welk de bergen ter wederzijde zeer ſteil waren, wierden zij eensklaps getroffen door het gezigt van eene zeer buitengemeene natuurlijke merkwaerdigheid. Het was eene rots, door haare geheele dikte doorboord, zoo dat zij eene ruuwe maar verbaazend groote boog of ſpelonk vormde, door welke men in zee zag; deeze opening was vijf en zeventig voeten lang, zeven en twintig breed en vijf en veertig voeten hoog, en men had door dezelve een gezigt over de baai en op het gebergte aan de over-zijde; dit gezigt, in eens in het oog vallende, had eene uitwerking boven alles wat ooit de konst vermogt te weeg te brengen.

Terwijl zij in den avond weder naar de waterplaats keerden, ontmoeteden zij een' oud man, die hen enigen tijd ophield met hun de krijgs-oefeningen van het land met de lans en *Patoo-patoo*, de eenigſte wapenen die in gebruik zijn, toonde. De lans is van tien tot veertien voeten lang, van zeer hard hout gemaakt, en aan beiden einden gepunt: de *Patoo-patoo* is reeds beſchreven, hij is omtrent een' voet lang, van talk of been gemaakt, met ſcherpe kanten en wordt als eene oorlogs-bijl gebruikt. Daar wierd eene paal of ſtaak opgezet, die zijn vijand verbeeldde; hij naderde dezelve met een zeer grimmig gelaat, drilde zijne lans, die hij met groote kragt vast greep; toen de vijand onderſteld wierd met zijne lans door-

boord te zijn, liep hij 'er met zijn *Patoo-patoo* op aan en op het bovenst eind, dat zijns vijands kop verbeelden moest, aanvallende, sloeg hij 'er met zoo veel kragt op, dat elke slag genoeg zou geweest zijn om een' os te bollen. Naardien onze vegter zijnen gewaanden vijand nog met de *Patoo-patoo* aanviel, na dat hij reeds ondersteld was met de lans doorboord te zijn, beslooten onze heeren 'er uit, dat 'er in de gevegten in dit land geen kwartier gegeeven wordt.

Deezen agtermiddag zetteden wij de smitse op om de krammen van de roerpen, die gebrooken waren, te herstellen en gongen voort met hout en water inteneemen, zonder in het minst door de inboorlingen ontrust te worden, die met verschillende soorten van visch bij ons kwamen, welke wij kogten voor doek, glazen koraalen, en glazen flesschen, als naar gewoonte.

Den vijf en twintigsten gongen de Heer BANKS en Doctor SOLANDER wederom naar den wal, en, terwijl zij planten gaêrden, bleef TUPIA bij het volk dat bezig was de water-vaten te vullen. Onder de Indiaanen, die tot hen kwamen, was ook een priester, met welken TUPIA in een zeer geleerd gesprek trad. Zij scheenen in hunne denkbeelden omtrent den godsdienst vrij wel overeen te koomen, dat niet dikwijls het geval is tusschen geleerde theologanten aan deze zijde van den oceaan; TUPIA scheen egter de kundigste van beiden

den te zijn, alzoo de ander met groote aandacht en overreeding naar hem luisterde. In den loop van dit gesprek, na dat men het over de gewigtige godgeleerde vraagstukken eens geworden was, vroeg TUPIA of het hunne gewoonte ware menschen te eeten, waarop zij bevestigender wijze andwoordden; maar zij zeiden dat zij slechts hunne vijanden aten, die in den strijd gedood waren.

Den zes en twintigsten regende het den gehcelen dag, zoo dat niemand van ons naar den wal kon gaan en daar kwamen zeer weinige Indiaanen aan de water-plaats en aan het schip.

Den zeven en twintigsten gong ik met Doctor SOLANDER het agterste van de baai beschouwen; doch, schoon wij op twee plaatsen aan land stapten, ontmoeteden wij zeer weinig dat aanmerking verdient. Het volk gedroeg zig zeer vriendschaplijk en toonde ons alles dat wij verlangden te zien. Onder andere beuzelingen, welke Doctor SOLANDER van hun kogt, was een tol, juist zoo gemaakt als die, met welke de kinderen in Engeland speelen en zij gaven door tekenen te kennen dat, als men dien wilde doen draaien, men hem met een' zweep moest drijven. De Heer BANKS gong ondertusschen aan de water-plaats aan land en beklom een' berg, die op eenen kleinen afstand stond, om eene afschutting van paalen te bezien,

wel-

welke wij van het ſchip hadden opgemerkt en die het onderwerp van veele gisſingen geweest was. De berg was zeer ſteil en was bijna ongenaakbaar door het hout-gewas; hij bereikte egter de plaats, bij welke hij veele huizen vond, die om de eene of andere reden door de inwooneren verlaaten waren. De paalen ſcheenen omtrent zestien voeten hoog en ſtonden in twee reijen, met eene ruimte van omtrent zes voeten breedte tusſchen beiden en de paalen in elke rei waren omtrent tien voeten van elkanderen geplaatst. De laan tusſchen beiden was bedekt met ſtokken, die ſchuinsch met de punten tegens elkanderen geplaatst waren, als de ſparren van een dak. Dit tralie-werk, met eene graft daar langs liep omtrent vijf en twintig roeden den berg af in eene ſoort van kromme lijn; maar tot welk einde konden wij niet gisſen.

De Indiaanen, die aan de water-plaats waren, vermaakten ons, op ons verzoek, met hunnen oorlogs zang, waarin de vrouwen mede zongen, met de ijslijkſte verwringingen van het gelaat, het draaien van de oogen, het uitſteeken van de tong en het dikwijls loozen van luide en diepe zugten, ſchoon alles zeer wel op de maat geſchiedde.

Den agt en twintigſten gongen wij aan land op een eiland, dat aan de ſlinker hand van den ingang van

van de baai ligt, daar wij de grootſte kano zagen die wij nog ontmoet hadden: zij was agt en zestig en een' halven voeten lang, vijf voeten breed en drie voeten en zes duimen hoog; zij was ſcherp van bodem en beſtond uit drie uitgeholde boomſtammen, van welke de middenſte de langſte was: de zijde-planken waren twee en zestig voeten lang, van een ſtuk en waren niet verachtlijk beſneden met laag verheven werk; de voorſteven was ook met nog fraaier ſnijwerk verſierd. Op dit eiland was een huis, dat grooter was dan wij nog gezien hadden, maar het ſcheen niet volbouwd en was vol reeten. Het houtwerk was zoo effen en glad vierkant gemaakt dat wij niet twijfelden of zij moesten zeer ſcherp gereedſchap bezitten. De zijden van de ſtijlen waren op eene meesterlijke wijze beſneden, ſchoon in hunne grillige ſmaak, aan welke gedraaide lijnen en verwrongen aangezigten ſchijnt te behaagen: naardien deeze geſneden ſtijlen van enige andere plaats ſchijnen gebragt te zijn, is zulk werk waarſchijnlijk bij hen van groote waarde.

Den negen en twintigſten, des morgens ten vier uuren, al ons hout en water aan boord gekregen hebbende, benevens een groote voorraad van uitmuntende celerij, die in overvloed in het land groeit, en die wij vonden dat een kragtig middel tegens de ſcheurbuik was, gong ik onder zeil en liep in zee.

Dee-

Deeze baai heet bij de inboorlingen *Tolaga*; zij is tamelijk grooten daar is van zeven tot dertien vademen diepte met eenen zuiveren zandigen grond, goed om in te ankeren; zij is voor alle winden beschut uitgezonderd tegens den Noord-Oosten wind. Zij ligt op de Zuider Breedte van 38° 22′ en vier en eene halve zee-mijl ten Noorden van het *Dak-Voorland*. Aan de zuidlijke punt ligt een klein, doch hoog, eiland, zoo nabij het groot land, dat men het niet van hetzelve kan onderscheiden. Digt aan het noordlijk eind van het eiland, aan den ingang van de baai, zijn twee hooge rotsen; de eene is rond als eene koren-schelf maar de andere is lang en op verscheiden plaatsen, doorboord, zoo dat de openingen zig als de boogen van eene brug vertoonen. Binnen deeze rotsen is de inham, daar wij ons hout kapten en onze water-vaten vulden. Op de hoogte van de baai ligt een vrij hoog rotsachtig eiland en omtrent eene Engelsche mijl meer naar zee zijn enige klippen en brandingen. De afwijking van het kompas is hier 14° 31′ O. en het getij vloeit bij volle en nieuwe maan omtrent ten zes uuren, en gaat van vijf tot zes voeten op en neder: of de vloed van het zuiden of het noorden koome heb ik niet kunnen bepaalen.

Wij kreegen hier niets bij mangeling dan enige weinige visschen en zoete pataten, behalven eni-

enige beuzelingen, die wij enkel als merkwaerdigheden beſchouwden. Wij zagen geene viervoetige dieren noch enigen ſchijn van dezelve, hetzij tamme of wilde, dan honden en rotten, en deeze waren zeer ſchaarsch: het volk eet de honden even als onze vrienden op *Otahiti* en verſiert zijne klederen met de vellen, gelijk wij de onze met bont en hermelijn verſieren. Ik beklom verſcheidene van de bergen, in hoop van een gezigt over het land te zullen hebben, maar ik kon van de kruinen niets zien dan nog hooger bergen, die malkanderen opvolgden, zoo verre mijn gezigt kon reiken. Het bovenst van deeze bergen bragt weinig anders dan varen voort, maar de zijden zijn zeer weelderig met hout-gewas en groente van verſchillende ſoorten bedekt, met kleine plantſoenen tuſſchen beiden. In de bosſchen vonden wij boomen van meer dan twintig verſchillende ſoorten en namen monſters van elke mede naar boord, maar daar was niemand onder ons, voor welken zij niet geheel onbekend waren. De boom, dien wij tot brandhout kapten, geleek enigzints naar onzen ahorn-boom en gaf eene witachtige gom. Wij vonden nog eene andere ſoort van eene donkergeele kleur, die ons voorkwam nuttig te kunnen zijn om te verwen. Wij vonden ook eenen kool-boom, dien wij omhakten om de koolen te hebben. Het land heeft overvloed van

plan-

planten en in de bosschen is veel gevogelte van eene eindelooze verscheidenheid, van eene uitmuntende schoonheid en aan welke niemand van ons de minste kennis had. De grond van de bergen en valeiën is ligt en zandachtig en zeer geschikt tot het voortbrengen van allerleie soorten van wortelen, schoon wij geene andere zagen dan zoete pataten en yams.

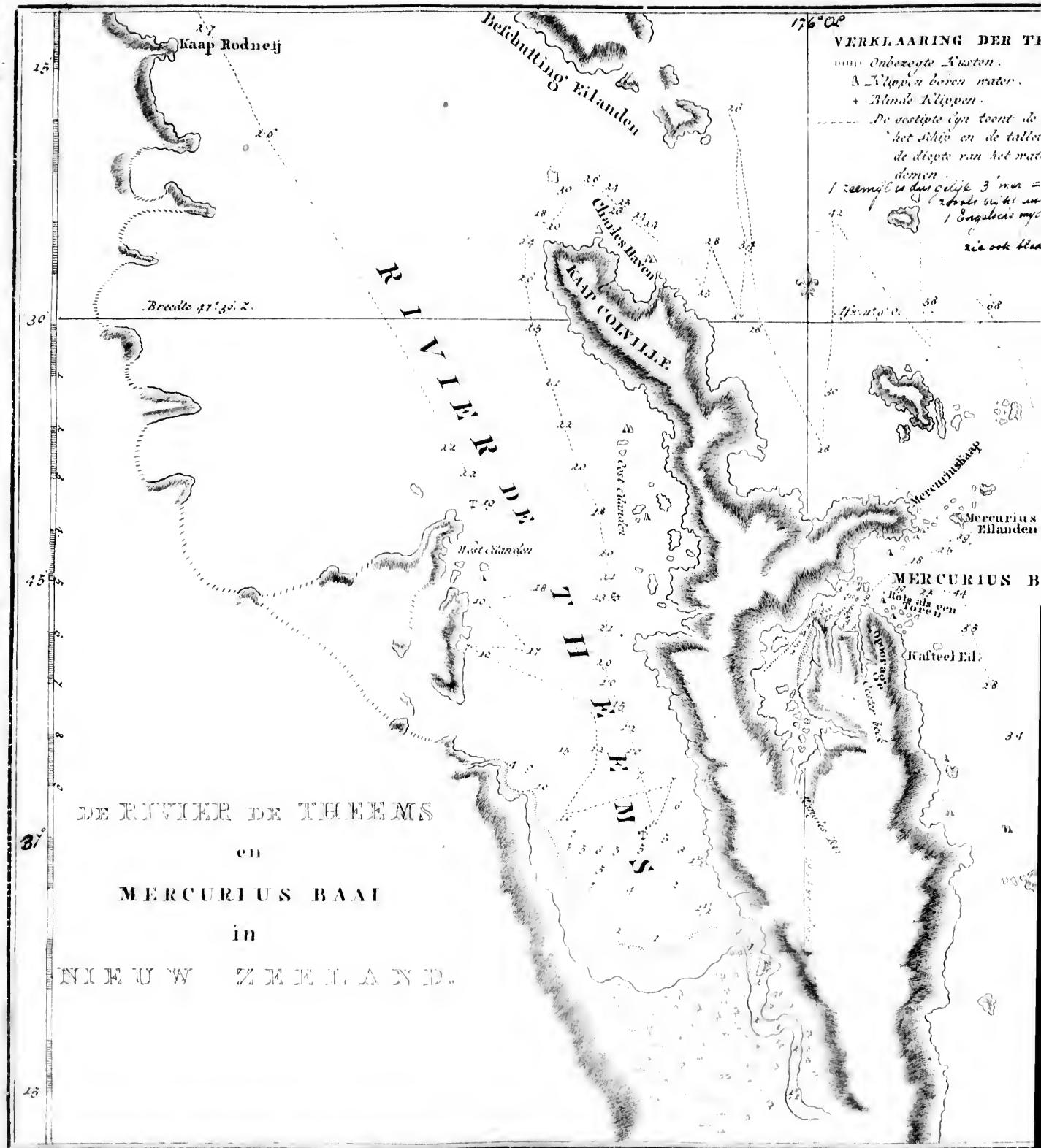
Kaap Rodney
Beschutting Eilanden
Charles Haven
KAAP COLVILLE
RIVIER DE THEEMS
Breedte 41° 30' Z.
Mercurius Eilanden
MERCURIUS B
Kasteel Eil
DE RIVIER DE THEEMS
en
MERCURIUS BAAI
in
NIEUW ZEELAND.

RKLAARING DER TEKENEN

Onbezogte Kusten.
Klippen boven water.
Blinde Klippen.
De oostpte lyn toont de koers van het Schip en de tallotten gegeven de diepte van het water in vademen.

Cavalles Eilanden

BLANDE KLIP waar op wij stieten

EILAND. BAAI IN NIEUW ZEELAND

Breedte 35° 12' Z. } bij waarn.
Lengte 185° 30' W. }

Schaal van Zee-mylen.

Mercuriuskaap

Mercurius Eilanden

MERCURIUS BAAI

Rots als een Toren

Kasteel Eil.

Hof der Aldermans

BAAI TOLAGA IN NIEUW ZEELAND

Breedte 38° 22' Z. } bij waarn.
Lengte 181° 14' W. }

Sporing Eil

Waterplaats

Schaal van 3 Engelsche Mylen

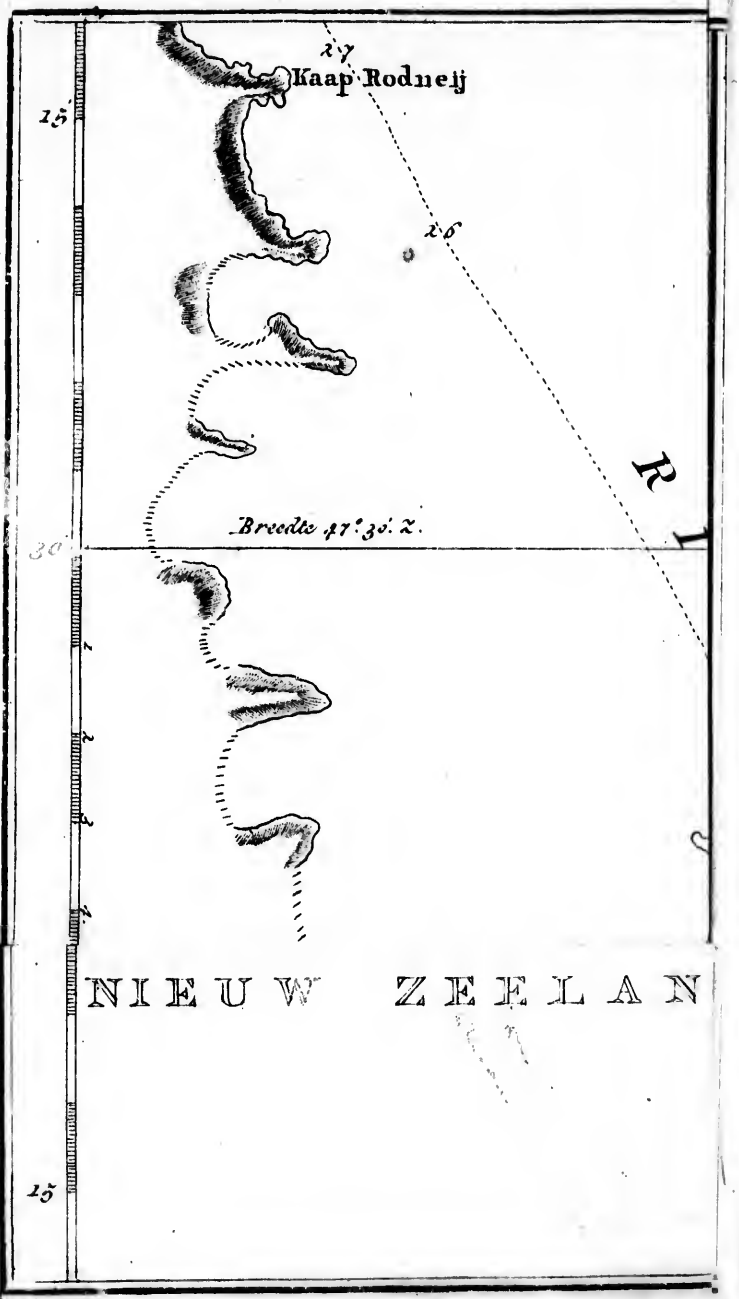
Kaap Rodnej
15
Breedte 41°. 30'. Z.
NIEUW ZEELAN
15

VIERDE HOOFDSTUK.

Tocht van Tolaga *naar de* Mercurius-Baai: *Voorvallen aan boord en aan wal: Beschrijving van verscheiden gezigten van het land en van de* Heppahs *of verschanste dorpen der Inboorlingen.*

Op maandag den dertigsten October, omtrent ten half twee uuren, ging ik wederom onder zeil, stevende omtrent tien uuren noordwaarts met een slap koeltjen en stuurde om een klein eiland, dat eene Engelsche mijl ten oosten van de Noord-Oostlijke punt van het land lag: van deeze plaats wijkt het land N. W. ten W. en W. N. W. weg, zoo verre wij zien konden, en deeze punt is het oostlijkst land van de geheele kust. Ik gaf haar den naam van de *Oost-Kaap* en ik noemde het eiland, dat omtrent dezelve ligt, *Oost-Eiland*; het is klein van omtrek, hoog en rond en vertoont zig wit en dor; de Kaap is hoog, met witte rotsen en ligt op de Zuider Breedte van 37° 42′ 30″ en op 181° Wester Lengte. Het land van *Baai-Tolaga* tot *Oost-Kaap* is van eene tamelijke, doch ongelijke hoogte en vorme verscheiden kleine inhammen, waarin zandige stranden zijn: van het binnenste van het land konden wij niet veel zien,

vermits het weder betrokken en dampig was. Wij peilden van twintig tot dertig vademen op den afſtand van omtrent eene zee-mijl van den wal. Toen wij de Kaap omgevaaren waren, zagen wij, terwijl wij langs den wal zeilden, eene menigte dorpen en veel bebouwd land; het land ſcheen over het algemeen vrugtbaarer dan te vooren en was laag aan zee, maar heuvelachtig van binnen. Ten zes uuren 's avonds, zijnde vier mijlen ten Westen van *Oost-Kaap*, zeilden wij voorbij eene baai, die door den Luitenant HICKS eerst ontdekt wierd en welke ik om die reden *Hicks-Baai* noemde. Ten agt uuren in den avond, agt mijlen ten westen van de Kaap en drie of vier Engelſche mijlen van land zijnde, minderde ik zeil en lag bij geduurende den nagt, terwijl het nu eene friſſe koelte uit het *Z. Z. O.* woei met buiën; maar de wind wierd welhaast bedaarder en ten twee uuren in den morgenſtond haalden wij de zeilen weder bij en ſtevenden Zuid-Westwaarts, gelijk het land nu ſtrekte; 's morgens ten agt uuren zagen wij in het Westen land, van gedaante als een eiland, terwijl het Zuid-Westlijkst gedeelte van het groot land Zuid-West van ons lag; en omtrent negen uuren kwamen 'er niet minder dan vijf kanoos af, waarin zig meer dan veertig mannen bevonden, alle met hunne pieken en oorlogs-bijlen gewapend, al ſchreeuwende en ons met eenen aanval dreigende: dit verdroot ons zeer

en wij hadden het indedaad ook niet verwagt, want wij hadden gehoopt dat het gerugt van onze magt en onze goedertierenheid zig verder zoude uitgebreid hebben. Toen eene van deeze kanoos het ſchip bijna bereikt had, ſtak eene andere van eene ontzagchelijke grootte, de grootſte die wij nog gezien hadden, opgepropt van volk, dat ook gewapend was, van land en maakte grooten voortgang naar ons toe; terwijl zij naderde deed men haar ſeinen uit de kano, die naast bij het ſchip was, en wij konden zien dat zij zestien riemen aan elke zijde voerde, behalven dat 'er nog volk tusſchen de roeijers zat en ſtond in eene rei van den voor- na den agterſteven, maakende in alles omtrent zestig mannen uit: naardien zij regt toe regt aan op het ſchip af kwamen, wilden wij eenen aanval voorkoómen, met hun te toonen wat wij doen konden en ſtaken dus een ſtuk geſchut met ſchroot geladen vlak voor hun af: dit deed hen ophouden, maar niet afhouden; wij ſchooten dan eenen kogel over hunne hoofden heenen: zoo dra zij dien zagen vallen, vatteden zij hunne riemen en ſpoedden zig met zoo veel haast naar land, dat zij zig naauwlijks tijd ſcheenen te gunnen om adem te haalen. In den avond kwamen 'er nog drie of vier ongewapende kanoos af; maar zij waagden het niet binnen eene musketſchoot van het ſchip te koomen. De kaap, omtrent welke wij met deeze vijandlijkheden bedreigd

waren, noemde ik, naar den overhaasten aftocht van den vijand, *Vlugt-Kaap* (*Cape Runaway*). Zij ligt op 37° 32′ Breedte en op 181° 48′ Lengte. Geduurende onzen tocht van deezen dag bevonden wij dat het land, dat zig 's morgens als een eiland vertoond had, en westwaarts van ons lag, indedaad een eiland was en wij gaven het den naam van *Wit-Eiland*.

Den eerſten November, met het aanbreeken van den dag, telden wij niet minder dan vijf en veertig kanoos, die van het land naar het ſchip kwamen: zeven van dezelve haalden ons in en verkogten ons, na eene wijl met TUPIA in geſprek geweest te zijn, enige kreeften en mosſelen, en twee konger-aalen. Dit volk handelde vrij eerlijk; maar toen zij weg waren, kwamen 'er enige andere van eene andere plaats af, die ook eerlijk handel begonnen te drijven, maar toen dit enigen tijd geduurd had, namen zij hetgeen men hun aanreikte aan, zonder 'er iets voor in de plaats te geeven; een, die dus gedaan had, gedreigd wordende, begon ons uittelagchen en met verſcheiden tekenen van beſpotting te tarten, terwijl hij zijne kano van het ſchip af ſtak; men ſchoot eene ſnaphaan over zijn hoofd af, dat hem in een ernſtiger luim terug deed keeren en de handel gong weder zeer geregeld zijnen gang. Eindelijk toen de dek- en onder-officiers zoo veel gekogt hadden als zij nodig hadden, liet ik het volk op het boord

boord koomen en ſtond hun toe voor zigzelven te handelen. Ongelukkiglijk wierd 'er niet zoo veel zorg gedraagen om bedrog voortekoomen dan te vooren geſchied was, zoo dat de Indiaanen, merkende dat zij ons ſtrafloos konden bedriegen, wederom onbeſchoft begonnen te worden en grooter vrijheden begonnen te gebruiken. Het volk van de eene van de kanoos, alles verkogt hebbende wat het had, roeide vooruit en zag linnen ziende, dat over het ſchips boord te droogen hong, maakte een van hetzelve het zonder enige vooraffpraak, los en pakte het op; men riep hem onmiddelijk toe en eischte dat hij het terug zoude geeven, maar in plaats van dat, liet hij zijne kano agteruit zakken en lachte ons uit: men deed eene ſnaphaan-ſchoot over zijn hoofd, hetgeen zijne vrolijkheid egter niet ſtuitede; toen ſchoot men op hem met hagel, die hem in den rug trof; hij vertrok zig een weinig toen hij geraakt wierd, maar gaf 'er zoo min om als een van ons volk om eenen rotting-ſlag zou gegeeven hebben en gong voort met veel bedaardheid het geſtoolen linnen op te pakken. Nu lieten alle de kanoos het omtrent drie honderd voeten agteruit zakken en alle heften zij hun gezang van uitdaaging aan, waar mede zij aanhielden tot het ſchip omtrent honderd roeden van hun af was. Naardien zij geen voorneemen ſcheenen te hebben om ons aantetasten, wilde ik hun ook geen leed doen;

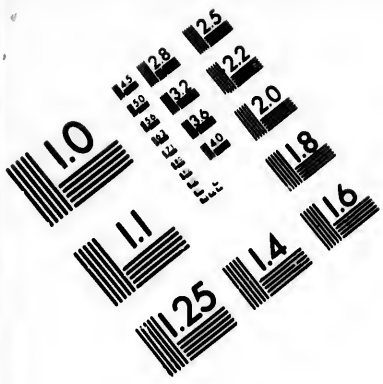

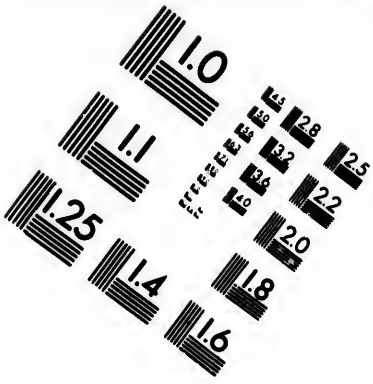

IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)

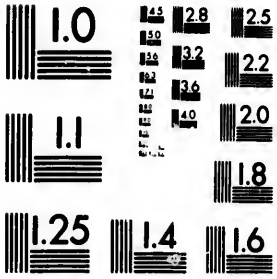

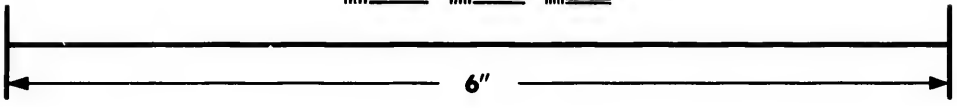

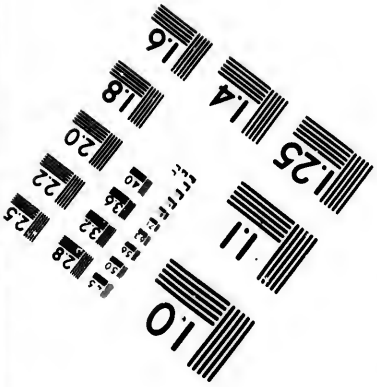

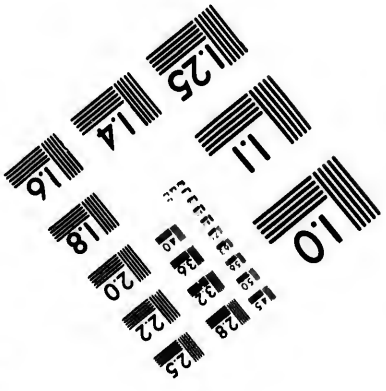

Photographic
Sciences
Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

doch egter meende ik dat, daar zij braveerende aftrokken, zulks eene ſlegte uitwerking zou hebben, als het aan den wal verteld wierd. Om hun dan te toonen dat zij nog in onze magt waren, ſchoon verre buiten het bereik van alle werp-wapentuigen, die hun bekend waren, liet ik het ſchip een gier geeven en ſchoot eenen vierponder langs hen henen. De kogel waterde en ſprong verſcheiden maalen op tot eenen grooten afſtand voorbij de kanoos; dit trof hen met ſchrik en zij roeiden weg zonder eens om te kijken.

Omtrent ten twee uuren na den middag kreegen wij een vrij hoog eiland ten Westen van ons in het gezigt en ten vijf uuren zagen wij nog meer eilanden en klippen ten Westen van het eerſte. Wij loefden op om buiten dezelve om te zeilen, maar wij konden die niet te boven zeilen voor het donker was, waarom ik afhield en tusſchen dezelve en het groot land door zeilde. Ten zeven uuren was ik digt onder het eerſte, van welke eene groote dubbele kano, of liever twee kanoos, die op den afſtand van eenen voet aan elkanderen verbonden waren, en met planken bedekt, die als een verdek uitmaakten, afſtak en naar het ſchip kwam zeilen: dit was het eerſte vaartuig van dat ſlag dat wij gezien hadden zedert wij de Zuid-Zee-eilanden verlaaten hadden. Toen het nabij gekoomen was, trad het volk, dat aan boord van hetzelve was, zeer vrolijk in geſprek met TUPIA en toon-

toonde, zoo wij dagten, eene vriendſchaplijke geneigdheid; maar zoo als het donker was, roeiden zij hunne kano digt tegens de zijde van het ſchip en ſmeeten eene vlaag ſteenen binnen boord, waarna zij weder naar den wal roeiden.

Wij vernamen van TUPIA dat het volk in de kano het eiland, onder hetwelk wij nu waren, *Mowtohora* noemde; het is ſlegts klein van omtrek, ſchoon het hoog is, en ligt zes Engelſche mijlen van de kust; aan de Zuid-zijde is ankergrond in veertien vademen water. Op het groot land, Z. W. ten Z. van dit eiland en naar allen ſchijn niet verre van de zee, is een hooge ronde berg, dien ik den Berg *Edgecombe* noemde: hij ligt in het midden van eene groote vlakte en vertoont zig daarom des te duidlijker, zijne ligging is op 37° 59′ en zijne breedte op 193° 7′.

Terwijl wij westwaarts ſtevenden, vervielen wij in eens van zeventien tot tien vademen waters en weetende dat wij niet verre van de kleine eilandjens en rotſen waren, welke wij voor het donker was gezien hadden, en welke ik had gemeend voorbij te zeilen eer wij in den nagt bijlagen, kwam het mij voorzigtiger voor te wenden en den nagt onder *Mowtohora* doortebrengen, daar ik wist dat geen gevaar was. Het was ook indedaad gelukkig voor ons dat wij zulks deeden; want des morgens, toen wij westwaarts ſtevenden, ontdekten wij vooruit verſcheiden klippen, om

welke enige met de oppervlakte van het water gelijk en andere onder water waren: zij lagen N, N. O. van den Berg *Edgecombe*, anderhalve zeemijl van het eiland *Mowtahora* en omtrent negen Engelſche mijlen van het groot land. Wij zeilden tusſchen deeze rotſen en de kust door, hebbende van tien tot zeven vademen water.

Deezen morgen zagen wij veele kanoos en veel volk langs het ſtrand; verſcheiden van de kanoos volgden ons, maar geene derzelve kon ons bereiken, uitgezonderd eene, die een zeil voerde, en die wij voor dezelfde herkende, uit welke men den avond te vooren met ſteenen geſmeeten had. Het volk dat 'er in was trad weder in geſprek met TUPIA, maar wij verwagteden weder eene laag van hun oorlogs-tuig, dat egter niet gevaarlijk was dan voor de kajuit-venſters. Zij hielden zig omtrent een uur bij het ſchip op en gedroegen zig zeer vreedzaamlijk, maar eindelijk wierden wij begroet gelijk wij verwagt hadden; wij beandwoordden het met eenen ſnaphaan over hunne hoofden afteſchieten, waarop zij het onmiddelijk agteruit lieten zakken en ons verlieten, misſchien meer voldaan van eene pr[illegible]n hunne kloekmoedigheid te hebben geg[illegible]en door een ſchip, zoo veel grooter dan het hunne, tweemaal aangetast te hebben dan door de ſchoot bevreesd gemaakt.

Ten half elf ſtevenden wij tusſchen een laag

plat-

plat eiland en de kust door: de afstand tusschen het een en de andere was omtrent vier Engelsche mijlen en de diepte van het water van tien tot twaalf vademen. De kust tusschen dit plat eiland en *Mowtohora* is van eene maatige hoogte, maar effen, vrij onbelemmerd met hout-gewas en vol plantagiën en dorpen. De dorpen, die grooter waren dan alle die wij tot nog toe gezien hadden, waren op hoogten digt aan zee gebouwd, en aan de land-zijde versterkt door eenen wal en eene graft met hoog paalwerk binnen dezelve, dat rondom hetzelve liep: behalven eenen wal, eene graft en paalwerk scheenen sommige nog buiten-werken te hebben. TUPIA was in het denkbeeld dat de kleine insluitingen van paalwerk en eene graft, die wij te vooren gezien hadden, *Morais* of godsdienstige plaatsen waren; maar wij waren van gedagten dat het sterkten waren en beslooten 'er uit dat dit volk nabuurige vijanden had en altoos aan vijandlijke aanvallen bloot stond.

Ten twee uuren voeren wij voorbij een klein hoog eiland, dat vier Engelsche mijlen van eene hooge ronde kaap van de kust lag. Van deeze Kaap strekt het land Noord-West zoo verre men zien kan en het heeft een hobbelig en bergachtig voorkoomen. Naardien het weder mistig was en de wind sterk op het land woei, hielden wij van den wal af en loefden op naar het eiland dat wij in het gezigt hadden, dat omtrent zes

of zeven zee-mijlen N. N. O. van ons af was.

Onder dit eiland, dat ik de *Major* genoemd heb, bragten wij den nagt door. Ten zeven uuren in den morgen was het Z. 47 O. zes mijlen van ons af en eene groep kleine eilanden en klippen N. ½ O. eene mijl, welke groep ik den naam gaf van het *Hof der Aldermans*. Zij liggen in den omtrek van omtrent eene halve mijl naar alle kanten en vijf mijlen van het groote land; tusschen dit en de eilanden liggen nog andere eilanden, van welke de meeste slegts dorre klippen zijn, en die op verscheidenerleie wijzen gevormd zijn; sommige zijn zoo klein in haaren omtrek als het Monument te Londen (*a*), maar zijn nog veel hooger en sommige zijn bewoond. Zij liggen op de Breedte van 36° 57′ en waren op den middag drie of vier mijlen Z. 60 O. van ons, en eene rots als een kasteel, die niet verre van het groote land lag, eene mijl N. 40 W. van ons. Het land, langs welk wij den voorigen avond gezeild waren, scheen wel bewoond; wij zagen veele vlekken en onder dezelve lagen enige honderden groote kanoos op het strand; maar deezen dag, wanneer wij omomtrent vijftien mijlen afgelegd hadden, scheen het dor en woest. Zoo verre wij tot hier toe dit land

(*a*) Kolom te London opgerigt tot eene nagedagtenis van den grooten brand van het jaar 1666, van twee honderd en twee voeten hoogte. VERTAALER.

land waren langs gevaaren van Kaap *Keer-Weêr*; erkende het volk een Opperhoofd, dat zij TERATÚ noemden en naar welks wooning zij weezen naar eene plaats, die wij dagten dat zeer verre binnens lands moest zijn, maar wij hebben naderhand het tegendeel bevonden.

Omtrent ten een uur kwamen 'er drie kanoos van de kust op ons af met een en twintig mannen aan boord. Deeze vaartuigen ſcheenen eenvoudiger gebouwd dan alleandere die wij gezien hadden, want het waren niet anders dan ſtammen van eenen enkelen boom, door het vuur uitgehold, zonder enig gemak of ſieraad. Het volk dat aan boord was was bijna naakt en ſcheen bruiner van kleur te zijn; en egter hoe naakt en verachtlijk zij waren, hieven zij egter hun gezang van uitdaaging aan en ſcheenen ons eene onvermijdlijke vernieling te dreigen: zij bleeven egter enigen tijd buiten eene ſteen-worp en toen zij zig nader bij waagden, met minder ſchijn van vijandlijkheid, begaf zig een van ons volk op het boord van het ſchip en was bezig hun een touw toetereiken; maar deeze beleefdheid vonden zij goed te beandwoorden met eene lans naar hem te werpen, en toen deeze hem miſte, wierpen zij onmiddelijk eene andere in het ſchip; hierop wierd 'er een ſnaphaan over hun hoofd afgeſchoten, hetgeen hen aanſtonds op de vlugt dreef.

Omtrent twee uuren zagen wij eene groote ope-

ning

ning of inham, waar wij het naar toe zetteden; wij hadden nu een en veertig vademen water, dat trapswijze afnam tot negen vademen, op welken tijd wij anderhalve Engelſche mijl van eene hooge uitſteekende rots waren, die digt bij de zuidlijke punt van den inham lag; deeze rots en het noordlijkſt eiland van het *Hof der Aldermans* waren Z. 61 O. beiden in eene regte lijn van ons.

Omtrent ten zeven uuren 's avonds ankerden wij in zeven vademen water een weinig binnen de zuidzijde van den mond van de baai; wij wierden naar deeze plaats verzeld door verſcheiden kanoos met volk, gelijk die welke wij laatst gezien hadden en zij gedroegen zig enigen tijd zeer beſcheiden. Terwijl zij rondom het ſchip zwierven, wierd 'er uit hetzelve een vogel geſchoten, die op het water zwom: zij toonden 'er minder verwondering over dan wij verwagteden en, den vogel opneemende, bonden zij hem aan eene visch-lijn, die agteruit ſleepte; als eene erkentenis voor deezen dienst gaven wij hun een ſtuk doek; doch ondanks deeze uitwerking van onze vuur-wapenen en deeze wederzijdſche beleefdheden, hieven zij egter, zoo dra het donker wierd, hunnen oorlogs-zang aan en tragteden de boei van het anker weg te ſleepen. Toen wierden 'er twee of drie ſnaphaanen over hen afgeſchoten, maar dit ſcheen hen eer toornig dan bevreesd te maaken en zij vertrokken met bedreiging dat zij den volgenden dag

dag met meerder magt zouden wederkoomen en ons alle dooden, terwijl zij eene boot afzonden en ons zeiden dat zij naar een ander gedeelte van de baai gongen om hulp te haalen.

Daar was enige ſchijn van edelmoedigheid zoo wel als moed in ons dus den tijd bekend te maaken wanneer zij voorneemens waren hunnen aanval te doen; maar zij verbeurden alle de eer, die zij bij ons daar mede ingelegd hadden, door ons des nagts, wanneer zij zeekerlijk hoop hadden ons ſlaapende te zullen vinden, in ſtilte te overvallen: Toen zij het ſchip naderden, vonden zij zig egter bedrogen en vertrokken derhalven zonder een woord te ſpreeken, denkende dat zij te vroeg gekoomen waren; enigen tijd daarna kwamen zij ten tweede maal, en zig wederom bedrogen vindende, vertrokken zij, even als de eerſte reis, in ſtilte.

Des morgens met het aanbreeken van den dag maakten zij zig gereed om met openlijk geweld uittevoeren dat zij te vergeeſsch in ſtilte en met liſt beproefd hadden: daar kwamen niet minder dan twaalf kanoos op ons af, met omtrent honderd en vijftig mannen, alle met pieken, lanſen en ſteenen gewapend. Naardien zij niets doen konden voor zij zeer nabij het ſchip waren, wierd TUPIA gelast hen te vermaanen en hen, zoo het mogelijk was, van hun voorneenen aftebrengen: Geduurende dit geſprek ſcheenen zij ſomtijds vriendlijk

lijk en ſomtijds het tegendeel, eindelijk begonnen zij egter te handelen en wij booden aan hunne wapenen van hun te koopen, welke enige van hun zeiden te willen verhandelen; zij verkogten ook twee derzelve ter goeder trouw; maar den prijs, die voor een derde bedongen was, ontvangen hebbende, weigerden zij het optezenden, maar booden het weder voor eenen anderen prijs te koop aan; daar wierd dan een tweede prijs nedergelaaten, maar nog wierd het wapen terug gehouden en daar wierd een derde prijs gevraagd; toen dit met enige uitdrukkingen van misnoegen en gevoeligheid geweigerd wierd, roeide de bedrieger, met veele grappige tekenen van verachting en uitdaaging zijne kano enige roeden van het ſchip. Naardien ik nu voorneemens was vijf of zes dagen alhier te vertoeven, ten einde den overgang van Mercurius waartenemen, was het volſtrekt noodzaaklijk om in het tockoomende alle ſlegte gevolgen voortekoomen, dit volk te toonen dat wij ons niet ongeſtraft lieten mishandelen; daar wierd dan met hagel op den dief geſchoten en men dreef een' kogel door den bodem van zijne ſchuit; hierop roeide hij omtrent vijf en twintig roeden weg en tot onze groote verwondering ſloeg het volk in de andere kanoos geen het minſte acht op hunnen gewonden makker, ſchoon hij ſterk bloedde; maar keerde weder naar het ſchip en gong voort met de volmaaktſte onverſchilligheid

en

en ongevoeligheid te handelen. Zij verkogten ons nog verſcheidene van hunne wapenen zonder enige andere pooging te doen om ons te bedriegen voor eenen aanmerklijken tijd; ten laatſten egter vond een van hun goed weg te roeijen met twee verſchillende ſtukken doek, die hem voor hetzelfde wapen gegeeven waren; toen hij omtrent vijf en twintig roeden verre was, en zijnen buit zeeker meende te zijn, wierd hem eene ſnaphaan-ſchoot na gegeeven, die gelukkig zijne ſchuit juist gelijk met het water raakte en twee gaten in de zijde maakte; dit zettede hem egter ſlegts aan om met grooter ſpoed met de riemen te ſpeelen en de overige kanoos pakten zig ook met de uiterſte overhaasting weg. Als het laatſte blijk dan van onze meerderheid ſchooten wij eenen kanon-kogel over hen henen en daar was geene ſchuit die ſtil hield voor zij aan den wal waren.

Omtrent ten tien uuren gong ik met twee ſloepen van boord om de baai te peilen en om naar eene beter anker-plaats uittezien, zijnde de ſtuurman in de eene ſloep en ik in de andere. Wij voeren eerst over naar den noordlijken wal, van welken enige kanoos afſtaken om ons te gemoet te koomen; toen wij hen egter naderden, voeren zij henen en nodigden ons hen te volgen; maar ziende dat zij alle gewapend waren vond ik niet goed hierin te bewilligen, maar begaf mij naar den bodem van de baai, daar ik een dorp op eene

zeer

zeer hooge punt zag liggen, dat op de wijze als ik alreeds beſchreven heb verſterkt was, en eene anker-plaats verkozen hebbende niet verre van daar het ſchip lag, keerde ik weder naar boord terug.

Ten drie uuren in den agtermiddag ligtede ik het anker, liep nader aan den wal en ankerde op vier en een halve vadem waters in eenen zagten zandigen grond, hebbende de zuidlijke punt van de baai eene Engelſche mijl ten Oosten en eene rivier, welke de ſloepen bij laag water kunnen invaaren, anderhalve Engelſche mijl *Z. Z.* O. van ons af.

In den morgen kwamen de inboorlingen weder af naar het ſchip en wij hadden het genoegen te zien dat hun gedrag zeer verſchillende was van gisteren; zij hadden een' oud' man bij zig, welken wij te vooren onderſcheiden hadden om zijne voorzigtigheid en eerlijkheid; zijn naam was TOIAVA en hij ſcheen een man van eenen hoogen rang te zijn; in de onderhandelingen van den voorigen morgen had hij zig met veel welvoeglijkheid en oordeel gedraagen; hij lag in eene kleine kano altoos digt aan het ſchip, en hij behandelde ons volk als of hij noch van zins was te bedriegen, noch meende beledigd te zullen worden: deeze man en een ander lieten zig eindelijk overhaalen om aan boord te koomen en waagden zig in de kajuit, daar ik iederen van hun een ſtuk

En-

Engelsch doek en enige groote ſpijkers aanbood. Zij zeiden ons dat de Indiaanen nu zeer bevreesd voor ons waren en wij van onzen kant beloofden alle vriendſchap, als zij zig vreedzaam wilden gedraagen, en zeiden dat wij enkel wenschten te koopen dat zij te koop hadden en dat voor den prijs, dien zij zelve bepaalen zouden.

Na dat de inboorlingen ons verlaaten hadden, voer ik met de pinas en de groote ſloep de rivier in, met oogmerk om den zegen te trekken en zond den ſtuurman met de jol om de baai te peilen en met het ſchrob-net te viſſchen. De Indiaanen, die aan de overzijde der rivier waren, gaven ons hunne vriendſchap te kennen door alle tekenen die zij verzinnen konden en wenkten ons dat wij bij hen zouden landen; maar wij verkoozen aan den anderen kant aan wal te gaan, naardien de gelegenheid daar beter was om den zegen te trekken en vogelen te ſchieten, van welke wij eene groote menigte van allerleie ſoorten zagen; de Indiaanen waagden het, na veel aandrang, op den middag tot ons overtekoomen. Met den zegen gelukte het ons zeer ſlegt; wij vongen maar enige weinige harders, ook vongen wij niets met het ſchrob-net dan enige ſchulp-viſſchen; maar wij ſchooten verſcheiden vogelen, van welke de meeste naar ſchol-aakſters geleeken, behalven dat zij zwart van vederen waren en roode bekken en pooten hadden. Terwijl wij met onze ſnaphaa-

nen uit waren, zag het volk, dat bij de sloepen gebleven was, twee Indiaanen die geschil hadden en vogten: zij begonnen het gevegt met hunne lansen, maar enige bejaarde mannen kwamen tusschen beiden, namen de lansen weg en lieten hen het geschil als Engelschen met de vuist beslegten: zij vogten enigen tijd lang met groote kragt en hardnekkigheid, maar alle deinsden langzaamerhand af agter een heuveltjen, zoo dat ons volk den uitslag van het gevegt niet zien kon.

In den morgen wierd de groote sloep andermaal afgezonden om in de baai te visschen en een officier met de zee-soldaaten en eene bende volks om hout te kappen en den zegen te trekken. De Indiaanen aan den wal scheenen zeer vreedzaam en onderdaanig en wij hadden reden om te gelooven dat hunne wooningen zeer verre af waren, want wij zagen geene huizen en bevonden dat zij onder de struiken sliepen: de baai is waarschijnlijk eene plaats, daar zij dikwijls met benden koomen om schulp-visschen te raapen, van welke zij eene ongelooflijke menigte oplevert, want waar wij gongen, hetzij op de bergen of in de valeien, in de bosschen of in de vlakten, overal vonden wij groote hoopen schulpen, dikwijls veele wagenvragten bij elkanderen, van welke sommige zeer oud en andere nog versch scheenen. Wij zagen hier geene bebouwde landen, maar het land had een dor woest voorkoomen; de kruinen der bergen

gen waren groen, maar daar groeide niets dan eene groote soort van varen, van welker wortelen de inboorlingen groote menigten bijeen verzameld hadden om die met zig te neemen. In den avond wandelde de Heer BANKS langs de rivier op, die aan haaren mond zig fraai en breed vertoonde, maar die op den afstand van omtrent twee Engelsche mijlen niet diep genoeg was om de voeten te bedekken en het land was van binnen nog dorrer dan aan den zee-kant. Met den zegen en het schrob-net waren wij dien dag niet gelukkiger dan den voorigen, maar de Indiaanen vergoedden deeze mislukking enigermaate door ons verscheiden manden met visch te brengen, sommige droog en andere versch klaar gemaakt; hij was wel is waar juist niet van de beste, maar ik liet egter alles koopen om den handel aante-moedigen.

Den zevenden was het weder zoo slegt dat niemand van ons van boord gong, ook kwamen 'er geene Indiaanen aan het schip. Des anderendaags zond ik eene bende volks naar land om hout en water te haalen, en, terwijl zij weg waren, kwamen 'er verscheiden kanoos van den wal, in eene van welke onze vriend TOIAVA was: zoo dra hij met zijne kano tegens het schip lag, zag hij twee kanoos van de overzijde van de baai koomen, waarop hij zig met alle zijne kanoos met allen haast naar den wal begaf, terwijl hij ons

zeide dat hij bevreesd was voor het volk dat daar aankwam: dit was een verder blijk dat het volk van dit land geſtadig vijandlijkheden tegens elkanderen pleegt. Hij keerde egter binnen korten tijd terug, vermits hij nu gewaar geworden was dat het volk, dat hem bedugt gemaakt had, niet dat was, welk hij onderſteld had. De inboorlingen, die deezen morgen aan het ſchip kwamen, verkogten ons voor enige weinige ſtukken doek zoo veel visch, zijnde eene ſoort van makreelen, als voor al het ſcheepsvolk genoeg was en zoo goed als ooit op eene tafel kwam. Deezen dag nam ik, op den middag, den afſtand van de zon van het zenith waar met een ſterrekundig quadrant, welke waarneeming de breedte van 36° 47′ 43″ aan de Zuid-zijde binnen den mond van de baai opleverde.

De Heeren BANKS en SOLANDER begaven zig naar den wal en verzamelden eene groote verſcheidenheid van planten, die geheel onbekend waren, en niet voor den avond terugkoomende, hadden zij gelegenheid om te zien hoedanig de Indiaanen zig ſchikten om den nagt doortebrengen. Zij hadden geene beſchutting dan enige weinige heesters: de vrouwen en kinderen plaatſte men binnen in den kring, of verst van de zee; de mannen lagen in eene ſoort van halven cirkel rondom hen en hunne wapenen ſtonden tegens de boomen digt bij hen op eene wijze, die te kennen

nen gaf dat zij bedugt waren voor eenen aanval van vijanden, die niet verre af waren. Men ontdekte ook dat zij noch TERATU, noch iemand anders voor hunnen Koning erkenden; naardien zij in dit opzigt van al het volk verſchilden, dat wij op andere gedeelten der kust gezien hadden, kwam het ons niet onmogelijk voor dat zij misſchien eene ſoort van bannelingen waren, in eenen ſtaat van rebellie tegens TERATU en in dat geval kon het zijn dat zij geene vaste woonplaatſen, noch enig bebouwd land op enig gedeelte van de kust hadden.

Den negenden, met het aanbreeken van den dag, kwamen 'er zeer veele kanoos aan boord met tweeërleie ſoorten van makreelen gelaaden, van welke de eene dezelfde was die op de Engelſche kusten gevangen wordt en de andere enigzints verſchillende: wij waren van gedagten dat het volk zeer veel visch gevangen had en ons het overſchot bragt, dat zij niet verteeren konden, want zij verkogten dezelve tot eenen zeer laagen prijs. De visch was ons egter zeer welkoom; ten agt uuren hadden wij meer visch in het ſchip dan al het volk in drie dagen konde opeeten en voor den avond was deeze hoeveelheid nog zoo vermeerderd, dat elk, die zout kon bekoomen, zoo veel van dezelve inzoutede als waaraan hij voor eene maand genoeg had.

Vroeg ontbeten hebbende begaf ik mij naar

den wal met den Heer GREEN en de nodige werktuigen om den overgang van Mercurius waartenemen; de Heeren BANKS en SOLANDER waren ook van ons gezelschap; het weder was enigen tijd zeer dampig geweest met veel regen; maar deezen dag was het zoo gunstig, dat 'er geene wolk tusschen beiden kwam geduurende den geheelen overgang. De waarneeming van den ingang wierd door den Heer GREEN alleen gedaan, terwijl ik mij bezig hield met de hoogte der zon te neemen, om den tijd te bepaalen. De ingang geschiedde ten 7" 20' 58" schijnbaaren tijd: volgens de waarneeming van den Heer GREEN geschiedde de inwendige aanraaking ten 12" 8' 58" en de uitwendige ten 12" 9' 55" na den middag; en volgens de mijne de inwendige aanraaking ten 12" 8' 54" en de uitwendige ten 12" 9' 48"; de breedte van de plaats der waarneeming was 36° 48' 5½". De breedte, op den middag waargenoomen, was 36° 48' 28". Het gemiddelde van deeze waarneeming en die van den voorigen dag gaf 36° 48' 5½" Z. voor de breedte van de plaats der waarneeming. De afwijking van het kompas was 11° 9' Oostlijk.

Omtrent den middag wierden wij ontrust door een' kanon-schot van het schip. Op deezen tijd had de Heer GORE, mijn tweede luitenant, het bevel aan boord en het bericht dat hij gaf kwam hier op uit. Terwijl enige kleine kanoos

met

met het volk aan het handelen waren, kwamen er twee zeer groote aan, vol volk, voerende de eene zeven en veertig mannen, alle met pieken, werpspietsen en steenen gewapend, en naar allen schijn met vijandlijke oogmerken: zij scheenen vreemdelingen te zijn en eerder in vertrouwen dat zij sterker waren dan wij door hun groot getal, dan bevreesd voor enige wapenen, welke ons de overhand boven hen konden geeven: daar wierd egter geen aanval gewaagd, waarschijnlijk omdat zij van het volk in de andere kanoos, met welk zij terstond in gesprek traden, hoorden met welk slag van vijanden zij te doen hadden: na eene korte poos begonnen zij te handelen; sommige hunner booden hunne wapenen aan, en een van hun een vierkant stuk doek, dat een gedeelte van hunne kledij uitmaakt, een *Haahow* genaamd; verscheiden hunner wapenen wierden hun afgekogt, en de Heer GORE, voor een *Haahow* koop gemaakt hebbende, liet den prijs neder, die in een stuk Engelsch doek bestond, en verwagtte hetgeen hij gekogt had; maar de Indiaan had niet zo dra het doek van den Heer GORE in zijne magt of hij weigerde het zijn overtegeeven, en stak de kano van boord: om zijne bedriegerij bedreigd wordende, begonnen hij en zijne makkers hunnen oorlogs-zang te zingen om ons uittedaagen en dreigden met hunne roei-spaanen: zij begonnen egter den aanval nog niet, maar tarteden den

Heer GORE om al te doen wat hij konde, dat hem zoo verbitterde, dat hij met een' snaphaan, met een kogel gelaaden op den bedrieger aanlag, terwijl hij het doek in zijne hand hield, en hem dood schoot. Het zou gelukkig geweest zijn als men bij deeze gelegenheid eerst eens beproefd hadd' welke uitwerking een schoot met hagel zoude gehad hebben, die bij enige andere gelegenheden zoo wel voldaan had.

Toen de Indiaan viel, staken alle de kanoos af tot op enigen afstand; dan naardien zij niet wegvoeren, was men bedugt dat zij nog eenen aanval in den zin hadden. Om dan voor de sloep, die men naar den wal moest zenden, eenen vrijen doortocht te maaken, schoot men een' kanon-kogel over hunne hoofden, hetgeen volkoomen aan het oogmerk beändwoordde en hen alle op de vlugt dreef. Toen men het gebeurde aan land kwam berichten, wierden onze Indiaanen bevreesd, voegden zig alle bijeen en verwijderden zig te zaamen. Korten tijd daarna kwamen zij egter weder en hadden nu meer omstandigheden van de zaak gehoord, en zij gaven te kennen dat zij van gedagten waren dat de man, die dood geschoten was, zijn lot verdiend had.

Kort voor zonne-ondergang gongen de Indiaanen henen om hun avondmaal te houden en wij verzelden hen om 'er getuigen van te zijn; het bestond uit verscheidenerleie soorten van visch,

waar

waar onder kreeften waren, en enig gevogelte van eene ſoort, die mij onbekend was; deeze waren of gebraaden, of gebakken; om die te braaden bonden zij dezelve aan een ſtokjen, en ſtaken het ſchuinsch over het vuur in den grond, en om die te bakken, legden zij die in een gat in den grond met gloeiende ſteenen op dezelfde wijze als het volk op *Otahiti* gewoon is te doen.

Onder de inboorlingen, die bij deeze gelegenheid verzameld waren, zagen wij ook eene vrouw, die, op hunne wijze, over den dood van eenen van haare nabeſtaanden rouwde: zij zat op den grond benevens de andere, die, ſlegts eenen uitgezonderd, in het geheel geen acht op haar ſcheenen te ſlaan: de traanen biggelden onophoudlijk langs haare wangen en zij herhaalde, met eene zagte, maar zeer treurige ſtem, woorden, welke zelfs TUPIA in het geheel niet verſtond: op het eind van elke reden ſneed zij zig de armen, het aangezigt of de borst op, met eene ſchulp, die zij in de hand hield, zoo dat zij bijna geheel met bloed bedekt was, en zij leverde indedaad een van de aandoenlijkſte toneelen op, die men zig verbeelden kan. De ſneden, die zij zig gaf, ſcheenen egter zoo diep niet als ſomtijds bij diergelijke gelegenheden gegeeven worden, naar de lidtekenen te oordeelen, die wij op de armen, dijën, borsten en wangen van veele haarer zagen, hetgeen, naar men ons berichtede, de overblijf-

zelen waren van wonden, welke zij zig gegeeven hadden als blijken van haare liefde en droefheid.

Den volgenden dag gong ik met twee ſloepen, van den Heer BANKS en de andere Heeren verzeld, eene groote rivier bezien, die zig in het diepst van de baai ontlast. Wij roeiden dezelve omtrent vier of vijf Engelſche mijlen op en zouden nog veel verder hebben kunnen opvaaren, als het weder gunſtig geweest was. Zij was hier breeder dan aan haaren mond en in verſcheiden ſtroomen verdeeld door kleine platte eilandjens, die met mangles-boomen bedekt waren en bij hoog water onder vloeiden. Uit deeze boomen ſijpelt eene raaie zelfſtandigheid, die zeer veel naar harst gelijkt; wij hadden eerst kleine klompen van die zelfſtandigheid op het zee-ſtrand gevonden en zagen haar nu aan de boomen kleeven, waaruit wij wisten van waar dezelve kwam. Wij landden op den oostlijken oever van de rivier, daar wij eenen boom zagen, waarop verſcheiden kormorans hunne nesten gemaakt hadden, waarom wij beſlooten alhier ons middag-maal te houden; wij ſchooten weldra een twintigtal van de kormorans, wij braadden die op de plaats zelve en hadden 'er een uitmuntend maal van. Toen gongen wij op bergen, van waar mij dagt dat ik den oorſprong der rivier zag. De oevers ter wederzijde, zoo wel als de eilanden in het midden van de rivier, wa-

waren met mangles-boomen bedekt, en op de zand-banken was overvloed van kokhaanen en klipklevers: op verſcheiden plaatſen waren roos-oesters en overal overvloed van wild gevogelte, voornamelijk kormorans, eenden, wulpen en de zee-aakſter, welken ik boven reeds beſchreven heb. Wij zagen ook visch in de rivier, maar van welke ſoort konden wij niet ontdekken; het land aan de oost-zijde van de rivier is voor het grootst gedeelte dor en van hout ontbloot; maar aan de west-zijde heeft het een beter aanzien, en is op ſommige plaatſen met boomen verſierd, maar nergens heeft het een voorkoomen van bebouwd te wezen. In den mond van de rivier en twee of drie mijlen naar boven is goede anker-grond in vier of vijf vademen water en daar zijn plaatſen die zeer gemaklijk zouden zijn om een ſchip op den wal te leggen, daar het getij bij volle- en nieuwe maan zeven voeten op en neder gaat. Wij konden niet bepaalen of 'er enige aanmerklijke ſtroom van zoet water uit het land in deeze rivier viele; maar wij zagen eene menigte kleine beekjens van bergen, die aan dezelve lagen, afvlieten. Digt bij den mond van deeze rivier, aan de oost-zijde, vonden wij een klein Indiaansch dorp van kleine ſlegts voor een' tijd opgezette afdakken; wij landden 'er en wierden van het volk met de grootſte vriendlijkheid en gastvrijheid ontvangen: zij onthaalden ons op eene platte ſchulp-

visch

visch zeer lekker van ſmaak, enigzints naar een kokhaan gelijkende, en dien wij zoo warm als hij van het vuur kwam aten. Digt bij deeze plaats was eene hooge kaap of een ſchier-eiland, dat in de rivier uitſtak, en op welk de overblijfzelen van eene ſterkte, die zij *Eppah* of *Heppah* noemen, te zien waren. De beste krijgsbouwkundige in Europa zou geene geſchikter plaats hebben kunnen uitkiezen voor een klein getal om zig tegens een grooter te verdedigen. De ſteilte van de klippen maakt haar volkoomen ongenaakbaar van den kant van het water, dat haar aan drie zijden omringt en, aan de land-zijde is zij verſterkt door eene graft en eenen wal, die aan de binnen-zijde is opgeworpen; van het bovenst van den wal tot op den bodem van de graft is twee en twintig voeten hoogte; de wal is aan de buiten-zijde veertien voeten diep en breed naar evenredigheid. Alles ſcheen met zeer veel oordeel aangelegd en daar was eene rei paalen of ſtaket-werk geweest en boven op den wal en langs den rand van de gragt aan de buiten-zijde; die aan de buiten-zijde waren zeer diep in den grond geſlaagen en helden ſchuinsch over de gragt; maar van deeze waren nog maar de dikſte paalen overig, en men zag duidlijke tekenen van vuur aan dezelve, zoo dat de plaats waarſchijnlijk door eenen vijand ingenoomen en vernield was geweest. Zoo het een of ander ſchip in de noodzaaklijkheid kwame van hier

Verſchanst Dorp op eene door
in Nieuw-Ze

op eene doorboorde Rots gebouwd
in Nieuw-Zeeland.

Pl. XIV.

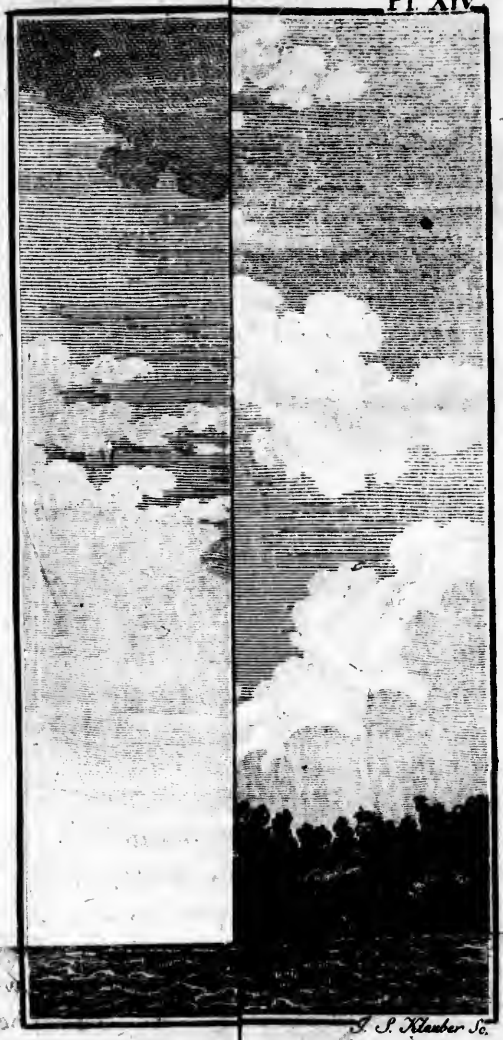

J. S. Klauber Sc.

Verſchansts gebouwd

hier te overwinteren, of enigen tijd te verblijven, zou men op deeze plaats tenten kunnen bouwen, waar toe zij ruim genoeg en zeer gemaklijk is, en zij zou met weinig moeite voor het geheele land onwinbaar kunnen gemaakt worden.

Den elfden regende en woei het zoo ſterk dat 'er geen eene kano afkwam; maar de groote ſloep wierd uitgezonden om oesters te haalen op eene der banken, welke wij den voorigen dag ontdekt hadden; de ſloep kwam wel dra zwaar belaaden terug en de oesters, die zoo goed waren als 'er ooit van Colchester kwamen, en omtrent van dezelfde grootte, wierden onder de raas en masten gelegd en het volk deed niet anders dan oesters eeten van toen zij aan boord kwamen tot 'savonds toe, wanneer, gelijk men natuurlijk verwagten kan, een groot gedeelte van dezelve verteerd was; wij bekreunden ons egter des niet, naardien wij wisten dat niet alleen de ſloep, maar zelfs het geheele ſchip met oesters zoude hebben kunnen gelaaden worden, bijna in een enkel getij, naardien de banken halver eb droog zijn.

Des morgens van zondag den twaalfden kwamen 'er twee kanoos vol volk, dat wij nog nooit te vooren gezien hadden, maar dat van ons ſcheen gehoord te hebben, alzoo het veel voorzigtigheid gebruikte in ons te naderen. Naardien wij hen met alle tekenen van vriendſchap, die wij betoonen konden, nodigden binnen boord te koomen,

men, waagden zij het in het ſchip te klimmen en twee hunner ſtapten over, de andere verkogten zeer eerlijk dat zij hadden; daar kwam ook eene kleine kano van de andere zijde van de baai; het volk verkogt ons enige zeer groote visſchen, terwijl zij ons te verſtaan gaven dat zij die reeds gisteren zouden gebragt hebben, toen zij die gevangen hadden, maar dat het zoo gewaaid had dat zij niet in zee hadden durven ſteeken.

Na het ontbijt voer ik, van de Heeren BANKS en SOLANDER verzeld, met de pinas en de jol over naar de noord-zijde van de baai om het land te bezien, en twee verſterkte dorpen, die wij van verre beſpeurd hadden, opteneemen. Wij landden digt bij het kleinſte, welks ligging zoo fraai en ſchilderachtig was als men zig verbeelden kan; het was op eene kleine rots gebouwd, van de kust afgezonderd en bij hoog water door de zee omringd. De geheele klomp van deeze rots was doorboord met een gat of een boog, die verre het grootſte gedeelte van dezelve uitmaakte; het bovenſte van het gewelf was meer dan zestig voeten loodregt boven de zee, die bij hoog water door den boog vloeide; de geheele kruin van de rots boven den boog was omtuind op hunne wijze, maar de binnen-ruimte was niet groot genoeg om meer dan vijf of zes huizen te bevatten; zij was ſlegts toeganglijk langs een enkel zeer ſmal en ſteil pad, langs welk de inwoo-

ners,

ners, toen wij naderden, afkwamen en ons in de plaats nodigden; maar wij sloegen zulks af, naardien wij voorneemens waren eene veel aanmerklijker sterkte van dezelfde soort te bezoeken, die omtrent eene Engelsche mijl van dit dorp af lag. Wij gaven de vrouwen egter enige geschenken en ondertusschen zagen wij de inwooneren van de stad, die wij meenden te gaan bezoeken, in eenen hoop naar ons toe koomen, mannen, vrouwen en kinderen, omtrent honderd in getal: toen zij nabij genoeg kwamen om gehoord te kunnen worden, wenkten zij met de handen en riepen *horomai*, waarop zij onder de struiken aan het strand gongen nederzitten; deeze plegtigheden waren, naar men ons onderrigtede, zeekere tekenen van hunne vriendschaplijke neigingen. Wij naderden de plaats daar zij zaten en, toen wij bij hen kwamen, deeden wij hun enige weinige geschenken en vroegen verlof om hunne *Heppah* te zien; zij bewilligden 'er in met blijdschap op hun gelaat en gongen ons aanstonds vooruit. Hun dorp heette *Wharretouwa* en ligt op een hoog voorgebergte of op eene punt, die in zee uitsteekt, aan de noord-zijde en omtrent den bodem van de baai; het wordt aan twee zijden door de zee bespoeld en aan die zijden is het geheel ongenaakbaar; de twee andere zijden zijn aan het land vast; langs eene dier zijden, die zeer steil is, loopt het pad op van het strand; de andere is plat en open

naar

naar de land-zijde op den berg, die een ſmal plat is; alles is omtuind met een ſtaket-werk omtrent tien voeten hoog, beſtaande uit ſterke paalen met teenen zaamengevlogten. De zwakke zijde naar het land is ook verdedigd door eene dubbele graft, waarvan de binnenſte een wal en nog een ſtaket-werk heeft; het binnenst ſtaket-werk ſtaat op den wal digtst bij de ſtad, maar zoo verre van de kruin van den wal dat 'er nog plaats overig is voor het volk om 'er te gaan en hunne wapenen te gebruiken, tusſchen dezelve en de binnenſte graft; het buitenst ſtaket-werk ſtaat tusſchen de twee graften en is ſchuinsch in den grond geſlaagen, zoo dat de boven-einden van de paalen over de binnenſte graft hellen; de diepte van deeze graft van den bodem tot den top of de kruin van den wal is vier en twintig voeten. Digt binnen het binnenst ſtaket-werk is een ſtellaadjen, twintig voeten hoog, veertig voeten lang en zes breed; het ſtaat op ſterke paalen en is beſtemd tot eene ſtandplaats voor degeene, die de plaats verdedigen, van waar zij de aanvallers door werp-ſpietſen en ſteenen kunnen beſchadigen, van welke 'er hoopen tot gebruik gereed lagen. Daar is nog een diergelijk ſtellaadjen over het ſteil pad, dat van het ſtrand opwaarts loopt en dat ſtaat ook binnen het ſtaket-werk; aan deeze zijde van den berg zijn enige kleine buitenwerken en hutten, die niet beſtemd zijn tot voorposten, maar die

de

de wooningen zijn van menſchen, die, uit gebrek aan ruimte, geene plaats binnen de werken hebben kunnen vinden en die egter gaerne onder derzelver beſcherming woonen wilden. Het ſtaketwerk liep, gelijk reeds gezegd is, rondom de geheele kruin van den berg; zoo wel naar de zee- als naar de land-zijde; doch de grond van binnen, die oorſpronglijk een berg geweest is, is door hen niet op eene hoogte geëffend, maar tot verſcheiden platten, die als trappen, het een boven het ander, liggen, als een amphitheater, en die elk binnen zijn eigen ſtaket-werk beſloten zijn; zij hebben gemeenſchap met elkanderen door enge gangen, die gemaklijk toegeſtopt kunnen worden, zoo dat, zoo een vijand het buitenst ſtaket-werk al innam, hij nog andere zou moeten winnen, eer hij volkoomen meester van de plaats zou zijn, in geval deeze paſſen de eene na de andere hardnekkiglijk verdedigd wierden. De eenigſte ingang is door eenen naauwen gang omtrent twaalf voeten lang, die op het ſteil pad van het ſtrand uitkoomt: hij loopt onder een der vegtſtellaadjen en ſchoon wij niets zagen dat naar eene deur of poort geleek, kan hij gemaklijk zoodanig opgeſtopt worden, dat het overweldigen van denzelven eene zeer gevaarlijke en moeijelijke onderneeming zou zijn. Deeze plaats moet over het algemeen als eene zeer ſterke plaats beſchouwd worden, waarin een klein getal onver-

ſchrokken manſchappen de gantſche magt, die een volk, 't welk geene andere wapenen kent dan die, welke hier in gebruik zijn, tegens dezelve zoude kunnen aanvoeren, weêrſtaan zoude. Zij ſcheen tegens eene belegering van alles wel voorzien te zijn, behalven van water; wij zagen groote hoopen varen-wortelen, die zij als brood eeten, en hoopen gedroogde visch; maar wij konden niet merken dat zij enig zoet water nader bij hadden dan in eene beek, die digt langs den voet van den heuvel voorbij vliet: of zij nu enig middel weeten om het, geduurende eene belegering, van deeze plaats te haalen, dan of zij het binnen de werken in kalebasſen of andere vaten kunnen opleggen, konden wij niet te weeten koomen; zij moeten zeekerlijk het een of ander middel weeten om deeze onontbeerlijke behoefte voor het levens onderhoud te krijgen, want anders konde het opleggen van gedroogde levensmiddelen nergens toe dienen. Toen wij ons verlangen hadden te kennen gegeeven om hunne wijze van aanvallen en verdedigen te zien, klom een van hunne jonge lieden op een vegt-ſtellaadjen, dat zij *Porava* noemen, en een ander gong in de gragt: beiden, zoo wel degeen die de plaats zou verdedigen, als hij die haar zou beſtormen, zongen den oorlogs-zang en danſten met dezelfde vreeslijke gebaerden, als wij hen in ernſtiger omſtandigheden hadden zien gebruiken, om zig

tot

tot eenen graad van die werktuiglijke woede optewinden, welke, bij alle onbeſchaafde volkeren, de nodige voorbereiding tot een gevegt is; want koele kloekmoedigheid, eene ſterkte van geest, die het gevoel van gevaar kan overmeesteren, zonder eene toevloeijing van dierlijke geesten, waardoor het uitgedoofd wordt, ſchijnt het voorrecht te zijn van hun, die ontwerpen van duurzaamer belang en een levendiger gevoel van eer en ſchande hebben, dan gevormd of gevoeld kunnen worden door menſchen, die weinig verdriet of vermaak kennen dan die van het dierlijk leven, en naauwlijks enig ander voorneemen hebben dan te zorgen voor den dag die voorbij gaat, om buit te behaalen of eene belediging te wreeken: zij zullen egter in koelen bloede tegens elkanderen optrekken, ſchoon zij het nodig vinden zig in woede te brengen voor het tot een gevegt koomt, gelijk onder ons veele voorbeelden geweest zijn van menſchen, die zig met opzet dronken gemaakt hebben, om een ontwerp ter uitvoer te brengen, dat zij gevormd hadden toen zij nugteren waren, doch hetwelk zij, zo lang zij niet dronken waren, niet durfden onderneemen.

Op het hangen van den heuvel digt bij het ſtaketſel zagen wij omtrent een' halven akker met kalebaſſen en zoete aardappelen beplant, dat de eenigſte bebouwde grond in de baai was: onder den voet van de punt, waarop deeze ſterkte ſtaat,

zijn twee rotſen, de eene even van het groot land afgeſcheiden en de andere niet volkoomen van hetzelve afgezonderd; zij zijn beiden klein en ſchijnen meer geſchikt voor de wooning van vogelen dan van menſchen; daar ſtaan egter huizen en verſterkingen op dezelve, en wij zagen nog veele andere diergelijke werken op kleine eilanden, rotſen en randen van heuvelen op verſchillende plaatſen van de kust, behalven veele verſterkte vlekken, die nog veel aanzienlijker ſcheenen.

De eeuwigduurende vijandſchap, waarin deeze arme Wilden, die van elk dorp een fort gemaakt hebben, noodwendig moeten leeven, is zeekerlijk de reden dat 'er zoo weinig van hun land bebouwd is, en, gelijk het een kwaad zeer dikwijls wederkeerig het ander voortbrengt, zal het misſchien blijken dat zij in geduurige vijandſchap leeven, omdat 'er zoo weinig land bebouwd is. Maar het is zeer vreemd dat dezelfde geest van uitvinding en naarſtigheid, die zij aangewend hebben in het bouwen van plaatſen, zoo wonder wel tot verdediging geſchikt, bijna zonder gereedſchap, hen niet, door denzelfden nood daar toe aangezet wordende, een eenig werp-wapen heeft doen uitvinden, uitgenoomen de lans, die met de hand geworpen wordt: zij hebben geene uitvinding gelijk de boog, om eene pijl te ſchieten, noch iets dat naar een ſlinger gelijkt om een' ſteen te werpen, dat des te meer te verwonderen is, om-

omdat de uitvinding van ſlingers en boogen en pijlen veel ligter is dan die van de werken, welke dit volk bouwt en beiden deeze wapenen onder ruuwer natieën en in bijna alle andere deelen van de waereld gevonden worden. Behalven de lange lans en de *Patoo-Patoo*, van welke reeds gewag gemaakt is, hebben zij nog een' ſtok, omtrent vijf voeten lang, ſomtijds puntig als een hellebaard van een' ſergeant, ſomtijds ſlegts aan het een eind in eene punt uitloopende, en aan het ander eind breed en in gedaante enigzints naar het blad van eene roeiſpaan gelijkende. Zij hebben ook nog een ander wapen-tuig, omtrent een voet korter dan het voorig, aan het een eind puntig en aan het ander gelijk eene bijl. De punten van hunne groote lanſen zijn met weêrhaaken voorzien en zij behandelen die met zulk eene kragt en behendigheid, dat wij met geen ander wapen dan een gelaaden ſnaphaan tegens hen beſtand zijn.

Na het land ter vlugt bekeken en beiden de ſloepen met celerij, dat wij in grooten overvloed digt bij het ſtrand vonden, gelaaden te hebben, keerden wij van ons tochtjen terug en kwamen omtrent ten vijf uuren 's avonds aan boord van het ſchip.

Den vijftienden zeilde ik de baai uit, terwijl ik verſcheiden kanoos aan boord had, in eene van welke onze vriend TOIAVA was, die ons zeide dat hij, zoo dra wij weg zouden zijn, naar zijn

Heppah of ſterkte zoude moeten gaan; omdat de vrienden van den man, die den negenden door den Heer GORE was dood geſchoten, gedreigd hadden dat zij zijnen dood op hem zouden wreeken, welken zij verweten hadden onzen vriend te zijn. Op de hoogte van de noordlijke punt van de baai zag ik een groot getal eilanden van verſchillende grootte, die naar het noord-westen verſpreid lagen in eene rigting evenwijdig met het groot land, zoo verre als ik zien kon. Ik ſtuurde noord-oostwaarts, naar het noord-oostlijkſte van deeze eilanden; doch den wind noord-west loopende was ik verpligt de ruime zee te kiezen.

De baai, welke wij nu verlieten, gaf ik den naam van *Mercurius-Baai*, om de waarneeming, welke wij aldaar gedaan hadden van den overgang van die planeet over de zon. Zij ligt op de Zuider Breedte van 36° 47′ en op de Wester Lengte van 184° 4′; daar liggen verſcheiden eilanden en zuidwaarts en noordwaarts van dezelve en een klein eiland of eene rots in het midden van den mond: binnen dit eilandjen is nergens dieper water dan van negen vademen: de beste anker-plaats is in eene zandige baai, die even binnen de zuidlijke punt ligt, op vijf of vier vademen, als men eene hooge rots als een toren, die buiten de punt ligt, met de punt op eene lijn of juist agter dezelve heeft. Deeze plaats is zeer gemaklijk zoo om hout als om water inteneemen en in de rivier is

eene

eene onmeetlijke hoeveelheid oesters en andere ſchulp-viſchen; om die reden heb ik haar den naam van *Oester-rivier* gegeeven. Doch voor een ſchip, dat hier enigen tijd verblijven moet, is de beste en veiligſte plaats in de rivier aan het bovenëind van de baai, die ik, naar de menigte Manglesboomen, die 'er bij ſtonden, *Mangles-rivier* genaamd heb. Om deeze rivier in te zeilen moet men geſtadig den zuidlijken wal houden. Het land aan de oost-zijde der rivier en baai is zeer dor, naardien het niets voortbrengt dan varen en enige weinige andere planten, die in eenen ſchraalen grond groeijen. Het land aan de noordwestzijde is met hout-gewas bedekt en de grond veel vrugtbaarer zijnde zou ongetwijfeld alle de noodwendigheden des levens voortbrengen, als het behoorlijk bebouwd wierd: het is egter zoo vrugtbaar niet als de landen die wij meer zuidwaarts gezien hebben; ook hebben de inwooners, ſchoon talrijk zijnde, zulk een goed voorkoomen niet: zij hebben geene plantagieën, hunne kanoos zijn ſlegt en zonder enig verſierzel; zij ſlaapen in de open lucht en zeggen dat TERATU, wiens oppermagt zij niet erkennen, zoo hij bij hen kwam, hen dooden zoude. Dit begunſtigde onze gedagte dat zij bannelingen waren; zij zeiden ons egter dat zij *heppahs* of ſterkten hadden, in welke zij zig ten tijde van groot gevaar verſchansten.

Wij vonden op verſcheiden plaatſen in deeze baai veel ijzer-zand op ſtrand geworpen, dat afgevoerd wordt door alle de beekjens van zoet water, die uit het land vloeijen, dat een teken is dat 'er niet verre binnens lands erts van dat metaal gevonden wordt; en egter kennen noch de bewooners van deeze plaats, noch van enig ander gedeelte van de kust, daar wij geweest zijn, het gebruik van ijzer, noch hechten 'er de minſte waarde aan; zij zullen alle de nietigſte en nutloosſte beuzeling niet alleen boven een' ſpijker, maar boven alle gereedſchap van dat metaal verkiezen.

Voor wij de baai verlieten, ſneeden wij op eenen der boomen digt bij de water-plaats den naam van het ſchip en dien van den bevelhebber, met den dag van de maand en het jaar toen wij aldaar geweest waren; en de Engelſche vlag opgeheist hebbende, nam ik plegtig bezit van het land in naam van zijne Brittanniſche Majeſteit Koning GEORGE den derden.

VIJF-

VIJFDE HOOFDSTUK.

Vaart van Mercurius-Baai *naar de* Eilanden-Baai. *Tochtjen op de rivier* de Theems. *Beſchrijving van de Indiaanen die de oevers bewoonen. Fraai timmerhout. Voorvallen met de inboorlingen en ſchermutſeling met dezelve.*

Ik bleef twee dagen lang oploeven om onder het land te koomen en den agttienden, des morgens omtrent zeven uuren, bevonden wij ons regt over een zeer aanzienlijk voorgebergte, zijnde toen op de breedte van 36° 26′ en in de rigting N. 48 W. van de noordlijke punt van *Mercurius baai* of *Mercurius kaap*, die op negen mijlen (*a*) afſtand van ons was. Op deeze punt ſtond veel volk, dat weinig acht op ons ſcheen te ſlaan, maar zeer ernſtig met elkander praatede. Binnen omtrent een half

(*a*) Wanneer in deeze vertaaling het woord *mijlen* gebruikt wordt, zonder enig bijvoeglijk woord, worden daardoor groote, of zee mijlen (*leagues*) verſtaan. Op de plaatſen daar van *miles* of kleine mijlen, van welke drie eene groote mijl uitmaaken, melding is, heb is altoos de woorden *Engelſche mijlen* gebezigd.

DE VERTAALER.

half uur ſtaken verſcheiden kanoos van verſchillende plaatſen af en kwamen naar het ſchip, waarop het volk op de kaap ook eene kano van den wal ſtootede, waarin omtrent twintig hunner met de andere aankwamen. Toen twee van deeze kanoos, in welke omtrent zestig mannen mogen geweest zijn, nabij genoeg kwamen om zig te doen hooren, zongen zij hunnen oorlogs zang; maar ziende dat wij 'er ons weinig aan kreunden, ſmeeten zij enige ſteenen naar ons en roeiden naar den wal. Wij hoopten dat wij nu van hun verlost waren, maar binnen weinig tijds kwamen zij weder, als met een bepaald voorneemen om ons tot eenen ſtrijd te noopen, terwijl zij zigzelve door hun gezang aanhitsten, gelijk zij de eerſte reis gedaan hadden. TUPIA begaf zig, zonder daartoe van ons gelast te zijn, naar de agterſteven en begon hen te vermaanen: hij zeide hun dat wij wapenen hadden, die hen in eenen oogenblik vernielen zouden en dat wij, zoo zij het onderſtonden ons aantevallen, genoodzaakt zouden zijn die te gebruiken; hierop zwaaiden zij hunne wapenen en riepen in hunne taal: „ koomt maar aan land „ en wij zullen u alle dood ſlaan: Goed," zeide TUPIA, „ maar waarom zoudt gij ons moeijen „ terwijl wij in zee zijn? alzoo wij niet begeeren „ te vegten, zullen wij uwe uitdaaging van aan „ land te koomen niet aanneemen, en hier is geen „ voorwendzel voor een geſchil, naardien de zee

„ even

„ even min uw eigendom is als het ſchip." Deeze welſpreekende aanſpraak van TUPIA, ſchoon zij ons grootlijks verwonderde, naardien wij hem de bewijzen, die hij gebruikte, niet opgegeeven hadden, maakte geenen den minſten indruk op onze vijanden, die zeer ſchielijk hunnen aanval herhaalden; toen ſchooten wij eenen ſnaphaankogel door eene van hunne booten en deeze reden had meer ingang bij hen, want zij lieten het onmiddelijk agteruit zakken en verlieten ons.

Van de Kaap, over welke wij nu waren, loopt het land W. $\frac{1}{2}$ Z. omtrent eene mijl verre en dan Z. Z. O. zoo verre wij zien konden, en behalven de eilanden, die beneden ons lagen, konden wij land in de rondte zien van het Z. W. tot in het N. W.; maar of dit het groot land ware of eilanden konden wij toen niet bepaalen: de vrees van het groot land te zullen verliezen deed mij egter beſluiten deszelfs ſtrekking te volgen. Met dit inzigt loefde ik de punt om en ſtuurde zuidwaarts, doch alzoo 'er ſlegts ſlappe koeltjens waren, die het kompas rond liepen, maakten wij maar weinig voortgang.

Omtrent ten een uur kwam 'er een koeltjen op uit het oosten, dat daarna N. O. liep en wij zeilden langs den wal Z. ten O, en Z. Z. O. hebbende van vijfentwintig tot agttien vademen water.

Des avonds omtrent ten half agt uuren, na dat wij

wij zedert den middag zeven of agt mijlen afgelegd hadden, kwam ik ten anker op drieëntwintig vademen, naardien ik niet verkoos verder in donker te vaaren, alzoo ik nu ter wederzijde land had, dat den ingang van eene ſtraat, baai of rivier, uitmaakte, die Z. ten O. lag, want in die ſtreek konden wij geen land bekennen.

Den negentienden met den dageraat de wind nog gunſtig zijnde, ligteden wij het anker en ſtevenden met klein zeil de opening in, het naast aan den oostlijken wal houdende. Binnen kort kwamen 'er twee groote kanoos van het land naar ons toe; het volk dat 'er in was zeide dat het TOIAVA zeer wel kende en noemde TUPIA bij zijnen naam. Ik nodigde enige van hun aan boord, en, alzoo zij wisten dat zij van ons niets te vreezen hadden, zoo lang zij zig ordentlijk en vreedzaam gedroegen, bewilligden zij 'er aanſtonds in: ik gaf elken hunner enige geſchenken en zond hen zeer voldaan weg. Daarna kwamen 'er nog andere kanoos naar ons toe van eenen anderen kant van de baai en het volk dat in dezelve was noemde insgelijks den naam van TOIAVA en zond eenen jongman in het ſchip, die ons zeide dat hij zijn kleinzoon was en die ook met een geſchenk wierd weggezonden.

Na dat wij omtrent vijf mijlen voortgeſtevend waren van de plaats daar wij den voorigen nacht geankerd hadden, verminderde onze diepte traps-

wijze

wijze tot zes vademen, en, alzoo ik niet verkoos op minder diepte te loopen, en de vloed inviel, terwijl de wind de opening regt in woei, kwam ik ten anker omtrent in het midden van het kanaal, dat ten naastenbij elf Engelſche mijlen breed is, waarop ik twee ſloepen uitzond om te peilen, eene aan de eene zijde en de tweede aan de andere.

Naardien de ſloepen niet boven de drie voeten waters meer vonden dan daar wij nu lagen, beſloot ik niet verder met het ſchip optezeilen, maar het boven-eind van de baai met de ſloepen te gaan opneemen, want, naardien zij een goed eind naar binnen 's lands ſcheen te loopen, oordeelde ik dit eene gunſtige gelegenheid te zijn om het binnenst gedeelte van het land en deszelfs voortbrengzelen te onderzoeken.

Ik vertrok dan des maandags met het aanbreeken van den dag met de pinas en de groote ſloep, verzeld van den Heer BANKS, Doct. SOLANDER en TUPIA en wij bevonden dat de opening in eene rivier uitliep, omtrent negen Engelſche mijlen hooger dan het ſchip lag; wij voeren deeze rivier met het begin van den vloed in en vonden in minder dan drie Engelſche mijlen het water volmaakt zoet. Voor wij meer dan een derde van dien afſtand waren opgevaaren, vonden wij eene Indiaanſche ſtad, die op eene kleine bank van droog zand gebouwd, maar geheel van een die-

diepen modder omringd was, dien de inwooners misschien voor eene verdediging hielden. Dit volk schoolde, zoo dra het ons zag; op den oever te zaamen en nodigde ons naar den wal. Wij namen de nodiging aan en deeden hun een bezoek, ondanks den modder. Zij ontvongen ons met open armen, hebbende van onzen goeden ouden vriend TOIAVA van ons gehoord; maar wij konden ons niet lang bij hen ophouden, alzoo wij andere voorwerpen voor onze nieuwsgierigheid in het oog hadden. Wij voeren de rivier op tot het bijna middag was, toen wij veertien Engelsche mijlen binnen den mond waren gevorderd, en alstoen, ziende dat het voorkoomen van het land omtrent hetzelfde bleef, zonder enige verandering in den loop van den stroom, welken wij niet konden hoopen tot zijnen oorsprong te zullen kunnen nagaan, landden wij op den westlijken oever, om de hooge boomen te bezigtigen, die overal deszelfs zoomen versierden. Zij waren van eene soort welke wij te vooren reeds gezien hadden, schoon slegts van verre, zoo wel in de *Armoedige Baai* als in *Hawkes Baai*. Voor wij vijfentwintig roeden verre in het bosch gevorderd waren, ontmoetede wij eenen, die negentien voeten en agt duimen in den omtrek dik was op de hoogte van zes voeten boven den grond; een quadrant bij mij hebbende, mat ik deszelfs hoogte van den wortel tot den eersten tak en bevond

die

die te zijn negenentagtig voeten: hij was zoo regt als eene pijl en verdunde zeer weinig in evenredigheid van zijne groote, zoo dat ik giste dat er driehonderd en zesenvijftig voeten vast timmerhout in waren, zonder de takken medeterekenen. Voortgaande zagen wij veele andere die nog grooter waren; wij hieuwen eenen jongen neder en het hout bleek zwaar en vast te zijn, niet goed voor masten, maar zoodanig dat 'er de ſchoonſte planken in de waereld uit zouden koomen. Onze timmerman, die bij ons was, zeide dat het hout naar dat van den pek-pijnboom geleek, hetwelk men ligter maakt met het ſap door inſnijdingen aftetappen en misſchien zou men diergelijk een middel kunnen vinden om dit ligter te maaken, en dan zouden het zulke goede masten zijn als geen land in Europa zoude kunnen opleveren. Naardien het bosch moerasſig was, konden wij niet verre in hetzelve wandelen; maar wij vonden veele andere ſoorten van ſchoone boomen, alle ons geheel onbekend, van welke wij monſters medenamen.

De rivier is op deeze hoogte zoo breed als de Theems te *Greenwich* en het getij van den vloed zoo ſterk als daar; zij is wel zoo diep niet, maar daar is water genoeg voor ſchepen van eene middelbaare grootte en een modder grond, zoo zagt, dat men geene ſchade zou kunnen bekoomen met op den wal te loopen.

Om-

Omtrent drie uuren begaven wij ons weder in de ſloepen om met het begin van de eb terug te keeren en wij noemden de rivier de *Theems*, naardien zij enigzints naar onze rivier van dien naam geleek. De inwooners van het dorp daar wij aan land geweest waren, ziende dat wij een ander kanaal invoeren, kwamen in hunne kanoos naar ons toe en handelden met ons op de vriendlijkſte wijze, tot dat zij de weinige beuzelingen, die zij hadden, vermangeld hadden. De eb dreef ons uit het naauw gedeelte van de rivier in het kanaal dat uit zee koomt, voor het donker was; en wij roeiden ſterk om het ſchip te bereiken, maar den vloed ontmoetende met eene ſterke koelte uit het N. N. W. met regen-buiën, waren wij genoodzaakt 'er van af te zien en liepen, omtrent middernagt, onder het land, daar wij voor eene dreg ten anker kwamen en zoo veel rust namen als onze toeſtand gedoogde. Met het aanbreeken van den dag voeren wij weder voort en het was over zeven uuren voor wij aan het ſchip kwamen. Wij waren alle zeer vermoeid, maar wij waren blijde dat wij aan boord waren, want voor het negen uuren was, woei het zoo hard, dat de ſloep niet vooruit zou hebben kunnen geroeid worden en dus of op den wal zou hebben moeten geſleept worden, of beſchutting onder denzelven zou hebben moeten zoeken.

Omtrent drie uuren, met de eb, ligteden wij het

het anker, gongen onder zeil en voeren de rivier af tot agt uuren 's avonds, wanneer wij wederom ten anker kwamen; vroeg in den morgenstond gongen wij weder onder zeil met het begin van de eb en hielden het gaande tot de vloed ons wederom noodzaakte ten anker te koomen. Naardien wij nu slechts een labber koeltjen hadden, voer ik, van Doct. SOLANDER verzeld, met de pinas, naar den westlijken oever; maar ik zag niets aanmerkenswaerdigs.

Toen ik het schip verliet, waren 'er veele kanoos rondom hetzelve, waarom de Heer BANKS verkoos aan boord te blijven om met de inboorlingen te handelen: zij vermangelden hunne klederen en wapenen, voornamelijk voor papier, en gedroegen zig zeer braaf en vreedzaam. Doch terwijl enige hunner met den Heer BANKS beneden waren, stal een jongman, die op het dek was, een halve minuut zandlooper, en wierd ontdekt zoo als hij dien medenam. Den Heer HICKS, die het bevel aan boord had, kreeg in zijn hoofd hem te laaten straffen met twaalf bullepees-slagen en liet hem dierhalven op de loopplanken brengen en aan de hoofdtouwen binden. Toen de andere Indiaanen, die aan boord waren, hem zagen grijpen, tragteden zij hem te verlossen, en, wederstand ontmoetende, riepen zij om hunne wapenen, die hun uit de kanoos aangereikt wierden en het volk uit eene derzelve tragtede langs de zijde van

het ſchip op te klimmen. De Heer BANKS hoorde deeze opſchudding en kwam met TUPIA in haast op het dek, om te zien wat 'er gebeurde. De Indiaanen liepen terſtond naar TUPIA, die, den Heer HICKS onverbidlijk vindende, hen ſlechts kon verzeekeren dat men niets tegens het leven van hunnen makker voor had; maar dat het nodig was dat hij enige ſtraf leed voor zijn misdrijf, dat hij hun verhaalde, waarmede zij genoegen ſcheenen te neemen. De ſtraf wierd hem dan toegediend en zoo dra de misdadiger losgelaaten was, gaf een oud man van onder de toekijkers, dien men onderſtelde zijnen vader te zijn, hem een goed pak ſlagen en zond hem weg in zijne kano. Toen lieten alle de kanoos het agter uit zakken en het volk zeide dat zij bevreesd waren om weder aan het ſchip te koomen: na herhaalde reizen daartoe aangezogt te zijn, waagden zij het egter terug te koomen; maar hun genoeglijk vertrouwen was weg en zij bleeven maar zeer korten tijd; zij beloofden, bij hun vertrek, wel dat zij weêrom zouden koomen met enige visch, doch wij zagen hen niet weder.

Den drieëntwintigſten, de wind tegens zijnde, bleeven wij de rivier afzakken en ten zeven uuren 's avonds geraakten wij buiten de Noord-westlijke punt van de eilanden, die aan de westzijde van dezelve liggen. Naardien het weder ſlegt was, de avond viel en wij aan alle kanten land hadden, kwam

kwam het mij raadzaamst voor te wenden en het onder de punt te laaten loopen, daar wij op negentien vademen waters ankerden. Den volgenden morgen ten vijf uuren ligteden wij het anker en maakten zeil noord-westwaarts met onze onder-zeilen en dubbel gereefde top-zeilen, zijnde den wind Z. W. ten W. en W. Z. W. met eenen ſterken ſtooker en buijig. Naardien de harde wind ons niet toeliet digt bij land te koomen, zagen wij het ſlechts flaauw en van verre, van den tijd dat wij onder zeil gongen tot op den middag, geduurende eene vaart van twaalf mijlen, maar wij verlooren het evenwel nooit uit het gezigt. Op deezen tijd was onze breedte, bij waarneeming 36° 15′ 20″ wij waren niet meer dan twee Engelſche mijlen van eene land-punt op het groot land, en drie en eene halve zee-mijl van een zeer hoog eiland, dat in het N. O. ten O. lag: op deeze plaats hadden wij zesentwintig vademen water; de verſte punt van het groot land, die wij zien konden, lag N. W. maar wij konden verſcheiden kleine eilandjens beſpeuren, die ten Noorden van die ſtrekking lagen. De land-punt, over welke wij ons nu bevonden, en welke ik *Kaap Rodney* noemde, is het Noord-Westlijk eind van de rivier de *Theems*; want onder dien naam begrijp ik ook de diepe baai, die in den zoet water ſtroom eindigt en het Noord-Oostlijk eind is het voorgebergte, dat wij voorbij voeren, toen wij 'er in-

zeilden en dat ik *Kaap Colville* noemde, ter eere van Lord COLVILLE.

Kaap Colville ligt op 36° 26′ Breedte en op 194° 27′ Lengte; zij rijst regt uit zee tot eene aanmerklijke hoogte en is te kennen aan eene hooge rots, die aan de uiterſte punt van de Kaap ſtaat en die van eenen zeer grooten afſtand kan gezien worden. Van de Zuidlijke punt van deeze Kaap loopt de rivier in eene regte lijn *Z.* ten O. en is nergens minder dan drie zee-mijlen breed, in de lengte van veertien zulke mijlen boven de Kaap en daar vernaauwt zij zig tot eenen ſmallen ſtroom, maar blijft in dezelfde ſtreek vlieten door een laag plat land of breede valei, die evenwijdig met de zee-kust ligt en van welke wij het eind niet zien konden. Aan de oost-zijde van het breed gedeelte van deeze rivier is het land vrij hoog en heuvelachtig; aan de west-zijde is het wat laag, maar het is geheel met groente en hout bedekt en heeft het voorkoomen van zeer vrugtbaar te zijn, ſchoon 'er ſlechts weinige kleine ſtukjens grond waren, welke bebouwd waren geweest. Aan den ingang van het ſmal gedeelte van de rivier is het land bedekt met mangles-boomen en andere heesters; maar verder op zijn onmeetlijke bosſchen van misſchien het ſchoonſte timmerhout dat in de waereld is, van welk reeds enig naricht gegeeven is: op verſcheiden plaatſen ſtrekt het bosch zig uit tot op den kant van het water en

daar

daar het 'er enigzints van verwijderd ſtaat, is de tusſchenruimte moerasſig, gelijk op enige plaatſen van de oevers van de *Theems* in Engeland: het is waarſchijnlijk dat de rivier vischrijk zij; want wij zagen op verſcheiden plaatſen paalen ſtaan, om netten te zetten om visch te vangen, maar van welke ſoorten weet ik niet. De grootſte diepte, die wij in deeze rivier gevonden hebben, was zesentwintig vademen, die trapswijze afnam tot anderhalven vadem: in den mond van den ſtroom van zoet water is zij van vier tot drie vademen, maar daar liggen groote ondiepten en zand-banken voor denzelven. Een ſchip dat tamelijk diep gaat kan desniettegenſtaande met den vloed een goed eind deezer rivier opvaaren, want hij rijst bijna tien voeten loodregt en bij nieuwe en volle maan is het omtrent ten negen uuren hoog water.

Zes mijlen binnen *Kaap Colville*, onder den oostlijken wal, liggen verſcheiden kleine eilandjens, die, met het groot land, goede havenen ſchijnen te vormen, en over deeze eilanden, onder den westlijken wal, liggen nog andere eilanden, welke het waarſchijnlijk is dat ook goede havenen zullen wezen: maar zoo 'er geene havens omtrent deeze rivier zijn, is 'er egter goede ankergrond overal op dezelve daar genoegzaam diep water is, want zij is tegens de zee beſchut door eene reeks eilanden van verſchillende grootte, die

dwarsch voor derzelver mond liggen en welke ik, om die reden, *Beſchutting-eilanden* (*Barrier Islands*) genoemd heb; zij ſtrekken N. W. en Z. O. tien mijlen. Het Zuidlijk eind van de reeks ligt N. O. tusſchen twee en drie mijlen van *Kaap Colville*; en het Noordlijk eind ligt N. O. vier mijlen en eene halve van *Kaap Rodney*. *Kaap Rodney* ligt W. N. W. negen mijlen van *Kaap Colville*, op 36° 15′ Zuider Breedte en 184° 53′ Wester Lengte.

De inboorlingen, die omtrent deeze rivier woonen, ſchijnen niet talrijk te zijn, als men de groote uitgeſtrektheid van het land in aanmerking neemt. Maar zij zijn een ſterk, wel gemaakt en werkzaam volk en alle beſchilderen zij hunne lighaamen met roode oker en olie van het hoofd tot de voeten, dat wij te vooren niet gezien hadden. Hunne kanoos waren groot en wel gebouwd en met ſnijwerk verſierd in zulk eenen goeden ſmaak, als enige andere die wij aan de kust gezien hadden.

Wij bleeven het langs den wal houden tot 's avonds, hebbende het groot land aan de eene en eilanden aan de andere zijde en ankerden toen in eene baai op veertien vademen en eenen zandigen grond. Wij waren niet zoo haast ten anker gekoomen of wij wierpen onze visch-lijnen uit en vongen, in eenen korten tijd, omtrent honderd ſtuks viſchen, welke het volk zee-braaſems noemde; zij

zij woogen van zes tot agt ponden het ſtuk en konden bijgevolg al het ſcheepsvolk voor twee dagen van voedzel voorzien: naar dit wel ſlaagen van onze visſcherij alhier noemden wij de plaats *Braasſem-baai:* de twee punten, die dezelve vormen, liggen Noord en Zuid vijf mijlen van malkanderen; zij is overal van eene goede breedte en tusſchen drie en vier mijlen diep; in het diepst van dezelve ſchijnt eene rivier van zoet water te zijn. De Noordlijke punt van de baai, die ik *Braasſem-Kaap* noemde, is hoog land en aanmerklijk om verſcheiden puntige rotſen, die in eene rei op derzelver top ſtaan: zij kan ook herkend worden door enige kleine eilandjens, welke voor dezelve liggen, de *Hen en Kiekens* genaamd, van welke het een hoog is en in twee pieken eindigt. Het ligt op de Zuider Breedte van 35° 46′ en op den afſtand van zeventien mijlen en eene halve van *Kaap Colville* in de ſtrekking van N. 41 W.

Het land tusſchen *Kaap Rodney* en *Braasſem-Kaap*, eene uitgeſtrektheid van tien mijlen, is laag en met houtgewas aan kleine boschjens bezet, met witte zand-banken tusſchen de zee en het vaste land. Wij zagen geene inwooneren, maar veele vuuren in den nacht, en daar vuuren zijn is altoos volk.

Den vijfentwintigſten, met het aanbreeken van den dag, verlieten wij de baai, en ſtuurden langs

het ſtrand noordwaarts aan; wij bevonden de afwijking van het kompas te zijn 12° 42′ O. Op den middag was onze Breedte 36° 36′ Z. *Braasſem-Kaap* lag zuidwaarts tien mijlen van ons; en wij zagen enige kleine eilandjens, welken ik den naam van de *Arme Ridders* (*Poor Knights*) gaf, in het N. O. ten N. drie mijlen van ons; het noordlijkst land in het gezigt lag N. N. W. wij waren hier op den afſtand van twee Engelſche mijlen van den wal en hadden zesentwintig vademen water.

Het land vertoonde zig laag, maar wel met hout bezet: wij zagen hier en daar enige huizen ſtaan, drie of vier verſterkte ſteden, en bij dezelve veele bebouwde landen.

In den avond kwamen 'er zeven groote kanoos naar ons af met omtrent twee honderd mannen; enige hunner kwamen aan boord en zeiden dat zij van ons gehoord hadden. Twee hunner, die Opperhoofden ſcheenen te zijn, gaf ik geſchenken; maar toen deeze uit het ſchip vertrokken waren, begonnen de andere zeer lastig te worden. Enige van degeene die in de kanoos waren begonnen te handelen, en, volgens hunne gewoonte, te bedriegen, met te weigeren het gekogte overtegeeven als zij eerst den prijs ontvangen hadden: onder deeze was een die eenen ouden zwarten broek ontvangen had, welken hij, toen men met enige hagel op hem gevuurd had, in zee wierp. Kort daar-

daarop roeiden alle de vaartuigen weg tot op eenen afſtand en toen zij dagten buiten ons bereik te zijn, begonnen zij ons uittedaagen, en hunnen oorlogs-zang te zingen en hunne wapenen te zwaaiën. Wij vonden het raadzaam hen te verſchrikken, zoo wel om hunnent als om onzent wille en deeden dus eerst enige ſnaphaan-ſchooten en toen lieten wij een' kanon-kogel over hunne hoofden vliegen; de laatſte joeg hun eenen vreeslijken ſchrik aan, ſchoon zij geene ſchade ontvingen, behalven dat zij zigzelven ſterk in het zweet roeiden om weg te koomen, hetgeen zij met eene verwonderlijke ſnelheid deeden.

In den nacht hadden wij veranderlijke zwakke koeltjens; maar omtrent den morgen kwam 'er een windjen uit het Zuiden op, en daarna uit het Zuid-Oosten, met welk wij langzaam noordwaarts langs het ſtrand ſtevenden.

Tuſchen zes en zeven uuren kwamen 'er twee kanoos af; het volk verhaalde ons dat zij van het geval van den voorigen dag gehoord hadden; maar desniettegenſtaande kwamen zij aan boord en verhandelden zeer vreedzaam en eerlijk hetgeen zij bij zig hadden; kort daarop kwamen twee kanoos van eene afgelegener plaats van den wal; deeze waren veel grooter en vol volk: toen zij nabij ons kwamen, riepen zij de andere kanoos, die langs het ſchip lagen, naar zig en, na eene korte raadpleeging, kwamen zij alle te zaamen naar

ons toe. De vreemdelingen ſcheenen perſoonen van eenen hoogeren rang te zijn; hunne kanoos waren met veel ſnijwerk verſierd en zij hadden eene groote verſcheidenheid van wapenen bij zig: zij hadden *patoo-patoos* van ſteen en van walvischbeen, waaraan zij groote waarde ſcheenen te hechten; zij hadden ook ribben van walvisſchen, van welke wij te vooren namaakzels in hout gezien hadden, beſneden en met bosſen honden-hair verſierd. Hun vel was bruiner dan dat van het volk dat wij meer zuidwaarts gezien hadden en hunne lighaamen en aangezigten waren meer getekend met de zwarte vlakken, welke zij *amoco* noemen: zij hadden eene breede krullijn op elke bil en de dijën van veele hunner waren bijna geheel zwart, blijvende ſlechts enige ſmalle lijnen ongekleurd, zoo dat zij op het eerſte gezigt geſtreepte broeken ſcheenen te draagen. Met opzigt tot de *amoco* ſcheen elke bijzondere ſtam eene verſchillende gewoonte te hebben; want in ſommige kanoos ſcheenen alle de mannen 'er bijna geheel mede bedekt en die in andere hadden naauwlijks eene vlek, uitgezonderd op de lippen, die bij alle zonder eene eenige uitzondering zwart waren. Deeze heeren weigerden langen tijd een van hunne wapenen overtegeeven, wat hun ook voor dezelve geboden wierd; eindelijk evenwel bragt een hunner een ſtuk talk te voorſchijn, in de gedaante van eene bijl gevormd, en kwam over-

overeen het voor een ſtuk doek te geeven; het doek wierd over boord gereikt, maar mijn heer ſtak zijne kano onmiddelijk af en gong met de bijl voort. Wij namen onze toevlugt tot ons gewoon middel en ſchooten eenen musket-kogel over de kano, waarop hij naar het ſchip terug keerde en het ſtuk doek wederom gaf; toen gongen alle de vaartuigen naar den wal zonder enige verdere ruiling voor te ſtellen.

Op den middag ſtrekte zig het groot land uit van Z. ten O. tot N. W. ten W. en ten Westen was eene aanmerklijke punt lands op den afſtand van vier of vijf mijlen; ten drie uuren voeren wij die voorbij en ik gaf haar den naam van *Kaap Br*[illegible] ter eere van den Heer PIERCY. Het land van deeze Kaap is merklijk hooger dan enig gedeelte van de aangrenzende kust: aan de punt van dezelve is een hooge ronde heuvel en N. O. ten N. op den afſtand van omtrent eene Engelſche mijl is een klein hoog eilandjen of klip, die, gelijk verſcheiden, welke reeds beſchreven zijn, geheel doorboord was, zoo dat het zig als de boog van eene brug vertoonde. Deeze Kaap, of ten minſten een gedeelte van dezelve heet bij de inboorlingen *Motugogogo* en ligt op de Zuider Breedte van 55° 10′ 30″ en op de Wester Lengte van 185° 25′. Aan de westzijde van dezelve is eene groote en vrij diepe baai liggende in het Z. W. ten W., in welke zig verſchei-

ſcheiden kleine eilandjens ſcheenen te liggen: de punt, die den Noord-wester ingang vormt, ligt W.¼ N. op den afſtand van drie of vier mijlen van *Kaap Bret* en ik benoemde haar met den naam van *Punt Pococke.* Aan de west-zijde van de baai zagen wij verſcheiden dorpen op eilanden en op het groot land, en daar kwamen verſcheiden groote kanoos naar ons af, vol volk, dat een beter voorkoomen had dan alle die wij tot nog toe gezien hadden. Zij waren alle groot en ſterk en wel gemaakt; hun hair, dat zwart was, was in eene bos op de kruin van hun hoofd te zaamen gebonden, en met witte vederen beſtooken. In elke kano waren twee of drie Opperhoofden, welker klederen van de beste ſoort van ſtoffe waren en met honden-vellen bedekt, zoo dat zij een behaaglijk voorkoomen hadden: de meeste van dit volk waren met de *amoco* getekend, gelijk die, welke te vooren aan het ſchip geweest waren: hunne wijze van koophandel te drijven was ook even bedrieglijk, en alzoo de Officiers verzuimden hen te ſtraffen, of bevreesd te maaken, nam een van de kadetten, die in zijne hoop bedroogen was, uit wraak, zijne toevlugt tot een middel, dat zoo koddig als geſtreng was: hij nam eene visch-lijn en toen de kaerel, die hem bedroogen had, met zijne kano digt tegens het ſchip aan lag, wierp hij zijn lood zoo behendig uit dat de haak den dief in den rug vattede; toen trok hij de lijn

naar

naar zig en de kaerel terug trekkende, brak de haak aan den ſteel en de weêrhaak bleef hem in het vleesch ſteeken.

Geduurende deezen dag hadden wij, alſchoon wij niet meer dan zes of agt mijlen langs de kust aflegden, aan en op het ſchip tusſchen vier en vijf honderd van de inboorlingen, 't welk een bewijs is dat dit gedeelte van het land wel bewoond is.

Den volgenden morgen ten agt uuren waren wij binnen eene Engelſche mijl van eene groep eilanden, die digt onder het groot land liggen, op den afſtand van tweeëntwintig mijlen van *Kaap Bret*, in de rigting van N. W. ten W. $\frac{1}{4}$ W. Aan deeze plaats bleeven wij, naardien wij maar weinig wind hadden, omtrent twee uuren liggen, geduurende welken tijd verſcheiden kanoos afkwamen die ons enige visch verkogten, die wij *Cavalles* noemden en om die reden gaf ik dien naam aan de eilanden. Dit volk was zeer onbeſchoft en bedreigde ons dikwerf, zelfs terwijl zij hunne visch verkogten en toen 'er nog enige kanoos bij kwamen, begonnen zij ons met ſteenen te ſmijten. Wij ſchooten op hen met hagel en raakten eenen hunner, terwijl hij eenen ſteen in zijne hand had en reeds beweeging maakte om dien in het ſchip te werpen; zij lieten egter niet af voor 'er nog enige andere gekwetst waren en toen vertrokken zij en wij wendden het naar zee.

Naar-

Naardien de wind ons vlak tegens was, bleeven wij oploeven tot den negenentwintigſten; toen ik zag dat wij eer verlooren dan gewonnen hadden, liet ik het voor den wind afloopen naar eene baai, die ten westen van *Kaap Bret* ligt; zij was nu omtrent twee mijlen aan lij van ons en omtrent ten elf uuren ankerden wij onder de zuid-westzijde van een van de veele eilanden, die haar ten zuid-oosten omringen in vier en een halven vademen water; wij peilden deeze mindere diepte eensklaps en als dat niet gebeurd was, zou ik niet zoo ſpoedig ten anker gekoomen zijn. De ſtuurman wierd onmiddelijk met twee ſloepen uitgezonden om te peilen en hij ontdekte weldra dat wij op eene bank geraakt waren, die van het noord-westlijk eind van het eiland uitſteekt en dat op de buitenzijde van dezelve van agt tot tien vademen water was.

Ondertusſchen kwamen de inboorlingen, tot bijna vierhonderd in getal, met hunne kanoos bij ons aan boord liggen en enige hunner wierden binnen in het ſchip gelaaten; eenen van hun, die een Opperhoofd ſcheen te zijn, gaf ik een ſtuk laken en ik deelde enige beuzelingen onder de andere uit. Ik bemerkte dat enige van dit volk aan het ſchip geweest waren toen het in zee was, en dat zij de kragt van onze vuur-wapenen kenden; want het gezigt alleen van eene ſnaphaan wierp hen baarblijklijk een ſchrik op het lijf: met dien indruk

druk dreeven zij handel zonder enig bedrog; maar het volk in eene van de kanoos nam de gelegenheid waar dat wij aan het middagmaal zaten om onze boei weg te ſleepen: men ſchoot eene ſnaphaan over hunne hoofden af, maar zonder vrugt, toen tragteden wij hen me[illegible]ne ſchoot hagel te bereiken, maar zij w[illegible] te [illegible]re af; nu hadden zij de boei in hunne kano gekregen en wij waren genoodzaakt met eenen kogel op hen te ſchieten: hij raakte eenen hunner, en zij wierpen de boei onmiddelijk over boord: toen ſchooten wij eenen kanon-kogel over hunne hoofden, die het water raakte en op den wal vloog. Twee of drie van de kanoos zetteden terſtond hun volk aan land, die langs het ſtrand liepen, denklijk om naar den kogel te zoeken. TUPIA riep hun toe en verzeekerde hun dat, zoo lang zij zig braaf gedroegen, hun niets kwaads geſchieden zoude, en hij overreedde veele om weder aan het ſchip te koomen; hun gedrag was nu zoodanig dat wij geene reden meer hadden om te vermoeden dat zij voorneemens waren ons enige verdere moeijelijkheden te veroorzaaken.

Na dat het ſchip in dieper water gebragt en wel bezorgd was, voer ik met de pinas en jol, wel bemand en gewapend, verzeld van den Heer BANKS en Doct. SOLANDER, naar een eiland, dat omtrent drie vierde van eene Engelſche mijl van ons af lag, waarop wij landden: wij merkten

op

op dat de kanoos, die rondom het ſchip waren, ons niet volgden toen wij het ſchip verlieten, dat ons voorkwam een goed teken te zijn; maar wij waren niet zoo dra aan land of zij begaven zig in menigte naar verſchillende deelen van het eiland en kwamen aan den wal: wij waren in eenen kleinen inham en binnen weinige minuuten vonden wij ons omringd van twee of driehonderd mannen; ſommige ſprongen van agter het land in het diepst van den inham te voorſchijn en andere verſcheenen op de toppen van de bergen: zij waren alle gewapend, maar zij kwamen zoo verward en verſpreid op ons af, dat wij naauwlijks geloofden dat zij enig kwaad tegens ons in den zin hadden, en wij wilden volſtrekt niet de eerſte vijandlijkheden beginnen. Wij ſtapten naar hen toe en trokken eene lijn op het zand tusſchen hen en ons, terwijl wij hun te verſtaan gaven dat zij niet over die lijn moesten koomen: in het eerst hielden zij zig ſtil, hunne wapens waren egter gereed om toe te ſlaan, maar zij ſcheenen eer beſluiteloos dan vredelievend te zijn. Terwijl wij dus in het onzeekere bleeven, kwam een andere troep Indiaanen aan en nu ſtouter wordende, naar maate hun getal vermeerderde, begonnen zij den dans en het gezang, die hunne voorbereiding tot een gevegt zijn; zij begonnen egter den aanval nog niet; maar naar elke van onze ſloepen liep een troep, die dezelve op het land tragtede te haalen; dit ſcheen

het

het ſein te zijn, want het volk dat rondom ons was begon te gelijker tijd op onze lijn te dringen: onze toeſtand was nu te hachlijk geworden om langer werkloos te blijven; ik ſchoot dan mijn geweer, dat met hagel geladen was, op eenen van de voorſte los en de Heer BANKS en twee van het volk vuurden ook onmiddelijk daarop: dit deed hen in enige verwarring agteruit wijken; maar een der opperhoofden, dat omtrent vijf roeden van ons af ſtond, herzamelde hen weder en, vooruit loopende en zijn *patoo-patoo* zwaaiende, terwijl hij zijne makkers overluid aanmoedigde, leidde hij hen op tot den aanval. Doct. SOLANDER, wiens geweer nog niet afgeſchoten was, vuurde toen op dien vegter, die, de ſchoot gevoelende, eensklaps bleef ſtil ſtaan en toen met de overige wegliep; zij verſtrooiden zig egter niet, maar verzamelden zig weder op eenen rijzenden grond en ſcheenen ſlechts eenen kloekmoedigen leidsman nodig te hebben om hunnen aanval te vernieuwen. Naardien zij nu buiten bereik van hagel waren, ſchooten wij met kogels, doch alzoo geen een raakte, bleeven zij nog in eenen hoop en in deezen toeſtand waren wij omtrent een vierde uurs; ondertusſchen was het ſchip, uit welk een veel grooter getal Indiaanen beſpeurd wierd dan wij, op de plaats daar wij waren, zien konden, zoodanig gaan leggen, dat het hun de laag kon geeven en het verſtrooide hen geheel, door enige kogels

over hunne hoofden te laaten vliegen. In deeze schermutseling waren slechts twee van de Indiaanen met hagel gekwetst, en niemand verloor het leven, dat het geval niet zou geweest zijn, als ik het volk niet hadde teruggehouden, dat, of uit vrees, of uit lust om kwaad te doen, zoo veel onverduldigheid toonde om hen te dooden als een jager om wild te schieten. Toen wij gerust in het bezit van onsen inham waren, legden wij onze wapenen neder en begonnen celerij te verzamelen, die hier in grooten overvloed groeide: korten tijd daarna herinnerden wij ons dat wij enige van het volk zig in een hol van eene van de rotsen hadden zien versteeken; wij gingen dan derwaarts, wanneer een oude Indiaan, die hetzelfde opperhoofd bleek te zijn, welk ik des morgens een stuk laken gegeeven had, met zijne vrouw en zijnen broeder er uit kwamen en zig in eene biddende gestalte onder onze bescherming stelden. Wij spraken hen vriendlijk aan en de oude man zeide ons toen dat hij nog eenen broeder had, die een van degeene was, welke door de schooten met hagel gewond waren en hij vroeg met veel bekommering en belangneeming of hij 'er van sterven zoude. Wij verzeekerden hem van neen en legden een musket-kogel en wat hagel op zijne hand, hem zeggende dat alleen degeene, die met den kogel gewond waren, zouden sterven en dat de andere herstellen zouden, terwijl wij hem tegelijk ver-

zee-

zeekerden dat, zoo men ons weder aantastede, wij onszelve voorzeeker met den kogel zouden verweeren, die hen doodlijk wonden zoude. Nu weder moed geschept hebbende, kwamen zij en zetteden zig bij ons neder en, tot teken van onze volmaakte vriendschap, deeden wij hun geschenken van enige beuzelingen, die wij juist bij ons hadden.

Kort daarop gongen wij weder in onze sloepen en, naar eenen anderen inham aan hetzelfde eiland geroeid hebbende, klommen wij op eenen nabuurigen heuvel, van waar men het gezigt over het omliggende land heeft tot eenen zeer grooten afstand. Het gezigt was zeer ongemeen en romanesk; daar was een ontelbaar getal eilandjens, die zoo veele havenen vormden, daar het water zoo gelijk was als in een vijver: wij zagen ook veele vlekken, hier en daar verspreid liggende huizen en plantagieën, zijnde het land veel volkrijker dan enig ander dat wij tot nog toe gezien hadden. Een der vlekken was zeer nabij, uit welke veele Indiaanen naar ons toe kwamen, terwijl zij zig veele moeite gaven om ons te toonen dat zij ongewapend waren en in hunne gebaerden en op hun gelaat veel zagtheid en onderdaanigheid lieten blijken. Ondertusschen vonden enige van ons volk, die, als de Indiaanen om het een of ander bedrog gestraft moesten worden, de onverbidlijke gerechtigheid van eenen LYCURGUS aannamen, goed

in eene van hunne plantagieën intebreeken en enige aardappelen optedelven: ik liet elk' hunner voor dit misdrijf met twaalf slagen straffen, waarna twee van hun los gelaaten wierden; maar de derde, staande houdende dat het geene misdaad was voor eenen Engelschman eene Indiaansche plantagie te plonderen, schoon het voor eenen Indiaan een misdrijf was eenen Engelschman een spijker te ontsteelen, liet ik hem terug in verzeekering brengen, waaruit ik hem niet wilde ontslaan voor hij nog zes slagen had ontvangen.

Den dertigsten was het dood stil en daar was geene de minste waarschijnlijkheid dat wij in zee zouden gaan, waarom ik den stuurman met twee sloepen uitzond om de haven te peilen en ik had den geheelen voormiddag verscheiden kanoos aan het schip, die op eene zeer eerlijke en vriendlijke wijze handel dreeven. In den avond gongen wij aan wal op het groot land, daar wij zeer hartlijk van het volk ontvangen wierden; maar wij vonden niets aanmerkenswaerdigs.

Wij wierden verscheiden dagen door tegenwinden en stilte in deeze baai opgehouden, geduurende welken tijd onze gemeenschap met de inboorlingen op de vreedzaamste en vriendlijkste wijze toeging; zij waren dikwerf aan het schip en wij aan wal, zoo op de eilanden als op het groot land. In een van onze bezoeken op het groot land liet ons een oud man het werktuig

zien,

zien, dat zij gebruiken om hunne ligbaamen te beſchilderen, dat naauwkeurig naar die gelijk welke tot dezelfde einde op *Otahiti* gebruikt worden. Wij zagen ook den man die gekwetst was geraakt onder het ſteelen van onze boei; de kogel was door het vleeschachtig deel van zijnen arm gegaan en langs zijne borst afgeſchampt; maar de wond was onder de zorg der natuur, de beste heelmeesteres, en eene eenvoudige leefregel, het beste geneesmiddel, in eenen goeden ſtaat en ſcheen den lijder noch pijn, noch bekommernis te veroorzaaken. Wij zagen ook den broeder van ons oud Opperhoofd, die in onze ſchermutſeling met hagel gekwetst was geworden; de hagel had de dije ſchuinsch geraakt, en ſchoon er nog verſcheiden korrels in het vleesch zaten, ſcheen de wond noch met gevaar, noch met pijn verzeld te gaan. Wij vonden in hunne plantagieën de *Morus papyrifera* of Papierboom, van welken het volk, zoo wel als dat op *Otahiti*, doek maakt; maar hier ſchijnt de plant zeldzaam te zijn en wij zagen geene ſtukken doek groot genoeg tot enig ander gebruik dan om als verſierzelen in de ooren gedraagen te worden.

Op eenen dag in een zeer afgelegen gedeelte van de baai geland zijnde, vlugtede het volk onmiddelijk weg, uitgezonderd eenen ouden man, die ons verzelde overal daar wij gingen en die zeer blijde ſcheen met de kleine geſchenken, die

wij hem deeden. Wij kwamen eindelijk aan eene kleine ſterkte, op eene ſmalle rots gebouwd, die met hoog water door de zee omringd en alleen door eenen ladder toegangliſk was: wij bemerkten dat hij ons met een oog van ongeruste bekommernis aanzag, zoo als wij haar naderden en, toen wij ons verlangen te kennen gaven om 'er in te gaan, zeide hij ons dat zijne vrouw daar was: hij zag dat onze nieuwsgierigheid door dit bericht niet verminderd wierd en, na eene poos geaarſeld te hebben, zeide hij dat, zoo wij belooven wilden geene onbetaamelijkheden te doen, hij ons 'er in brengen zoude; dit beloofden wij gereedlijk en hij gong ons onmiddelijk voor. De ladder beſtond uit trappen aan eene ſtaak vastgemaakt, maar wij vonden het opklimmen moeijelijk en gevaarlijk. Toen wij binnen kwamen, vonden wij drie vrouwen, die, zoo dra zij ons zagen, in traanen van ſchrik en verwondering uitbarſteden: vriendlijke woorden en enige weinige geſchenken deeden weldra haare vrees verdwijnen en bragten haar weder in eene goede luim. Wij bezagen het huis van onzen ouden vriend en door zijne voorſpraak nog twee andere, welke de eenigſte waren, die in de ſterkte ſtonden en, nog eenige geſchenken uitgedeeld hebbende ſcheidden wij met onderling genoegen.

Ten vier uuren in den morgenſtond van den vijf-

vijfden December ligtede wij het anker met een slap koeltjen, doch naardien de wind veranderlijk was en het dikwijls stil wierd, vorderden wij weinig. Wij bleeven de bui uit steveren tot in den agternidday en omtrent ten tien uuren wierd het eenskaps dood stil, zoo dat het schip niet wilde wenden, noch blijven liggen en het getij of de stroom sterk loopende dreef het met zoo veel snelheid naar land, dat het, voor men enige maatregelen kon neemen om het te beveiligen, nog niet eens kabels lengte van de branding was: wij peilden dertien vademen water; maar de grond was zoo bezet, dat wij ons anker niet durfden laaten vallen; de pinas wierd dan onmiddelijk uitgezet om het schip te boegseeren en het volk, dat het gevaar wel zag, hun uiterste best doende, terwijl er een zwak luchtjen van het land opkwam, bespeurden wij met eene onuitspreeklijke blijdschap dat het schip vooruit schoot, na dat het zoo nabij land geweest was, dat TUPIA, die niet merkte dat wij het gevaar zoo ter nauwer nood ontsnapten, op deezen zelfden tijd in gesprek was met het volk op het strand, welker stemmen wij duidlijk hoorden, ondanks het gedruis van de branding. Nu dagten wij dat alle gevaar voorbij was, maar omtrent een uur daarna, zoo als de man in de raaten geroepen had „zeventien vademen," stiet het schip. De stoot bragt ons allen in den uitersten schrik; de Heer BANKS, die zig uitgekleed

Beteekenis van stiet

kleed had en bezig was in het bed te slappen, kwam haastiglijk op het dek loopen en de man in de rusten riep „ vijf vademen; " de klip, waarop wij gestooten hadden, te loefwaard zijnde, geraakte het schip 'er af, zonder de minste schade ontvangen te hebben en het water verdiepte terstond tot twintig vademen.

Deeze klip ligt eene halve Engelsche mijl W. N. W. van het noordlijkst of buitenst eiland aan de zuid-oost zijde van de baai. Wij hadden slappe koeltjens van het land, met stilte tusschen beiden, tot den volgenden morgen ten negen uuren, toen wij uit de baai geraakten en toen kwam 'er een koeltjen op uit het N. N. W., waarmede wij in zee liepen.

Deeze baai ligt, gelijk ik reeds aangemerkt heb, aan de westzijde van *Kaap Bret* en ik noemde haar de *Eilanden-Baai*, naar het groot getal eilanden, die langs derzelver kusten liggen en die verscheiden havenen vormen, welke zoo veilig als gemaklijk zijn, daar plaats en diepte genoeg is voor welk getal van schepen het ook zij. Die, in welke wij lagen, is aan de zuid-west zijde van het zuid-westlijkst eiland, *Matuaro* genaamd, aan de zuid-oost zijde van de baai. Ik heb deeze baai niet naauwkeurig opgenoomen, zijnde daarvan weêrhouden door den tijd, dien zulks mij gekost zoude hebben. Ik dagt ook dat het genoeg wate dat ik in staat was te verzeekeren

dat

dat zij ons eene goede anker-plaats en allerlei ververſchingen opleverde. Het was het jaargetijde niet voor wortelen, maar wij hadden overvloed van visch, welke wij egter meestendeels van de inboorlingen kogten, want wij konden zelve zeer weinige vangen met lijnen of netten. Toen wij den inwooneren onzen zegen lieten zien, die zoodanig was als 's Konings ſchepen gemeenlijk aan boord hebben, lachten zij 'er om, en bragten in zegepraal den hunnen te voorſchijn, die indedaad van eene ontzagchelijke grootte was en van eene ſoort van gras gemaakt, dat zeer ſterk is: hij was vijf vademen diep en naar de plaats, die hij beſloeg, kon hij niet minder dan drie of vier honderd vademen lang zijn. De visſcherij ſchijnt indedaad de voornaamſte bezigheid van het leven in dit gedeelte van het land te zijn; wij zagen bij alle hunne ſteden een groot getal visch-netten, als hooi-ſcherven op hoopen gelegd, en met een dak bedekt om dezelve voor de lucht te bewaaren en wij kwamen naauwlijks in een enkel huis daar niet enige van het volk bezig waren netten te breijen. De visſchen die wij hier bekwamen, waren haaien, ſtekel-roggen, zee-braasſems, harders, makreelen, en enige andere.

De inwooners in deeze baai zijn veel talrijker dan in enig ander gedeelte van het land, dat wij te vooren bezogt hadden; het ſcheen ons niet toe

dat zij onder een enkel hoofd vereenigd waren en schoon hunne vlekken versterkt waren, scheenen zij egter met elkanderen in volmaakte vriendschap te leeven.

Het is in deeze baai bij volle en nieuwe maan omtrent ten agt uuren hoog water en het getij rijst alsdan van zes tot agt voeten lijhregt. Het schijnt, volgens de waarneemingen, welke ik hebbe kunnen doen omtrent de getijen aan de zeekust, dat de vloed van het Zuiden koomt, en ik heb reden om te denken dat 'er een stroom loopt, die van het Westen koomt en langs het strand gaat naar het Z. O. of Z. Z. O. zoo als het land dan strekt.

ZESDE HOOFDSTUK.

Vaart van de Eilanden-baai *om* Noord-Kaap *tot* Koningin Charlotte Kanaal: *Beschrijving van dat gedeelte van de Kust.*

Donderdags den zevenden December, op den middag, was *Kaap Bret* Z. Z. O. ½ O. tien mijlen van ons en onze Breedte was bij waarneeming 34° 59′ Z.; kort daarna deeden wij verscheiden waarneemingen van de zon en de maan, welker uitkomst voor onze Lengte 185° 36′ W. opleverde. Naardien de wind tegens ons was, hadden wij slechts weinig wegs afgelegd. In den agtermiddag lieten wij het naar den wal loopen en zeilden digt onder de *Cavalles*, van welke eilanden het groot land W. ten N. strekt: verscheiden kanoos staken af en volgden ons, doch daar kwam een ligt koeltjen op, wanneer ik niet verkoos hen intewagten. Ik hield het gaande W. N. W. en N. W. tot den volgenden morgen tien uuren, wanneer ik het liet wenden en naar de kust stevende, van welke wij omtrent vijf mijlen af waren. Op den middag was het westlijkst land dat in ons gezigt was W. ten Z. omtrent vier mijlen van ons af. In den agtermiddag hadden wij een labber koeltjen uit het Westen

dat

dat in den avond naar het Zuiden draaide, en dus den gantſchen nacht door duurende, ons met het aanbreeken van den dag vrij digt aan land bragt, zeven mijlen ten westen van de *Cavalles*, daar wij eene diepe baai vonden, die Z. W. ten W. en W. Z. W. in liep en welker eind wij maar even zien konden en daar ſcheen het land laag en effen te zijn. De mond van deeze baai, welke ik *Ontwijfelbaare Baai* (*Doubtless Bay*) genoemd heb, wordt gevormd door twee punten, die W. N. W. en O. Z. O. liggen en die vijf Engelſche mijlen van elkanderen af zijn. Naardien de wind ons niet toeliet deeze baai te bezoeken, ſtuurden wij naar het westlijkst land in het gezigt, dat omtrent drie mijlen W. N. W. van ons af lag, maar het wierd ſtil voor wij het voorbij gezeild waren.

Terwijl wij dus met ſtilte dreeven, kwamen 'er verſcheiden kanoos naar ons toe, maar het volk van ons ſchietgeweer gehoord hebbende, was het niet dan met groote moeite dat men het konde overhaalen om onder onze agterſteven te koomen: na dat wij enige van hunne ſtoffen, gelijk ook hunne visch, van hun gekogt hadden, begonnen wij hen te ondervraagen omtrent hun land en vernamen, met hulp van TUPIA, dat, op den afſtand van drie dagen roeijens met hunne kanoos, op eene plaats, *Moore-whennua* genaamd, het land eenen korten draai zou neemen naar het Zuiden en zig van daar niet meer westwaarts zou uitſtrek-

ſtrekken. Wij beſlooten hieruit dat deeze plaats het land zou zijn door TASMAN ontdekt en door hem *Kaap Maria van Diemen* genoemd en ziende dat dit volk zoo wel onderrigt was, vroegen wij verder of zij van enig ander land buiten het hunne wisten: zij antwoordden dat zij nooit enig ander land bezogt hadden, maar dat hunne voorvaders hun gezegd hadden dat 'er naar het N. W. ten N. of N. N. W. een zeer uitgeſtrekt land was, *Ulimaroa* genaamd, naar welk enig volk in eene zeer groote kano gezeild was; dat ſlechts een gedeelte van hetzelve was terug gekoomen, en dat deeze gezegd hadden dat zij, in eenen tocht van eene maand, een land gezien hadden daar het volk zwijnen eet. TUPIA vroeg toen of deeze reizigers enige zwijnen medegebragt hadden toen zij weder kwamen; zij zeiden neen: dan is uwe vertelling, zeide TUPIA, voorzeeker onwaar; want het is niet geloofliik dat menſchen, die van eene reis terug kwamen zonder zwijnen, in een land geweest zouden zijn daar zwijnen te krijgen waren. Het is egter opmerklijk, ondanks de ſchrandere tegenwerping van TUPIA, dat, toen zij van zwijnen ſpraken, zulks niet bij omſchrijving maar bij naam geſchiedde, terwijl zij die *Booah* noemden, eenen naam dien zij in de Zuidzee-eilanden hebben; doch zoo dit dier hun geheel onbekend was geweest en zij geene gemeenſchap gehad hadden met volk, bij welk het bekend

kend was, zouden zij met geene mogelijkheid den naam hebben kunnen weeten.

Omtrent ten tien uuren 'savonds kwam 'er een koeltjen op uit het W. N. W., met welk wij noordwaarts zeilden en den volgenden dag op den middag waren de *Cavalles* agt mijlen Z. O. ten O. van ons; de mond van de *Ontwijfelbaare Baai* drie mijlen Z. ten W. en het noord-wester eind van het land in het gezigt, dat wij oordeelden het groot land te zijn, N. W. ten W. Onze Breedte was bij waarneeming 34° 44′ Z. Wij bevonden in den avond de afwijking van het kompas door het azimuth 12° 14′ Oostlijk en door de amplitudo 12° 40′.

Vroeg in den morgenstond zeilden wij op het land af, zeven mijlen ten Westen van de *Ontwijfelbaare Baai*, welker bodem niet verre af is van den bodem van eene andere groote baai, welke de kust hier vormt, zijnde deeze twee baaien slechts gescheiden door eene laage strook lands, die uitspringt in een schier-eiland, dat ik *Krokkel Punt* (*Knuckle Point*) genoemd heb. Omtrent het midden van deeze baai, die wij *Zand-Baai* (*Sandy Bay*) noemden, is een hooge berg, op eene verre af liggende kust staande, aan welken ik den naam van *Kameel-Berg* (*Mount Camel*) gaf. De Breedte is alhier 34° 51′ Z. en de Lengte 186° 50′. Wij hadden vierentwintig en vijfentwintig vademen water met eenen goeden

den grond; maar daar ſchijnt in die baai niets te zijn dat een ſchip kan lokken om 'er in te koomen; want het land rondom dezelve is gantsch dor en woest en, behalven den *Kameel-Berg*, laag: de grond ſchijnt niet anders te zijn dan wit zand, in laage onregelmaatige duinen en ſmalle hoogten, die langs het ſtrand loopen, opgeworpen. Doch hoe dor en woest deeze plaats ook is, is zij egter niet zonder inwooneren: wij zagen een dorp aan de weſt-zijde van den *Kameel-Berg* en een ander aan de oost-zijde; wij zagen ook vijf kanoos vol volk, die het ſchip na roeiden, maar die ons niet inhaalen konden. Ten negen uuren wendden wij en ſtevenden noordwaarts en op den middag hadden wij de *Cavallos* dertien mijlen Z. O. ten O. van ons; het noordlijk eind van het land in het gezigt, dat zig als een eiland vertoonde, was negen mijlen N. W. ¼ N. van ons af en de *Kameel-Berg* Z. W. ten Z. zes mijlen.

Naardien de wind tegens was, bleeven wij noordwaarts op loeven tot den twaalfden 's avonds een vijf uuren, wanneer wij, zeer weinig wegs afgelegd hebbende, wendden en noord-oostwaarts ſtuurden, zijnde twee mijlen ten Noorden van den *Kameel-Berg* en omtrent anderhalve Engelſche mijl van land, daar wij tweeentwintig vademen water hadden.

Ten tien uuren begon het te waaien en te re-

ge-

genen, dat ons onder dubbel gereefde top-zeilen bragt; ten twaalf uuren wendden wij en ſtuurden westwaarts tot 's anderen daags 's morgens ten zeven uuren, wanneer wij wendden en weder noord-oostwaarts ſtevenden, zijnde omtrent eene Engelſche mijl te loefwaart van de plaats daar wij den voorigen avond gewend hadden. Kort daarop begon het zeer ſterk te waaien uit het N. N. W. met hevige rukwinden en veel regen, dat ons onder onze onderzeilen bragt en ons groot top-zeil ſcheurde, zoo dat wij genoodzaakt waren het af en een ander aanteſlaan: ten tien uuren wierd de wind wat bedaarder, en wij haalden de bram-zeilen bij, met eene dubbele reef: op den middag ſterke buien en onſtuimig weder hebbende, lieten wij het wenden en hielden het westwaarts aan; wij hadden nu geen land in het gezigt voor de eerſte reis zedert wij op deeze kust geweest waren.

Wij hadden nu ſterke buien uit het W. en W. Z. W. en ten half vier uuren lieten wij het wenden en ſtuurden noordwaarts. Kort daarop was een klein eiland, dat op de hoogte van *Knokkel-Punt* lag, eene halve mijl Z. $\frac{1}{2}$ W. van ons. In den avond ſcheurde ons voor-bramzeil en bezaans-bramzeil, en wij bragten het ſchip onder de onder-zeilen, en te middernacht lieten wij het voor den wind wenden en ſtuurden zuidwaarts tot vijf uuren in den morgen, wanneer wij wendden

en

en noord-westwaarts ſtuurden; wij zagen land in het Zuiden op den afſtand van agt of negen mijlen; hierdoor ontdekten wij dat wij zedert den voorigen morgen veel aan lij vervallen waren. Op den middag was onze Breedte bij waarneeming 34° 6′ Z. en hetzelfde land, dat wij te vooren in het Noord-Westen gezien hadden, was nu in het Z. W. en ſcheen het noordlijk eind van het land te zijn. Wij hadden eene zwaare golf, die uit het Westen kwam en beſlooten dus dat wij van dien kant door geen land gedekt waren. Ten agt uuren 's avonds lieten wij het wenden en ſtuurden westwaarts met zoo veel zeil als wij voeren konden; en den volgenden dag op den middag waren wij op de Zuider Breedte van 34° 10′ en op de Wester Lengte van 185° 45′ en bij giſſing omtrent zeventien mijlen van land, ondanks onze uiterſte pogingen om bij hetzelve te blijven.

Den zestienden, ten zes uuren 's morgens, zagen wij land boven uit de mast in het Z. Z. W. en op den middag lag het Z. ten W. veertien mijlen van ons: terwijl wij het op den wal aanhielden, lieten wij verſcheiden maalen het dieplood vallen, maar peilden geen grond met negentig vademen. Ten agt uuren wendden wij op honderd en agt vademen, omtrent drie of vier Engelſche mijlen van land, welk dezelfde land-punt was die wij in het N. W. hadden, voor wij van land afgewaaid waren. Op den middag lag het Z. W. van ons, op

den afſtand van omtrent drie Engelſche mijlen. De *Kameel Berg* lag omtrent elf zulke mijlen in het Z. ten O. en het weſtlijkſt land in het gezigt lag Z. 75 W.; onze Breedte was bij waarneeming 34° 20′ Z. Ten vier uuren wendden wij en zeilden op den wal aan; terwijl wij dit deeden, ontmoeteden wij eene zwaare kabbeling en het ſchip dreef ſterk aan lij af, dat wij toeſchreeven aan een' ſtroom, die oostwaarts ging. Ten agt uuren lieten wij het wenden en hielden af tot 's anderen daags 's morgens ten agt uuren, wanneer wij wederom wendden en naar land hielden, zijnde omtrent tien mijlen van den wal; op den middag lag de punt van het land, bij hetwelk wij den voorigen dag geweest waren, vijf mijlen in het Z. Z. W. van ons. De wind bleef nog weſtlijk en ten zeven uuren wendden wij in vijf en dertig vademen, wanneer de land-punt, van welke wij te vooren melding gemaakt hebben, vier of vijf Engelſche mijlen ten N. W. ten N. van ons af lag, zoo dat wij geen duim-breed te loefwaard gewonnen hadden in de laatſte vier en twintig uuren, hetgeen ons in ons gevoelen bevestigde dat 'er een ſtroom was, die oostwaarts liep. De land-punt noemde ik de *Noord-Kaap*, alzoo zij het noordlijkſt eind van dit land is. Zij ligt op 34° 22′ Zuider Breedte en op 186° 55′ Wester Lengte, eenendertig mijlen van *Kaap Bret* in de ſtrekking van N. 63 W. Zij maakt de noordlijkſte punt

punt van de *Zand-baai* en is een ſchier-eiland, dat omtrent twee Engelſche mijlen naar het Noord-Oosten uitſpringt en in een hoog voorland eindigt, dat van boven plat is. De land-engte, die dit voorland aan het groot land hecht, is zeer laag en daarom heeft het land van de Kaap, van verſchillende kanten het voorkoomen van een eiland. Het is nog aanmerklijker, als het uit het Zuiden gezien wordt, doordien zig dan een hoog rond eiland aan de zuid-oostlijke punt van de Kaap vertoont; maar dit is ook een bedrog; want dat een eiland gelijkt is een ronde heuvel, die door eene laage ſmalle ſtrook lands aan de Kaap gehecht is. Op de Kaap zagen wij een *hippan* of dorp en enige weinige inwooneren en aan de zuid-oostzijde van dezelve ſchijnt eene goede ankerplaats te zijn en goede beſchutting tegens de zuid-westen en noord-westen winden.

Wij bleeven af- en aan-laveeren, noord-westwaarts vorderende tot op den middag van den een en twintigſten, toen de *Noord-Kaap* agt en dertig mijlen *Z.* 39 *O.* van ons af was. Wij veranderden ſleehts enige weinige mijlen van plaats tot den drie en twintigſten, wanneer wij, omtrent ten zeven uuren 's avonds, boven uit de maſt in het *Z.* ¼ *O.* land ontwaarden. Den volgenden morgen ten elf uuren zagen wij het weder in het *Z. Z. O.* op den affland van agt mijlen: wij ſtuurden nu zuid-westwaarts en ten vier uuren was het land

Z. O. ten *Z.* vier mijlen van ons en bleek een klein eiland te zijn, met andere nog kleiner eilanden of klippen, welke omtrent het zuid-west eind van hetzelve lagen en een ander omtrent het noord-oost eind, die door TASMAN ontdekt en door hem de *drie Koningen* genoemd zijn. Het voornaamst eiland ligt op de Zuider Breedte van 34° 12′ en op de Wester Legte van 187° 48′ veertien of vijftien mijlen van *Noord Kaap* in de ſtrekking van W. 14 N. Te middernacht lieten wij het wenden en ſtuurden noord-oostwaarts tot den volgenden morgen ten zes uuren, zijnde Kersmis, wanneer wij wendden en zuidwaarts ſtevenden. Op den middag waren de *drie Koningen* vijf of zes mijlen ten O. 8 N. van ons af. De afwijking van het kompas was deezen morgen volgens het azimuth 11° 25′ Oostlijk.

Den zes en twintigſten ſtuurden wij zuidwaarts ſcherp bij den wind en waren op den middag op 35° 10′ Zuider Breedte en op 188° 20′ Wester Lengte, zijnde de *drie Koningen* N. 26 W. van ons op den afſtand van twee en twintig mijlen. Wij hadden egter geen land in het gezigt, ſchoon wij, volgens waarneeming, op de breedte van de *Eilanden-baai* en, naar mijne rekening, ſlechts twintig mijlen ten westen van *Noord Kaap* waren, waaruit blijkt dat het noordlijk deel van dit eiland zeer ſmal is, want anders moesten wij enig gedeelte van de west-zijde van hetzelve gezien

zien hebben. Wij hielden zuidwaarts aan tot middernacht wanneer wij het lieten wenden en noordwaarts ſtuurden.

Des morgens ten vier uuren verhefte de wind en ten negen uuren woei het een ſtorm; zoo dat wij genoodzaakt waren met het ſchip onder het groot zeil bij te leggen. De koers, die wij tusſchen gisteren en heden op den middag gemaakt hadden was *Z. Z. W.*; *W.* elf Engelſche mijlen. De *drie Koningen* waren nu ten *N.* 27 *O.* van ons op den afſtand van zeven en zeventig Engelſche mijlen. De koelte bleef deezen geheelen dag aanhouden en tot den volgenden morgen ten twee uuren, wanneer de wind gong leggen en naar het *Z.* en *Z. W.* begon te draaiën, daar hij omtrent vier uuren bleef ſtaan, wanneer wij zeil maakten en oostwaarts naar land ſtuurden onder de ſok en het groot zeil; doch den wind alstoen verheffende en ten agt uuren tot een orkaan aangegroeid zijnde, met eene ontzagchelijke hooge zee, waren wij genoodzaakt het groot-zeil in te haalen; toen lieten wij het ſchip voor den wind wenden en maakten een bijlegger met de boeg naar het noordwesten. Op den middag was de bui wat bedaard maar wij hadden nog zwaare rukwinden. Wij hadden deezen dag negen en twintig Engelſche mijlen noordwaarts een weinig oostlijk afgelegd, onze Breedte was naar rekening 34° 50′ *Z.* onze Lengte 188° 27′ *W.* De *drie Koningen* waren ten *N.*

41 O. van ons op den afſtand van twee en vijftig Engelſche mijlen. Des avonds ten zeven uuren, den wind Z. W. en Z. W. ten W. zijnde, met hevige rukwinden, lieten wij het voor den wind wenden en legden het over de andere boeg, en des anderendaags 's morgens ten zes uuren zetteden wij meerder zeilen bij. Onze koers en de weg, dien wij zedert gisteren afgelegd hadden, was O. ten N. negen en twintig Engelſche mijlen. In den agtermiddag hadden wij hevige rukwinden uit het *Z.* W. en 's avonds ten agt uuren wendden wij voor den wind en ſtuurden N. W. tot den volgenden morgen ten vijf uuren, en toen wendden wij weder voor den wind en ſtuurden *Z.* O. Ten zes uuren zagen wij het land in het Noord-Oosten omtrent zes mijlen van ons af, dat wij gisten *Kaap Maria van Diemen* te zijn, en dat overeenkwam met het berigt, ons door de Indiaanen daar van gegeeven. Te middernacht wendden wij voor den wind en ſtuurden zuid-oostwaarts aan, en den volgenden dag, op den middag, was *Kaap Maria van Diemen* N. O. ten N. omtrent vijf mijlen van ons af. Ten zeven uuren 's avonds wendden wij en ſtuurden westwaards aan met een labber koeltjen uit het *Z.* W. ten *Z.* en *Z.* W. Toen hadden wij den *Kameel-Berg* N. 83. O. van ons en het noordlijkst land, of *Kaap Maria van Diemen* N. ten W. Wij waren nu omtrent drie mijlen van het naaste land, daar wij iets meer dan veertig

tig vademen water hadden en het is opmerklijk dat de *Kameel-Berg*, die, van de andere zijde gezien zijnde, niet meer dan eene Engelſche mijl van zee ſcheen te liggen, ſlechts weinig meer van dezelve af ſcheen, als hij van deeze zijde gezien wierd, dat een blijk is dat het land hier van zee tot zee niet meer dan twee of drie Engelſche mijlen breed kan wezen.

Den eerſten January 1770, des morgens ten zes uuren, wendden wij en ſtuurden oostwaarts, hebbende de *drie Koningen* N. W. ten N. van ons. Op den middag wendden wij weder en ſtuurden westwaarts aan, zijnde toen op de Zuider Breedte van 34° 37', hebbende de *drie Koningen* N. W. ten W. op den afſtand van tien of elf mijlen; en *Kaap Maria van Diemen* N. 31 O. omtrent vier en eene halve mijlen van ons: in deeze ligging hadden wij vier en vijftig vademen water.

In dit gedeelte van onze vaart zijn twee zeer opmerklijke bijzonderheden; op de Zuider Breedte van 35° en in het midden van den zomer kreeg ik een ſtorm, die zoo ſterk en aanhoudend was als ik naauwlijks immer te vooren had bijgewoond en wij beſteedden drie weeken om tien mijlen westwaarts te vorderen en vijf weeken om vijftig mijlen afteleggen, want thans was het zoo lang geleden zedert wij *Kaap Bret* voorbij gezeild waren. Wij waren gedaurende den ſtorm gelukkiglijk op eenen grooten afſtand van het land, an-

ders is het hoogstwaarſchijnlijk dat wij nooit zouden teruggekeerd zijn om onze gevallen te verhaalen.

Ten vijf uuren 's avonds, eene friſſe koelte uit het Westen hebbende, lieten wij het wenden en ſtuurden zuidwaarts: op deezen tijd was *Noord-Kaap* O. ¼ N. van ons en wij hadden juist vlak voor ons eene land-punt, die drie mijlen W. ten N. van dezelve ligt.

Deeze Kaap is, gelijk ik reeds heb opgemerkt, het noordlijkst eind van dit land en de oostlijkſte punt van een ſchier-eiland, dat zeventien of agttien mijlen N. W. of N. W. ten N. uitſpringt, en van welk *Kaap Maria van Diemen* de westlijkſte punt is. *Kaap Maria* ligt op de Zuider Breedte van 34° 30′ en op de Wester Lengte van 187° 18′ en van deeze punt wijkt het land Z. O. ten Z. en Z. O. weg tot voorbij den *Kameel-Berg* en is overal een dor ſtrand, dat uit banken van wit zand beſtaat.

Den tweeden, op den middag, waren wij op de Zuider Breedte van 35° 17′ en *Kaap Maria* was omtrent zestien mijlen noordwaarts van ons, voor zoo veel wij giſſen konden; want wij hadden geen land in het gezigt en durfden het niet meerder naderen, alzoo 'er eene friſſe koelte vlak op den wal aan woei met eene hooge zee. De wind bleef W. Z. W. en Z. W. met menigvuldige ..kwinden: in den avond minderden wij zeil en te mid-

der-

dernacht lieten wij het wenden en deeden een gang naar het Noord-Westen tot 's morgens ten twee uuren, wanneer wij voor den wind wendden en zuidwaarts aanlegden. Bij het aanbreeken van den dag haalden wij de zeilen weder bij en lieten het wat afvallen, om het land te naderen, en ten tien uuren kreegen wij het in het gezigt in het Noord-Westen. Het vertoonde zig hoog en op den middag ſtrekte het van het Noorden naar het Oost-Noord-Oosten, op den afſtand, naar giſſing, van agt of tien mijlen van ons. *Kaap Maria* was toen N. 2° 30′ W. van ons op den afſtand van drie en dertig mijlen; onze breedte was bij waarneeming 36° 2′ Z. Omtrent zeven uuren in den avond waren wij op minder dan zes mijlen afſtand van hetzelve; doch eene friſſe koelte hebbende, die regt op het land aan woei, met eene holle zee, loefden wij zuid-oostwaarts op, en hielden het den geheelen nacht digt aan den wind die koers uit, van tijd tot tijd peilende, maar geen grond vindende met honderd en honderd en tien vademen.

Des anderen daags 's morgens ten agt uuren waren wij omtrent vijf mijlen van land en regt over eene plaats, die op 36° 25′ Breedte ligt en het voorkoomen had van eene baai of mond van een kanaal; zij was ten oosten van ons, en, om 'er meer van te zien, hielden wij onze koers tot elf uuren, wanneer wij 'er niet meer dan drie

mijlen van af waren en toen ontdekten wij dat het noch de mond van een kanaal, noch eene baai was, maar eene ſtreek laag land, ter wederzijde door hooger landen begrensd, hetgeen het bedrog veroorzaakte. Nu wendden wij en hielden het naar het Noord-Westen en op den middag was het land niet meer dan drie of vier mijlen van ons af. Wij waren nu op de Zuider Breedte van 36° 31′ en op de Wester Lengte van 185° 50′. *Kaap Maria* was ten N. 25 W. vier en veertig en eene halve mijlen van ons, zoo dat de kust bijna regt moet zijn in de rigting van ten naastenbij Z. Z. O. ½ O. en N. N. W. ½ W. Op de Breedte van omtrent 35° 45′ is enig hoog land aan de zee liggende, ten zuiden van 't welk het ſtrand ook hoog is en het ellendigst en onvrugtbaarst voorkoomen heeft dat men zig verbeelden kan. Men ziet niets dan zand-heuvelen, waarop naauwlijks een bladjen groen te beſpeuren is, en eene wijde zee, door de westlijke winden gedreven en met vreeslijke golven op die kust breekende, maakt haar niet alleen woest, maar zet haar eene afgrijslijkheid bij, die het denkbeeld van gevaar bij dat van woestheid voegt, en den geest in eens een gevoel van ellende en dood indrukt. Van deeze plaats ſtuurde ik noordwaarts, en beſloot niet weder zoo digt aan de kust te koomen, tenzij de wind wel zeer gunſtig mogt zijn. Ik voerde den gantſchen dag meer zeil, hoopende den volgenden middag in

de

de ruimte te zullen zijn, en wij legden eene koers af van honderd en twee Engelſche mijlen N. 38 W. Onze Breedte was bij waarneeming 35° 10′ *Z.* en *Kaap Maria* was een en veertig Engelſche mijlen N. 10 O. van ons. In den nacht ſchoot de wind van Z. W. ten Z. naar het Zuiden en blaasde fris op. Onze koers tot den middag van den vijfden was N. 75 W. agt Engelſche mijlen.

Den zesden, met het aanbreeken van den dag, zagen wij het land, dat wij voor *Kaap Maria* hielden, in het N. N. O. agt of negen mijlen van ons, en op den zevenden, in den agtermiddag, lag het land oostwaarts; kort daarna zagen wij een ſchildpad op het water; dan, naardien hij wakker was, dook hij terſtond onder, zoo dat wij hem niet vangen konden. Op den middag ſtrekte het hoog land, van welk ik zoo even gewag gemaakt heb, van het Noorden naar het Oosten, op den afſtand van vijf of zes mijlen en op twee plaatſen gaf eene platte ſtreek het den ſchijn van eene baai of ingang van een kanaal. De koers, die wij in de laatſte vier en twintig uuren afgelegd hadden, was drie en vijftig Engelſche mijlen Z. 33 O. zijnde *Kaap Maria* N. 25 W. dertig mijlen van ons af.

Wij zeilden deezen geheelen dag in het gezigt van het land met zagte koeltjens tusſchen het N. O. en N. W. en hadden den volgenden middag negenenzestig Engelſche mijlen afgelegd in de ſtrek-

king van Z. 37 O.; onze Breedte was bij waarneeming 36° 39′ Z. Het land, dat wij op den vierden voor eene baai hadden aangezien, lag nu N. O. ten N. vijf en eene halve mijlen van ons en *Kaap Maria* N, 29 W. zeven en veertig mijlen.

Den negenden vervolgden wij onze koers zuidoostwaarts tot des avonds ten agt uuren, hebbende zedert den middag zeven mijlen afgelegd, met eenen Noord- Noord - Oosten en Noorden wind en altijd op minder dan drie of vier mijlen van land, dat zig laag en zandig vertoonde. Toen ſtuurde ik Z. O. ten Z. in eene rigting evenwijdig met de kust, hebbende van agt en veertig tot vier en dertig vademen water met eenen zwarten zandigen grond. Den volgenden morgen met den dageraat bevonden wij ons tusſchen twee en drie mijlen van land, dat een beter voorkoomen begon te hebben, in zagte hellingen oprijzende en met boomen en planten bedekt zijnde. Wij zagen rook en enige weinige huizen, maar het ſcheen ſlechts dun bewoond te zijn. Ten zeven uuren ſtuurden wij Z. ten O. en daarop Z. ten W, terwijl het land in die ſtrekking lag. Ten negen uuren waren wij vlak over eene punt, die ſchuinsch van de zee tot eene aanmerklijke hoogte oploopt. Deeze punt, die op de Breedte van 37° 43′ ligt, noemde ik *Boschryke Punt* (*Woody Head*). Omtrent elf Engelſche mijlen van deeze Punt in de ſtrekking van Z. W. ¼ W. ligt een zeer klein ei-

eiland, waarop wij een groot getal meeuwen zagen, en welk wij daarom *Meeuwen-eiland* (*Gannet Island*) noemden. Op den middag hadden wij eene hooge ſteile punt omtrent anderhalve mijl O. N. O. van ons, welke ik den naam van *Albatros Punt* gaf: zij ligt op 38° 4′ Zuider Breedte en op 184° 42′ Wester Lengte en zeven mijlen in de ſtrekking van Z. 17 W. van de *Boschryke Punt*. Aan de noord-zijde van deeze punt vormt het ſtrand eene baai, waarin eene anker-plaats en beſchutting voor ſchepen ſchijnt te zijn. Onze koers en de weg, dien wij in de laatste vier en twintig uuren afgelegd hadden, was Z. 37 O. negen en zestig Engelſche mijlen en op den middag van deezen dag was *Kaap Maria* twee en tagtig mijlen ten N. 30 W. van ons. Tuſſchen twaalf en een uuren ſchoot de wind eensklaps van het N. N. O. naar het Z. Z. W., met welken wij westwaarts ſtevenden tot vier uuren in den agtermiddag, en toen lieten wij het wenden en ſtuurden weder naar het land tot zeven uuren, wanneer wij weder wenden en het westwaarts hielden, hebbende maar weinig wind. Op deezen tijd lag *Albatros-Punt* ten naasten bij twee mijlen noord-oostwaarts van ons en het Zuidlijkst land dat in het gezigt was Z. Z. W. ½ W. zijnde een zeer hooge berg in de gedaante grootlijks naar de *Piek van Teneriffe* gelijkende. In deezen toeſtand hadden wij dertig vademen water en den gantſchen nacht maar

wei-

weinig wind hebbende, wendden wij omtrent ten vier uuren 's morgens en ſtuurden naar de kust. Kort daarop wierd het ſtil en, op twee en veertig vademen water zijnde, ving het volk enige zeebraaſems. Ten elf uuren kwam 'er een flaauw koeltjen uit het Westen op, waarmede wij zuidwaarts zeilden. Wij bleeven Z. ten Westen en Z. Z. W. langs den wal ſtuuren, op den afſtand van omtrent vier mijlen met zagte koeltjens uit de ſtreeken tuſſchen N. W. en N. N. O. Des avonds ten zeven uuren zagen wij den top van de piek in het Zuiden boven de wolken, die haar beneden bedekten. En op deezen tijd lag het zuidlijkst land, dat in het gezigt was, Z. ten W.; de afwijking van het kompas was, volgens verſcheiden azimuths, die en des morgens en des avonds genoomen wierden, 14° 15' Oostlijk.

Den twaalfden, op den middag, waren wij omtrent drie mijlen van het land, dat onder de Piek ligt; maar de Piek zelve was geheel door de wolken bedekt: wij oordeelden dat zij omtrent Z. Z. O. van ons lag en enige zeer aanmerklijke eilanden met ſpitſe bergen, die onder het land lagen, waren O. Z. O. drie of vier mijlen van ons. Des avonds ten zeven uuren peilden wij en hadden twee en veertig vademen, zijnde tuſſchen twee en drie mijlen van den wal: wij oordeelden dat de Piek Oostlijk van ons af lag; en toen het donker was, zagen wij vuuren op het land.

Des

Des morgens ten vijf uuren zagen wij, enige minuuten, den top van de Piek boven de wolken uitſteeken en met ſneeuw bedekt. Zij lag nu noordoostwaarts van ons en ligt op de Zuider Breedte van 39° 16′ en op de Wester Lengte van 185° 15′; ik noemde haar *Berg Egmont* ter eere van den Graaf van dien naam. Zij ſchijnt een breed grondſtuk te hebben en trapswijze opteloopen; ligt digt aan zee en is omringd van een plat land van een aangenaam voorkoomen, met houtgewas en groente bedekt, dat haar te aanzienlijker maakt en het ſtrand onder dezelve vormt eene groote Kaap, die ik *Kaap Egmont* genoemd heb. Zij ligt Z. Z. W. ½ W. zeven en twintig mijlen van *Albatros-punt* en aan de noordzijde zijn twee kleine eilandjens, die nabij eene aanmerklijke punt op het groot land liggen, welke in de gedaante van een ſuiker-brood tot eene aanmerklijke hoogte oprijst. Ten Zuiden van de Kaap wijkt het land Z. O. ten O. en Z. Z. O. weg en ſchijnt overal eene ſteile kust te zijn. Op den middag was *Kaap Egmont* omtrent in het N. O. van ons, en in deeze rigting, op omtrent vier mijlen van den wal, hadden wij veertig vademen water. De wind was geduurende het overige van den dag van W. tot N. W. ten W. en wij bleeven langs het ſtrand Z. Z. O. en Z. O. ten O. ſtuuren, ons altoos op den afſtand van tuſſchen twee en drie mijlen houdende. Ten half agt uuren hadden wij weder een kort-

ſton-

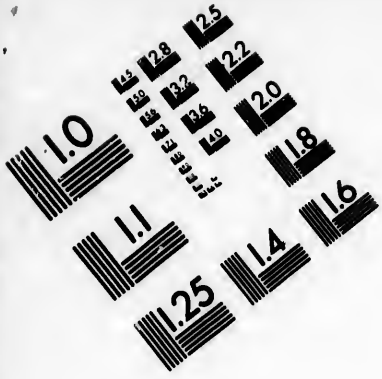

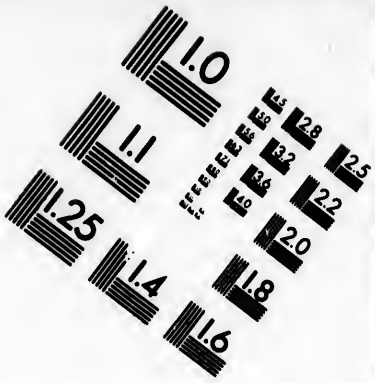

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

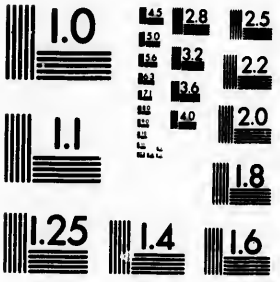

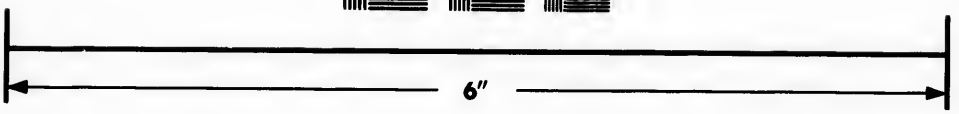

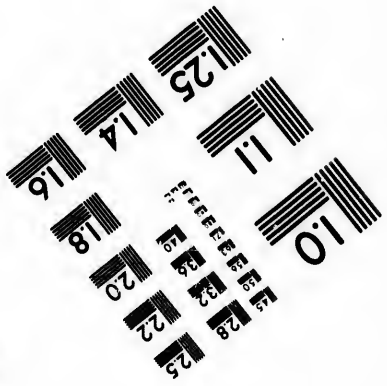

Photographic Sciences Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

2.8
3.2
2.5
2.2
2.0
1.8
1.1
1.0

ſtondig gezigt van den *Berg Edgcombe*, die omtrent tien mijlen N. 17 W. van ons af was.

Den volgenden morgen ten vijf uuren ſtuurden wij Z. O. ten Z.; de kust liep aldaar zuidlijker en in omtrent een half uur zagen wij land in het Z. W. ten Z., naar hetwelk wij oploefden. Op den middag was het noord-westlijk eind van het land dat in het gezigt was, Z. 63 W. van ons en enig hoog land, dat het voorkoomen had van een eiland onder het land liggende, lag Z. Z. O. vijf mijlen van ons af. Wij waren nu in eene baai, welker bodem, die in het zuiden was, wij niet zien konden, ſchoon het in die ſtreek helder was. Onze Breedte was bij waarneeming 40° 27′ Z. onze Lengte 184° 39′ W. Des avonds ten agt uuren waren wij op minder dan twee mijlen afſtand van het land, dat wij in den morgen ontdekt hadden, hebbende zedert den middag tien mijlen afgezeild; het land, dat toen in het Z. 63 W. lag, lag nu in het N. 59 W. op den afſtand van zeven of agt mijlen en had het voorkoomen van een eiland. Tuſschen dit land en *Kaap Egmont* ligt de baai, aan welker west-zijde wij nu waren en het land is hier aanmerklijk hoog en afgewisſeld door bergen en dalen.

ZE-

30

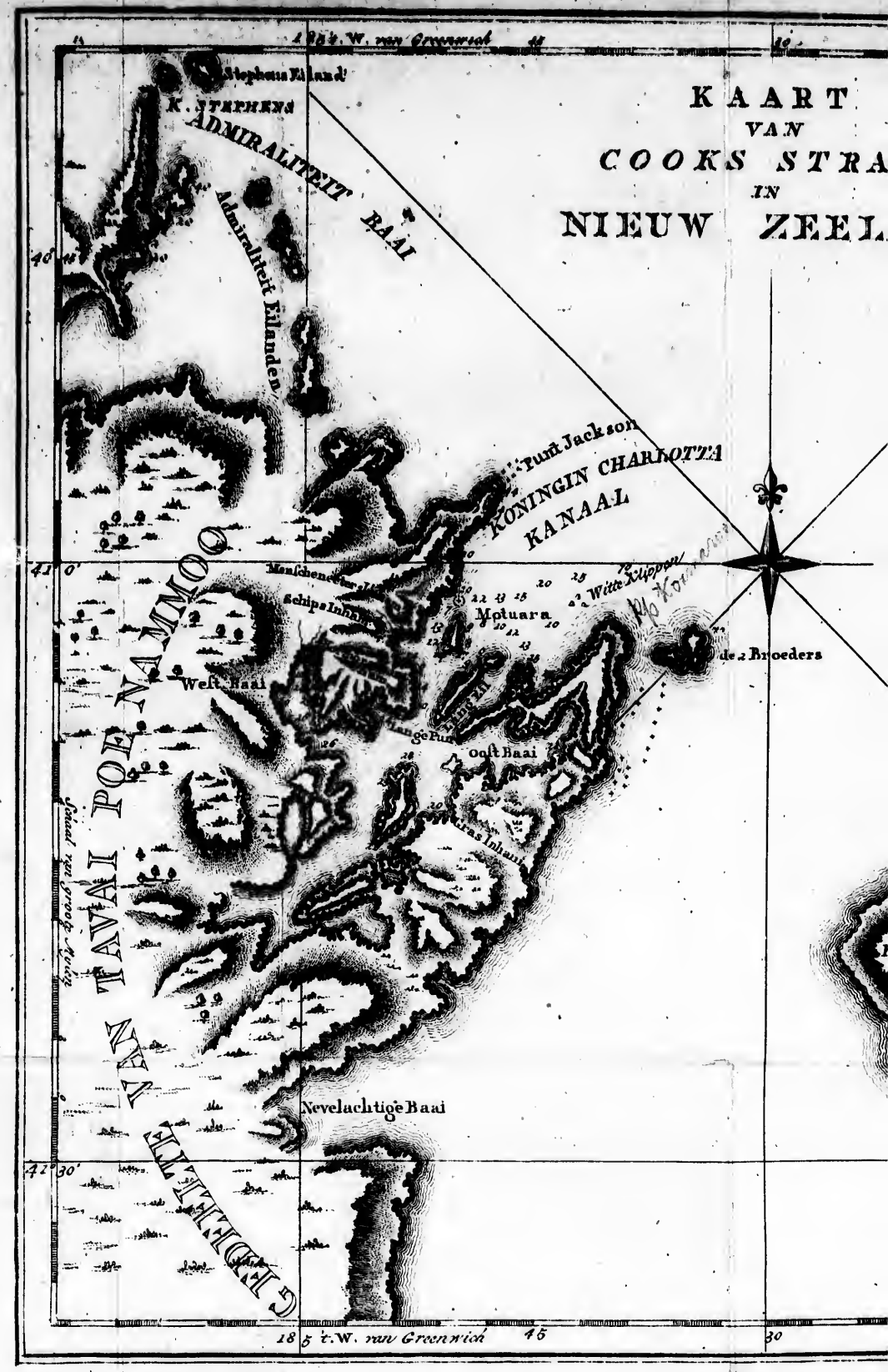
K. STEPHENS
ADMIRALITEIT BAAI
Admiraliteit Eilanden
Mt. Jackson
KONINGIN CHARLOTTA KANAAL
Witte Klippen
de 2 Broeders
Motuara
West Baai
Oost Baai
Nevelachtige Baai
TAWAI POENAMOO
GEDACHTENIS VAN
Straat van Groote Kyitz
185 t.W. van Greenwich

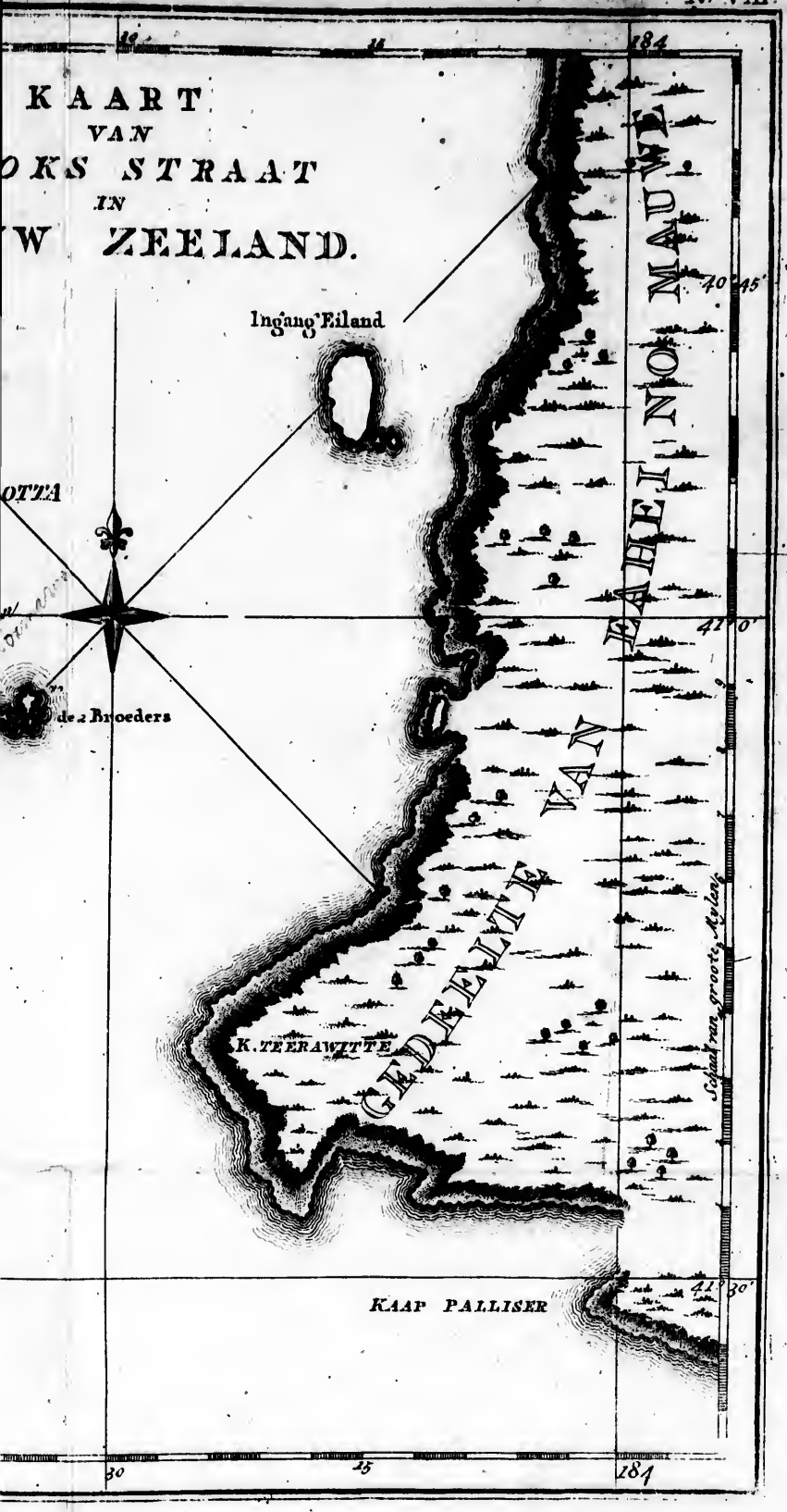
KAART
VAN
OKS STRAAT
IN
W ZEELAND.
Ingang Eiland
OTTA
de 2 Broeders
GEDEELTE VAN TAHEITI NO MAUWI
K. TEERAWITTE
Schaakran groote Eylang
KAAP PALLISER
40° 45'
41° 0'
41° 30'
184
30
25
184

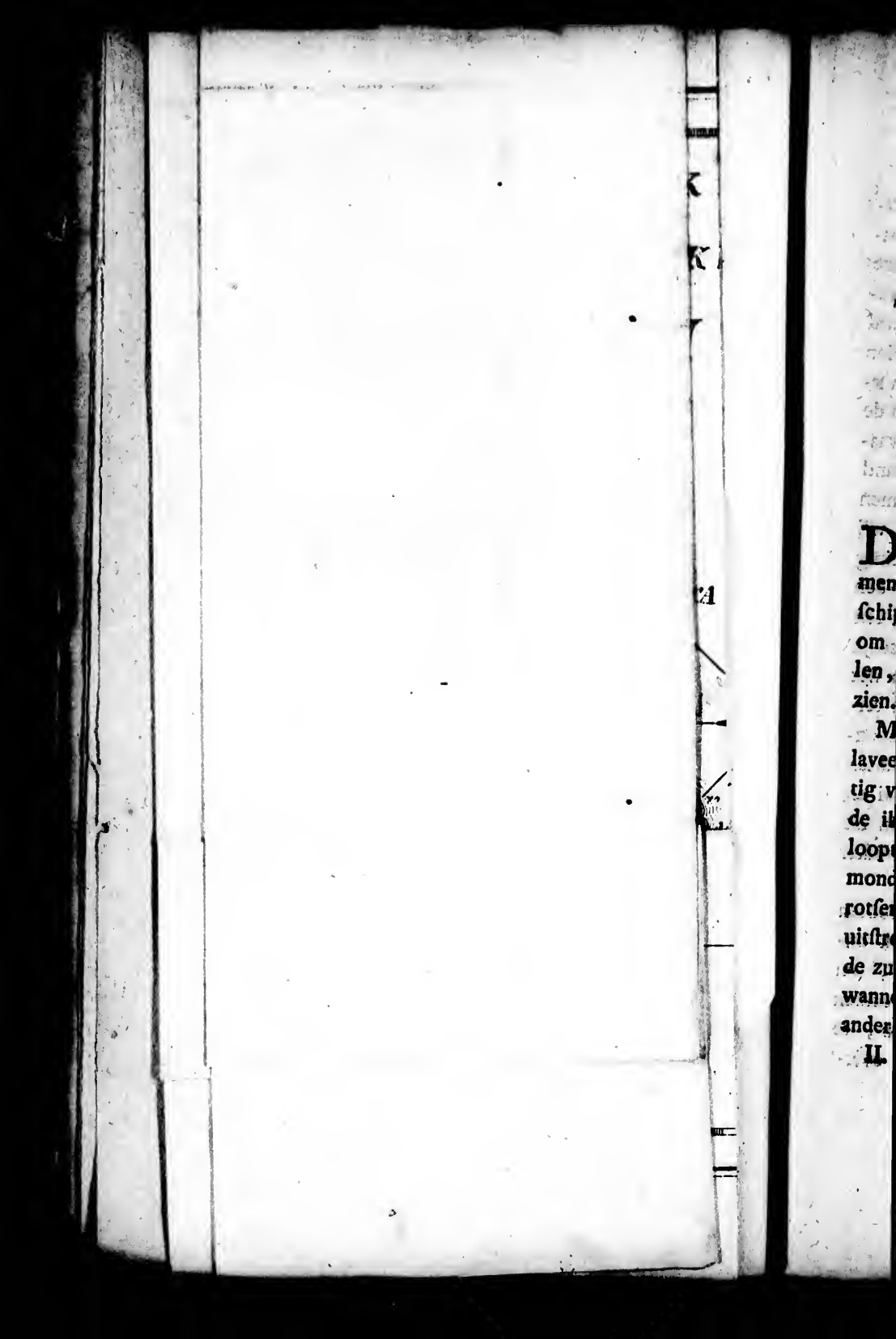

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Verrigtingen in Koningin Charlotte Kanaal. *Doorvaart door de Straat, welke de twee Eilanden van een ſcheidt, en terug naar* Kaap Keerweêr. *Afgrijslijke gewoonte der inboorlingen. Aanmerklijk Vogelen gezang. Bezoek aan een* Heppah *en andere bijzonderheden.*

De kust ſcheen hier verſchelden baaien te vormen, in eene van welke ik voorneemens was het ſchip, dat zeer vuil geworden was, te brengen, om het te krengen en enige gebreken te herſtellen, en ons te gelijk van hout en water te voorzien.

Met dit oogmerk bleef ik den geheelen nacht laveeren, hebbende van tagtig tot drie en zestig vademen. Des anderen daags 's morgens ſtuurde ik naar eenen ingang, die zuid-westlijk inloopt en ten agt uuren geraakte ik binnen den mond, die gekend kan worden aan een rif van rotſen, dat zig van de noord-westlijke punt uitſtrekt en enige rotsachtige eilanden, die over de zuid-oostlijke punt liggen. Ten negen uuren, wanneer 'er weinig wind was en die 'er was veranderlijk, wierden wij door het getij of den ſtroom

tot binnen twee kabels lengte van den noord-westlijken oever gedreven, daar wij vier en vijftig vademen water hadden, maar met behulp van onze sloepen geraakten wij vrij. Juist op dat tijdstip zagen wij eenen zee-leeuw tweemaal bij den wal oprijzen, wiens kop naauwkeurig geleek naar dien van het mannetjen, dat in de Reis van Lord ANSON beschreven is. Wij zagen ook enige van de inboorlingen in eene kano de baai dwars overvaaren en een dorp, dat op de punt van een eiland lag, 't welk zeven of agt Engelsche mijlen binnen den mond gelegen was. Op den middag waren wij op de hoogte van dit eiland; dan, alzoo 'er weinig wind was, wierden de sloepen gelast voor den boeg te vaaren om te boegseeren. Omtrent ten een uur loefden wij digt om het zuid-westlijk eind van het eiland, en de inwooners van het dorp, dat op hetzelve gebouwd was, waren terstond in de wapenen. Omtrent twee uuren ankerden wij in eenen zeer veiligen en geschikten inham, aan de noord-westzijde van de baai en over het zuid-westlijk eind van het eiland, in elf vademen water, zagten grond, en wij vertuilden met het stroom-anker.

Wij lagen omtrent vier groote kanon-schooten verre van het dorp of de *Heppah*, van welk onmiddelijk vier kanoos wierden afgezonden, om ons, zoo als wij ons verbeeldden, opteneemen en ons, zoo zij 'er zig in staat toe vonden, te over-

overmeesteren. Al het volk was wel gewapend en omtrent zoo gekleed als zij in de figuuren bij TASMAN verbeeld worden; twee hoeken van het kleed, dat zij om hun lijf gewonden hadden, waren van agteren over de schouderen geslaagen en van vooren tot aan den bovensten rand nedergelaaten zijnde, waren zij aan hetzelve even onder de borst vastgemaakt; maar weinige of geene hadden vederen in hun hair.

Zij roeiden verscheiden maalen het schip rond met hunne gewoone tekenen van bedreiging en uitdaaging en begonnen eindelijk den aanval met het werpen van enige steenen. TUPIA deed hun vermaaningen, maar deeze hielpen, naar het scheen, zeer weinig, en wij begonnen te vreezen dat zij ons noodzaaken zouden op hen te schieten, wanneer een zeer oud man, die in eene van de kanoos was, zeide dat hij wenschte aan boord te koomen. Wij moedigden hem met blijdschap daartoe aan, daar wierd een touw in zijne kano geworpen en zij wierd terstond langs het schip gehaald: de oude man stond op en maakte zig gereed om langs de zijde van het schip opteklimmen, waarop alle de overige zig zeer hevig tegens zijn oogmerk verzetteden en hem eindelijk vatteden en vast hielden; hij bleef egter met eene bedaarde standvastigheid bij zijn voorneemen en, zig eindelijk van hun ontslaagen hebbende, kwam hij op het schip. Wij ontvongen hem met alle

mogelijke tekenen van vriendſchap en goedheid en zonden hem, na enigen tijd, terug met veele geſchenken voor zijne makkers. Zoo dra hij in zijne kano terug gekeerd was, begon het volk in alle de overige te dansſen, doch of zulks een teken van vijandſchap of vriendſchap ware, konden wij met geene zeekerheid bepaalen, want wij hadden hen zien dansſen in eene neiging tot vrede en in eene tot oorlog. Zij begaven zig egter in korten tijd weder naar hunne ſterkte en kort daarop gong ik aan wal met de meeste van de Heeren, in het diepst van den inham, regt over het ſchip.

Wij vonden eenen fraaien ſtroom van uitmuntend water en hout in den grootſten overvloed, want het land was alhier maar een enkel bosch van groote uitgeſtrektheid. Alzoo wij den zegen medegebragt hadden, trokken wij dien eens of tweemaalen en met zulk eenen goeden uitſlag, dat wij omtrent drie honderd ponden visch van verſchillende ſoorten vongen, die onder het ſcheepsvolk gelijklijk verdeeld wierd.

Met het aanbreeken van den dag, terwijl wij bezig waren het ſchip te krengen, kwamen 'er drie kanoos naar ons af, hebbende meer dan honderd mannen aan boord, behalven nog verſcheiden van hunne vrouwen, welke wij blijde waren te zien, naardien zulks in het algemeen een teken van vrede is; maar kort daarop wierden zij zeer lastig en gaven ons reden om enig kwaad van hun

te

te vreezen tegens het volk, dat in onze ſloepen langs het ſchip lag. Terwijl wij in deezen toeſtand waren, wierd de groote ſloep naar den wal gezonden met enige water-vaten en, alzoo ſommige der kanoos hen tragteden te volgen, vonden wij het nodig hun een ſchrik aantejaagen door enige ſnaphaan-ſchooten: zij waren zoo verre dat het onmogelijk was hen te kwetſen, tegter had onze vermaaning haare uitwerking en zij lieten af van hen te vervolgen. Zij hadden enige visch in hunne kanoos, die zij nu te koop aanbooden, en welke wij, ſchoon zij ſtonk, hun afkogten; hiertoe wier 'er een man in eene kleine boot naar hen afgezonden en zij handelden enigen tijd met zeer veel goede trouw. Eindelijk evenwel nam een van hun zijne kans waar en greep naar een papier, dat onze koopman in zijne hand hield, en hetzelve miſſende, zettede hij zig terſtond in ſtaat van tegenweer, zijn' *patoo-patoo* zwaaiende en zig gelaatende als of hij wilde ſlaan; men ſchoot toen van het ſchip op hem met hagel, van welken enige korrels hem aan de knie raakten: dit maakte een einde aan onzen handel; maar de Indiaanen bleeven nog bij het ſchip, het verſcheiden maalen rond roeijende en met TUPIA praatende, hoofdzaaklijk over de overleveringen, welke zij onder zig hadden, omtrent de oudheden van hun land. Zij wierden op dit onderwerp gebragt door de vraagen, welke wij TUPIA hadden laaten doen,

of zij ooit zulk een vaartuig als het ons gezien hadden, of immer gehoord hadden dat 'er zulk een op hunne kust geweest ware. Alle deeze vraagen wierden ontkennender wijze beantwoord, zoo dat de overlevering bij hen geene gedagtenis van TASMAN bewaard heeft, schoon wij, door eene waarneeming, heden gedaan, bevinden dat wij nu slechts vijftien Engelsche mijlen zuidwaarts van de *Moordenaars-baai* zijn, zijnde onze Breedte 41° 5′ 32″ terwijl de *Moordenaars-baai*, volgens zijn bericht op 40° 50′ ligt.

De vrouwen in deeze kanoos en enige van de mannen hadden een hulzel, dat wij nog niet gezien hadden. Het bestond uit eene bos zwarte vederen, in eene ronde gedaante te zaamen gevoegd en op de kruin van het hoofd bijeen gebonden, zoo dat het dezelve geheel bedekte en het hoofd tweemaalen zoo hoog deed schijnen als het wezenlijk was.

Na het middagmaal voer ik met den Heer BANKS, Doct. SOLANDER, TUPIA en enige andere in de pinas in eenen anderen inham, omtrent twee Engelsche mijlen van dien, waarin het schip lag: wij zagen onder weg iets in het water drijven, dat wij voor eenen dooden zee-hond aanzagen; doch 'er naar toe geroeid zijnde, vonden wij dat het het lijk van eene vrouw was, die, naar allen schijn, reeds enige dagen dood was geweest. Wij voeren naar onzen inham, daar wij

aan

aan land ſtapten en een klein gezin van Indianen vonden, die op onze aannadering zeer verſchrikt ſcheenen en alle wegliepen, uitgezonderd eenen. Een geſprek tuſſchen deezen en TUPIA deed de overige ras terug keeren, behalven een' ouden man en een kind, die zig nog aan een kant hielden, maar uit de boſſchen naar ons ſtonden te kijken. Onze nieuwsgierigheid deed ons dit volk vraagen naar het lijk van de vrouw, dat wij in het water hadden zien drijven, en zij berichteden ons, met behulp van TUPIA, dat zij eene nabeſtaande van hun was, die haaren natuurlijken dood geſtorven was en dat zij, volgens hunne gewoonte, eenen ſteen aan haar lighaam gebonden en het dus in zee geworpen hadden, welke ſteen zij onderſtelden dat door enig toeval zoude los geraakt wezen.

Dit huisgezin was, toen wij aan land kwamen, bezig enige levensmiddelen klaar te maaken; zij hadden het lighaam van een hond in hunnen oven begraaven en daar ſtonden verſcheiden eet-mandjens bij. Onze oogen in het voorbijgaan vlugtig op een derzelve geſlaagen hebbende, zagen wij twee beenderen, vrij ſchoon afgekloven, welke geene honden-beenderen ſcheenen te zijn, en welke wij, bij een nader onderzoek, ontdekten van een menschlijk lighaam te wezen. Op dit gezigt wierden wij met afgrijzen getroffen, ſchoon het ſlechts eene bevestiging was van hetgeen wij

menigmaalen gehoord hadden zedert wij aan deeze kust waren. Gelijk wij niet twijfelen konden of de beenderen waren van menschen, zoo konden wij ook geen' twijfel hebben of het vleesch dat dezelve bedekt had, was gegeeten. Zij wierden in een eetens mandjen gevonden; het vleesch, dat 'er nog aan zat, bleek klaar door het vuur gereed gemaakt te zijn en in de kraakbeenderen aan het eind waren nog de tekenen te zien van de tanden, die dezelve geknaagd hadden; om evenwel een eind te maaken aan gisfingen, op omstandigheden en schijnbaarheid gebouwd, lieten wij TUPIA vraagen welke beenderen het waren en de Indiaanen antwoordden, zonder de minste aarseling, de beenderen van een' man; men vroeg hen toen wat 'er van het vleesch geworden ware en zij gaven ten antwoord dat zij het opgegeeten hadden; „ maar," vroeg TUPIA, „ waarom hebt gij het „ lighaam van de vrouw, dat wij op het water „ hebben zien drijven, ook niet opgegeeten?" „ die vrouw," zeiden zij, „ is aan eene ziekte „ gestorven; ook was zij onze nabestaande en wij „ eeten alleen de lighaamen van onze vijanden, die „ in gevegt gedood worden." Op onze vraag wie de man ware, wiens beenderen wij gevonden hadden, zeiden zij ons dat 'er, omtrent vijf dagen te vooren, eene boot, hunnen vijanden toebehoorende, in de baai gekoomen was, met verscheiden persoonen aan boord, en dat deeze man een

was

was van zeven, die zij gedood hadden. Schoon men naauwlijks een sterker bewijs dat deeze afgrijslijke gewoonte onder de inwooneren van deeze kust heerscht, vorderen zal, hebben wij egter nog een sterker te geeven. Een van ons vroeg of zij nog enige menschen-beenderen hadden met het vleesch 'er op, en, toen zij daar op antwoordden dat alles opgegeeten was, hielden wij ons als of wij niet geloofden dat het menschen-beenderen waren, en zeiden dat het beenderen van een' hond waren, waarop een van de Indiaanen met enige hevigheid zijnen voorarm vattede en, ons dien toedouwende, zeide dat het been, dat de Heer BANKS in zijne hand hield, aan dat gedeelte van een menschlijk lighaam had toebehoord; om ons tegelijk wel te beduiden dat het vleesch gegeeten was, vattede hij zijnen arm met zijne tanden en deed als of hij ate: hij beet en knabbelde ook aan het been dat de Heer BANKS opgenoomen had, haalde het door zijnen mond en toonde met tekenen dat het een lekker maal verschaft had; hij gaf vervolgens den Heer BANKS het been terug die het mede bragt. Onder de persoonen van dit huisgezin was eene vrouw, die haare armen, beenen en dijen op verscheiden plaatsen vreeslijk gekorven had en ons wierd gezegd dat zij zigzelve die wonden had toegebragt, tot teken van haare droefheid over den dood van haaren man, die kortling geleden gedood en op-

gegeeten was door hunne vijanden, die van eene plaats ten oosten gekoomen waren, werwaarts de Indiaanen weezen.

Het schip lag op den afstand van wat minder dan een vierde van eene Engelsche mijl van den wal en in den morgenstond wierden wij opgewekt door het zingen der vogelen; hun getal was ongelooflijk en zij scheenen hunne stemmen om strijd te verheffen. Dit wilde muzijk was oneindig alles overtreffende dat wij immer van dien aart gehoord hadden; het scheen als kleine schelletjens, allerfraaist van toon, en misschien was de afstand en het water dat tusschen beiden was, niet weinig voordeelig voor het geluid. Toen wij 'er naar vroegen, onderrigtede men ons dat het gevogelte hier altijd omtrent twee uuren na middernacht begon te zingen en met zijn gezang bleef aanhouden tot de zon opgong, terwijl het, gelijk onze nagtegaalen, het overige van den dag stil zweeg. In den voormiddag kwam 'er eene kleine kano van het Indiaansch dorp af naar het schip en onder degeene die 'er in waren, was ook de oude man, die eerst aan boord gekoomen was bij onze aankomst in de baai. Zoo haast zij tegens het schip was koomen leggen, hervattede TUPIA het gesprek, dat den voorigen dag gehouden was, over hunne gewoonte van menschen-vleesch te eeten, waarin zij herhaalden dat zij ons alreeds gezegd hadden: „maar" zeide TUPIA, „waar zijn de

„ hoof-

„ hoofden? eet gij die ook? — Van de hoof-
„ den" zeide de oude man, „ eeten wij niet dan
„ de hersſenen en de eerſte reis dat ik weder
„ koom, zal ik enige medebrengen, om u te
„ overtuigen dat hetgeen wij u gezegd hebben
„ waar is." Na enig verder geſprek tusſchen dit volk en TUPIA zeiden zij hem dat zij verwagteden dat hunne vijanden binnen zeer korten tijd koomen zouden om den dood van de zeven mannen, die zij gedood en opgegeeten hadden, te wreeken.

Den agttienden waren de Indiaanen ſtiller dan naar gewoonte, daar kwam geene kano aan het ſchip; ook zagen wij niemand van hun aan den wal in beweeging, zijnde hun visſchen en andere gewoone bezigheden gantsch en al opgeſchort. Wij meenden dat zij deezen dag eenen aanval verwagteden en gaven dus ſtipter acht op hetgeen aan land omging; maar wij zagen niets dat onze nieuwsgierigheid voldoening kon geeven.

Na het ontbijt gongen wij uit met de pinas om de baai te bezien, die van eene groote uitgeſtrektheid was en uit ontelbaare kleine havenen en inhammen, in alle ſtrekkingen, beſtond; wij bepaalden ons tochtjen egter tot de west-zijde en, naardien het land daar wij landden een ondoordringbaar bosch was, konden wij niets te zien koomen dat onze opmerking waerdig was; wij doodden egter een goed getal kormorans, die wij in

de

de boomen op hunne nesten zagen zitten, en welke wij, zoo gebraaden als gestoofd, voor een zeer goed eeten hielden. Toen wij naar het schip keerden, zagen wij eenen man die alleen in eene kano aan het visschen was; wij roeiden naar hem toe, maar hij sloeg, tot onze groote verwondering, geen' de minste acht op ons, maar bleef, zelfs toen wij naast zijne kano waren koomen leggen, met zijn werk voortgaan, zonder meer op ons te letten dan of wij onzigtbaar geweest waren Hij scheen egter noch korzel, noch gek; wij verzogten hem zijn net optehaalen om het te zien, hetwelk hij gereedlijk inwilligde; het was rond van gedaante, omtrent zeven of agt voeten over kruis wijd en wierd door twee hoepels uitgespreid gehouden: van boven was het open en van onderen waren zee-ooren in hetzelve vastgemaakt als een lokaas: hij liet het nederzakken, zoo dat het op den grond lag, en als hij dagt dat 'er visch genoeg boven was, haalde hij het met eene zeer zagte en gelijke beweeging op, zoo dat de visch met hetzelve oprees, naauwlijk merkende dat zij opgeheven wierd, tot zij zeer digt aan de oppervlakte kwam en met een ruk in het net wierd opgehaald. Op deeze eenvoudige wijze had hij overvloed van visch gevangen, en waarlijk daar is zoo veel visch in deeze baai dat het vangen van dezelve noch veel werk, noch konst vereischt.

Heden vonden sommige van ons volk op den rand

rand van het bosch, bij een gat of oven, drie menſchen-heupbeenderen, die zij aan boord bragten, een verder bewijs dat dit volk menſchenvleesch eet. De Heer MONKHOUSE, onze heelmeester bragt ook van eene plaats daar hij veele verlaaten huizen zag, het hair van een menſchen-hoofd aan boord, dat hij, onder veele andere dingen, aan de takken der boomen hangende had gevonden.

In den morgen van den negentienden zetteden wij de ſmidſe van den ſmit op, om de krammen van de roerpen en ander ijzerwerk te vermaaken, terwijl al het volk aan boord nog bezig was met krengen en ander noodzaaklijk werk aan het ſchip: deezen dag kwamen 'er enige Indiaanen aan boord van een ander gedeelte van de baai, daar zij zeiden dat een vlek was, dat wij niet gezien hadden: zij bragten veel visch, die zij voor ſpijkers verkogten, vermits zij nu enig denkbeeld van derzelver gebruik gekregen hadden en in deezen handel tragteden zij niet te bedriegen.

In den morgen van den twintigſten hield onze oude man zijn woord en bragt vier van de hoofden van de zeven mannen, die ons zoo veel ſtof tot onderzoek gegeeven hadden, aan boord: het hair en het vleesch waren ongeſchonden, maar wij merkten dat de hersſenen 'er uit gehaald waren; het vleesch was zagt, maar was op de eene

of

of andere wijze voor verrotting bewaard gebleven, want het had geene onaangenaame reuk. De Heer BANKS kogt een van dezelve, maar zij verkogten het met grooten weêrzin en wij konden hen met geene mogelijkheid overhaalen om een tweede afteſtaan; waarſchijnlijk zullen zij als zegeteekenen bewaard worden, gelijk de hersſenpan-hairen in Amerika en de kaakenbeenderen op de eilanden van de Zuid-zee. Toen wij het hoofd, dat de Heer BANKS gekogt had, nader onderzogten, beſpeurden wij dat het eenen ſlag op de ſlaapen gekregen had, die het bekkeneel had verbrooken.

Wij deeden deezen dag nog een ander tochtjen met de pinas om de baai opteneemen, maar wij vonden geen' ſtuk vlakken grond groot genoeg voor een aardappelen-tuin en konden ook niet den minſten ſchijn van landbouw ontdekken: wij ontmoeteden geen eenen Indiaan, maar vonden eene uitmuntende haven en des avonds omtrent agt uuren kwamen wij weder aan boord terug.

Op den een en twintigſten gongen de Heeren BANKS en SOLANDER uit viſchen met den hoek en de lijn en vongen overal op de rotſen eene onnoemlijke menigte visch in vier of vijf vademen water; de zegen wierd alle avonden getrokken en miste zelden al het ſcheepsvolk van zoo veel visch te voorzien als zij eeten konden. Deezen

zen dag had al het volk verlof om aan den wal te gaan aan de water-plaats en zig zoodanig te vermaaken als zij zouden goedvinden.

In den morgen van den twee en twintigsten vertrok ik wederom in de pinas, verzeld van de Heer BANKS en Doct. SOLANDER, met oogmerk om het bovenst gedeelte van het kanaal te onderzoeken; maar omtrent vier of vijf zee-mijlen voorgeroeld zijnde, zonder nog selfs den bodem van denzelven in het gezigt te krijgen, zijnde den wind tegens en den dag half verloopen, gongen wij aan de zuid-oostzijde aan wal; om te zien wat 'er van de bergen te ondekken zoude wezen.

De Heer BANKS en Doct. SOLANDER begonnen terstond planten te zoeken nabij het strand, terwijl ik, eenen matroos medeneemende, eenen van de bergen beklom. Toen ik de kruin bereikt had, vond ik dat het gezigt van den inham onderschept was door bergen, welke in die rigting nog hooger waren en die ongenaakbaar waren door ontoeganglijke bosschen. Ik wierd egter overvloedigelijk beloond voor mijnen arbeid, want ik zag de zee aan de oost-zijde van het land en eenen doorgang, die van daar naar de west-zijde liep, een weinig oostwaarts van den ingang van het kanaal, in welk het schip nu lag. Het groot land, dat aan de zuid-oostzijde van dit kanaal lag, scheen eene smalle keten van zeer hooge ber-

gen

gen te zijn en een gedeelte van de zuid-westzijde van de ſtraat uittemaaken; het land aan de overzijde ſcheen oostwaarts weg te wijken, zoo verre het oog reiken kon; en in het zuid-oosten vertoonde zig eene opening in zee, die de oost-kust beſpoelde: aan de oost-zijde van het kanaal zag ik ook enige eilanden, welke ik bevoorens voor een gedeelte van het groot land had aangezien. Deeze ontdekking gedaan hebbende, klom ik den berg weder af, en zoo dra wij enige ververſching genoomen hadden, vertrokken wij om naar het ſchip terug te keeren. Wij namen onder weg de havenen en inhammen op, die agter de eilanden liggen, welke ik van den berg ontdekt had, en zagen een oud dorp, in hetwelk veele huizen waren, die lang verlaaten ſcheenen te zijn geweest; wij zagen ook een ander dorp, dat bewoond was, maar de dag was te verre verloopen voor ons om het te gaan bezoeken, waarom wij, zoo ſpoedig ons mogelijk was, naar het ſchip keerden, dat wij des avonds tuſchen agt en negen uuren bereikten.

Den dag van den drie en twintigſten beſteedde ik om de plaats verder opteneemen en op een van de eilanden, op welk ik landde, zag ik veele huizen, die lang verlaaten ſcheenen geweest te zijn en geen ſchijn van een eenigen inwooner.

Den vier en twintigſten gongen wij onze vrienden bezoeken in de *Heppah* of het dorp op de punt

punt van het eiland, digt bij de plaats daar het ſchip lag, dezelfde die naar ons toe gekoomen waren, toen wij eerst in de baai kwamen. Zij ontvongen ons met het grootst vertrouwen en de uiterſte beleefdheid, en lieten ons alles in hunne wooningen zien, welke gemaklijk en net waren. Het eiland of de rots, waarop dit vlek ligt, is van het groot land geſcheiden door eene bres of ſpleet, zoo ſmal, dat een man er bijna zoude kunnen over ſpringen: de zijden van dezelve zijn overal zoo ſteil, dat 'er de kunſtige verſchansſing van dit volk bijna onnodig door wordt: daar was egter een enkel ligt ſtaket-werk en een klein vegt ſtellaadjen, naar dat gedeelte van de rots, daar de toegang minst moeijelijk was.

Het volk, dat hier was, bragt ons verſcheiden menſchen-beenderen, van welke zij het vleesch afgegeeten hadden en die zij ons te koop veilden; want de nieuwsgierigheid van diegeene onder ons, die zulke beenderen gekogt hadden, als gedagtenisſen van eene afgrijslijke gewoonte, welke veele, ondanks de verhaalen der reizigers, betuigd hebben niet te gelooven, had dezelve een artijkel van koophandel gemaakt. In een gedeelte van dit vlek zagen wij, niet zonder enige verwondering, een kruis, van gedaante als een crucifix; het was met vederen verſierd en, toen wij vroegen waarvoor het opgerigt ware, antwoordde men ons dat het een gedenkteken was voor iemand die dood

was: wij hadden te vooren gehoord dat hunne dooden niet begraaven, maar in zee geworpen wierden; doch op onze vraag wat men met het lijk van den man, tot wiens gedagtenis dit kruis opgerigt was, gedaan had, weigerden zij te antwoordden.

Toen wij dit volk verlieten, begaven wij ons naar het ander eind van het eiland en daar gongen wij in de sloep en voeren over naar het groot land, daar wij verscheiden huizen zagen, maar geene inwooneren, uitgezonderd enige in hier en daar zwervende kanoos, die aan het visschen scheenen te zijn. Na dat wij deeze plaats bezigtigd hadden, keerden wij naar boord om het middagmaal te houden.

Wij hadden deezen dag geduurende ons bezoek van de Indianen, zijnde TUPIA altijd met ons geweest, opgemerkt dat zij gestadig van schietgeweer en schieten spraken: wij wisten in het geheel geene reden te geeven van dit onderwerp van hun gesprek en het had onze aandacht zoo zeer getrokken, dat wij 'er, geduurende onze gantsche terugreis, van spraken, en zelfs na dat wij aan boord gekoomen waren: wij hadden onzen geest gekweld met verschillende gissingen, welke wij elke op haare beurt weder lieten vaaren; maar nu vernamen wij dat een van onze officieren op den een en twintigsten, onder voorwendzel van uit visschen te gaan, naar de *Heppah* gevaaren was

en

en dat 'er twee of drie kanoos naar zijne ſloep gekoomen waren, dat zijne vrees hem had ingegeeven dat men hem meende te overvallen, waarop men drie ſnaphaan-ſchooten gedaan had, een met hagel en twee met kogels, op welke de Indiaanen met de grootſte overhaasting de vlugt genoomen hadden, zijnde waarſchijnlijk met vriendlijke oogmerken naar hen toe gekoomen; want dit toonde hun gedrag voor en na gehouden, en dus geene reden hebbende om zulk eene behandeling te verwagten van volk, dat zig altoos jegens hen niet alleen menschlievend, maar zelfs vriendlijk gedragen had en welk zij niet wisten in enig opzigt beledigd te hebben.

Den vijf en twintigſten deed ik weder een tochtjen langs de kust in de pinas, naar den mond van het kanaal, van de Heeren BANKS en SOLANDER verzeld, en in eenen kleinen inham aan wal gaande, om kormorans te ſchieten, ontmoeteden wij een groot gezin Indiaanen, welker gewoonte het is zig langs de verſchillende kreeken en inhammen, daar de meeste overvloed van visch te krijgen is, te verſpreiden, en maar enige weinige hunner in de *Heppah* te laaten, naar welke dan de overige koomen vlugten, als 'er gevaar is. Enige van dit volk kwamen ons een groot eind wegs te gemoet en nodigden ons om met hun naar de andere van hun gezin te gaan, dat wij gereedlijk aannamen. Wij vonden een gezelſchap

van omtrent dertig perſoonen, mannen, vrouwen en kinderen, die ons met alle mogelijke tekenen van vriendſchap ontvongen: wij deelden enige linten en glaazen koraalen onder hen uit en ontvongen daarvoor de kusſen en omhelzingen van beiden de ſexen, zoo jonge als oude; zij ſchonken ons ook wat visch en kort daarop vertrokken wij, zeer voldaan over onze nieuwe kennisſen.

Den zes en twintigſten des morgens gong ik wederom uit in de ſloep met de Heeren BANKS en SOLANDER en voer eene van de baaien in, die aan de oost-zijde van den inham liggen, met oogmerk om nog een ander gezigt van de ſtraat te hebben, welke van de oostlijke naar de westlijke zee loopt. Tot dit oogmerk op eene voeglijke plaats geland zijnde, beklommen wij eenen berg van eene zeer aanmerklijke hoogte, van welken wij een vol gezigt van dezelve hadden met het land aan den overkant, dat wij oordeelden omtrent vier zee-mijlen verre te wezen; doch alzoo het dampig op den horizont was, konden wij niet verre naar het zuid-oosten zien: ik beſloot egter den doorgang met het ſchip te zoeken, zoo dra ik in zee zou gaan. Wij vonden op den top van deezen berg een' hoop losſe ſteenen, met welke wij eene pyramiede oprigteden, waarin wij enige musket-kogels, hagel, glaazen koraalen en andere dingen lieten, die wij juist bij ons hadden, welke waarſchijnlijk de vernieling van den tijd zou-

zouden doorſtaan, en die, niet van Indiaansch maakzel zijnde, de Europeaanen, die te deezer plaats koomen en dezelve omverre werpen mogten overtuigen zouden dat andere inboorlingen van Europa aldaar voor hen geweest waren. Dit gedaan zijnde, klommen wij den berg weder af en hielden eenen ſmaaklijken maaltijd van de kormorans en de visch, die onze ſnaphaanen en lijnen ons bezorgd hadden en die door het volk van de ſloep op eene plaats, die wij aangewezen hadden, waren klaar gemaakt: op deeze plaats vonden wij nog een ander Indiaansch huisgezin, dat ons, als gewoonlijk, met ſterke uitdrukkingen van vriendlijkheid en vermaak onvong, ons wijzende waar water te krijgen was en ons alle zulke goede dienſten bewijzende als in hun vermogen was. Van hier gongen wij naar het vlek, van welk de Indiaanen, die ons den negentienden bezogt hadden, ons geſprooken hadden: dit vlek was, gelijk die welke wij reeds gezien hadden, op een klein eiland of eene rots gebouwd, waartoe de toegang zoo moeijelijk was dat wij onze nieuwsgierigheid voldeeden met gevaar van den nek te breeken. De Indiaanen ontvongen ons ook alhier met open armen, bragten ons overal in de plaats rond en toonden ons alles wat zij bevattede: dit vlek beſtond, even als de andere, uit tusſchen de tagtig en honderd huizen en had ſlechts een enkel vegtſtellaadjen. Wij hadden juist enige ſpijkers en

linten bij ons, gelijk ook enig papier, met welke onze gastheeren zoo in hunnen schik waren, dat zij, toen wij henen gongen, onze sloep met gedroogde visch vulden, van welke wij merkten dat zij eenen grooten voorraad opgedaan hadden.

De zeven en agt en twintigste wierden doorgebragt met het schip te kalfateren om zee te kunnen kiezen, een nieuwen luiwagen voor de roerpen in te zetten, steenen aan boord te brengen en op den bodem van de brood-kamer te leggen, om het schip meer op den agtersteven te doen draagen, met de leggers te kuipen en visch te vangen.

Den negen en twintigsten ontvongen wij een bezoek van onzen ouden man, wiens naam wij bevonden dat TOPAA was en drie andere inboorlingen, met welke TUPIA veel sprak. De oude man zeide ons dat een van de mannen, op welke door den officier, die, onder voorwendzel van te gaan vischen, de *Heppah* was gaan bezoeken, geschoten was, dood was; maar ik ontdekte naderhand tot mijne groote blijdschap dat dit niet waar was en dat, zoo TOPAAS redenen naar de letter opgenoomen wierden, zij ons dikwijls in dwaaling zouden brengen. De Heer BANKS en Doct. SOLANDER waren, geduurende de laatste twee of drie dagen, verscheiden maalen aan land gegaan niet zonder te slaagen, maar zeer bepaald in hunne wandelingen door klimmende gewassen van eenen zeer weelderigen groei, die zoo door mal-

kan-

kanderen geſlinderd waren, dat zij de ruimte tusſchen de boomen, omtrent welke zij groeide, geheel vervulden en de bosſchen gantsch ondoordringbaar maakten. Ik begaf mij deezen dag ook zelf weder naar den wal aan de westlijke punt van het kanaal, en had van eenen berg van aanmerklijke hoogte een gezigt van de kust in het Noord-Westen. Het verst land, dat ik in die ſtreek zien kon, was een eiland, van hetwelk reeds gewag gemaakt is, op den afſtand van omtrent tien mijlen en niet verre van het groot land liggende: tusſchen dit eiland en de plaats daar ik ſtond ontdekte ik, digt onder den wal, verſcheiden andere eilanden, verſcheiden baaien vormende, in welke goede anker-plaatſen voor ſchepen ſcheenen te zijn. Na dat ik de ligging der verſchillende punten had opgetekend, rigtede ik nog een' hoop ſteenen op, waaronder ik een' zilver ſtuk geld, en enige musket-kogels en glaazen koraalen lag en van welkers top ik een ſtuk van eenen ouden wimpel liet waaien. Op mijne terugreis naar het ſchip bezogt ik verſcheiden der inboorlingen, die ik langs het ſtrand zag, en kogt een weinig visch.

Den dertigſten, des morgens vroeg, zond ik eene ſloep naar een der eilanden om celerij, en terwijl het volk het plukte, landden omtrent twintig inboorlingen, mannen, vrouwen en kinderen digt bij enige ledigſtaande hutten: zoo dra zij aan land waren, gongen vijf of zes van de vrouwen

bij elkanderen op den grond zitten en begonnen haare beenen, armen en aangezigten op eene verſchriklijke wijze met ſchulpen en ſcherpe ſtukken talk of jaspis te kerven. Ons volk verſtond dat haare mannen, kortling geleden, door hunne vijanden gedood waren; doch terwijl zij deeze afgrijslijke plegtigheid verrigteden, begonnen de mannen met de grootſte achtloosheid en onverſchilligheid aan de hutten te werken.

De timmerman had twee paalen gereed gemaakt om opgericht te worden, als gedenktekenen dat wij deeze plaats bezogt hadden; ik liet op dezelve den naam van het ſchip met het jaar en de maand ſchrijven; eene derzelve rigtte ik op aan de water-plaats en heiste de unie-vlag op den top; de andere liet ik overbrengen op het eiland dat digtst aan zee ligt, bij de inboorlingen *Motuara* genoemd. Eerst gong ik naar het dorp of de *Heppah*, van den Heer MONKHOUSE en TUPIA verzeld, daar ik onzen ouden man vond, wien ik benevens verſcheiden anderen, door middel van TUPIA, zeide dat wij gekoomen waren om een' teken op het eiland op te zetten, ten einde aan andere ſchepen, welke bij geval daar koomen mogten, te toonen dat wij aldaar voor hen geweest waren. Hierin bewilligden zij gereedlijk en beloofden dat zij het nooit zouden omverre werpen: toen gaf ik ieder die tegenwoordig was e[illegible] geſchenk en aan den ouden man een zilver

drie

drie ſtuivers ſtuk van het jaar 1736 en enige drie duims ſpijkers, waarop 's Konings groote pijl diep gegraveerd was, dingen, welke ik meende dat waarſchijnlijk langst onder hen aanwezig zouden blijven: toen liet ik de paal op het hoogst gedeelte van het eiland brengen en, dezelve vast in den grond hebbende laaten zetten, heiste ik de unie-vlag aan dezelve op en vereerde dit kanaal met den naam van *Koningin Charlotte kanaal*, terwijl ik plegtig bezit van dit en het aangrenzend land nam in naam en tot gebruik van Zijne Majeſteit Koning GEORGE III. Toen dronken wij eene flesch wijn op Haarer Majeſteit gezondheid en gaven de flesch aan den ouden man, die ons op den berg verzeld had en die zeer met zijn geſchenk in zijn' ſchik was.

Terwijl de paal opgezet wierd, vroegen wij den ouden man naar den doorgang in de oostlijke zee, welkers aanwezen hij bevestigde en toen vroegen wij hem omtrent het land ten Z. W. van de ſtraat, daar wij toen waren: dit land, zeide hij, beſtond uit twee *Whennuas* of eilanden, die in weinige dagen konden rond gevaaren worden en welke hij *Tovy Poenammoo* noemde; de letterlijke vertaaling van dit woord is *het water van groene talk* en zoo wij hem beter verſtaan hadden, zouden wij waarſchijnlijk bevonden hebben dat *Tovy Poenammoo* de naam van eene bijzondere plaats was, daar zij de groene talk of ſteen haal-

den, van welken zij hunne verfierzelen en gereedſchap maaken en niet een algemeene naam van het geheel zuidlijk gedeelte: hij zeide dat 'er ook nog een derde *Whennua* was, aan de Oost-zijde van de ſtraat, om welk omtevaaren men verſcheiden maanden werk zoude hebben; dit noemde hij *Eaheinomauwe*, en de landen die de ſtraat bezoomen, gaf hij den naam van *Tiera Witte*. Toen wij onze paal opgerigt hadden en na het bekoomen van deeze berichten, keerden wij naar boord en bragten den ouden man mede, die van zijne kano gevolgd wierd, in welke hij, na het middagmaal, naar huis keerde.

Den een en dertigſten, al ons hout aan boord, en onze water-vaten gevuld hebbende, zond ik twee benden volks uit, de eene om bezems te ſnijden en te maaken en de andere om viſch te vangen. Wij kreegen in den avond eenen ſterken wind uit het N. W. met zulken zwaaren regen, dat onze wilde muzijkanten aan land hun gezang ſtaakten, 't welk wij tot nu toe altijd geduurende den nacht gehoord hadden met een vermaak, dat wij niet zonder verdriet konden miſſen.

Den eerſten February groeide de wind tot eenen ſtorm aan met zwaare ruk-winden van het hoog land, een van welke onze paerde-lijn, die wij aan den wal vast gemaakt hadden, brak en ons noodzaakte nog een anker te laaten vallen. Omtrent middernacht bedaarde de wind enigzints, maar

maar de regen bleef zoo ſterk aanhouden, dat de beek, uit welke wij ons water gehaald hadden, over haare oevers ſtroomde en tien kleine leggers medeſleepte, die men daar vol water had laaten liggen en, ſchoon wij den gantſchen inham door zogten, konden wij nooit eenen derzelve terug bekoomen.

Naardien ik nu voorneemens was met den eerſten goeden wind onder zeil te gaan, voer ik den derden over naar de *Heppah* aan de oost-zijde van het kanaal en kogt eene aanmerklijke hoeveelheid opgeſpalkte en half gedroogte viſch voor proviand. Het volk alhier bevestigde alles wat de oude man ons gezegd had omtrent de ſtraat en het land en omtrent den middag nam ik affcheid van hun: ſommige van hun ſcheenen bedroefd, andere blijde dat wij gongen vertrekken; de viſch, die wij gekogt hadden, verkogten zij vrijelijk, maar daar waren evenwel enige onder hen, die duidlijke tekenen van afkeuring gaven. Terwijl wij weder naar het ſchip keerden, deeden enige van ons een uitſtap noordwaarts langs de kust, om met de inboorlingen voor nog eene levering van viſch te handelen, waarin zij egter niet te wel ſlaagden. In den avond kreegen wij alles van het ſtrand aan boord, alzoo ik voorneemens was in den morgenſtond onder zeil te gaan, maar de wind wilde het niet toelaaten.

Den vierden, terwijl wij naar wind wagteden, ver-

vermaakten wij ons met visschen en schulpen en zaaden van verschillende soorten optezamelen en den vijfden, des morgens vroeg, wierpen wij de paerde-lijn los, wonden voor het boeganker en bragten een werp-anker uit, om het schip uit den inham te winden: dit omtrent ten twee uuren in den agtermiddag verrigt zijnde, ligteden wij het anker en gongen onder zeil; maar alzoo de wind weldra gong leggen, waren wij genoodzaakt een weinig boven *Motuara* weder ten anker te koomen. Toen wij onder zeil waren, kwam onze oude man TOPAA aan boord om afscheid van ons te neemen en naardien wij nog begerig waren verder onderzoek te doen of 'er onder dit volk nog enige overlevering van TASMAN ware overgebleven, lieten wij hem door TUPIA vraagen of hij ooit gehoord hadd' dat zulk een schip als het ons voorheen het land bezogt hadde. Hij antwoordde neen, maar zeide dat zijne ouders hem gezegd hadden dat hier ter plaatse eens een klein vaartuig was aangekoomen van een verafgelegen land, *Ulimaroa* genaamd, in welk vier mannen waren, die, aan land koomende, alle gedood waren: gevraagd zijnde waar dit verafgelegen land lag' wees hij naar het noorden. Wij hadden te vooren reeds iets van *Ulimaroa* gehoord van het volk omtrent de *Eilanden-Baai*, dat ons gezegd had dat hunne voorouders het bezogt hadden en TUPIA had ons ook gesprooken van ULIMAROA, omtrent welk

welk hij enige verwarde denkbeelden bij overlevering ontvangen had, niet zeer veel van die van onzen ouden man verſchillende, zoo dat wij uit de berichten van geene van beiden een zeeker beſluit konden opmaaken.

Zoodra het ſchip de tweedemaal ten anker kwam, voeren de Heeren BANKS en SOLANDER naar den wal om te zien of 'er nog iets voor de Natuurlijke Hiſtorie was op te leezen en ontmoeteden bij geval het aangenaamst Indiaansch gezin dat zij nog gezien hadden, dat hem eene betere gelegenheid verſchafte om de perſoonlijke onderhoorigheid onder dit volk optemerken dan zig te vooren nog had opgedaan. De voornaamſte perſoonen waren eene weduwe en een lieve jongen omtrent tien jaaren oud: de weduwe rouwde over haaren man met traanen van bloed, volgens hunne gewoonte, en het kind was, door zijns vaders dood, eigenaar geworden van het land, daar wij ons hout gekapt hadden. De moeder en de zoon waren op matten gezeten en de overige van het gezin, tot zestien of zeventien in getal, en van beiden de kunnen, zaten rondom hen in de open lucht, want zij ſcheenen geene huizen of enige andere beſchutting tegens het weder te hebben, welks onguurheid de gewoonte hen waarſchijnlijk in ſtaat geſteld heeft zonder enig aanhoudend ongemak te verdraagen. Hun geheel gedrag was vriendlijk, verpligtend en zonder enig

wan-

wantrouwen. Zij booden elk' van hun visch aan en brandhout, om die klaar te maaken, en drongen veelmaalen bij hen aan om tot des morgens te blijven, dat zij zeekerlijk gedaan zouden hebben, indien zij niet verwagt hadden dat het schip onder zeil zoude gaan, terwijl het hun grootlijks spеet dat zij niet eerder met hun bekend geraakt waren, naardien zij niet twijfelden of daar zou meer kennis van de zeden en neigingen van de inwooneren van dit land van hun in eenen enkelen dag hebben kunnen verkregen worden dan zij nog hadden kunnen bekoomen, geduurende den gantschen tijd van ons verblijf aan deeze kusten.

Den zesden, omtrent ten zes uuren in den morgenstond, kwam 'er een ligt koeltjen op uit het Noorden en wij gongen wederom onder-zeil, doch de wind veranderlijk wordende, kwamen wij niet verder dan even buiten *Motuara*; in den agtermiddag egter bragt ons eene steviger koelte uit het N. ten W. het kanaal geheel uit, dat ik nu zal gaan beschrijven.

De ingang van *Koningin Charlotte Kanaal* ligt op 41° Zuider Breedte en op 184° 45′ Wester Lengte en omtrent het midden van de zuid-westzijde van de straat, in welke het ligt. Het land van de zuid-oostlijke punt van het kanaal, bij de inboorlingen *Koamaroo* genaamd, over welke twee kleine eilandjens en enige klippen liggen, maakt het smalst gedeelte van de straat uit. Van de

de noord-westlijke punt loopt een rif klippen uit omtrent twee Engelſche mijlen, in de ſtrekking van N. O. ten N., van welke een gedeelte boven en een gedeelte onder water is. Door dit naricht van de twee punten zal het kanaal genoegzaam herkend worden: het is aan den ingang drie mijlen breed en loopt Z. W. ten Z. Z. W. en W. Z. W. ten minſten tien mijlen en is eene verzameling van enige van de ſchoonſte havenen in de waereld, gelijk uit de kaart blijken zal, die met alle de naauwkeurigheid, welke tijd en omſtandigheid wilden toelaaten, gemaakt is. Het land, dat de haven of den inham vormt, waarin wij lagen, wordt bij de inboorlingen *Totarranue* genaamd; de haven zelve, die ik *Schips Inham* genoemd heb, behoeft niet te wijken voor enige andere in het kanaal, hetzij in gemak of in veiligheid: zij ligt aan de west-zijde van het kanaal en is de zuidlijkste van drie inhammen, die binnen het eiland *Motuara* gelegen zijn, dat ten oosten van dezelve ligt. Men kan den *Schips Inham* inzeilen, of tusſchen *Motuara* en een lang eiland, bij de inboorlingen *Hamote* genaamd, of tusſchen *Motuara* en de westlijke kust. In het laatstgenoemde van deeze kanaalen zijn twee reijen rotſen, drie vademen onder water, die ligt te onderkennen zijn door het zee-wier, dat 'er op groeit. Als men het kanaal met weinig wind in- of uit-zeilt, moet men acht ſlaan op de getijen, die bij nieuwe en volle maan om-

omtrent ten tien uuren beginnen te vloeijen en tusſchen zeven en agt voeten lijnregt op en neder gaan. De vloed valt in de ſtraat uit het Z. O. en ſchiet ſterk over op de noord-westlijke punt en het rif dat 'er over ligt: de eb gaat met nog grooter ſnelheid naar het Z. O. over op de rotſen en eilanden, die over de zuid-oostlijke punt liggen. Wij vonden de afwijking van het kompas naar goede waarneemingen 13° 5′ O. te wezen.

Het land omtrent dit kanaal is zoo hoog, dat wij het op den afſtand van twintig zee-mijlen zagen en beſtaat geheel uit hooge bergen en diepe valeiën, wel voorzien van eene verſcheidenheid van uitmuntend timmerhout, goed tot alle gebruik, uitgezonderd masten, voor welke het te hard en te zwaar is. De zee heeft overvloed van visch van verſchillende ſoorten, zoo dat wij, zonder uit den inham daar wij lagen te gaan, allen dag, met den zegen en met lijnen en hoeken, zulk eene menigte vongen, dat al het ſcheepsvolk 'er genoeg aan had en langs het ſtrand vonden wij eene menigte kormorans, en enige weinige andere ſoorten van wild gevogelte, welke zij, die lang van gezouten ſpijs geleefd hebben, niet voor ſlegt voedzel zullen houden.

Het getal der inwooneren is naauwlijks over de vier honderd en zij woonen hier en daar langs de ſtranden, daar hun voedzel, dat uit visch en varen-wortels beſtaat, gemaklijkst te bekoomen

is,

is, want wij zagen geenen bebouwden grond Als er zig enig gevaar opdoet, wijken zij in hunne *Hippahs* of ſterkten; dusdanig vonden wij hen en dus bleeven zij enigen tijd na onze aankomst. Zij zijn, in vergelijking van andere bewooners van dit land, arm en hunne kanoos zijn zonder verſierzelen; de geringe handel, dien wij met hun dreeven, was alleen voor visch en zij hadden ook indedaad weinig meer om over te beſchikken. Zij ſcheenen egter enige kennis van ijzer te hebben, die de bewooners van enige andere gedeelten van dit land niet hadden; want zij namen gewillig ſpijkers aan voor hunne visch en ſcheenen die ſomtijds de voorkeur te geeven boven alles wat wij hun bieden mogten, dat niet altijd het geval geweest was. In het eerst waren zij zeer gezet op papier; maar toen zij bevonden dat het bedierf als het nat wierd, wilden zij het niet meer aanneemen: zij maakten ook niet veel werk van het doek van *Otahiti;* maar Engelsch laken en roode karſaai waren in groote achting, waaruit bleek dat zij verſtand genoeg hadden om de waaren, die wij hun aanbooden, naar derzelver nut te waardeeren, dat meer is dan van enige hunner nabuuren, die een veel beter voorkoomen hadden, gezegd kon worden. Hunne kledij is reeds beſchreven, bijzonder hun groot rond hulzel van vederen, dat hun gantsch niet lelijk ſtond.

Zoo dra wij het kanaal uit waren, zettede ik

over naar het Oosten, ten einde regt over den uitgang van de ſtraat te zijn voor de eb kwam. Des avonds ten zeven uuren waren de twee eilandjens, die op de hoogte van kaap *Koamaroo* liggen, de zuid-oostlijke punt van *Koningin Charlotte kanaal*, omtrent vier Engelſche mijlen ten Oosten van ons: nu wierd het bijna ſtil en de eb uitſchietende, wierden wij in zeer korten tijd door de ſnelheid van den ſtroom digt op een der eilanden gedreven, dat eene rots was, die bijna loodregt uit zee oprees: wij zagen ons gevaar elk' oogenblik vermeerderen en hadden ſlechts een enkel middel om voortekoomen dat wij niet te bersten ſtieten, en het moest binnen weinige minuuten beſlist zijn of ons dat gelukken zoude. Wij waren nu wat minder dan een kabels lengte van de rots en hadden meer dan vijf en zeventig vademen water; doch een anker hebbende laaten vallen en honderd en vijftig vademen touw geſtooken hebbende, draaide het ſchip gelukkig op; dit zou ons egter nog niet gered hebben, zoo het getij, dat Z. ten O. invalt, door het ontmoeten van het eiland niet Z. O. af gedraaid hadde en ons niet buiten de eerſte punt had gedreven. In deezen toeſtand waren wij geene twee kabels lengte van de rotſen en hier bleeven wij liggen in het ſterkſte van het getij, dat zuid-oostwaarts aan liep met eene ſnelheid van ten minſten vijf Engelſche mijlen in een uur, van een weinig over zeven uuren tot bij mid-

middernacht, wanneer het getij begon te verſlappen en wij begonnen te winden. Ten drie uuren in den morgenſtond was het anker voor de boeg en, een ligt koeltjen uit het N. W. hebbende, gongen wij onder zeil naar den oostlijken wal; doch het getij tegens zijnde, vorderden wij weinig; de wind nam egter daarna toe en liep N. en N. O., met welken, gevoogd bij de eb, wij in korten tijd door het naauwst van de ſtraat gedreven wierden en toen ſtuurden wij naar het zuidlijkst land in het gezigt, dat Z. ten W. van ons lag. Boven dit land vertoonde zig een berg van eene verbaazende hoogte, die met ſneeuw bedekt was.

Het naauwst gedeelte van de ſtraat, door welke wij met zoo veel ſnelheid gedreven waren, ligt tusſchen Kaap *Tierawitte* op de kust van *Eahelnomauwe* en Kaap *Koamaroo*; den affland tusſchen deeze twee Kaapen oordeelde ik tusſchen vier en vijf mijlen te zijn en men kan dezelve, ondanks den zwaaren ſtroom van het getij, nu derzelver ſterkte bekend is, zonder veel gevaar door vaaren. Het is egter veiligst het langs den noordoostlijken wal te houden, want aan die zijde ſcheen 'er niets te vreezen te zijn; maar aan de andere kust zijn niet alleen de eilanden en klippen, die op de hoogte van kaap *Koamaroo* liggen, maar een rif van klippen, dat zig van deeze eilanden zes of zeven Engelſche mijlen zuidwaarts uitſtrekt op den affland van twee of drie Engelſche mijlen

van den wal, dat ik ontdekt had van den berg, toen ik de tweede reis naar de ſtraat, die van de oostlijke naar de westlijke zee loopt, gong zien. De lengte van de ſtraat, die wij doorgevaaren waren, zal ik niet op mij neemen te bepaalen, maar men kan 'er enigzints over oordeelen, als men het oog op de kaart ſlaat.

Omtrent negen mijlen ten Noorden van Kaap *Tierawitte* en onder denzelfden wal ligt een hoog en aanmerkenswaerdig eiland, dat onderſcheidenlijk kan gezien worden uit *Koningin Charlotte Kanaal*, van welk het omtrent zes of zeven mijlen af ligt. Dit eiland, van welk melding gemaakt is, toen wij het op den veertienden January voorbij zeilden, heb ik *Ingang-eiland* (*Entry Isle*) genoemd.

Aan de oost-zijde van Kaap *Tierawitte* wijkt het land Z. O. ten O. weg, omtrent agt mijlen, daar het eindigt in eene punt, die het zuidlijkst land op *Eaheinomauwe* is. Aan deeze punt heb ik den naam van *Kaap Palliſer* gegeeven, ter eere van mijnen waerdigen vriend, kapitein PALLISER. Zij ligt op 41° 34′ Zuider Breedte en 183° 58′ Wester Lengte en lag deezen dag op den middag Z. 79. O. op den affland van dertien mijlen van ons, zijnde het ſchip toen op de Zuider Breedte van 41° 27′, terwijl *Koamaroo* zeven of agt mijlen N. ¼ O. van ons af lag. Het zuidlijkst land in het gezigt lag Z. 16 W. van ons en de met ſneeuw

be-

bedekte berg Z. W. Wij waren op dit tijdſtip omtrent drie mijlen van den wal en vlak over eene diepe baai of ingang, welken ik den naam van *Nevelachtige Baai* (*Cloudy Bay*) gaf en agter welke zig laag land met hooge boomen vertoonde.

Ten drie uuren in den agtermiddag bevonden wij ons regt over de zuidlijkſte punt land, die wij op den middag gezien hadden, welke ik *Kaap Campbel* noemde; zij ligt Z. ten W. tuſſchen twaalf en dertien mijlen van *Kaap Koamaroo*, op 41° 44′ Z. B. en 183° 45′ W. L. en maakt met *Kaap Palliſer* den zuidlijken mond van de ſtraat, zijnde den afſtand tuſſchen dezelve tuſſchen dertien en veertien mijlen W. ten Z. en O. ten N.

Van deeze Kaap ſtuurden wij langs den wal Z. W. ten Z. tot des avonds ten agt uuren, wanneer de wind gong leggen. Omtrent een half uur daarna kwam 'er egter een nieuw koeltjen op uit het Z. W. en ik ſtuurde het ſchip regt voor den wind. De reden dat ik zulks deed was dat ſommige van de officieren even te vooren het denkbeeld opgeworpen hadden dat *Eaheinomauwe* geen eiland was en dat het land zig zuid-oostwaarts zou kunnen ſtrekken van tuſſchen *Kaap Keerweêr* en *Kaap Palliſer*, vermits aldaar eene ſtreek was van tuſſchen twaalf en vijftien mijlen, die wij niet gezien hadden. Ik had wel de ſterkſte overtuiging voor mijzelven dat zij het mis hadden, niet alleen

door hergeen ik gezien had, de eerſte reis dat ik de ſtraat ontdekte, maar door verſcheiden andere zaamenloopende bewijzen, die toonden dat dat land een eiland moest zijn; maar voorneemens zijnde geene mogelijkheid van twijfeling overtelaaten, met opzigt tot een voorwerp van zoo veel gewigt, nam ik de gelegenheid waar dat de wind omliep om oostwaarts te ſtevenen en diesvolgens ſtuurde ik den geheelen nacht N. O. ten O. Des morgens ten negen uuren waren wij regt over *Kaap Palliſer* en bevonden dat het land Noordoostwaarts weg week naar *Kaap Keerweêr*, die ik rekende dat omtrent zes en twintig mijlen van ons af moest zijn. Naardien egter het weder dampig was, zoo dat wij niet verder dan vier of vijf mijlen zien konden, bleef ik nog noord-oostwaarts ſtuuren met een ligt koeltjen uit het Zuiden en op den middag was *Kaap Palliſer* omtrent drie mijlen N. 72 W. van ons af.

Omtrent ten drie uuren in den agtermiddag kwamen 'er drie kanoos aan het ſchip met tuſſchen de dertig en veertig mannen aan boord, die ons eenigen tijd lang met grooten arbeid en aanhoudendheid agter na geroeid waren: zij zagen 'er zindelijker uit en ſcheenen eene betere klaſſe van menſchen dan alle die wij ontmoet hadden zedert wij de *Eilanden-Baai* verlaaten hadden en hunne kanoos waren ook onderſcheiden door dezelfde verſierzelen, die wij aan het noordlijke gedeel-

te

te van de kust gezien hadden. Zij kwamen op de eerſte nodiging aan boord en hun gedrag was beleefd en vriendlijk: toen zij geſchenken van ons ontvingen, gaven zij geſchenken terug, dat door geene der inboorlingen, die wij te vooren gezien hadden, gedaan was. Wij beſpeurden dra dat onze gasten reeds van ons gehoord hadden, want, zoo dra zij aan boord kwamen, vroegen zij *Whow*, den naam, onder welken de ſpijkers bekend waren onder het volk, met welk wij handel gedreven hadden; doch ſchoon zij van ſpijkers gehoord hadden, was het klaar dat zij geene gezien hadden; want toen men hun ſpijkers gaf, vroegen zij TUPIA wat zij waren. Het woord *Whow* gaf hun ook geen denkbeeld van derzelver hoedanigheid, maar alleen van derzelver gebruik; want het is hetzelfde woord, waarmede zij een gereedſchap benoemen, gemeenlijk van been gemaakt, dat zij en als een hoor en als een beitel gebruiken. Dat zij wisten dat wij *Whow* te koop hadden was egter een bewijs dat hunne gemeenſchap zig zoo verre noordwaarts als *Kinderdieven-Kaap* uitſtrekte, die niet minder dan vijf en veertig mijlen hier van daan lag; want dit was de zuidlijkſte plaats aan deeze zijde van de kust, daar wij enigen handel met de inboorlingen gedreven hadden. Het is ook waarſchijnlijk dat de bewooners van *Koningin Charlotte Kanaal* de weinige kennis, die zij van yzer hadden, van hunne nabuu-

ren te *Tierawitte* gekregen hadden; want wij hadden geene reden om te denken dat de bewooners van enig gedeelte van deeze kust de minſte kennis van yzer of deszelf gebruik hadden voor wij onder hen kwamen, voornamelijk omdat zij het, toen het hun eerst wierd aangeboden, als van geene waarde ſcheenen te verachten. Het kwam ons waarſchijnlijk voor dat wij nu weder op het grondgebied van TERATU waren; maar toen wij 'er deeze menſchen naar vroegen, zeiden zij dat hij hun koning niet was. Kort daarna gongen zij heen, zeer in hunnen ſchik met de geſchenken, die wij hun gedaan hadden, en wij vervolgden onze koers langs de kust naar het N. O. tot den volgenden morgen ten elf uuren. Omtrent deezen tijd klaarde het weder op en wij zagen *Kaap Keerweêr* liggende N. ten O. ½ O. omtrent zeven mijlen van ons af: toen riep ik de officieren op het dek en vroeg hen of zij nu niet overtuigd waren dat *Eaheinomauwe* een eiland was? zij beantwoordden dit gereedlijk met ja en, alle twijfelingen nu opgeheven zijnde, loefden wij oostwaarts.

✦ ✦ ✦ ✦ ✦

AGT-

AGTSTE HOOFDSTUK.

Koers van Kaap Keerweêr *zuidwaarts langs de oost-kust van* Poenammoo, *om* Zuid-Kaap *en terug tot den westlijken mond van* Cooks-Straat. *Beschrijving van de kust en van de* Admiraliteit-Baai. *Vertrek van* Nieuw-Zeeland, *Verschillende bijzonderheden.*

Op Vrijdag den negenden February, des agtermiddags ten vier uuren wendden wij en stuurden zuid-westwaarts; wij bleeven zuidwaarts aan stevenen tot zonne ondergang op den elfden, wanneer een fris Noord-ooster koeltjen ons tot *Kaap Palliser* had teruggevoerd, dat wij, alzoo het weder helder was, goed in het gezigt hadden. Tusschen den voet van het hoog land en de zee is een lange platte zoom, over welke enige klippen zijn, die boven water uitsteeken. Tusschen deeze Kaap en *Kaap Keerweêr* is het land aan het strand, op verscheiden plaatsen, laag en plat en heeft een groen aangenaam voorkoomen; maar verder van zee rijst het tot heuvelen. Het land tusschen *Kaap Palliser* en *Kaap Tierawitte* is hoog en loopt in platte punten uit; het scheen ons ook toe twee baaien te vormen, maar wij wa-

ren op te groot een' afſtand van dit gedeelte van de kust om naar het voorkoomen naauwkeuriglijk te oordeelen. Naardien de wind veranderlijk geweest was met kalmten, waren wij den twaalfden op den middag niet verder gevorderd dan op de breedte van 41° 52′ zijnde toen *Kaap Palliſer* noordwaarts omtrent vijf mijlen van ons en de met ſneeuw bedekte berg Z. 83 W.

Den dertienden op den middag bevonden wij ons op de Zuider Breedte van 42° 2′, zijnde *Kaap Palliſer* N. 20 O. agt mijlen van ons. In den agtermiddag rees 'er eene friſſe koelte op uit het N. O. en wij ſtuurden Z. W. ten W. naar het zuidlijkſt land in het gezigt, dat bij zonne-ondergang Z. 74 W. van ons was. Op dit tijdſtip was de afwijking van het kompas 15° 4′ oostlijk.

Den veertienden, ten agt uuren 's morgens, wanneer wij zedert den voorigen middag een en twintig mijlen Z. 58 W. afgelegd hadden, wierd het ſtil. Wij waren toen regt over den met ſneeuw bedekten berg, die N. W. van ons lag, en die in deeze rigting agter een bergachtig hoog land lag van omtrent dezelfde hoogte, dat regt ſtreeks van de zee oprijst en evenwijdig met de kust loopt, welke N. O. ½ N. en Z. W. ½ Z. ligt. Het noordwestlijk eind van dat hoog land rijst binnens lands, niet verre van *Kaap Campbell* en beiden de berg en de keten hoog land kan men onderſcheidenlijk zien, zoo wel van *Kaap Koamaroo* als van *Kaap Pal-*

Palliſer. Van *Kaap Koamaroo* liggen zij twee en twintig mijlen Z. W. ½ Z. en van *Kaap Palliſer* dertig mijlen W. Z. W. en zij zijn van eene genoegzaame hoogte om op eenen veel grooter afſtand gezien te worden. Wij waren deezen dag op den middag op de Zuider Breedte van 42° 34'. Het zuidlijkſte land in het gezigt lag Z. W. ½ W. van ons en enig land, dat zig als een eiland vertoonde, en digt onder den voet van de bergachtige keten lag, was N. W. ten N. van ons op den afſtand van omtrent vijf of zes mijlen.

In den agtermiddag, wanneer de Heer BANKS met de ſloep uit was om te ſchieten, zagen wij met onze verrekijkers vier dubbelde kanoos, met zeven en vijftig mannen aan boord, van dat ſtrand afſteeken en naar hem toe vaaren: wij deeden hem terſtond ſein dat hij aan boord zoude koomen; doch alzoo het ſchip met betrekking tot hem juist in de ſtraalen van de zon was, beſpeurde hij dit niet. Wij waren op eenen grooten afſtand van wal en hij was verre van het ſchip, dat tuſſchen hem en het land was, zoo dat ik, alzoo het dood ſtil was, enigzints verlegen voor hem begon te worden, vreezende dat hij de kanoos niet tijdig genoeg zien zoude om het ſchip te bereiken voor zij bij hem zouden gekoomen zijn: kort daarop egter zagen wij dat zijne ſloep voortroeide en hadden het vermaak hem aan boord te ontvangen voor de Indianen bij hem waren, die hem waarſchijnlijk

niet

niet gezien hadden, alzoo hunne aandacht geheel op het ſchip gevestigd ſcheen. Zij kwamen tot binnen een ſteen-worp en bleeven toen ſtil, met een gezigt van ſtomme verbaazing op ons tuurende. TUPIA ſtelde alle zijne welſpreekendheid te we[illegible] om hen overtehaalen nader bij te koomen, maar zonder enige uitwerking. Na ons dus enigen tijd bekeken te hebben, verlieten zij ons en voeren naar land; maar zij waren niet halver weg tusſchen het land en den wal of het was donker geworden. Wij verbeeldden ons dat deeze menſchen niets van ons moesten gehoord hebben en konden niet nalaaten het zoo verſchillend gedrag en de onderſcheiden houdingen van de bewooners van verſchillende deelen van deeze kust, op het eerst naderen van het ſchip, optemerken. Sommige bleeven verre af met een mengzel van beſchroomdheid en verwondering; andere hadden terſtond vijandlijkheden begonnen door ons met ſteenen te ſmijten; de man, dien wij alleen in zijne boot visſchende hadden gevonden, ſcheen ons zijne aandacht geheel onwaerdig te keuren, en enige waren, bijna zonder nodiging, aan boord gekoomen met een voorkoomen van volkoomen vertrouwen en goedwilligheid. Naar het gedrag van onze laatſte bezoekers gaf ik het land, van welk zij gekoomen waren, en dat, gelijk ik te vooren opgemerkt heb, het voorkoomen van een eiland had, den naam van de *Lookers-on* of *Aankykers*.

Ten

Ten agt uuren 's avonds kwam 'er een koeltjen op uit het Z. Z. W. met welk ik zuid-oostwaarts aan hield, omdat enige op het ſchip dagten dat zij in die ſtreek land zagen. Wij hielden deeze koers tot den volgenden morgen ten zes uuren, wanneer wij elf mijlen hadden afgelegd, maar wij zagen geen land, uitgezonderd dat, 't welk wij verlaaten hadden. Tot den middag Z. O. geſtuurd hebbende met een ligt koeltjen, dat van het Westen naar het Noorden liep, was onze Breedte bij waarneeming 42° 56′ Z. en het hoog land, over hetwelk wij den voorigen middag geweest waren, lag N. N. W. ½ W. In den agtermiddag hadden wij een ligt koeltjen uit het N. O., met welk wij westwaarts ſtuurden, langzaamerhand nader aan de kust houdende, die omtrent agt mijlen van ons af lag. Des avonds ten zeven uuren waren wij omtrent zes mijlen van land en het zuidlijkst eind van het land in het gezigt lag W. Z. W. van ons.

Den zestienden, met het aanbreeken van den dag, ontwaarden wij land in het Z. ten W., dat van de kust, op welke wij waren, afgeſcheiden ſcheen te zijn. Omtrent agt uuren kwam 'er een koeltjen op uit het N. ten O. en wij ſtuurden 'er terſtond op aan. Op den middag waren wij op de Zuider Breedte van 43° 19′ en de piek van den met ſneeuw bedekten berg was N. 20 O. zeven en twintig mijlen van ons; het zuidlijkst eind van het land dat wij zien konden, lag westlijk en het land,

land, dat wij 's morgens ontdekt hadden, vertoonde zig als een eiland, zig uitſtrekkende van Z. Z. W. tot Z. W. ten W. ½ W. op omtrent agt mijlen afſtands. In den agtermiddag ſtuurden wij zuidwaarts van hetzelve met eene friſſe koelte uit het Noorden: des avonds ten agt uuren hadden wij elf mijlen afgelegd en het land ſtrekte toen van Z. W. ten W. tot N. ten W. Wij waren toen omtrent drie of vier mijlen van het naaste land en hadden daar vijftig vademen water, met eenen fraaien zand-grond. De afwijking van het kompas bevonden wij deezen morgen bij amplitudo 14° 39′ O. te wezen.

Den volgenden morgen, met het opgaan van de zon, wierden onze gedagten dat het land, naar hetwelk wij geſtuurd hadden, een eiland was, bevestigd, doordien wij een gedeelte van het land van *Tovy Poenammoo* ten westen van hetzelve open zagen, zig tot W. ten Z. uitſtrekkende. Ten agt uuren 's morgens lagen de uiterſte einden van het eiland van ons in het N. 76 W. en N. N. O. ½ O. en eene opening bij de zuidlijke punt, die het voorkoomen van eene baai of haven had, N. 20 W. tusſchen drie en vier mijlen van ons: op deeze plaats hadden wij agt en dertig vademen water met eenen bruinen zandigen grond.

Dit eiland, dat ik naar den Heer BANKS noemde, ligt omtrent vijf mijlen van de kust van *Tovy Poenammoo*; deszelfs zuidlijke punt ligt Z. 21 W. van

van de hoogſte plek op den met ſneeuw bedekten berg en op 43° 32′ Zuider Breedte en 186° 30′ Wester Lengte volgens eene waarneeming van de zon en maan, die wij deezen morgen deeden: het is van eene ronde gedaante en omtrent vier en twintig mijlen in den omtrek: het is hoog genoeg om op den afſtand van twaalf of vijftien mijlen gezien te worden en het land heeft eene afgebrooken onregelmaatige oppervlakte met het voorkoomen van dorheid eerder dan vrugtbaarheid; het was egter bewoond, want wij zagen op eene plaats rook en op eene andere enige zwervende inwooneren.

Toen dit eiland het eerst gezien wierd in de ſtrekking van *Z.* ten W., waren ſommige aan boord van gedagten dat zij ook land zagen in het *Z. Z. O.* en *Z. O.* ten O. Ik was toen zelf op het dek en zeide hun dat het, naar mijne gedagten, niet anders dan eene wolk was en dat het, als de zon rees, verdwijnen zoude. Naardien ik egter vast beſloten had geen onderwerp van geſchil te laaten, als ik de zaak door onderzoek kon beſliſſen, gaf ik bevel om het ſchip voor den wind te laaten wenden, en ſtuurde O. *Z.* O. van het kompas, in de rigting, in welke men toen zeide dat het land van ons lag. Op den middag waren wij op 44° 7′ Zuider Breedte, zijnde de zuidlijke punt van *Banks-eiland* vijf mijlen ten Noorden van ons. Des avonds ten zeven uuren hadden wij agt en twintig Engelſche

ſche mijlen afgelegd, wanneer wij, geen land of enig teken van land ziende, behalven dat hetwelk wij verlaaten hadden, *Z.* ten W. ſtuurden en deeze koers hielden tot den volgenden dag op den middag, wanneer wij op 45° 16′ waren en de zuidlijke punt van *Banks-eiland* agt en twintig mijlen N. 6° 30′ W. van ons af lag. De afwijking bevonden deezen morgen door een azimuth 15° 30′ O. Naardien 'er zig nog geene tekenen van land in het Zuiden opgedaan hadden en naardien ik dagt dat wij verre genoeg in die koers geſtevend waren om al het land, dat wij verlaaten hadden, te boven te zeilen, naar het bericht van de inboorlingen van *Koningin Charlotte Kanaal* te oordeelen, ſtuurde ik westwaarts.

Wij hadden een maatig koeltjen uit het N. N. W. en N. tot des avonds ten agt uuren, wanneer het veranderlijk wierd en ten tien uuren bleef het ſtaan in het Zuiden: het woei geduurende den nacht met zulk eene hevigheid, dat het ons onder onze dubbel gereefde top-zeilen bragt. Den volgenden morgen ten agt uuren, agt en twintig mijlen in de koers van W. ten N. ½ N. geſtevend hebbende en denkende dat wij nu te westwaarts van het land van *Tovy Poenammoo* waren, zeilden wij N. W. met eene friſe koelte uit het Zuiden. Ten tien uuren, elf Engelſche mijlen in deeze koers geloopen hebbende, zagen wij land, van het Z. W. naar het N. W. ſtrekkende, op den afſtand

van

van omtrent tien mijlen, daar wij naar toe loefden. Wij waren op den middag, naar waarneeming, op 44° 38′ Zuider Breedte, de zuid-oostpunt van *Banks-eiland* lag N. 58° 30′ O. dertig mijlen van ons, en het groot land in het gezigt W. ten N. Eene zee, die tegens ons in kwam, belettede ons veel zuidwaarts te vorderen: des avonds ten zeven uuren ſtrekten de uiterſte einden van het land van Z. W. ten Z. naar het N. ten W. en wij hadden, zes mijlen van den wal, twee en dertig vademen water. Den volgenden morgen ten vier uuren ſtuurden wij naar land W. ten Z. en, geduurende eene koers van vier mijlen, was onze diepte van twee en dertig tot dertien vademen. Toen zij dertien vademen was, waren wij ſlechts drie Engelſche mijlen van het land en hielden daarom af; deszelfs ſtrekking is hier ten naastenbij N. en Z. De grond is, tot op den afſtand van omtrent vijf Engelſche mijlen van de zee, laag en plat; maar dan rijst hij tot bergen van eene aanzienlijke hoogte. Het land ſcheen gantsch dor te zijn en wij zagen geene tekenen dat het bewoond was. Onze breedte was nu op den middag 44° 44′ en de lengte, welke wij van *Banks-eiland* tot deeze plaats afgelegd hadden, was 2° 22′ W. Geduurende de laatſte vier en twintig uuren waren wij, alſchoon wij zoo veel zeilen voerden als het ſchip draagen kon, drie mijlen te lijwaart afgedreven.

Wij bleeven deezen geheelen en den volgenden

dag laveeren, terwijl wij het op den afſtand van tusſchen vier en twaalf mijlen van den wal hielden en van vijf en dertig tot drie en vijftig vademen water hadden. Den twee en twintigſten op den middag konden wij geene waarneeming doen, maar gisten aan het land, dat wij omtrent drie mijlen meer noordwaarts waren dan den dag te vooren. Met het ondergaan van de zon begon het weder, dat dampig geweest was, opteklaaren en toen zagen wij eenen berg, die tot eene hooge piek oprees, in het N. W. ten N. en wij zagen te zelfden tijd het land duidelijker dan te vooren, zig uitſtrekkende van N. tot Z. W. ten Z. en het ſcheen op enigen afſtand van de kust hoog en bergachtig te zijn. Wij bevonden ras dat de berichten, welke ons de Indiaanen in *Koningin Charlotte Kanaal* van het land naar het Zuiden gegeeven hadden, niet waar waren; want zij hadden ons gezegd dat het in vier dagen rond gevaaren kon worden.

Den drie en twintigſten, eene holle zee uit het Z. O. hebbende en wind uit die ſtreek verwagtende, hielden wij het laveerende tusſchen zeven en vijftien mijlen van land, hebbende van zeventig tot vier en veertig vademen water. Op den middag was onze Breedte bij waarneeming 44° 40′ Z. en onze lengte van *Banks-eiland* 1° 31′ W. Van deezen tijd tot 's avonds ten zeven uuren was het ſtil; doch toen kwam 'er een lige koeltjen op uit het O. N. O. waarmede wij den geheelen nacht door

door Z. Z. O. ſtuurden, ſteeds van het land afſnijdende, terwijl de zee al even hol bleef; onze diepte was van zestig tot vijf en zeventig vademen water. Terwijl het ſtil was, ſchoot de Heer BANKS, die met de ſloep uit was, twee bruine Meeuwen (*a*) die in alle opzigten dezelfde waren als die, welke in groote getalen op het eiland *Faro* gevonden worden; zij waren de eerſte van haare ſoort, die wij op deeze kust gezien hadden, ſchoon wij enige ontmoet hadden korte dagen voor wij het land in het gezigt hadden gekregen.

Met het aanbreeken van den dag verhief zig de wind en voor het middag was hadden wij eenen ſterken ſtooker uit het N. N. O. Des morgens ten agt uuren zagen wij het land zig tot in het Z. W. ten Z. ſtrekken en wij ſtuurden 'er regt naar toe. Op den middag waren wij op 45° 22′ Zuider Breedte en het land, dat zig nu van het Z. W. ½ Z. naar het N. N. W. uitſtrekte, ſcheen ruwelijk afgewisſeld door bergen en dalen. In den agtermiddag ſtuurden wij Z. W. ten Z. en Z. W. naar het land ſnijdende, met eene friſe koel-

(*a*) *Port Egmont hennen* of *Egmont haven-hennen* worden zij hier gelijk ook hier boven bladz. 51, genoemd; De Heer COOK zegt in zijne tweede reize dat deeze *Port Egmont hennen* door hem erkend zijn voor de *Larus Catarrhactes*, die de *Goeland brun* van BUFFON, en de *bruine Meeuw* bij HOUTTUIN is.

VERTAALER.

koelte uit het Noorden; doch, ſchoon wij op geenen grooten afſtand waren, was het weder egter zoo dampig, dat wij niets duidlijk op hetzelve zien konden, behalven, eene keten hooge bergen, niet verre van zee liggende en evenwijdig aan de kust, die zig hier Z. ten W. en N. ten O. uitſtrekt en naar het Zuiden in eene hooge ſteile punt ſcheen te eindigen. Des avonds ten agt uuren waren wij regt over die punt; doch naardien het toen donker was en ik niet wist werwaarts het land ſtrekte, maakten wij een bijlegger in den nacht. Te deezen tijd lag de punt westwaarts omtrent vijf Engelſche mijlen van ons; onze diepte was zeven en dertig vademen en de grond beſtond uit kleine kei-ſteentjens.

Met den dageraat, toen wij onder zeil gongen, was de punt drie mijlen ten Noorden van ons en nu bevonden wij dat het land van dezelve af Z. W. ten W. ſtrekte, zoo verre wij zien konden. Deeze punt noemde ik *Kaap Saunders*, ter eere van den Heer CHARLES SAUNDERS. Wij waren toen op 45° 35′ Zuider Breedte en op 189° 4′ Wester Lengte. Deeze Kaap zal bij de breedte en de hoeken, die de kust vormt, genoegzaam gekend worden; daar is egter, omtrent drie of vier mijlen naar het Zuid-Westen van dezelve, en zeer digt aan de zee-kust, een aanmerklijke berg in de gedaante van een' zadel, die een goede wegwijzer naar dezelve van die zijde is. Van eene

mijl

mijl tot vier mijlen ten noorden van *Kaap Saunders* vormt de kust twee of drie baaien, waarin goede ankerplaatſen ſcheenen te zijn en eene zeekere beſchutting tegens de zuid-westen westlijke en noord-westlijke winden; maar mijn verlangen om zuidwaarts te ſtevenen, ten einde zeekerheid te erlangen of dit land een eiland of een vast land ware, belettede mij in eene denzelve inteloopen.

Wij hielden ons deezen geheelen voormiddag op eenen kleinen afſtand van den wal, met den wind Zuid-West en wij hadden een zeer duidlijk gezigt van denzelve; de kust is tamelijk hoog, en de grond is doorſneden met veele heuvelen, die groen en met hout bezet zijn; maar wij zagen geen' ſchijn van bewooneren. Op den middag was *Kaap Saunders* N. 30 W. omtrent vier mijlen van ons. Wij hadden veranderlijke winden en ſtilte tot des avonds ten vijf uuren, wanneer de wind in het W. Z. W. bleef ſtaan en welhaast woei het zoo ſterk, dat onze topzeilen° uit de lijken woeien en het voorzeil geheel in ſtukken ſcheurde: na dat wij een ander aan de raa aangeſlaagen hadden, bleeven wij zuidwaarts ſtevenen onder twee onderzeilen, en den volgenden morgen ten zes uuren was het zuidlijkst land in het gezigt W. ten N. en *Kaap Saunders* N. ten W. agt mijlen van ons: op den middag was zij N. 20 W. veertien mijlen van ons en onze Breedte was bij waarneeming 46° 36. De

° mairszeilen of mainsails

vlaag bleef aanhouden met hevige ruk-winden en eene zwaare holle zee den geheelen agtermiddag en ten zeven uuren 's avonds maakten wij een bijlegger onder ons fok-zeil met de boeg om de Zuid: den zeven en twintigſten op den middag was onze Breedte 46° 54′ en onze Lengte van *Kaap Saunders* 1° 24′ Oost. Des avonds ten zeven uuren maakten wij zeil onder onze onder-zeilen en den volgenden morgen ten agt uuren haalden wij de top-zeilen digt gereefd bij. Op den middag was onze Breedte 47° 43′ en onze Lengte ten oosten van *Kaap Saunders* 2° 10′. Nu lieten wij het voor den wind wenden en ſtuurden noordwaarts aan: in den agtermiddag bevonden wij de afwijking van het kompas 16° 34′ Oost te zijn. Ten agt uuren 's avonds wendden wij en ſtuurden zuidwaarts met den wind uit het westen.

marszeilen

Deezen dag was onze Breedte op den middag, volgens onze berekening, 47° 52′ en onze Lengte van *Kaap Saunders* 1° 8′ Oost. Wij ſtuurden zuidwaarts tot half vier in den agtermiddag, en toen op 48° Zuider Breedte en 188° Wester Lengte zijnde en geen ſchijn van land ziende, wendden wij en ſtuurden noordwaarts, hebbende eene zwaare zee uit het Z. W. ten W. Den volgenden dag, op den middag, was onze breedte 46° 42′ Z. en *Kaap Saunders* was zes en tagtig Engelſche mijlen ten N. 46 W. van ons. Naardien de Zuid-Wester golf bleef aanhouden tot den der-

derden, wierden wij in onze gedagten bevestigd dat 'er geen land in die ſtreek was. Ten vier uuren in den agtermiddag ſtevenden wij westwaarts met alle zeilen, die wij voeren konden. In den morgen van den vierden bevonden wij de afwijking van het kompas 16° 16′ O. te zijn. Wij zagen deezen dag enige walviſchen en robben, gelijk wij verſcheiden maalen gezien hadden, na dat wij de ſtraat uitgezeild waren; maar wij zagen geen' robbe zoo lang wij op de kust van *Eaheinomauwe* waren. Wij peilden en in den nacht en deezen morgen, maar hadden geen grond met honderd en vijftig vademen. Op den middag zagen wij *Kaap Saunders* ten N. ¼ W. van ons en onze Breedte was bij waarneeming 46° 31′ Zuid. Ten half twee uuren zagen wij land in het W. ten Z., werwaarts wij ſtuurden en, voor het donker was, waren wij 'er ſlechts drie of vier Engelſche mijlen van af: wij zagen den gantſchen nacht vuuren op hetzelve en 's morgens ten zeven uuren waren wij omtrent drie mijlen van de kust, die hoog, maar effen ſcheen. Ten drie uuren in den agtermiddag zagen wij het land ſtrekkende van N. O. ten N. naar het N. W. ½ N. en kort daarop ontdekten wij enig laag land, dat zig als een eiland vertoonde en Z. ½ W. lag. Wij bleeven koers naar het W. ten Z. houden en in twee uuren zagen wij hoog land boven het laag land, zig zuidwaarts tot Z. W. ten Z. uitſtrekkende; maar het ſcheen

niet aan het land, dat noordwaarts lag, vast te zijn, zoo dat 'er of water, of eene diepe baai, of laag land tusschen beiden is.

Den zesden op den middag waren wij ten naasten bij op dezelfde plaats als op den middag van den voorigen dag: wij vonden in den agtermiddag de afwijking, door verscheiden azimuths en de amplitudo 15° 10′ O. te zijn. Op den zevenden, op den middag, waren wij op de Zuider Breedte van 47° 6′ en waren twaalf Engelsche mijlen meer oostwaarts geraakt in de laatste vier en twintig uuren. Wij stuurden het overige van deezen dag westwaarts en den geheelen volgenden dag tot zonne ondergang, wanneer de uiteinden van het land van N. ten O. tot W. lagen, op den afstand van omtrent zeven of agt mijlen: op deeze plaats was onze diepte vijf en vijftig vademen en de afwijking van het kompas door de amplitudo 16° 29′ O. De wind liep nu om van het Noorden naar het Westen en, alzoo wij schoon weder en maan-licht hadden, hielden wij het schip bij den wind naar het *Z.* W. den geheelen nacht door. Ten vier uuren in den morgenstond hadden wij zestig vademen water en bij het aanbreeken van den dag ontdekten wij voor de boeg eene rei klippen, die zig van het *Z.* ten W. tot W. ten *Z.* uitstrekte en waarop de zee zeer hoog brak: zij waren niet verder dan drie vierde van eene Engelsche mijl van ons af en egter hadden

wij

wij vijf en veertig vademen water. Alzoo de wind N. W. was, konden wij dezelve nu niet te boven zeilen en alzoo ik niet gaerne aan lij wilde afvallen, liet ik het wenden en deed een gang oostwaarts; dan naardien de wind daarop noordwaarts liep, waren wij in staat om van alle de klippen vrij te geraaken. Onze diepte was, terwijl wij binnen de klippen zeilden, van vijf en dertig tot zeven en veertig vademen met eenen rotsachtigen grond.

Deeze rei klippen ligt Z. O. zes mijlen van het zuidlijkst gedeelte van het land, en Z. O. ten O. van enige aanmerklijke bergen, die digt bij het ſtrand ſtaan: omtrent drie mijlen ten noorden van dezelve ligt nog eene andere rei klippen, die volkoomen drie mijlen van den wal ligt en op welke de zee met eene vreeslijke branding brak. Naardien wij deeze klippen in den nacht ten noorden voorbij gezeild waren en wij de andere met het aanbreeken van den dag voor de boeg ontdekten, is het klaarblijklijk dat wij in een groot gevaar waren geweest en onze ontkooming ten uiterſten hachlijk was; naar de ligging van deeze klippen, zoo wel geſchikt om vreemdelingen, die niet omzigtig zijn, te vangen, noemde ik haar de *Vallen* (*Traps*). Onze Breedte was op den middag 47° 26′ Z. Het land in het gezigt, dat het voorkoomen van een eiland had, ſtrekte van N. O. ten N. naar het N. W. ten W. en ſcheen omtrent vijf

mijlen van het groot land af te liggen; de oostlijkſte rei klippen lag Z. Z. O. anderhalve mijl van ons en de noordlijkſte N. O. ½ O. op den afſtand van omtrent drie mijlen. Het land is hoog en dor, en men ziet op hetzelve niet dan hier en daar een heester; want daar was geen enkele boom te zien; het was egter aanmerklijk door een zeker getal witte vakken, welke ik voor marmer aanzag, alzoo zij de zonne-ſtraalen zeer ſterk terugkaatſten; wij hadden ook nog andere diergelijke vakken in verſchillende ſtreeken van dit land gezien, voornaamlijk in *Mercurius-baai*. Wij bleeven ſcherp bij den wind westwaarts aan houden en, bij zonne-ondergang, lag de zuidlijkſte punt land vier mijlen ten N. 38 O. van ons en het westlijkst land, dat in het gezigt was, lag ten N. 2 O. van ons. De punt, die op de Zuider Breedte van 47° 19′ en op de Wester Lengte van 192° 12′ ligt, noemde ik *Zuid-Kaap*; het westlijkst land was een klein eiland, dat over de punt van het vaste land lag.

Vermits ik giste dat *Zuid-Kaap* het zuidlijkst eind van dit land was, gelijk het ook indedaad bleek te zijn, hoopte ik haar door het westen om te zeilen, want eene zwaare holle zee uit het Zuid-Westen, zelfs zedert den laatſten harden wind, dien wij gehad hadden, had mij overtuigd dat 'er geen land in die ſtreek kon liggen.

In den nacht hadden wij eene ſterke windvlaag uit

uit het N. O. t. N. en Noorden, die ons onder onze onderzeilen bragt, maar omtrent 4gt uuren 's morgens wierd de wind maatiger en op den middag om de west voor den wind wendende, ſtuurden wij noordwaarts, hebbende geen land in het gezigt. Onze Breedte was, bij waarneeming 47° 33′ Z. en onze Lengte ten westen van de *Zuid-Kaap* 59′. Wij ſtuurden nu N. N. O. ſcherp bij den wind, zonder land te zien, tot den volgenden morgen ten twee uuren, toen wij een eiland in het N. W. ten N. op den afſtand van omtrent vijf mijlen ontdekten: omtrent twee uuren daarna zagen wij land vooruit, waarop wij wendden en af hielden tot zes uuren, wanneer wij 'er weder op aanhielden, om het van nader bij te bezien: ten elf uuren waren wij op drie mijlen afſtand van hetzelve, doch alzoo de wind ſcheen te neigen om op de kust te gaan waaien, wendde ik weder en hield af naar het Zuiden. Wij hadden nu het land, dat wij den vijfden ontdekt hadden, en dat toen niet aan het groot land ſcheen gehecht, dat ten noorden van hetzelve lag, vond gevaaren, en nu aan de andere zijde gekoomen zijnde van hetgeen wij onderſtelden water, eene baai, of laag land te zijn, had het hetzelfde voorkoomen, doch toen ik het op papier bragt, zag ik geene reden om te onderſtellen dat het een eiland ware; ik was integendeel vast van gedagte dat het een gedeelte van het groot land uitmaak-

te,

te. Op den middag lag het westlijk eind van het vast land N. 59 W. en het eiland, dat wij 's morgens gezien hadden, Z. 59 W. omtrent vijf mijlen van ons. Het ligt op de Zuider Breedte van 46° 31′ en op de Weste- Lengte van 192° 49′ en is niet anders dan eene dorre rots van omtrent eene Engelsche mijl in den omtrek, merklijk hoog en het ligt volkoomen vijf mijlen van het groot land af. Dit eiland noemde ik naar Doctor SOLANDER en gaf het den naam van *Solanders-eiland.* De naaste kust van het groot land ligt O. ten Z. en W. ten N. en maakt eene groote open baai, waarin geene haven of beschutting schijnt voor de schepen tegens de zuid-westen en zuidlijke winden: de oppervlakte van den grond is doorsneden met steile bergen van eene groote hoogte, op welker toppen verscheiden vakken sneeuw liggen; het is egter niet geheel dor, want wij konden bosschen onderscheiden, niet alleen in de valeien, maar ook op den hoogsten grond; maar wij zagen geen' schijn dat het bewoond was.

Wij bleeven Z. W. ten Z. stuuren tot den volgenden morgen ten elf uuren, toen de wind Z. W. ten W. liep, waarop wij het voor den wind lieten wenden en N. N. W. stuurden, zijnde toen op 47° 40′ Zuider Breedte en op 193° 50′ Wester Lengte en hebbende eene hoile zee uit het Zuid-westen.

Geduurende den nacht stuurden wij N. N. W.

tot

tot zes uuren 's morgens, wanneer wij, geen land ziende, N. ten O. ſtuurden tot agt uuren, toen wij N. O. ten O. ½ O. aanhielden, om het land in het gezigt te krijgen, dat wij ten tien uuren in het O. N. O. zagen; dan, wijl het mistig was, konden wij 'er niets op onderſcheiden. Op den middag was onze breedte bij waarneeming, 46° Z. Omtrent ten twee uuren klaarde de mist op en het land vertoonde zig hoog, wild en bergachtig: omtrent ten half vier uuren liep ik op eene baai aan, waarin goede ankerplaats ſcheen te zijn; maar omtrent een uur daarna, den afſtand te groot vindende om dien nog aftezeilen voor het donker zou zijn, en het te ſterk waaiende om het in den nacht te waagen, ſtevende ik langs de kust heenen.

Deeze baai, die ik *Donkere Baai* (*Dusky Bay*) noemde, ligt op 45° 47′ Zuider Breedte: zij is tusſchen drie en vier Engelſche mijlen breed aan den ingang en ſchijnt volkoomen zoo diep als breed te zijn: zij bevat verſcheiden eilanden, agter welke beſchutting tegens alle winden moet zijn, ſchoon 'er mogelijk niet genoeg diepte zal wezen. De noord-punt van deeze baai is, als zij Z. O. ten Z. van u af ligt, zeer kenlijk door vijf hooge ſpitſe klippen, welke omtrent dezelve liggen en die zig als de vier vingeren en duim van een 's menſchen hand vertoonen, waarom ik die de *Vijfvingeren-punt* genaamd heb: het land aan deeze

de punt is verder kenbaar, doordien het het eenigst effen land is binnen eenen aanmerklijken afstand. Het strekt zich ten naasten bij twee mijlen noordwaarts, is hoog en met hout bedekt: het land daar agter is zeer verschillend, bestaande geheellijk uit bergen, gantsch dor en rotsachtig en dit onderscheid geeft de Kaap het voorkoomen van een eiland.

Bij zonne-ondergang was het zuidlijkst land in het gezigt regt ten zuiden van ons op den afstand, van omtrent vijf of zes mijlen, en, alzoo deeze de westlijkste land-punt op de geheele kust is, noemde ik haar *West-Kaap*. Zij ligt omtrent drie mijlen ten zuiden van de *Donkere Baai* op 45° 54′ Zuider Breedte en 193° 17′ Wester Lengte. Het land aan deeze Kaap is maar tamelijk hoog bij de zee en heeft niets aanmerklijks dan een zeer wit klif, twee of drie mijlen ten zuiden van dezelve: het land wijkt ook ten zuiden van dezelve Zuid-Oostwaarts weg en ten noorden Noord-Noord-Oostwaarts.

Des nachts een bijlegger gemaakt hebbende, zeilden wij 's morgens ten vier uuren de kust langs in de streek van N. O. ½ N. met een labber koeltjen uit het Z. Z. O. Op den middag was onze Breedte, volgens waarneeming, 45° 13′. Thans, omtrent anderhalve mijl van land zijnde, peilden wij, maar vonden geen grond met zeventig vademen; wij waren even voorbij eene kleine, smalle opening

ning in het land gevaaren, daar eene zeer veilige en gemaklijke haven ſcheen te zijn, gevormd wordende door een eiland, dat in het midden van de opening ten oosten lag. De opening ligt op 45° 16′ Zuider Breedte en op het land agter dezelve zijn bergen, welker toppen met ſneeuw bedekt waren, die versch gevallen ſcheen; ook hadden wij zedert twee dagen het weder zeer koud gevonden. Te wederzijde van den mond van de opening rijst het land bijna lijnregt uit zee tot eene verbaazende hoogte en deeze was ook indedaad de reden dat ik 'er het ſchip niet in ſtuurde, want daar kon geen wind waaien dan regt 'er in, of regt 'er uit, in de ſtreek van oost of west en ik vond het geenzints raadzaam ergens in te loopen, waaruit ik niet weder zou hebben kunnen geraaken dan met eenen wind, welke de ondervinding mij geleerd had dat niet meer dan eenen dag in eene maand woei. Hierin handelde ik egter tegens den wil van enige perſoonen aan boord, die in zeer ſterke bewoordingen hun verlangen te kennen gaven om in de haven te loopen, omdat zulks hun toen genoegen zou geeven, zonder acht te ſlaan op de nadeelen, die 'er in 't vervolg uit zouden ſpruiten.

In den avond, omtrent twee mijlen van land zijnde, peilden wij, en hadden geen' grond met honderd en agt vademen: de afwijking van het kom-

kompas was, volgens het azimuth, 14° O. en volgens de amplitudo 15° 2′. Wij maakten zoo veel voortgang als wij konden langs de kust met den wind, dien wij hadden, het ſteeds op den afſtand van tuſſchen twee en drie mijlen houdende. Op den middag waren wij op de Breedte van 44° 47′, zijnde ſlechts twaalf mijlen in de ſtreek van N. O. $\frac{1}{4}$ N. gevorderd in de laatſte vier en twintig uuren.

Wij bleeven langs de kust ſtevenen in de ſtreek van N. O. $\frac{1}{2}$ O. tot des avonds ten zes uuren, wanneer wij bijlegden voor den nacht. Des morgens ten vier uuren ſtuurden wij naar land en, toen de dag aanbrak, zagen wij iets dat naar eene opening geleek; maar dat, toen wij het meer genaderd waren, ſlechts eene diepe valei tusſchen twee hooge landen bleek te zijn: wij zeilden dan in dezelfde ſtreek voort, het op den afſtand van tusſchen vier en vijf Engelſche mijlen langs het ſtrand houdende. Den zestienden op den middag lag de noordlijkſte land-punt in het gezigt N. 60 O. tien Engelſche mijlen van ons en onze Breedte was bij waarneeming 44° 5′ en onze Lengte van *West-Kaap* 2° 8′ O. Ten twee uuren zeilden wij de punt voorbij, die op den middag tien Engelſche mijlen van ons af was geweest, en bevonden dat zij uit hooge roode kliften beſtond, van welke een waterval in vier kleine ſtraalen afſtortede, waarom ik haar den naam van *Waterval-punt* gaf. Van deeze punt ſtrekt

het

het land eerst N. 76 O. en daarna meer noordwaarts. Agt mijlen van *Waterval-punt*, in de ſtreek van O. N. O. en op eenen kleinen afſtand van den wal, ligt een klein laag eiland, dat omtrent anderhalve mijl Z. ten O. van ons af lag.

Des avonds ten zeven uuren legden wij bij, op drie en dertig vademen, met eenen fraaien zandigen grond; ten tien uuren hadden wij vijftig vademen en ten twaalf uuren lieten wij het voor den wind wenden in vijf en zestig vademen, zijnde verſcheiden mijlen N. N. W. afgedreven zedert wij een bijlegger gemaakt hadden. Ten twee uuren in den morgenſtond peilden wij geen' grond met honderd en veertig vademen, waaruit blijkt dat men ſlechts tot op eenen kleinen afſtand van het land grond peilt. Omtrent deezen tijd wierd het ſtil; ten agt uuren kwam 'er een koeltjen op uit het Z. W. met welk wij langs het ſtrand ſtuurden in de ſtreek van N. O. ten O. $\frac{1}{4}$ O. op den afſtand van omtrent drie mijlen. Ten zes uuren 's avonds, omtrent eene mijl van den wal zijnde, hadden wij zeventien vademen, en ten agt uuren, omtrent drie mijlen van land zijnde, hadden wij vier en veertig vademen; nu minderden wij zeil en maakten een bijlegger, hebbende zedert den middag tien mijlen N. O. ten O. afgelegd.

Het was geduurende het grootſte gedeelte van den nacht ſtil; maar ten tien uuren 's morgens kwam 'er een ligt koeltjen op uit het Z. W. ten

W., wanneer wij wederom N. O. ten N. langs het land zeilden, hebbende eene hooge zee uit het W. Z. W., die in den nacht opgekoomen was; op den middag hadden wij bij waarneeming 43' 4' Zuidet Breedte en 4° 12' Ooster Lengte van *Kaap West*. Wij zagen dat de valeiën, zoo wel als de bergen, deezen morgen met sneeuw bedekt waren, die, naar wij onderstelden, gedeeltelijk in den nacht gevallen was, toen wij regen gehad hadden. Ten zes uuren 's avonds minderden wij zeil en ten tien uuren legden wij bij op den afstand van omtrent vijf mijlen van den wal, daar wij honderd vijftien vademen peilden. Te middernacht, wanneer 'er weinig wind was, maakten wij zeil en ten agt uuren 's morgens stuurden wij Noord-oostwaarts scherp bij den wind, tot den middag, wanneer wij wendden, zijnde omtrent drie mijlen van land en, volgens onze waarneeming, op 82° 8' Breedte en op 5° 5' Ooster Lengte van *Kaap West*.

Wij bleeven westwaarts aan houden tot twee uuren in den morgenstond, wanneer wij een' gang naar het Oosten deeden en daarna stuurden wij westwaarts tot den middag, toen wij, naar onze rekening, op de Breedte van 42° 23' en op de Ooster Lengte van 3° 55' van *Kaap West* waren. Nu wendden wij en stevenden oostwaarts, met eene frisse koelte uit het N. ten W. tot zes uuren 's avonds, toen de wind Z. en Z. Z. W.

liep,

liep, met welken wij N. O. ten N. ſtuurden tot 's morgens ten zes uuren, wanneer wij Oost ten Noorden ſtuurden, om in het gezigt van het land te loopen, dat wij kort daarop zagen; op den middag was onze Breedte naar onze rekening 41° 37′ en onze Lengte van *Kaap West* 5° 42′ Oost. Wij waren nu binnen drie of vier mijlen van land, maar, naardien het mistig was, konden wij 'er niets duidelijk op zien en, alzoo wij veel wind en eene hooge zee hadden, die uit het W. Z. W. op het ſtrand aan rolde, vond ik het niet veilig nader bij land te koomen.

In den agtermiddag hadden wij een labber koeltjen uit het Z. Z. W., met welk wij noordwaarts langs den wal ſtuurden tot agt uuren, wanneer wij, binnen twee of drie mijlen van land zijnde, peilden en ſlechts vier en dertig vademen hadden, waarop wij af hielden N. W. ten N. tot des nachts ten elf uuren, en toen legden wij bij, hebbende vier en zestig vademen water. Ten vier uuren 's morgens maakten wij zeil en ſtuurden Noord-oostwaarts met een labber koeltjen uit het Z. Z. W., dat ten agt uuren West liep, en kort daarop ſtilde: wij waren op deezen tijd binnen drie of vier Engelſche mijlen van land en hadden vier en vijftig vademen, met eene zwaare golf uit het W. Z. W., die ſchuinsch op het land aan rolde, 't welk mij deed vreezen dat ik genoodzaakt zoude zijn ten anker te koomen; doch met

behulp van een flaauw luchtjen, dat nu en dan uit het Z. W. kwam, was ik in ſtaat het ſchip regt te houden. Op den middag was het noordlijkſt land in het gezigt omtrent tien mijlen N. O. ten O. $\frac{1}{2}$ O. van ons; onze Breedte was, bij rekening, 40° 55′ Zuid; onze Lengte van *Kaap West* 6° 35′ Oost. Van deezen tijd af hadden wij ligte koeltjens uit het Zuiden met tuſſchenpoozen van ſtilte tot den drie en twintigſten op den middag, wanneer onze Breedte bij waarneeming 40° 36′ 30″ Zuid en onze Lengte 6° 52′ Oost van *Kaap West* was. De oostlijkſte land-punt in het gezigt was zeven mijlen O. 10 N. van ons en eene ſteile Kaap of punt, over welke wij den dag te vooren op den middag geweest waren, en omtrent welke enige klippen boven water lagen, was Z. 18 W. zes mijlen van ons. Deeze punt noemde ik *Klippen Punt*. Onze Breedte was nu 40° 55′ en, daar wij nu ten naasten bij de gantſche noord-westlijke kust van *Tovy Poenammoo* zijn langs gevaaren, zal ik enig verſlag van het aanzien van het land geeven.

Ik heb reeds aangemerkt dat op den elfden, toen wij aan het zuidlijk gedeelte waren, het land, dat wij zagen, oneffen en bergachtig was, en daar is veel reden om te denken dat dezelfde keten bergen langs de geheele lengte van het eiland loopt. Tuſſchen het westlijkst land, dat wij dien dag zagen, en het oostlijkst, dat wij den der-

tien-

tienden in het gezigt hadden, is eene ruimte van omtrent zes of agt mijlen, van welke wij de kust niet zagen, schoon wij de bergen binnen 's lands duidlijk onderscheidden. De zee-kust bij *Kaap West* is laag, zeer schuinsch en trapswijze oploopende tot aan den voet van het gebergte en op de meeste plaatsen met houtgewas bedekt. Van de *Vijf vingeren punt* tot op de Breedte van 44° 20′ is eene smalle strook heuvelen, die regtstreeks uit zee oprijst en met houtgewas bedekt is: digt agter deeze heuvelen zijn de bergen, die zig in eene andere keten van eene verbaazende hoogte uitstrekken en uit rotsen bestaan, die gantsch dor en kaal zijn, uitgezonderd daar zij met sneeuw bedekt zijn, die op verscheiden plaatsen op dezelve in groote vakken gezien wordt en die waarschijnlijk daar gelegen heeft zedert de schepping der waereld: een ruuwer, hobbeliger en woester gezigt dan dit land van den zee-kant oplevert kan men met geene mogelijkheid bedenken; want zoo verre binnens lands als het oog reiken kan, vertoont zig niets dan de toppen van rotsen, die zoo digt bij elkanderen staan, dat 'er, in plaats van valeiën, slechts spleeten tusschen beiden zijn. Van de Breedte van 44° 20′ tot de Breedte van 42° 8′ liggen deeze bergen verder binnen 's lands en de zee-kust bestaat uit boschrijke bergen en dalen van verschillende hoogte en uitgestrektheid en heeft veel schijn van vrugtbaar te zijn: verschei-

den dier valeiën vormen vlakten van eene aanmerklijke uitgeſtrektheid, geheel met bosch bedekt; maar het is zeer waarſchijnlijk dat de grond op veele plaatſen moerasſig en met water-poelen doorſneden is. Van de Breedte van 42° 8′ tot die van 41° 30′ is het land door niets aanmerklijks onderſcheiden: het rijst in bergen regtsſtreeks uit zee op en is met bosch bedekt; doch naardien het weder mistig was terwijl wij op dit gedeelte van de kust waren, konden wij ook zeer weinig binnen 's lands zien, uitgezonderd nu en dan de toppen der bergen, boven de wolkachtige mist, die dezelve beneden verduiſterde, uitſteekende, hetwelk mij in mijne gedagten bevestigde dat 'er zig eene keten bergen van het een eind van het eiland tot het ander uitſtrekte.

In den agtermiddag hadden wij een labber koeltjen uit het Z. W. dat ons, voor het geheel donker was, over de oostlijke punt bragt, die wij op den middag gezien hadden; maar niet weetende naar welke ſtreek het land zig aan de andere zijde van dezelve uitſtrekte, legden wij bij in vier en zestig vademen, op den afſtand van omtrent eene mijl van den wal. Ten agt uuren 's avonds, wanneer 'er weinig wind was, haalden wij de zeilen vol en ſtevenden voort tot middernacht, en toen legden wij bij tot 's morgens ten vier uuren, wanneer wij weder zeil maakten en met het aanbreeken van den dag zagen wij laag land,

land, dat zig van de punt in het Z. Z. O. zoo verre het oog reiken kon, uitstrekte, en welks oostlijkst eind zig in ronde heuvelen vertoonde: nu was de wind naar het Oosten geloopen, dat ons noodzaakte op te loeven. Des anderen daags op den middag was de oostlijke punt zestien Engelsche mijlen Z. W. ten Z. van ons, en onze Breedte was 40° 19′: alzoo de wind oostlijk bleef, waren wij den volgenden dag op den middag ten naasten bij op dezelfde plaats. Omtrent ten drie uuren liep de wind naar het Westen en wij stuurden O. Z. O. met alle zeilen bij, tot het donker was, en toen minderden wij zeil tot in den morgen; naardien wij den geheelen nacht dik mistig weder hadden, bleeven wij aanhoudend peilen en hadden van zeven en dertig tot twee en veertig vademen water. Toen de dag aanbrak zagen wij land in het Z. O. ten O. en een eiland, dat 'er bij lag, in het O. Z. O. omtrent vijf mijlen van ons: dit eiland herkende ik voor hetzelfde, dat ik van den mond van *Koningin Charlotte Kanaal* gezien had, van welken het negen mijlen N. W. ten N. ligt. Op den middag lag het ten zuiden vier of vijf Engelsche mijlen van ons en de noord-wester punt van het Kanaal Z. O. ten Z. tien en eene halve mijl van ons. Onze Breedte was, bij waarneeming, 40° 33′ Zuid.

Naardien wij nu het geheel land rond gevaaren hadden, moesten wij gaan denken om hetzelve te

verlaaten; doch, alzoo ik dertig tonnen ledige water-vaten aan boord had, kon dit niet geſchieden voor ik die gevuld had. Ik voer dan het eiland om en ſtevende eene baai in, die tuſſchen hetzelve en *Koningin Charlotte Kanaal* ligt, laatende nog drie eilanden, die digt onder den weſtlijken wal liggen, tuſſchen drie of vier Engelſche mijlen binnen den mond, aan ſtuurboord liggen; terwijl wij de baai in liepen, lieten wij aanhoudend het dieplood gaan en hadden van veertig tot twaalf vademen. Ten zes uuren 'savonds ankerden wij op elf vademen, met eenen modderigen grond, onder den weſter wal, in den tweeden inham, die binnen de drie eilanden ligt, en zoo dra het des anderen daags 'smorgens licht was, nam ik eene ſloep en voer naar land, om eene water-plaats te zoeken, als ook eene goede ankerplaats voor het ſchip, welke beiden ik zeer naar mijn genoegen aantrof. Zoo dra het ſchip vertuid was, zond ik eenen officier naar land om het opzigt over het water haalen te hebben en den timmerman met zijn volk om hout te hakken, terwijl de groote ſloep gebruikt wierd om de ledige leggers aan land te brengen.

Aan dit werk waren wij bezig tot den dertigſten, wanneer, den wind in het Z. O. ſchijnende te blijven ſtaan en onze leggers ten naasten bij alle vol zijnde, wij het ſchip uit den inham wonden, ten einde wij ruimte mogten hebben om onder zeil

zeil te geraaken en, toen het middag was, gong ik met de pinas uit om zoo veel van de baai opteneemen als mijn tijd wilde toelaaten.

Na dat ik dezelve omtrent twee mijlen opgeroeid had, gong ik aan land op eene punt aan de west-zijde en, op eenen berg geklommen zijnde, zag ik den westlijken arm van deeze baai omtrent vijf mijlen verder Z. W. ten W. inloopen en egter kon ik het eind niet zien: daar ſcheenen nog verſcheiden andere inhammen te zijn, of ten minſten kleine baaien tusſchen deeze en de noordwestlijke punt van *Koningin Charlotte Kanaal*, in welke alle, twijfel ik niet, ankerplaatſen en beſchutting zullen zijn, alzoo zij alle tegens de zee-winden gedekt zijn door de eilanden, die 'er voor liggen. Het land omtrent deeze baai is, voor zoo veel ik 'er van zien kon, van eene bergachtige oppervlakte, hoofdzaaklijk bedekt met boomen, heesters en varen, die het reizen moeijelijk en vermoeiende maaken. Op dit tochtjen was ik verzeld van den Heer BANKS en Doctor SOLANDER, die verſcheiden nieuwe planten vonden. Wij vonden ook enige hutten, die lang verlaaten ſcheenen geweest te zijn, maar wij zagen geene inwooneren. De Heer BANKS onderzogt verſcheiden der ſteenen, die op het ſtrand lagen, welke ſterk geaderd waren en een metaalachtig voorkoomen hadden; maar hij vond 'er geene erts in, zoo hij gelegenheid gehad hadd'

enige van de kaale rotſen te bezien, zou hij misſchien gelukkiger geweest zijn. Hij was ook van gedagten dat hetgeen ik op eene andere plaats voor marmer had aangezien eene mineraale zelfſtandigheid was, en dat het, als men de overeenkomst in breedte tusſchen deeze plaats in Zuid-Amerika in aanmerking neemt, niet onwaarſchijnlijk was of daar zou, als men het land wel doorzogt, iets zeer kostbaars kunnen gevonden worden.

Bij mijne terugkomst in den avond vond ik al het hout en het water aan boord en het ſchip klaar om in zee te kunnen gaan; ik beſloot dan het land te verlaaten en naar huis te keeren langs eenen weg, die meest voordeelig voor den dienst zoude wezen, over welk onderwerp ik den raad van mijne officieren innam. Ik zelf had een groot verlangen om om *Kaap Hoorn* terug te keeren, doordien mij zulks in ſtaat zoude geſteld hebben eens voor al uittemaaken of 'er een zuidlijk vast land zij of niet; maar hier tegens woog de tegenwerping op dat wij in eene hooge zuidlijke breedte zouden hebben moeten blijven in het felst van den winter met een ſchip, dat niet in ſtaat geöordeeld wierd voor die onderneeming; dezelfde reden wierd ook aangedrongen tegens het plan van regtſtreeks naar de *Kaap de Goede Hoop* te zeilen, en met nog meerder kragt, omdat 'er in die koers geene gewigtige ontdekkingen te hoopen waren; daar wierd dan

be-

besloten dat wij over de Oost-Indiën terug zouden keeren en dat wij met dat inzigt, als wij de kust verlieten, westwaarts zouden stuuren, tot wij aan de oost-kust van *Nieuw Holland* koomen zouden, en dat wij dan die kust noordwaarts zouden volgen, tot wij aan derzelver noordlijk eind zouden koomen; doch zoo dit ondoenlijk gevonden wierd, wierd 'er verder besloten dat wij tragten zouden het land, of de eilanden, welke men zegt door QUIROS ontdekt te zijn, te ontmoeten.

Met dit voorneemen gongen wij op saturdag den een en dertigsten Maart 1770 onder zeil en liepen in zee, met het voordeel van eene frisse koelte uit het Zuid-oosten en helder weder, ons vertrek neemende van de oostlijke punt, die wij den drie en twintigsten op den middag gezien hadden en welke ik, bij deeze gelegenheid, met den naam van *Kaap Vaarwel* benoemde.

De baai, welke wij nu uit gezeild waren, noemde ik de *Admiraliteit-Baai*, en ik gaf den naam van *Kaap Stephens* aan de noord-westlijke punt en dien van *Kaap Jackson* aan de zuid-oostlijke, naar de twee heeren, die toen ter tijd Secretarisen van de Admiraliteit waren.

De *Admiraliteit Baai* is gemaklijk te kennen aan het eiland, van 't welk ik zoo even melding gemaakt heb, dat twee Engelsche mijlen ten Noord-oosten van *Kaap Stephens* op de Zuider

Breed-

Breedte van 40° 37′ en op de Wester Lengte van 185° 6′ ligt en van eene aanmerklijke hoogte is. Tusſchen dit eiland en *Kaap Vaarwel*, die tusſchen veertien en vijftien mijlen van elkanderen liggen, in de ſtreek van W. ten N. en O. ten Z., vormt de kust eene groote diepe baai, welker bodem wij naauwlijks zien konden, terwijl wij in eene regte lijn van de eene kaap naar de andere zeilden; zij is egter waarſchijnlijk niet zoo diep als zij ſcheen; want, alzoo wij het water hier effener vonden dan op denzelfden afſtand van alle andere gedeelten van de kust, is 'er reden om te denken dat het land in het diepst van de baai, aan de zee, laag is en dus niet gemaklijk van dezelve kan onderſcheiden worden. Om deeze reden heb ik haar *Blinde Baai* genoemd en ben van gedagten dat zij dezelfde is, die door TASMAN de *Moordenaars baai* genoemd wierd.

Ik zal nu overgaan om die bijzonderheden omtrent dit land en deszelfs bewooneren, en hunne zeden en gewoonten, welke wij verneemen konden, terwijl wij de kust rond zeilden, te boek te ſtellen.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Algemeene Beſchrijving van Nieuw-Zeeland. *Ontdekking, Ligging, Uitgeſtrektheid, Luchtſtreek en Voortbrengzelen van dat land.*

Nieuw-Zeeland wierd eerst ontdekt door ABEL JANSEN TASMAN, eenen Hollandſchen zeevaarer, wiens naam verſcheiden maalen in deeze reisbeſchrijving genoemd is, op den dertienden December des jaars 1642. Hij voer langs de oostlijke kust van de Breedte van vier en dertig tot die van drie en veertig graaden en zeilde de ſtraat in, die de twee eilanden van elkanderen ſcheidt en die op de kaart *Cooks Straat* genaamd is; doch door de inboorlingen aangevallen wordende, kort na dat hij ten anker gekoomen was, op de plaats, welke hij de *Moordenaars Baai* genoemd heeft, is hij niet aan land geweest. Hij gaf het land den naam van *Staaten Land*, ter eere van de Algemeene Staaten, en thans wordt het gemeenlijk op onze kaarten en globen met den naam van *Nieuw-Zeeland* onderſcheiden. Naardien geheel dat land, uitgezonderd dat gedeelte van de kust, dat door TASMAN van zijn ſchip gezien is, van zijnen tijd af tot de reis van

de

de *Endeavour* geheel onbekend is gebleven, hebben veele onderſteld dat het een deel van een zuidlijk vast land uitmaakte. Nu weet men dat het beſtaat uit twee groote eilanden, door eene ſtraat of eenen doorgang van elkanderen geſcheiden, die omtrent vier of vijf mijlen breed is.

Deeze eilanden liggen tuſſchen de 34° en 48° Zuider Breedte en tuſſchen de 181° en 194° Wester Lengte, dat nu met ongemeene naauwkeurigheid bepaald is, volgens ontelbaare waarneemingen van de zon en de maan en van den overgang van Mercurius door den Heer GREEN, een man van bekende bekwaamheden, die, gelijk ik hier voor reeds gezegd heb, door de koninglijke Maatſchappij wierd afgezonden om den overgang van Venus in de Zuid-zee waartenemen.

Het noordlijkſt van deeze eilanden wordt door de inboorlingen *Eaheinomauwe* en het zuidlijkſt *Tovy*, of *Tayai Poenammoo* genaamd; maar wij zijn eeter, gelijk ik aangemerkt heb, niet zeeker of de naam *Tovy Poenammoo* het geheel zuidlijk eiland, of ſlechts een gedeelte van hetzelve bevatte. De gedaante en uitgeſtrektheid van deeze eilanden met de ligging van de baaien en havenen aan dezelve en de kleiner eilandjens, die omtrent dezelve liggen, kunnen gezien worden uit de kaart, die ik opgemaakt heb, doch op welke ik niet kan verzeekeren dat alles even naauwkeurig is. De kust van *Eaheinomauwe* van *Kaap Pallijſer*

tot

tot de *Oost-Kaap* is met groote naauwkeurigheid opgemaakt, zoo wel in haare gedaante als in den loop en den afſtand van kaap tot kaap; want de goede gelegenheden, die zig opdeeden, en de middelen, die ik gebruikte, waren zoodanig dat 'er naauwlijks een misſlag kon plaats hebben. Van de *Oost-Kaap* tot *Kaap Maria van Diemen* is de kaart, ſchoon misſchien niet zoo naauwkeurig, zonder enigen misſlag van aanbelang, uitgezonderd mogelijk op enige weinige plaatſen, die hier, en op andere plaatſen van de kust, door eene geſtippelde lijn onderſcheiden worden, en welke ik geene gelegenheid had opteneemen. Van *Kaap Maria van Diemen* tot de Breedte van 36° 15′ waren wij zelden nader bij land dan tuſſchen vijf en agt mijlen en dus kan de lijn, die de zee-kust tekent, misſchien gebrekkig zijn. Van de Breedte van 36° 15′ tot omtrent op de hoogte van *Ingang-eiland* liep onze koers zeer digt langs den wal en daarom kan 'er in dit gedeelte van de kaart geen misſlag van aanbelang zijn, uitgezonderd misſchien bij Kaap *Tierawitte*. Tuſſchen *Ingang Eiland* en *Kaap Palliſer* waren wij weder verder van den wal en daarom kan dit gedeelte van de kust wel met geene groote naauwkeurigheid geteekend zijn; ik ben egter, over het geheel, van gedagte dat men bevinden zal dat dit eiland niet veel verſchilt van de gedaante, welke ik het gegeeven heb en dat 'er weinige of geene havens op

de

de kust zijn, die niet in het dagverhaal vermeld, of op de kaart getekend ſtaan. Ik kan dit egter niet zeggen van *Tovy Poenammoo*, het jaargetijde en de omſtandigheden van de reis wilden mij niet toelaaten zoo veel tijd aan dit eiland te beſteeden als ik aan het ander doorgebragt had, en de ſtormen, die wij kregen, maakten het moeijelijk en gevaarlijk digt bij land te blijven. Van *Koningin Charlotte Kanaal* egter tot *Kaap Campbel* en zuid-westwaarts tot de Breedte van 43° zal de kaart vrij naauwkeurig gevonden worden. Tuſſchen 43° en 44° 20′ Breedte is de lijn twijfeling onderworpen, want ſommige deelen van de kust, die zij vertoont, hadden wij naauwlijks in het gezigt. Van 44° 20′ Breedte tot *Kaap Saunders* waren wij zoo verre van de kust, dat wij dezelve niet bijzonder kunnen opgeeven, ook was het weder ten uiterſten ongunſtig. Van *Kaap Saunders* tot *Zuid-kaap*, en zelfs tot *West-kaap* is 'er ook reden te vreezen dat de kaart op veele plaatſen gebrekkig zal gevonden worden, naardien wij zelden in ſtaat waren bij land te blijven en ſomtijds zoo verre van land gewaaid wierden, dat wij het niet zien konden. Van de *West Kaap* tot *Kaap Vaarwel* en zelfs tot *Charlotte Kanaal* moet men 'er even min op vertrouwen.

Tovy Poenammoo is voor het grootſte gedeelte een bergachtig en naar allen ſchijn onvrugtbaar land, en het volk dat wij in *Koningin Charlotte Ka-*

Kánaal zagen, dat, hetwelk onder de met ſneeuw bedekte bergen naar ons toe kwam, en de vuuren ten Westen van *Kaap Saunders* waren alle de inwooners en tekenen van inwooneren, die wij op geheel het eiland ontdekten.

Eaheinomauwe heeft een veel beter voorkoomen; het is, wel is waar, niet alleen heuvelachtig, maar zelfs bergachtig; doch zelfs de heuvelen en bergen zijn met bosch bedekt en elke valei heeft een riviertjen; de grond in deeze valeien en in de vlakten, van welke 'er veele zijn, die niet met hout overgroeid zijn, is in het algemeen ligt, maar vrugtbaar; en, volgens de gedagten van den Heer BANKS en Doctor SOLANDER, zoo wel als van alle de andere die aan boord waren, zouden alle ſoorten van Europiſche graanen, planten en vrugten hier allerweelderigſt groeijen: uit de gewasſen, die wij hier vonden, is 'er reden te beſluiten dat de winters zagter zijn dan in Europa, en wij vonden den zomer niet heeter, ſchoon 'er eene gelijker warmte heerschte, zoo dat, als dit land door volk uit Europa bewoond wierd, die menſchen met een weinig nijverheid, zeer ras niet alleen van de noodwendigheden, maar zelfs van de overtolligheden des levens in grooten overvloed zouden voorzien wezen.

Daar zijn in dit land geene viervoetige dieren dan honden en ratten; wij zagen ten minſten geene andere en de ratten zijn zoo ſchaarsch, dat

verſcheiden van ons geene gezien hebben. De honden houden zig bij het volk op, dat dezelve tot geen ander einde fokt dan om die te eeten; daar kunnen wel viervoetige dieren zijn die wij niet gezien hebben, maar dit is niet waarſchijnlijk, omdat de inboorlingen met opzigt tot hunne kledij hunnen voornaamſten hoogmoed ſtellen in het draagen van de vellen en het hair van de dieren, welke zij bezitten, en wij zagen hen geene andere vellen van dieren aan hebben dan die van honden en vogelen; daar zijn wel robben op de kust, en eens zagen wij eenen zee-leeuw, maar wij denken dat zij zelden gevangen worden, want, ſchoon wij enige tanden van zulke dieren zagen, die tot een verſierzel gevormd waren als eene hair-ſpeld, en welke de inboorlingen op de borst droegen en zeer hoog ſchatteden, zagen wij egter geene vellen van dezelve: daar zijn ook walvisſchen op deeze kust en, ſchoon het volk geene konst of geen werktuig ſcheen te bezitten, door welke zulk een dier gevangen en gedood konde worden, zagen wij egter *Patoo-patoos* in de handen van ſommige, die van walvisch been gemaakt waren, of van dat van enig ander dier, welks been naauwkeurig daarnaar geleek.

Van vogelen zijn 'er niet veele ſoorten en geene van dezelve, uitgezonderd misſchien de meeuw, zijn dezelfde met die van Europa: daar zijn hier wel eenden en kormoran van verſcheiden ſoorten, die ge-

genoeg naar de Europiſche gelijken om dezelfde genoemd te worden door degeene, die hen niet zeer naauwkeurig bekeken hebben. Daar zijn hier ook havikken, uilen en kwartels, die, op het eerſte gezigt, maar weinig van die van Europe verſchillen en verſcheiden kleine vogeltjens, welker gezang, gelijk in den loop van dit verhaal is aangemerkt, veel welluidender is dan wij ooit gehoord hadden.

De zee-kust wordt ook bezogt door veele zeevogelen, bijzonderlijk Albatrosſen, onweêrsvogels, pintados (*a*) en enige van die vogelen, welke J. NARBOROUGH *Pinguins* genoemd heeft en die eigenlijk die vogelen zijn, welke de Franſchen *Nuance* (*b*) noemen en welke eene middenſoort ſchijnen te zijn tusſchen vogel en visch; want hunne vederen, bijzonderlijk die op hunne wieken, verſchillen zeer weinig van ſchubben en hunne vleugelen zelve, die zij alleen gebruiken in het duiken, en niet om hunne beweeging te verſnellen, zelfs niet op de oppervlakte van

(*a*) Eene ſoort van Onweêrsvogelen (*Procellaria*) die door de Portugeezen *Pintados*, door de Franſchen *Damier* en ook *Kaapſche Duiven* genoemd worden. *Procellaria Capenſis.* VERTAALER.

(*b*) *Manchet moyen* van BUFFON. VERTAALER.

van het water, zouden, misschien, met evenveel eigenschap vinnen genoemd kunnen worden.

De insekten zijn 'er ook niet menigvuldiger dan de vogelen; enige weinige kappellen en torren, vleesch-vliegen, niet verschillende van de Europische en enige muskiten en zand-vliegen, misschien naauwkeurig dezelfde met die in Noord-Amerika, maaken de gantsche lijst uit. Van muskiten en zand-vliegen, die met recht voor een vloek gehouden worden in alle landen daar zij zijn, zagen wij egter niet veele; daar waren wel enige weinige bijna overal daar wij aan wal gongen, maar zij gaven ons zoo weinig hinder, dat wij geen gebruik maakten van de schermen, van welke wij ons voorzien hadden, om onze aangezigten tegens dezelve te beschutten.

Voor deeze schaarschheid van dieren op het land geeft de zee egter eene overvloedige vergoeding; elke kreek kroiekt van visch, die niet alleen gezond is, maar even lekker als die van Europa: het schip ankerde zelden in eene baai, of voer zelden met een slap koeltjen voorbij eene plaats, of wij vongen genoeg met den hoek en de lijn om al het scheepsvolk te spijzen, voornamelijk naar den kant van het zuiden: als wij ten anker lagen, konden de sloepen, met den hoek en de lijn, bij de rotsen, zoo veel visch vangen als zij wilden en de zegen miste zelden nog eenen grooteren voor-

raad

raad opteleveren, zoo dat de beiden reizen dat wij in *Cooks Straat* ankerden, elke bak in het ſchip, die niet los en onbedagt was, zoo veel inzoutede, dat zij verſcheiden weeken na dat zij in zee geſtooken waren, daarvan aten. Van dit artijkel was de verſcheidenheid even zoo groot als de overvloed; wij hadden makereelen van verſcheiden ſoorten, onder welke eene, die even dezelfde was als die welke wij in Engeland hebben; deeze kwamen in ontzagchelijke groote ſchoolen en wierden door de inboorlingen in hunne zegens gevangen, die ons dezelve zeer goedkoop verkogten. Behalven deeze waren 'er veele ſoorten van visſchen, die wij nooit te vooren gezien hadden, maar welken allen het volk zeer gereedlijk naamen gaf, zoo dat wij hier zoo gemeen van ſtokvisch, braasſems, kole-visch en veele andere ſpraken als in Engeland, en ſchoon zij geenzints van hetzelfde geſlacht zijn, moet men bekennen dat zij den naam eer aandoen. Maar de grootſte lekkernij, welke ons de zee, zelfs op deeze plaats, opleverde, was de zee-kreeft, waarſchijnlijk dezelfde, die in de Reis van Lord ANSON gezegd wordt aan het eiland *Juan Fernandes* gevonden te worden, behalven dat zij, ſchoon groot, egter niet zoo groot als deeze is: zij verſchillen van de onze in Engeland in verſcheiden bijzonderheden, zij hebben een grooter getal ſtekels op hunnen rug, en zij zijn rood als zij eerst uit het

water gehaald worden. Deeze kogten wij ook overal naar het noorden in groote hoeveelheid van de inboorlingen, die dezelve vangen door bij het ſtrand te duiken, en met hunne voeten uittevinden waar zij liggen. Wij hadden ook eenen viſch, welken FREZIER in zijne reis naar Spaansch Amerika beſchreven heeft onder den naam van *Elefant*, *Pejegallo* of Haan-viſch, dien wij, ſchoon hij ſlegt is, zeer hartlijk aten. Daar worden hier ook verſcheiden ſoorten van roggen of ſtekel-roggen gevonden, die nog ſlegter zijn dan de elefant; maar tot vergoeding hadden wij onder veele ſoorten van haaien eene, die wit geſpikkeld was en in ſmaak naar onze beste roggen geleek, maar veel lekkerer was. Wij hadden ook platviſchen naar tongen en naar both gelijkende, behalven paaling en konger-aalen van verſchillende ſoorten en verſcheiden andere, van welke de geene, die na ons deeze kust bezoeken zullen, ook het nut zullen vinden, en ſchulp-viſchen in groote verſcheidenheid, bijzonderlijk klipklevers, kok-haanen en oesters.

Onder de gewaſſen van dit land bekleeden de boomen eene aanzienlijke plaats; want hier zijn zeer uitgeſtrekte boſſchen, vol van het regtſt, het zuiverſt en het zwaarſt timmerhout dat wij immer gezien hadden; de grootte, de nerf en de waarſchijnlijke duurzaamheid van dat hout maaken het bekwaam voor allerhande gebouwen,

ja

ja voor alles, uitgezonderd masten, voor welke het, gelijk ik reeds aangemerkt heb, te hard en zwaar is; daar is in het bijzonder een boom, die, toen wij op de kust waren, uitstak door eene scharlaken bloem; deeze boom scheen een zaamenvoegzel te zijn van veele vezelen; hij is omtrent zoo groot als een eikenboom, en het hout is zeer hard en zwaar en uitneemend geschikt voor molen-maakers werk. Daar is een andere, die in de moerassen groeit, zeer lang en regt, dik genoeg voor masten van de grootste schepen, en, naar den loop van de nerf te oordeelen, zeer taai; deeze, welke, gelijk ik hier boven reeds aangemerkt heb, onze timmerman meende dat naar den pik-pijnboom geleek, zou waarschijnlijk ligter kunnen gemaakt worden door aftapping en dan zou hij de fraaiste masten van de waereld opleveren; hij heeft een blad dat van den Ipenboom niet ongelijk en draagt bezieën aan kleine bossen.

Een groot gedeelte van het land is met weelderig groen bedekt en onze liefhebbers van natuurlijke historie waren zeer voldaan over de nieuwe planten, die zij vonden, en derzelver verscheidenheid. Melk-distel, tuin-nacht-schade, eene of twee soorten van gras, dezelfde als in Engeland, en twee of drie soorten van varens, gelijk die van de West-Indiën, met enige weinige van die planten, die in meest alle de deelen der waereld gevonden worden, waren de enigste onder omtrent vier honderd soorten, die door de natuurkun-

digen tot hier toe beſchreven zijn, of die wij elders gezien hadden in den loop van onze reis, behalven omtrent vijf of zes, die wij op het *Vuurland* geplukt hadden.

Van eetbaare gewasſen zijn 'er ſlechts weinige; ons volk, dat lang op zee geweest was, at met even veel ſmaak en nut van de wilde celerij en eene ſoort van water-kers, die overal op het zeeſtrand in grooten overvloed groeide. Wij vonden ook eens of twee maalen eene plant als Vetſalade die wij, in 'plaats van groente, kookten, en eens hadden wij het geluk van eenen kool-palmboom te vinden, die ons eenen lekkeren maaltijd verſchafte; en, uitgezonderd den varen-wortel en nog een gewas, gantschlijk onbekend in Europa, en dat, ſchoon het door de inboorlingen gegeeten wierd, voor ons zeer onaangenaam was, vonden wij 'er geene gewasſen goed om te eeten, onder die, welke wilde voortbrengzelen van het eiland ſcheenen; wij konden ſlechts drie eetbaare planten vinden onder degeene die door den landbouw gekweekt worden, yams, zoete aardappelen en cocos. Van de yams en aardappelen ſtonden 'er geheele akkers en ik geloof dat een ſchip, dat hier in den herfst zou mogen aanlanden, als zij opgedolven worden, zoo veel van dezelve zoude kunnen koopen als het wilde.

De kalebasſen worden ook door de inboorlingen van deeze plaats voortgekweekt, van welker

vrugt

vrugt zij bakken maaken, die hun tot onderſcheiden gebruiken dienen. Wij vonden hier ook den Chineeſchen papier moerbezieboom, denzelfden als die, waarvan de inwooneren van de zuidzee-eilanden hun doek maaken; maar hij is zoo zeldzaam, dat, ſchoon de Nieuw-Zeelanders 'er ook doek van maaken, zij 'er egter niet genoo[illegible] hebben om 'er iets anders van te draagen dan ſierzelen in de gaten, die zij in hunne ooren maaken, gelijk ik boven heb aangemerkt.

Maar onder alle de boomen, heeſters en planten van dit land is 'er geen een die vrugten voortbrengt, ten zij men eene bezie, die noch zoet, noch ſmaaklijk is, en welke niemand plukte dan de kleine jongens, met dien naam wil vereeren. Daar is egter eene plant, welke den inwooneren in plaats van hennip en vlas dient en die alle die planten, welke in andere landen tot hetzelfde gebruik gebezigd worden, overtreft. Van deeze plant zijn twee ſoorten; de bladeren van beiden gelijken naar die van biezen, maar de bloemen zijn kleiner en de bloem-bosſen talrijker; die van de eene ſoort zijn geel; die van de andere donker-rood. Van de bladeren van deeze plant maaken zij, met zeer weinig bereiding, hunne gewoone klederen en zij maaken er ook hunne koorden, lijnen en touwen van, tot alle gebruiken, die zoo veel ſterker zijn dan alles wat wij van hennip kunnen maaken, dat het boven alle

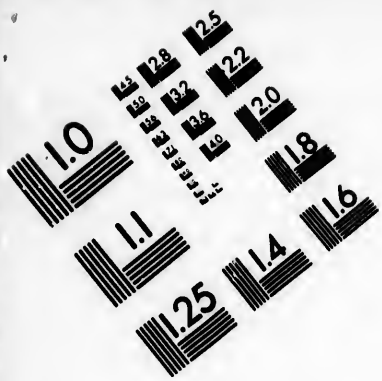

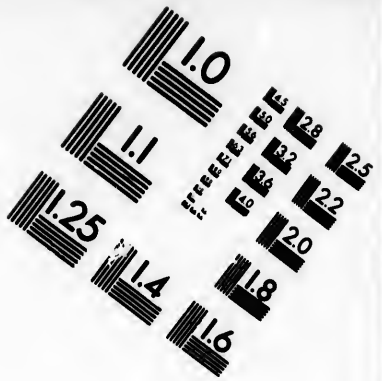

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

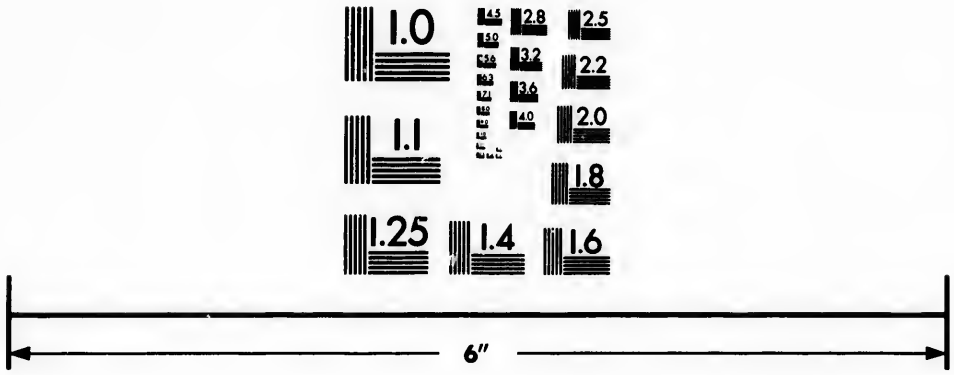

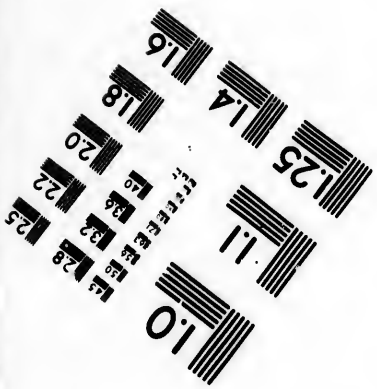

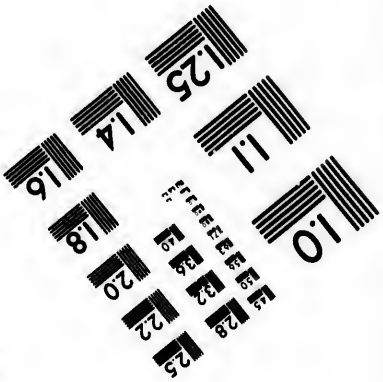

Photographic Sciences Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

vergelijking is. Van dezelfde plant maaken zij, door eene andere bereiding, lange dunne vezelen, die als zijde blinken en zoo wit als ſneeuw zijn; van deeze, die ook verwonderlijk ſterk zijn, wordt het fijner doek gemaakt, en van de bladeren maaken zij, zonder andere bereiding dan dezelve tot voeglijke breedten te ſplitſen en de reepen aan elkanderen te binden, hunne visch-netten, van welke ſommige, gelijk ik reeds aangemerkt heb, van eene ontzagchelijke grootte zijn.

Eene plant, die met zoo veel voordeel tot zoo veele nuttige en gewigtige einden zou kunnen gebruikt worden, zou zeekerlijk eene groote aanwinst voor Engeland zijn, daar zij waarſchijnlijk met zeer weinig moeite zou tieren, naardien zij ſterk ſchijnt en geenen bijzonderen grond ſchijnt nodig te hebben, alzoo zij zoo wel op bergen als in valeien, zoo wel in de droogſte mulle aarde als in de diepſte moeraſſen gevonden wordt: zij ſchijnt egter meer in de moeraſſen te tieren, vermits wij opmerkten dat zij aan zulke plaatſen grooter was dan elders.

Ik heb reeds aangemerkt dat wij veel ijzer-zand in de *Mercurius-baai* vonden en dat 'er dus ongetwijfeld niet verre daarvan daan ijzer-erts moet zijn. Wat andere metaalen aangaat, wij hadden naauwlijks kennis genoeg van het land om 'er naar te giſſen.

Zoo het ſtichten van eene volkplanting in dit land

land immer een voorwerp der aandacht van Groot-Britannie waardig gekeurd wierd, zou de beste plaats om eene te planten of op de oevers van de *Theems* zijn, of in het land, aan de *Eilanden-bank* grenzende. Op beiden plaatsen zou men het voordeel van eene uitmuntende haven hebben en, door middel van de rivier, zou men de volkplantingen kunnen uitbreiden, en gemeenschap maaken met de binnenste deelen van het land: van het schoon timmer-hout, dat in deeze streeken in overvloed groeit, zou men met weinig moeite en kosten vaartuigen kunnen bouwen, bekwaam voor zulk eene vaart als tot dat einde nodig zoude zijn. Ik kan niet naauwkeurig opgeeven hoe diep een vaartuig, geschikt om die rivier te bevaaren, zelfs zoo verre als ik met de sloep opgevaaren ben, zou moeten gaan, omdat zulks afhangt van de diepte van het water, die 'er op de baar, of de banken, die voor het haauw gedeelte van de rivier liggen, is; want ik had geene gelegenheid om daar kennis van te krijgen; maar ik ben van gedagten dat een vaartuig, dat niet dieper zou gaan dan twaalf voeten, volmaakt aan het oogmerk voldoen zou.

Toen wij eerst op de kust van dit land kwamen, dagten wij dat het beter bevolkt ware dan wij naderhand bevonden, naardien wij beslooten dat de binnenste deelen volkrijk waren, uit den rook, dien wij op eenen aanmerklijken afstand

van

van het ſtrand zagen opgaan; en misſchien is dit ook wezenlijk het geval met opzigt tot het land agter de *Armoedige Baai* en de *Baai van Overvloed*, daar de inwooners talrijker ſcheenen te zijn dan op andere plaatſen; maar wij hadden reden om te gelooven dat het land over het algemeen niet bewoond is dan aan de zee-kust en zelfs daar vonden wij het volk ſlechts dun gezaaid, terwijl de geheele westlijke kust van *Kaap Maria van Diemen* tot den *Berg Egmont* geheel woest is, zoo dat, over het geheel, het getal der inwooneren niet evenredig is aan de uitgeſtrektheid van het land.

✦ ✦ ✦
✦ ✦
✦

TIEN-

TIENDE HOOFDSTUK.

Beſchrijving van de inwooneren van Nieuw-Zeeland, *hunne wooningen, kledij, opſchik, ſpijzen en derzelver toebereiding en van hunne levenswijze.*

De geſtalte der mannen in *Nieuw-Zeeland* is, over het algemeen, zoo als die van de grootſte in Europa; zij zijn ſterk, grof van leden en wel gevleeſchd, maar niet vet, gelijk de luiè en wellustige inwooneren van de eilanden in de zee; zij zijn ook zeer wakker en werkzaam, en Zuidbezitten eene ongemeene behendigheid, die men gewaar wordt in alles wat zij doen. Ik heb eens vijftien roeiſpaanen aan eene zijde van eene van hunne kanoos met eene ongelooflijke ſnelheid zien ſlaan en egter zoo juist op de maat, dat alle de roeijers door eene enkele ziel bezield ſcheenen. Hunne kleur is over het algemeen bruin; maar bij weinige donkerer dan die van een Spanjaard, die aan de zon blootgeſteld geweest is, bij veele niet eens zoo donker. De vrouwen hebben geene vrouwlijke tederheid in haar voorkoomen, maar haare ſtem is aanmerklijk zagt en daar aan kan men haar voornamelijk onderſcheiden, alzoo de kleeding van beiden de kunnen de-

zelf-

zelfde is; zij hebben egter, gelijk de vrouwen van andere landen, meer ingetge vrolijkheid en eenen ſterker vloed van dierlijke geesten dan de andere kunne. Hun hair, zoo van het hoofd als den baard, is zwart en hunne tanden zijn zeer regelmaatig en zoo wit als yvoir: de trekken van beiden de kunnen zijn goed; zij ſchijnen eene goede gezondheid te bezitten en wij zagen veele, die zeer oud ſcheenen. De aart, zoo van de mannen als vrouwen, is zagt en bedaard; zij behandelen elkanderen met de tederſte genegenheid, maar zijn onverzoenlijk tegens hunne vijanden, welke zij, gelijk ik hier boven heb aangemerkt, nooit het leven ſpaaren. Het zal misſchien, in den eerſten opſlag, vreemd voorkoomen dat 'er, daar zoo weinig bij de overwinning te verkrijgen is, zoo dikwerf oorlog is en dat elke kleine ſtreek van een land, door een zoo zagt en vreedzaam volk bewoond, met alle de overige in vijandſchap ſtaat. Maar misſchien is 'er onder dit volk meer met de overwinning te haalen dan in den eerſten opſlag ſchijnt en zij kunnen tot onderlinge vijandlijkheden aangezet worden door beweegredenen, welke geene vriendſchap of liefde in ſtaat is te weederſtaan. Het blijkt uit het verſlag, dat reeds van hun gegeeven is, dat hun voornaamſt voedzel viſch is, die zij alleen op de zee-kust kunnen bekoomen, en aldaar ook nog maar alleen in genoegzaame hoeveelheid op zekere tij-

den;

den; de benden, die binnen 's lands woonen, zoo zij 'er zijn, en zelfs die welke zig op de kust onthouden, moeten derhalven dikwijls in gevaar zijn om van honger te sterven. Hun land brengt noch schaapen, noch geiten, noch varkens, noch hoorn-vee voort; tam gevogelte hebben zij niet; zij bezitten ook geene konst om de wilde in genoegzaame hoeveelheid te vangen dat zij hun tot voorraad kunnen dienen. Zoo 'er nu zijn, die op zoodanige plaatsen leeven dat hun de gelegenheid afgesneden is om visch te bekoomen, die met de honden al hun dierlijk voedzel uitmaakt, hebben zij niets om hun leven te onderhouden dan de gewassen, van welke reeds gesprooken is, en van welke de voornaamste zijn varen-wortel, yams, coccos en aardappelen; als deeze door enig toeval ontbreeken, dan moet de hongersnood verschriklijk zijn, en zelfs onder de bewooners van de kust moeten veele benden dikwerf bijna tot dat uiterste gebragt worden, hetzij door het mislukken van het veld-gewas, of wanneer hun voorraad van gedroogde visch verbruikt is in het jaargetijde als 'er maar weinig visch te vangen is. Deeze aanmerkingen zullen ons in staat stellen om reden te geeven niet alleen van het geduurig gevaar, waarin het volk, dat dit land bewoont, schijnt te leeven, als men oordeelt naar de voorzorgen, die het neemt om alle de dorpen te versterken, maar ook van de afgrijslijke gewoonte

van

van degeene, die in gevegt gedood worden; op te eeten; want de honger zal bij iemand, die door hongersnood gedwongen wordt om te vegten, alle aandoening verdooven en alle gevoel, dat hem zou weêrhouden om dien met het lighaam van zijnen vijand te ſtillen, onderdrukken. Men moet egter ook aanmerken dat, zoo dit bericht van den oorſprong van een zoo ijslijk gebruik waarachtig is, het kwaad geenzints een einde neemt met de noodzaakelijkheid, die het heeft voortgebragt: als het gebruik eens aan de eene zijde begonnen is door den honger, zal het natuurlijk aan de andere zijde door wraaklust worden aangenoomen. En dit is het nog niet al, want, ſchoon ſommige, die voor beſpiegelaars en wijsgeeren willen doorgaan, mogen beweeren dat het eene zaak is, die in zigzelve volmaakt onverſchillig is, of het dood lighaam van eenen vijand gegeeten of begraaven worde, even gelijk het onverſchillig is of de borſten en dijen van eene vrouw bloot of bedekt zijn, en dat vooroordeel en gewoonte ons alleen doen ſidderen op de ſchending van eene volſtandige gewoonte in het een, en bloozen in het ander geval, kan men egter (dit als een punt van geſchil, dat, opzetlijk behandeld wordende breeder kan beredeneerd worden, daar laatende) veilig verzeekeren dat de gewoonte van menſchen-vleesch te eeten, hoedanig die dan ook, op zigzelve beſchouwd, wezen mag, in eenen betrek-

treklijken zin en in haare gevolgen, allerverderflijkst is en baarblijklijk ſtrekt om een beginzel uitteroeijen; dat de voornaamſte weiligheid van het leven der menſchen uitmaakt en meermaalen de hand van den moordenaar weerhoudt dan het gevoel van plicht, of zelfs de vrees van geſtraft te zullen worden.

Bij degeene, die gewoon zijn de dooden te eeten, moet de dood veel van zijne afgrijſelijkheid verloren hebben, en daar weinig afgrijzen is op het gezigt van den dood, zal ook niet veel afkeer zijn van zelfte dooden. Een begrip van plicht en de vrees voor ſtraf kunnen gemaklijker overwonnen worden dan het natuurlijk gevoel, of dat hetwelk door vroegtijdig ingezogen vooroordeelen en eene onafgebrooken gewoonte eene tweede natuur geworden is. Het afgrijzen, dat een moordenaar gevoelt, ontſtaat niet zoo zeer uit de ſlegtheid van de daad, maar is derzelver natuurlijke uitwerking, en hij, die met de uitwerking gemeenzaam geworden is, zal gevolglijk ook veel van dat afgrijzen verliezen. Volgens onze wetten en onzen godsdienſt verdient moord en diefſtal dezelfde ſtraf, zoo in deeze waereld als in de toekoomende, en egter zullen 'er van die menige, die met opzet ſteelen, maar zeer weinige zijn, die met opzet moorden zullen, zelfs om veel grooter voordeelen te behaalen. Maar daar is de ſterkſte reden om te denken dat

zij, die zoo gewoon zijn geworden een menschlijk lighaam voor eenen maaltijd te bereiden, dat zij met zoo weinig gevoel eenen dooden kunnen opsnijden als onze keukenmeiden een dood konijn, zoo weinig afgrijzen zouden gevoelen van het begaan van een moord als van het beslepen van een zak en gevolglijk iemand zijn leven met even zoo weinig wroeging zouden ontneemen als zijn geld, zoo dat de menschen, onder deeze omstandigheden, moordenaars zouden worden door die ligte verzoekingen, die hen nu tot dieven maaken. Zoo iemand twijfelt of deeze redeneering doorgaa, zoo laat hem zig zelven afvraagen of hij, naar zijne eigen gedagten, niet veiliger zoude zijn met eenen mensch, die een sterk afgrijzen heeft van iemand het leven te beneemen, hetzij als een gevolg van een natuurlijk instinct, dat hij niet onderdrukt heeft, of uit een vroeg opgevat vooroordeel, dat eenen bijna even gelijken invloed heeft, dan in de magt van eenen, die, in verzoeking koomende om hem te vermoorden, alleen door beweegredenen van eigen belang wederhouden zoude worden; want hier toe kunnen alle beweegredenen die enkel van plicht koomen, gebragt worden, naardien zij of op hoop van goed, of op vrees voor kwaad moeten uitloopen.

De toestand en omstandigheden egter van dit arme volk, zoo wel als deszelfs karakter, zijn gunstig voor degeene, die zig tot eene volkplanting

ting onder hen zullen nederzetten. Hun toestand doet hen beschermíng behoeven en hun karakter maakt het gemaklijk door vriendlijkheid hunne vriendschap te winnen, en wat men ook zeggen mag ten voordeele van een wild leven onder volk, dat in eene wellustige ledigheid van de mildheid der natuur leeft, de beschaaving zou zeekerlijk een zegen zijn voor hun, voor welken zij zoo gierig geweest is, dat zij hun naauwlijks hun bestaan verschaft en die elkanderen eeuwig met geweld vernielen, als het eenigst middel om niet van honger te sterven.

Dit volk, aan den oorlog gewoon, uit welke oorzaak zulks dan ook kwame, en uit gewoonte alle vreemdelingen als vijanden beschouwende, was altoos gereed om ons aantetasten, als zij niet wederhouden wierden door onze baarblijklijke meerderheid. In het eerst hadden zij geen denkbeeld van enige andere meerderheid dan die van het getal, en als deeze aan hunne zijde was, beschouwden zij alle onze vriendschaps betooningen als konstgreepen van vrees en list, om hen te misleiden en ons zelve te behouden; maar toen zij eens van onze magt overtuigd waren, na ons zoo getergd te hebben dat wij van ons schietgeweer gebruik moesten maaken, schoon slechts met hagel geladen, en van onze goedertierenheid, doordien wij zulke vreeslijke wapenen niet gebruikten dan tot onze eigen verdediging, wierden zij in

eens vriendlijk en zelfs toegenegen, begonnen het onbepaaldst vertrouwen in ons te ſtellen en alles te doen wat ons konde aanzetten om eveneens omtrent hen te denken. Het is ook opmerklijk dat zij, toen wij eens in gemeenſchap met elkanderen waren, zeer zelden op enige trouwlooze daad betrapt wierden. Te vooren, ja, toen zij ons als vijanden beſchouwden, die op hunne kust gekoomen waren alleen om ons voordeel met hun te doen, maakten zij geene zwaarigheid om ons door alle middelen te bedriegen en als zij den prijs voor iets, dat zij te koop geveild hadden, ontvangen hadden, pakten zij en het verkogte goed en den prijs met alle mogelijke bedaardheid op als eenen wettigen buit, op een volk behaald, dat geen ander voorneemen had dan hen zelve te plunderen.

Ik heb aangemerkt dat onze vrienden in de Zuid-zee zelfs het denkbeeld niet hadden van onbeſchaamlijkheid met opzigt tot enig voorwerp of enige daad; maar dit was geenzints het geval met de Nieuw-Zeelanders, in welker gedrag en geſprekken zoo veel zedige ingetogenheid en welvoeglijkheid was omtrent daaden, die evenwel volgens hunne denkbeelden niet misdaadig waren, als onder het beſchaafdſte volk in Europa te vinden is. De vrouwen waren niet onoverwinlijk, maar de voorwaarden en de wijze, waarop zij zig overgaven, waren zoo welvoeglijk als die in het huwe-

lijk bij ons, en, naar hunne denkbeelden, was het verdrag even onſchuldig. Als een van ons volk aanzoek deed bij eene van hunne jonge vrouwen, gaf men hem te verſtaan dat de toeſtemming van haare vrienden vereischt wierd en deeze wierd gemeenlijk door den invloed van een voeglijk geſchenk bekoomen; maar als deeze voorwaarden geregeld waren, moest men de vrouw ook voor dien nacht met dezelfde kieschheid behandelen, welke bij ons door eene echtgenoote voor het gantſche leven geëischt wordt, en de minnaar, die onderſtond enige vrijheden te neemen, waardoor deeze geſchonden wierd, kon verzeekerd zijn afgewezen te zullen worden.

Een van onze heeren, aanzoek gedaan hebbende bij een gezin van de beste ſoort, onvong een antwoord, dat, in onze taal overgebragt, volgens de wijze van ſpreeken en den geest van de hunne, zoo wel als volgens de letter, naauwkeurig-lijk hier op uitkoomt: „alle deeze jonge dogters „zullen zig vereerd rekenen door uw aanzoek, „maar eerst moet gij mij een voeglijk geſchenk „doen en dan moet gij bij ons aan land koomen „ſlaapen, want het dag-licht moet geenzints „getuige zijn van hetgeen tusſchen ulieden zal „voorvallen".

Ik heb reeds aangemerkt dat zij, in zindelijkheid op hunne lighaamen, niet geheel gelijk ſtaan met onze vrienden op *Otahiti*, omdat zij,

het noordeel van eene zoo warme luchtſtreek niet hebbende, niet zoo dikwijls in het water gaan; maar het walglijkſte dat zij hebben, is de olie, met welke zij, als de IJslanders, hun hair zalven: het is zeekerlijk het vet of van visch of van vogelen, dat geſmolten is en ſchoon de beste ſoort die versch hebben, gebruiken hunne minderen die garſtig en zijn dus bijna zoo onaangenaam van reuk als de Hottentotten; ook zijn hunne hoofden niet vrij van ongedierte, ſchoon wij zagen dat zij kammen hadden, zoo van been als van hout; deeze kammen worden ſomtijds regt op in het hair als een verſierſel gedraagen, eene mode, die thans ook onder de vrouwen in Engeland in zwang is. De mannen draagen gemeenlijk hunne baarden kort en hun hair op de kruin van het hoofd in eene bos te zaamen gebonden, waarin zij de vederen van verſchillende vogelen ſteeken, op verſchillende wijzen, naar hunne zinnelijkheid; ſomtijds is er eene ter weder zijde van de ſlaapen van het hoofd geplaaſt, met de punten naar vooren ſteekende, dat, naar onze gedagten, zeer lelijk ſtond. De vrouwen draagen haar hair ſomtijds kort afgeſneden en ſomtijds over haare ſchouderen zwierende.

Beiden de kunnen hebben het lighaam getekend met de zwarte vlekken *amoco* genaamd, dat op dezelfde wijze geſchiedt als op *Otahiti* en dat aldaar *tatoueeren* genoemd wordt; maar de mannen zijn meer getekend en de vrouwen minder. De

vrou-

vrouwen verwen in het algemeen geen ander gedeelte van haare ligbaamen dan de lippen, ſchoon zij ſomtijds met kleine zwarte vakken op andere deelen getekend zijn: de mannen, daarentegens, ſchijnen elk jaar lers bij den opſchik van het voorig jaar te voegen, zoo dat ſommige hunner, die van eenen gevorderden ouderdom ſcheenen te zijn, bijna van het hoofd tot de voeten 'er mede bedekt waren. Behalven de *amoco* hebben zij tekenen in hun vel ingedrukt op eene wijze, die ons onbekend en van eenen zeer zonderlingen aart is: het zijn vooren van omtrent eene lijn diepte en eene lijn breedte, gelijk die, welke zig op den bast van eenen boom vertoonen, als men dien doorſneden heeft en die ſnede een jaar begroeid is: de randen van deeze vooren zijn getand door hetzelfde middel en naardien zij volkoomen zwart gemaakt zijn maaken zij eene allervreeslijkſte vertooning. De aangezigten der oude lieden zijn bijna geheel met deeze tekenen bedekt; die, welke zeer jong zijn, maaken alleen de lippen zwart, als de vrouwen; als zij wat ouder zijn, hebben zij gemeenlijk eene zwarte vlak op een hunner wangen en op een oog en zoo gaan zij trapswijze voort, opdat zij tegelijk oud en eerwaerdig mogen worden; doch ſchoon de afgrijslijke lelijkheid, welke deeze vlakken en groeven in het *godlijk menschlijk gelaat* te weeg bragten, in ons oog zeer afzigtelijk was, konden wij

egter niet nalaaten de behendigheid en de konst, met welke zij ingedrukt waren, te bewonderen. De tekenen op het aangezigt zijn in het algemeen krullijnen, die met groote netheid, en zelfs sierlijkheid, getrokken zijn, terwijl die aan de eene zijde naauwkeuriglijk met die aan de andere zijde overeenkoomen; de tekenen op het lighaam gelijken enigzins het bladwerk in oud snijwerk en de draaien van gouddraad werk; maar hierin hebben zij eene zoo vrugtbaare verbeelding, dat van honderd, die op het eerste gezigt juist eveneens scheenen, geene twee, bij een naauwkeurig onderzoek even dezelfde gevonden wierden. Wij merkten op dat de hoeveelheid en de gedaante van deeze tekenen verschilden op verschillende gedeelte van de kust, en dat, gelijk de voornaamste plaats, waarop men dezelve te *Otahiti* zag, de billen waren, deeze deelen in *Nieuw-Zeeland* somtijds alleen vrij waren en dat zij, over het algemeen, minder getekend waren dan andere.

Het vel van dit volk is egter niet slechts gevlakt, maar beschilderd, want zij besmeeren hunne lighaamen, gelijk ik hier boven reeds heb aangemerkt, met roode oker; sommige wrijven het er droog op, andere verwen het in groote vakken met olie gemengd, die altoos nat is en die door de minste aanraaking 'er af gewreven wordt zoo dat degeene onder ons volk, die zig schuldig maakt

maakten aan het rooven van eene kus van deeze bloeiende ſchoonheden, 'er de tekenen zeer zigtbaar van op hunne aangezigten droegen.

De kleding van eenen *Nieuw-Zeelander* is zeekerlijk voor eenen vreemdeling, op het eerſte gezigt, zoo ruuw als men zig iets verbeelden kan. Zij is gemaakt van de bladeren van de biezen, die onder de gewaſſen van dit land beſchreven zijn: deeze bladeren worden in drie of vier reepen geſpleten en de reepen worden, als zij droog zijn, aan elkanderen geknoopt tot eene ſoort van ſtof tuſſchen netwerk en doek met alle de einden, die agt of negen duimen lang zijn, op de boven zijde daar buiten hangende, gelijk de ruige matten, die wij ſomtijds in onze gangen leggen. Van deeze ſtof, als men het ſtof noemen mag, dienen twee ſtukken voor eene volkoomen kleding; een is met een touw over hunne ſchouderen gebonden en reikt tot aan de knieën; aan het eind van dit koord is eene ſpeld van been vastgemaakt, die gemaklijk hier of daar door dit opperkleed geſtooken wordt, om de twee einden aan elkanderen te hechten; het ander ſtuk is om den middel gewonden en hangt bijna tot op den grond; dit onderkleed wordt egter ſlechts door de mannen bij bijzondere gelegenheden gedraagen; maar zij draagen eenen gordel met een touw 'er aan tot een zeer zonderling gebruik. De inwooners van de Zuid-Zee-eilanden ſtrijken de voorhuid op, zoo

dat zij het roede-hoofd niet bedekt, maar dit volk daarentegens ſtrijkt de voorhuid over het roede-hoofd en ten einde het niet door inkrimping van dat deel terug getrokken zoude worden, binden zij het touw, dat van hunnen gordel hangt, om het eind van dezelve. Het roede-hoofd ſcheen ook indedaad het eenigst deel van hun lighaam te zijn, dat zij angſtvallig verbiergen, want dikwijls wierpen zij alle hunne kleederen, met de zorgloosſte onverſchilligheid af, uitgezonderd hunnen gordel met het touw, maar zij gaven baarblijklijke tekenen van beſchaamdheid, als zij, om onze nieuwsgierigheid te voldoen, verzogt wierden het touw los te maaken en nooit bewilligden zij in dit verzoek zonder den uiterſten tegenzin en ſchaamte. Als zij niet dan hun boven kleed aan hebben en op hunne hurken zitten, gelijken zij enigzins naar een huis met een rieten dak; maar dit dekzel, ſchoon het lelijk ſtaat, is wel geſchikt voor het gebruik van menſchen, die dikwijls in de open lucht ſlaapen, zonder enige andere beſchutting tegens den regen te hebben.

Doch behalven dit grof ruig doek of biezen hebben zij nog twee ſoorten van doek, die glad en zeer ſchrander gemaakt zijn op dezelfde wijze als van de bewooners van Zuid-Amerika gemaakt wordt, van hetwelk wij enige ſtukken te *Rio de Janeiro* bekoomen hadden. De eene ſoort is zoo grof als ons grofſt pak- of zeil-doek en gelijkt

lijkt 'er enigzints naar in de wijze, waarop de draaden liggen, maar het is tien maalen ſterker; de andere ſoort is zoodanig gemaakt, dat 'er veele draaden zeer digt aan elkanderen in de eene rigting liggen, en weinige dwarsch, die de eerſte aan elkanderen hechten, maar deeze liggen bijna eenen halven duim van malkanderen, omtrent als de ronde ſtukken van rotting-matten, die ſomtijds op tafel onder de ſchotels gelegd worden. Deeze is dikwijls geſtreept en ziet 'er aardig uit, want zij is van de vezelen van dezelfde plant gemaakt, die zoo bereid zijn, dat zij als zijde blinken. Zij wordt gemaakt in eene ſoort van raam van de grootte van het doek, gemeenlijk omtrent vijf voeten lang en vier breed, over welke de lange draaden, die digt aan elkaêr liggen, of de ſcheering, geſpannen worden, en de dwarſche draaden of de inſlag worden 'er met de hand in gewerkt, hetgeen een zeer verveelend werk moet wezen.

Aan beiden deeze ſoorten van doek maaken zij randen van verſchillende kleuren met ſteeken, enigzints naar tapijt-werk gelijkende, of liever naar de patroonen, waarnaar onze kleine meisjens in de ſchoolen werken. Deeze randen zijn van verſchillende tekening en met eene netheid en zelfs ſierlijkheid gewerkt, die, als men in aanmerking neemt dat zij geene naalden hebben, verwonderenswaerdig is; maar hunne grootſte pragt in kle-

dij

dij beſtaat in het bont van hunne honden, dat zij zoo ſpaarzaam gebruiken, dat zij het tot reepen ſnijden, die zij op eenen afſtand van elkanderen op hunne klederen naaien, 't welk een ſterk bewijs is dat de honden niet menigvuldig onder hen zijn; deeze ſtreepen zijn ook van verſchillende kleuren en zoo geſchikt, dat zij bevallig ſtaan. Wij zagen enige klederen, die met vederen verſierd waren, in plaatſe van met bont, maar die waren niet gemeen en wij zagen een kleed dat geheel en al met de roode vederen van den papegaai bedekt was.

De kleding van den man, die gedood wierd, toen wij eerst in de *Armoedige Baai* aan land gongen, is alreeds beſchreven geworden; maar wij zagen dezelfde kleding nog maar eenmaal geduurende ons verblijf aan de kust en dat was in *Koningin Charlotte Kanaal*.

De vrouwen ſcheenen, tegens de gewoonte van de kunne in het algemeen, minder werk van haare kleeding te maaken dan de mannen; haar hair, dat, gelijk ik hier boven reeds gezegd heb, gemeenlijk kort geſneden is, is nooit op de kruin van het hoofd te zaamen gebonden, als zij het lang laaten, en ook nooit met vederen verſierd. Haare klederen waren van dezelfde ſtoffen en van hetzelfde maakzel als die der mannen, maar het onderſt kleed was altijd rondom haar lijf vast, behalven als zij in het water gongen om kreeften

te

te vangen en dan droegen zij groote zorg dat zij niet door de mannen gezien wierden. Enige van ons landden eens bij geval op een klein eiland in *Tolaga-baai* en verraschten verscheiden van haar terwijl zij met dit werk bezig waren; de kuische Diana en haare nymphen konden niet meer schaamte en verlegenheid getoond hebben op het zien van Actæon dan deeze vrouwen op onze aannadering lieten blijken. Sommige verstaken zig agter de klippen en de andere hurkten neder in de zee tot zij zig eenen gordel en schort gemaakt hadden van de zee-planten, die zij vinden konden, en toen zij 'er uit kwamen, zelfs met deezen sluier, zagen wij wel dat haare zedigheid veel te lijden had van onze tegenswoordigheid. De gordel en het schort, dat zij alle draagen, zijn reeds hier boven beschreven.

Beiden de kunnen doorbooren haare ooren en rekken die zoo uit dat de gaten zoo groot worden, dat men er ten minsten eenen vinger kan doorsteeken. In deeze gaten draagen zij verscheidenerleie versierzelen, doek, vederen, beenderen van groote vogelen, en zelfs somtijds een houten stok. En tot deeze verzamelingen van fraaijigheden gebruikten zij gewoonlijk de spijkers, die wij hun gaven, en alles wat zij maar bevatten konden. De vrouwen staken 'er somtijds het dons van den Albatros door, dat zoo wit als sneeuw is en dat, zig voor en agter her gat in eene bos,

zoo

zoo dik als een vuist, uitspreidende, eene zonderlinge en, hoe vreemd het ook moge voorkomen, geenie onaangenaame vertooning maakte. Behalven de versierzelen, die door de gaten in de ooren gestooken worden, worden 'er nog veele andere aan dezelve aan koorden opgehangen, gelijk beitels of spelden van groene talk, die zij hoog waardeeren, de nagelen en tanden van hunne overleden nabestaanden, honden-tanden, en alles wat zij krijgen kunnen, dat zij voor merkwaerdig of kostbaar houden. De vrouwen draagen ook arm- en beenringen, van de beenderen van vogelen, van schulpen of van andere zelfstandigheden, die zij doorbooren en aan een draad rijgen kunnen. De mannen hadden somtijds een touw om den hals, waaraan een stuk groene talk of walvisch-been hong, in gedaante naar eene tong gelijkende, met de ruuwe gedaante van een mensch op hetzelve gesneden en op dit versierzel stellen zij veel prijs. Wij zagen eenen die het middenschot van den neus doorboord had, en een veder door het gat had gestooken, die ter wederzijde over de wangen uitstak; het is waarschijnlijk dat hij dit afzigtlijk ding als een versierzel had aangenoomen, maar onder de menigte volks, die wij zagen, ontmoeteden wij het bij geenen anderen, noch zelfs eene doorbooring, die bij gelegenheid tot dat einde konde dienen.

Hunne huizen zijn het lompst gemaakt van al-

les

P. J. Klauber Sc.

Hoofd van een Krijgsman uit Nieuw-Zeeland.

les wat zij hebben, zijnde naauwlijks zoo goed, schoon wel zoo groot, als een Engelsch hondenhok; zij zijn zelden meer dan agttien of twintig voeten lang, agt of tien breed, en vijf of zes hoog van de balk, die van het een eind tot het ander loopt en de nok uitmaakt tot den grond; de muuren zijn gemeenlijk van dunne latten, gelijk ook het dak, beiden met droog gras en hooi bedekt, dat, men moet het bekennen, zeer digt in elkaêr gewerkt is en sommige zijn ook beschoten met den bast van boomen, zoo dat zij, bij koud weder, eene zeer goede schuilplaats moeten opleveren. Het dak is schuinsch als dat van onze schuuren en de deur is aan het een eind en even hoog genoeg dat 'er een mensch op handen en knieën door kan kruipen; digt bij den ingang is een vierkant gat, dat den dubbelen dienst van venster en van schoorsteen doet, want de haard is ook aan dat eind, omtrent in het midden tusschen de twee zijde-muuren: op de eene of andere aanzienlijke plaats, en gemeenlijk digt bij de deur is eene plank vast gemaakt, met snijwerk volgens hunne wijze bedekt; deeze waardeeren zij gelijk wij eene schilderij en naar hunne gedagten is het geen minder versierzel; de zijde-muuren en het dak steeken aan elk eind omtrent twee voeten buiten de muuren uit, zoo dat zij eene soort van portaal vormen, waarin banken zijn tot gemak van het huisgezin. Het gedeelte van den vloer,

dat

dat tot den haard bestemd is, is in een hol vierkant besloten door beschotten van hout of van steen en in het midden wordt het vuur gestookt. De vloer is langs de muuren van binnen dik met stro bedekt, waarop het huisgezin zig te slaapen legt.

Hun huisraad en gereedschap bestaan uit weinige stukken en alles is gewoonlijk in eene enkele kist, uitgezonderd hunne eetens-mandjens, de kalebassen, waarin zij hun zoet water hebben, en de hamers, die gebruikt worden om de varenwortels te kloppen, die gemeenlijk buiten de deur staan; enig ruuw gereedschap, hunne klederen, wapenen en enige vederen om in hun hair te steeken maaken het overige van hunnen schat uit. Sommige van de beste, welker huisgezinnen groot zijn, hebben drie of vier huizen, binnen eene werf besloten, welker muuren van paalen en hooi gebouwd en omtrent tien of twaalf voeten hoog zijn.

Toen wij in de streek, *Tolaga* genoemd, aan land waren, zagen wij de overblijfzelen of liever het geraamte van een huis, (want het was niet af gemaakt) dat veel grooter was dan alle andere, die wij elders gezien hadden; het was dertig voeten lang, omtrent vijftien breed en twaalf voeten hoog: de zijden waren met veele met snijwerk bedekte planken versierd, met meer konst gemaakt dan wij elders in het land ontmoet hadden,

den, doch tot welk einde het gebouwd of waarom het verlaaten was konden wij nooit te weeten koomen.

Maar deezen menſchen, ſchoon zij in hunne huizen zoo wel tegens de onguurheid van het weder beſchut zijn, ſchijnt het geheel onverſchillig te zijn of zij eene beſchutting hebben of niet geduurende hunne tochten om varen wortelen te zoeken en visch te vangen; ſomtijds zetten zij ſlechts een klein ſcherm naar de wind-zijde op en ſomtijds verzuimen zij zelfs nog deeze voorzorg, en ſlaapen met vrouwen en kinderen onder ſtruiken, met hunne wapenen rondom hen geſchikt, op de wijze als reeds beſchreven is. De bende van veertig of vijftig, die wij aan de *Mercurius Baai* zagen, in eene ſtreek, welke de inboorlingen *Opoorage* noemen, rigteden geene de minſte beſchutting op, terwijl wij daar waren, ſchoon het ſomtijds vier en twintig uuren agter een zonder ophouden regende.

Hun voedzel hebben wij reeds opgegeeven; het voornaamst, dat voor hun datgeen is 't welk voor de inwooneren van Europa het brood is, is de wortel van de varen, die op de heuvelen groeit en die omtrent dezelfde is welke op onze hooge gemeente gronden in Engeland wast en die varen en ook *bracken* of *brakes* genoemd wordt. De vogelen, waarop zij zig ſomtijds vergasten,

zijn voornamelijk pinguins en albatrosſen, en enige weinige andere ſoorten, van welke bij gelegenheid in dit reis-verhaal is gewag gemaakt.

Geene vaten hebbende, waarin water kan gekookt worden, beſtaat hunne kookerij geheel in bakken en braaden. Zij bakken omtrent op dezelfde wijze als de inwooners van de Zuid-zee en bij het verſlag, dat reeds gegeeven is van hunne wijze van braaden, behoeft alleenlijk nog gevoegd te worden dat het lang ſpit, waaraan zij het vleesch ſteeken, ſchuinsch naar het vuur gezet wordt, door eenen ſteen tegens het onderſt eind te plaatſen en het omtrent het midden met eenen anderen ſteen te onderſtutten, welken laatſten zij minder of meerder van het eind verwijderen, naar maate zij de ſchuinste willen vermeerderen of verminderen.

Naar het noorden zijn, gelijk ik gezegd heb, akkers met yams, zoete aardappelen en coccos bepoot, maar naar het zuiden zagen wij 'er geene; de inwooners van dat gedeelte van het land moeten dan ook geheel beſtaan van varen wortel en visch, behalven den ſchaarſchen en toevalligen voorraad, welken zij van zee-vogelen en honden kunnen bekoomen; en dat varen-wortel en visch niet in alle jaargetijden te krijgen zijn, zelfs op de zee-kust en op de nabuurige heuvelen, blijkt klaar uit den voorraad van beiden, dien wij droog op-

opgelegd zagen en de onwilligheid, welke ſommige hunner toonden om 'er iets van aan ons te verkoopen, als wij 'er van hebben wilden, ten minſten de viſch, om tot ſcheeps-voorraad te bewaaren; en deeze bijzonderheid ſchijnt mijn gevoelen te bevestigen dat dit land nauwlijks het tegenswoordig getal zijner inwooneren kan voeden, die door honger tot geduurige vijandlijkheden aangezet worden, die hen natuurlijk noopt om de lijken van degeene, die in den ſtrijd ſneuvelen, op te eeten.

Water is hun algemeene en eenigſte drank, zoo verre wij ontdekken konden, en, zoo zij inderdaad geen dronken maakende dingen hebben, zijn zij in dit ſtuk gelukkiger dan alle andere volkeren, welke wij tot nog toe gezien, of van welke wij gehoord hebben.

Naardien onmaatigheid en gebrek aan lighaamsoefening misſchien de eenigſte bronnen van de gevaarlijke, zoo wel als ſleepende ziekten zijn, kan het niet vreemd dunken dat dit volk eene volkoomen en onafgebrooken gezondheid geniet: in alle onze bezoeken aan hunne ſteden, daar oude en jonge, mannen en vrouwen rondom ons te zaamen ſchoolden, door dezelfde nieuwsgierigheid, welke ons aanzettede om hen te bekijken, aangedreven, hebben wij nooit iemand gezien, die enig lighaamlijk ongemak ſcheen te hebben

en, bij het groot getal dergeene, die wij naakt gezien hebben, beſpeurden wij nimmer den minſten uitſlag op de huid; of tekenen door eenen uitſlag agtergelaaten; het is waar dat wij, in het eerst, ziende ſommige van hun, als zij bij ons kwamen, met witte meelachtige vlakken op verſchillende deelen van hun lijf getekend, dagten dat zij melaatsch of ten uiterſten ſcorbutiek waren; maar, het nader onderzoekende, bevonden wij dat deeze vlakken ontſtaan waren door het ſchuim van de zee, dat hen in hunnen overtocht nat gemaakt had en dan opgedroogd zijnde, de zouten als een fijn wit poeder had agtergelaaten.

Wij hebben, bij eene voorige gelegenheid, reeds gewag gemaakt van een ander bewijs van gezondheid, toen wij namelijk verhaalden hoe gemaklijk de wonden genazen, die lidtekenen agtergelaaten hadden en die welke wij zagen als zij nog versch waren: toen wij den man ontmoeteden, die met eenen ſnaphaan-kogel door het vleeschachtig deel van zijnen arm geſchoten was, ſcheen zijne wond zoo wel geheeld en in zulk eenen goeden ſtaat van volkoomen te geneezen, dat, zoo ik niet geweeten hadde dat 'er niets opgelegd was, ik voorzeeker met eene zeer ernſtige nieuwsgierigheid onderzoek zou gedaan hebben naar de wondheelende kruiden en de heelkonst van het land.

Een verder bewijs dàt de menschlijke natuur alhier onbeſmet is door ziekten is het groot getal oude lieden, die wij zagen, van welke veele, door het verlies van hun hair en hunne tanden, zeer oud ſcheenen, ſchoon egter geene hunner afgeleefd waren; en, alhoewel in ſterkte van ſpieren de jonge niet evenaarende, behoefden zij geenzints voor hun onder te doen in vrolijkheid en levendigheid.

ELFDE HOOFDSTUK.

Van de Vaartuigen en Scheepvaart van de inwooneren van Nieuw-Zeeland; *van hunnen Landbouw, hunne Wapenen, Muzijk, Regeering, Godsdienst en Taal. Redenen tegens het beſtaan van een Zuidlijk vast land.*

De ſchrandere nijverheid van dat volk vertoont zig nergens beter dan in hunne kanoos: zij zijn lang en ſmal en gelijken in maakzel zeer veel naar de ſloepen, die men in *Nieuw-Engeland* tot de walvisch-vangst gebruikt: de grootſte ſchijnen hoofdzaaklijk tot den oorlog gebouwd te zijn en kunnen van veertig tot tagtig of honderd gewapende mannen voeren. Wij maten eene, die te *Tolaga* op den wal lag; zij was agt en zestig en eenen halven voet lang, vijf voeten breed, en drie en eenen halven voeten diep; de bodem was ſcherp, met regte zijden gelijk een' wig en beſtond uit drie lengten, tot omtrent twee duimen uitgehold, of anderhalven duim dik, en wel met ſterk touw aan malkanderen vast gemaakt: elke zijde beſtond uit eene geheele plank, drie en zestig voeten lang, tien of twaalf duimen breed en omtrent een en een vierde duims dik en deeze pasten zeer

J. C. L. Klauber Sculp.

Koffertjen met snijwerk versierd door de Inwooners van Nieuw-Zeeland.

wel aan het gedeelte dat den bodem uitmaakte en waren 'er met veel behendigheid en ſterkte aan vastgehecht. Daar waren veele banken van boord tot boord gelegd, aan welke zij aan wederzijde wel vastgemaakt waren, als eene ſtevigheid voor het vaartuig. Het verſierzel aan de boeg ſtak vijf of zes voeten buiten het lighaam van de boot uit en was omtrent vier en eenen halven voeten hoog; het verſierzel aan de agterſteven was aan dat eind vastgemaakt als de agterſteven van een ſchip op de kiel ſtaat en was omtrent veertien voeten hoog en anderhalven duim dik. Beiden beſtonden uit planken van ſnijwerk, veel beter van tekening dan van uitvoering. Alle hunne kanoos, behalven enige weinige te *Opoorage* of in *Mercurius baai*, die uit een enkel ſtuk beſtonden, en door het vuur waren uitgehold, waren volgens dit plan gebouwd en weinige zijn minder dan twintig voeten lang; enige van de kleinſte ſoort hebben uitleggers, en ſomtijds zijn 'er twee aan elkanderen gevoegd, maar dat is niet gemeen. Het ſnijwerk van de verſierzelen op de voor- en agterſteven van de kleine kanoos, die alleen tot visſchen ſchijnen beſtemd te zijn, vertoont de gedaante van eenen man met een aangezigt zoo lelijk als men zig verbeelden kan, en eene monſterachtige tong uit zijnen mond ſteekende, met witte ſchulpen, zee-ooren genoemd, tot oogen in zijn' kop geſtooken. Maar de kanoos van betere ſoort, die

hunne oorlogſchepen ſchijnen te zijn, zijn prag-tig verſierd met doorlugtig werk en met losſe franjes van zwarte vederen bedekt, dat allerſier-lijkst ſtaat. De boord-planken waren ook dik-wijls beſneden in eene wonderlijke ſmaak en met bosſen witte vederen op eenen zwarten grond verſierd. Van zigtbaare dingen, die geheel nieuw zijn, kan geene beſchrijving door woorden een juist denkbeeld mededeelen, dan voor zoo verre zij gelijken naar enige reeds bekende, naar welke de geest van den leezer verwezen kan worden. Naardien nu het ſnijwerk van dit volk van een zonderling ſlag is en geene gelijkenis heeft met iets dat aan deeze zijde van den oceaan bekend is, hetzij *boven in de hemelen*, *of beneden op de aar-de*, *of in de wateren*, *die onder de aarde zijn*, moet ik den leezer geheel verwijzen naar de af-beelding, die op Plaat XVI. te zien is.

De roei-ſpaanen zijn klein, ligt en net gemaakt; het blad is van eene éironde gedaante of liever van de gedaante van een groot blad van een' boom, puntig aan het eind, in het midden het breedst, en zig langzaamerhand in de ſteel verliezende: zij zijn in het geheel omtrent zes voeten lang, van welke de ſteel met het handvat vier en het blad twee voeten lengte hebben. Met hulp van deeze riemen ſtooten zij hunne booten voort met eene verbaazende ſnelheid.

In het zeilen zijn zij niet bedreven, en ver-

ſtaan

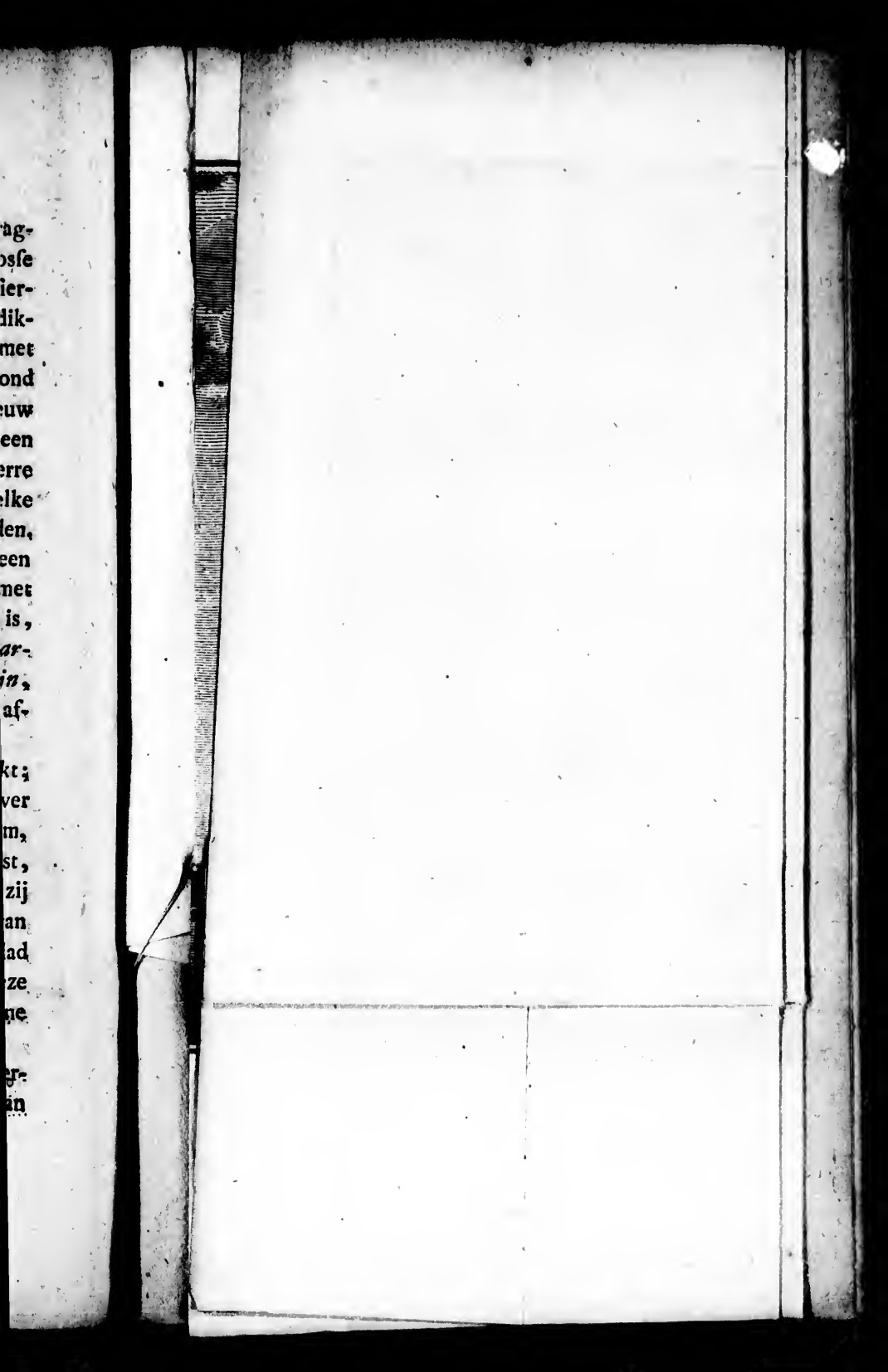

ik een
behalven nog
derzelve, ma
koopen, waa

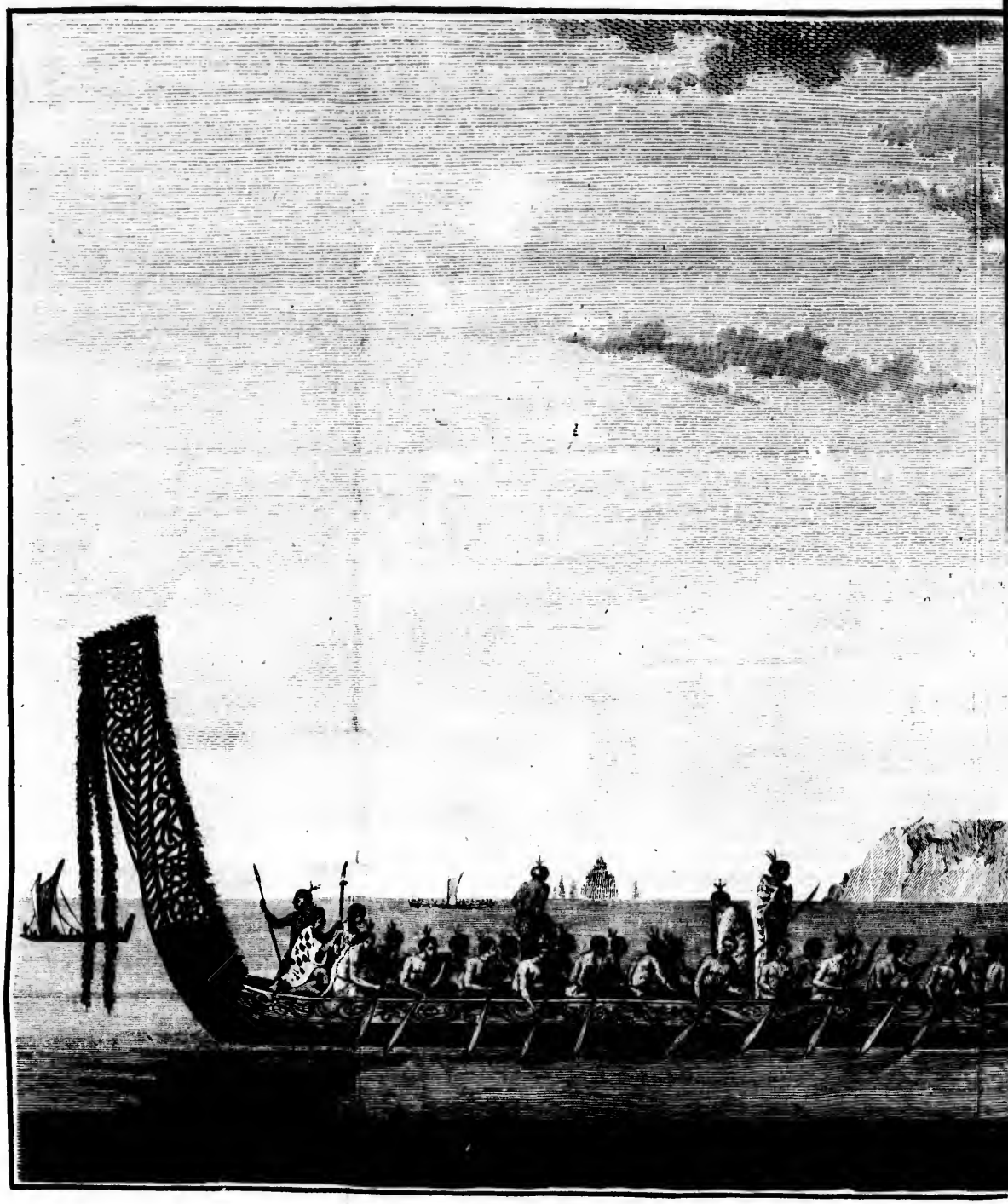

Oorlogs-Praauw v

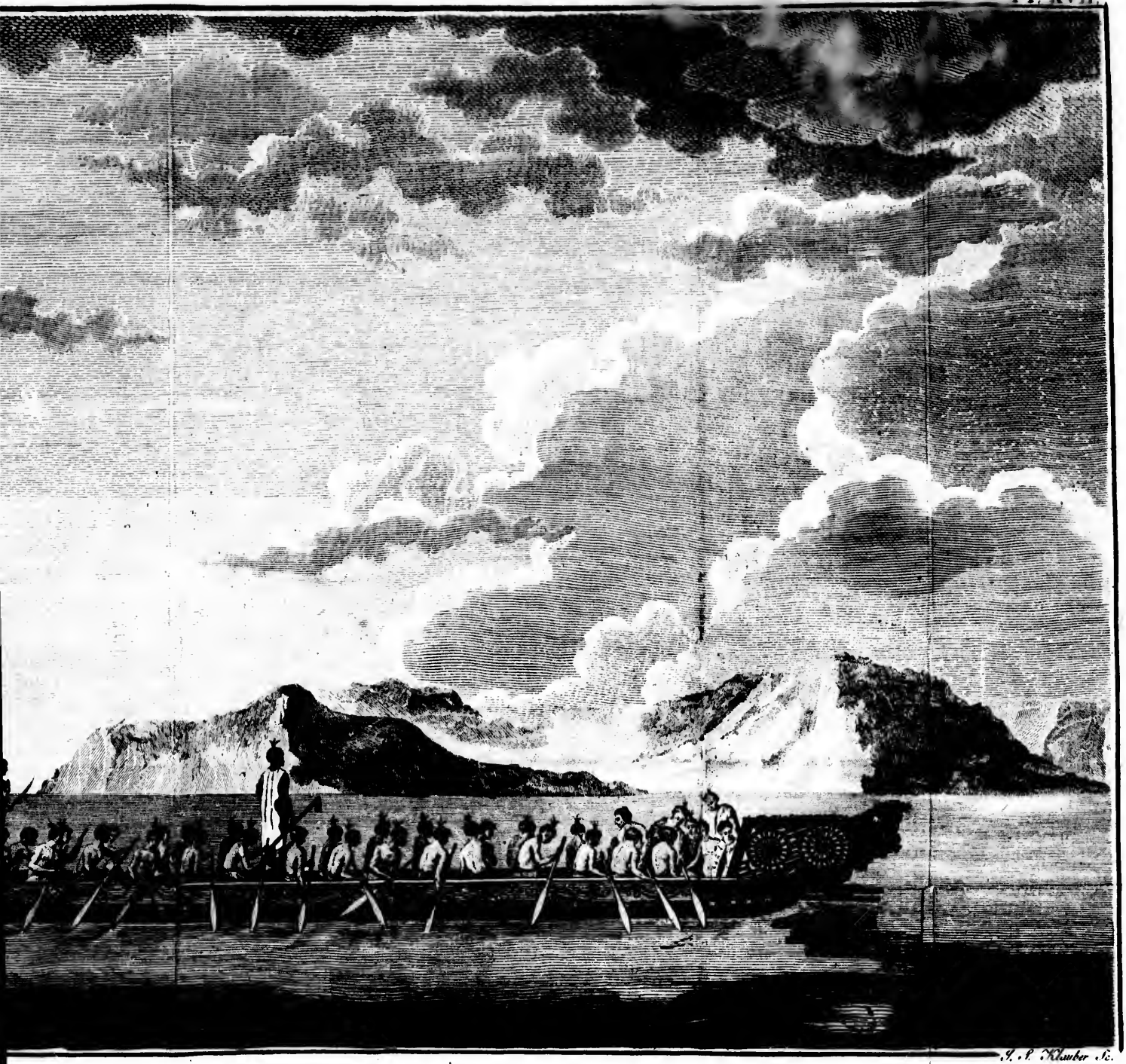

J. v. P. Kluwer. fc.

Praauw van Nieuw-Zeeland.

Praauw

ſtaan de konst niet van anders dan voor den wind te zeilen: het zeil is van net- of mat-werk, en wordt opgezet tusſchen twee ſtaaken, die op elk boord regt opgerigt worden en tot masten en raas dienen; twee touwen dienen voor ſchooten en waren gevolglijk boven aan het eind van elke ſtaak vastgemaakt. Hoe lomp en ongeſchikt deeze toeſtel nu ook is, maaken zij egter goeden voortgang voor den wind en worden door twee mannen geſtuurd, die in den voorſteven zitten en tot dat einde elk eene roeiſpaan in de handen hebben.

Na dus van hun werk geſprooken te hebben, zal ik nu ook enig bericht geeven van hun gereedſchap; zij hebben groote en kleine bijlen en beitels, die hun ook voor booren dienen: om gaten te booren: alzoo zij geen metaal hebben, zijn hunne bijlen van eenen harden zwarten ſteen of van groene talk gemaakt, die niet alleen hard, maar ook taai is; en hunne beitels van menſchen-beenderen, of kleine ſtukken jaspis, die zij van een blok in ſcherpe hoekige ſtukken als een vuurſteen afſnijden. Hunne bijlen waardeeren zij boven alles wat zij bezitten en zij wilden nimmer eene derzelve afſtaan voor alles wat wij hun geeven konden. Eens bood ik eene van de beste bijlen die ik aan boord had, behalven nog veele andere dingen, voor eene derzelve, maar de eigenaar wilde haar niet verkoopen, waaruit ik beſluit dat de goede ſchaarsch

bij hen zijn. Hun klein gereedſchap van jaspis, dat hun dient om het netſte werk aftemaaken, gebruiken zij tot het bot is en dan werpen zij het weg, alzoo zij geen middel weeten om het te ſlijpen. Wij hadden het volk te *Tolaga* een ſtuk glas gegeeven en in korten tijd vonden zij middel om 'er een gat in te drillen, om het als een ſieraad aan eene koord aan den hals te hangen en wij gelooven dat het gereedſchap, waarmede zij dit gedaan hebben, een ſtuk van dit jaspis moet geweest zijn. Hoe zij hun groot gereedſchap eerst tot eene ſnede brengen en hoe zij het wapentuig, dat zij *Patoo-patoo* noemen, ſcherpen, konden wij niet met zeekerheid te weeten koomen; maar het geſchiedt waarſchijnlijk door dezelfde zelfſtandigheid tot poeder te wrijven en daarmede twee ſtukken tegens elkanderen te wrijven.

Van hunne netten, bijzonderlijk van hunnen zegen, die van eene ontzagchelijke grootte is, is reeds gewag gemaakt; een van deeze zegens ſchijnt het vereenigd werk van eene gehcele ſtad te zijn en ik denk dat hij ook de gemeene eigendom is: het ander net, dat rond is, en door twee of drie hoepels uitgeſpreid gehouden wordt, is omſtandig beſchreven zoo wel als de wijze van het te gebruiken en 'er aas in te hangen. Hunne hoeken zijn van been of ſchulpen en in het algemeen ſlegt gemaakt. Zij hebben mandjens van verſchillende ſoorten en grootte, zeer net van

teen-

teen-werk gevlogten om 'er de visch, die gevangen wordt, in te doen en om hunne andere levensmiddelen te bergen.

Zij munten uit in den landbouw, gelijk natuurlijk te verwagten is, daar hij die zaait, de voortbrengzelen moet eeten, en daar zoo weinig buiten dat te eeten is: toen wij eerst te *Tegadoo* kwamen, eene streek tusschen de *Armoedige Baai* en de *Oost-Kaap*, was het zaad even in den grond en was nog niet begonnen te spruiten; de aarde was zoo gelijk als in eenen tuin en elke wortel had zijn klein bergjen; zij waren regelmaatig in het verband geplant door middel van lijnen, die met de houten pennen nog in het veld waren. Wij hadden geene gelegenheid om deeze landbouwers te zien werken, maar wij zagen hetgeen hen te gelijk voor ploeg en spade dient; dit werktuig is niet anders dan eene lange dunne staak aan een eind gepunt en een kort stuk hout, een weinig van dat eind dwarsch op hetzelve vastgehecht, tot gemak, om het met den voet neder te drukken. Hier mede spitten zij stukken grond, zes of zeven akkers groot, om, schoon het niet meer dan drie duimen breed is, maar alzoo de grond ligt en zandig is, doet hij weinig wederstand.

De landbouw, het weeven en de andere vreedzaame konsten schijnen best gekend en meest in gebruik te zijn in het noordlijk gedeelte van dit land; want daar is welnig schijn van in het zuiden;

den; maar de konſten van den oorlog zijn overal langs de kust even zeer in bloei.

Van wapenen hebben zij geene groote verſcheidenheid, maar die, welke zij hebben, zijn wel geſchikt om te dooden; zij hebben ſpeeren, werpſpietſen, oorlogs-bijlen en de *Patoo-patoo*. De ſpeer is veertien of vijftien voeten lang, aan beiden einden gepunt, en ſomtijds met een been aan het eind bezet: men vat haar in het midden aan, zoo dat zij in evenwigt in de hand is, als wanneer een ſtoot, met dezelve gegeeven, moeijelijker afteweeren is dan die van een wapentuig, dat aan het eind wordt vastgehouden. De werpſpiets en andere wapenen zijn reeds genoegzaam beſchreven geworden, en ik heb ook reeds aangemerkt dat dit volk noch ſlingers, noch boogen heeft. Zij werpen de ſpiets met de hand, gelijk zij ook ſteenen werpen; maar zij gebruiken zelden werpſpietſen en ſteenen, uitgezonderd in hunne verſchansſingen. Hunne gevegten, hetzij in ſchuiten of op het land, geſchieden gewoonlijk man tegens man en de ſlagting moet dan ook groot zijn, alzoo een enkele ſlag met enige van hun wapentuig genoeg is, als hij wel geraakt is: zij ſchijnen egter hun voornaamst vertrouwen te ſtellen in de *Patoo-patoo*, die zij met eenen ſterken riem aan hunne vuist vast maaken, opdat hij hun niet uit de hand gewrongen worde. De voornaamſte onder hen hebben dien gemeenlijk in hunnen gor-

del

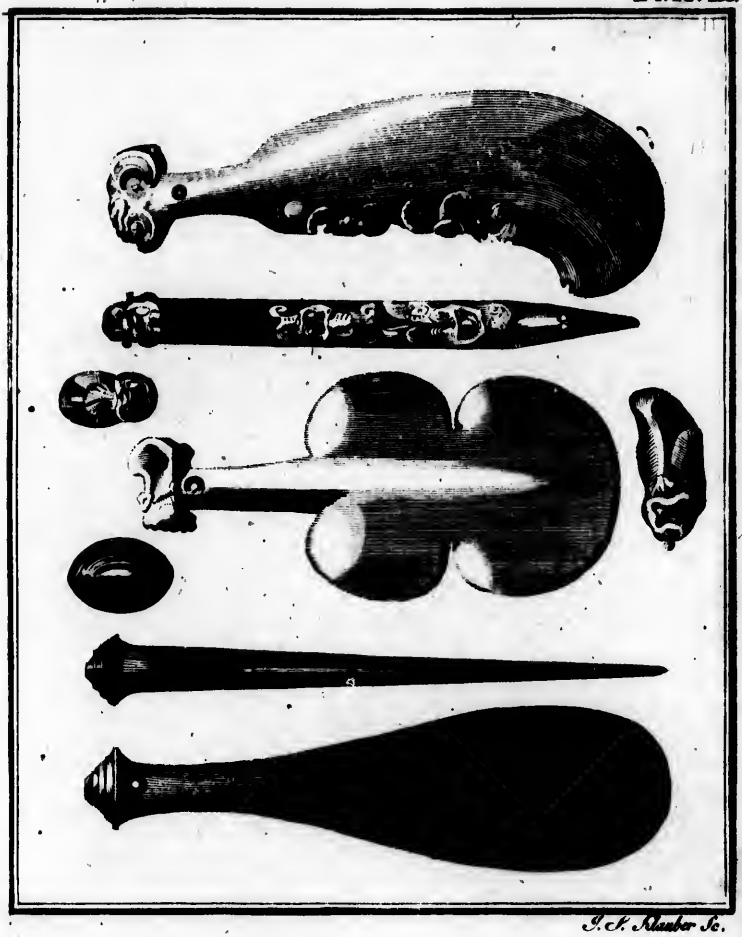

J. C. Sleuter Sc.

Eene soort van knodsen van de Inwoonеren van Nieuw-Zeeland, op zijde, op den kant en op het eind te zien.

del ſteeken, en beſchouwen het als een krijgsmans ſieraad en als een gedeelte van hunne kleeding, gelijk de Aſiaanen den ponjaard en de Europeaanen den degen. Zij hebben geen verdedigend wapen-tuig; maar de Opperhoofden droegen, behalven hunne wapenen, eene ſtaf van onderſcheiding op dezelfde wijze als onze officieren den hellebaard; deeze beſtond gemeenlijk in de rib van een walvisch, zoo wit als ſneeuw, met veele verſierzelen van geſneden werk, honden hair en vederen; maar ſomtijds was het een ſtok, omtrent zes voeten lang, op dezelfde wijze verſierd en met eene ſchulp als paerlemoer ingelegd. Zij, die dit teken van onderſcheiding droegen, waren gemeenlijk oud, ten minſten boven de middel-jaaren en waren ook meer met de amoco getekend dan de andere.

Daar vertoonde zig altoos in elke kano een of meer perſoonen, naar de grootte van de kano, met dit onderſcheiding-teken, als zij ons kwamen aantasten. Als zij tot op eene kabels lengte van het ſchip kwamen, hielden zij gemeenlijk ſtil en de Opperhoofden ſtonden van hunne banken op en deeden eene kleeding aan, die tot zulke gelegenheden beſtemd ſcheen en gemeenlijk van honden-vel was; zij hielden hunne verſierde ſtaf of een wapen in de hoogte en gaven den overigen van het volk bevel wat zij doen moesten. Als zij op eenen te grooten afſtand waren om ons met eene

lans,

lans, of eenen ſteen te bereiken, dagten zij dat wij geene wapenen hadden, waarmede wij hen raaken konden; hier geſchiedde dan de uitdaaging en de woorden waren bijna altoos dezelfde: *Haremai, haromai, harre uta a Patoo-patoo oge:* „Koomt maar hier, koomt aan den wal en „wij zullen u alle met onze patoo-patoos dood „ſlaan." Terwijl zij deeze bedreigingen uiteden, kwamen zij langzaam al nader en nader tot zij digt aan het ſchip waren, dan op eene vreedzaame wijze praatende en op de vraagen, die wij hun deeden, antwoordende, en dan weder hunne uitdaagingen en bedreigingen vernieuwende, tot dat zij, door onze ſchijnbaare beſchroomdheid aangemoedigd, hunnen oorlogszang en dans begonnen als eene voorbereiding tot eenen aanval, die 'er altijd op volgde en die ſomtijds zoo lang aanhield dat het volſtrekt noodzaaklijk wierd hen te ſluiten door eene ſchoot met wat hagel, en die ſomtijds eindigde, als zij enige ſteenen in het ſchip geworpen hadden, als of zij te vreden waren ons eene belediging aangedaan te hebben, over welke wij ons niet durfden wreeken.

De oorlogs-dans beſtaat in eene groote verſcheidenheid van heftige beweegingen en lelijke verdraaijingen der ledenmaaten, bij welke het aangezigt ook zijne rol ſpeelt; zij ſteeken de tong dikwijls tot eene ongelooflijke lengte uit en trekken hunne oogleden zoo geweldig op, dat het

het wit zig boven en onder zoo wel als ter wederzijde van den oog-appel vertoont, zoo dat het wit eenen kring om den oog-appel vormt; zij laaten niets na dat de menschlijke gedaante vreeslijk en mismaakt kan doen voorkoomen: te zelfden tijd zwaaiën zij hunne ſpeeren, ſlingeren met hunne werp-ſpietſen en klooven de lucht met hunne *Patoo-patoos*. Deeze afgrijslijke dans is altoos verzeld van een gezang; dat gezang is wild, maar niet onaangenaam en elk flot eindigt in eene luide en diepe zugt, die zij alle tegelijk doen hooren. In de beweegingen van den dans, hoe affchuwelijk, is egter eene ſterkte, vastheid en vlugheid, die wij niet dan met bewondering konden beſchouwen en zij houden in hunnen zang naauwkeurig de maat; ik heb dikwijls meer dan een honderdtal roer-ſpaanen op de verdeelingen van hunne muzijk tegelijk tegens de zijde van hunne booten hooren ſlaan, die maar een enkel geluid deeden hooren.

Zij zingen ſomtijds eenen zang, deezen niet geheel ongelijk, zonder den dans, als eene vreedzaame tijdkorting: zij hebben ook nog andere gezangen, die door de vrouwen gezongen worden, welker ſtemmen zeer malsch en zagt zijn en eenen aangenaamen en tederen toon geeven; de maat is langzaam en de wijs is treurig; maar zij zingen met meer ſmaak dan men verwagten zoude onder de arme onweetende Wilden van dit half woest land,

land, bijzonderlijk daar het ons, die geen van alle in de muzijk, als eene konst, veel bedreven waren, voorkwam dat zij in partijën zongen; zij zongen ten minſten met verſcheiden ſtemmen.

Zij hebben ſpeeltuigen die geluid geeven, maar zij kunnen naauwlijks muzijk-inſtrumenten genoemd worden; eene derzelve is de horen, de Triton of Trompethoren genoemd, met welke zij een geluid maaken omtrent gelijk onze jongens op een koe-horen doen: de andere is eene kleine houten fluit, naar een kegel, waar mede de kinderen ſpeelen, gelijkende, maar veel kleiner, en daar is niet meer welluidendheid in dan in een kinder-fluitjen. Zij ſchijnen ook wel te gevoelen dat deeze ſpeeltuigen ongeſchikt voor de muzijk zijn, want wij hebben nooit gehoord dat zij 'er bij tragteden te zingen of enige in maaten verdeelde toonen, die de minſte gelijkenis naar eene wijs hadden, met dezelve voorttebrengen.

Bij hetgeen reeds gezegd is van hunne gewoonte van menſchen-vleesch te eeten zal ik nog maar alleenlijk voegen dat wij, bijna overal daar wij landden, beenderen met vleesch van menſchen vonden bij de plaatſen, daar men vuur geſtookt had en dat, onder de hoofden, die door den ouden man aan boord gebragt wierden, enige waren, die valſche oogen ſcheenen te hebben en verſierzelen in de ooren, als of zij leevende waren. Dat, hetwelk de Heer BANKS kogt, wierd door

door den eigenaar met veel tegenzin afgeſtaan: het hoofd was baarblijklijk dat van een' jongman van omtrent veertien of vijftien jaaren en het ſcheen aan de kneuzingen, welke het aan eene zijde had, verſcheiden hevige ſlagen ontvangen te hebben, ook was een gedeelte van het been nabij het oog weg. Dit bevestigde ons in de gedagten dat de inboorlingen van dit land nooit het leven ſchenken en geene gevangenen maaken om die in het vervolg te dooden en te eeten, gelijk men zegt de gewoonte geweest te zijn onder de Indiaanen van *Florida*; want als 'er gevangenen gemaakt wierden, zou deeze arme jongeling, die men niet kan denken dat in ſtaat zal geweest zijn veel weerſtand te bieden, waarſchijnlijk onder dezelve geweest zijn en wij wisten dat hij met de overige dood geſlaagen was, want het gevegt was ſlechts enige dagen te vooren voorgevallen.

De vlekken of *Hippahs* van dit volk, die alle verſterkt zijn, zijn reeds genoegzaam beſchreven geworden en van de *Baai van Overvloed* tot *Koningin Charlotte Kanaal* ſchijnen zij de gewoone verblijfplaatſen van het volk te zijn; maar omtrent de *Armoedige Baai*, *Hawkes Baai*, *Tegadoo* en *Tolaga* zagen wij geene *Hippahs*, maar afzonderlijke huizen, hier en daar op eenen afſtand van elkanderen geplaatst; egter waren 'er op het hangen der bergen ſtellaadjen van eene groote lengte, met ſteenen en werp-ſpietſen voorzien, waar-

ſchijnlijk als ſterkten, waarin het volk zig in het uiterſte gevaar konde begeeven, naardien men op deeze ſtellaadjen met veel voordeel tegens degeene die beneden zijn vegten kan, wijl men hen met werp-ſpietſen en ſteenen zeer wel kan treffen, terwijl zij die onmogelijk met zoo veel kragt naar de hoogte kunnen werpen. En indedaad de ſterkten zelve ſchijnen niet verder te kunnen dienen dan om degeene, die meester van dezelve zijn, in ſtaat te ſtellen eenen ſchielijken aanval afteſlaan; want naardien 'er geen voorraad van water binnen de linieën is, zou het onmogelijk zijn eene belegering uitteſtouden. Daar is wel een aanmerklijke voorraad van varen-wortelen en gedroogde viſch in dezelve opgelegd; maar deeze worden miſſchien bewaard voor tijden van ſchaarſchheid en dat 'er zulke tijden zijn, hieraan lieten onze waarneemingen ons geene reden te twijfelen; behalven dat zou het gemaklijk zijn, terwijl een vijand in den omtrek zwierf, voorraad van water op het hangen van den berg te haalen, ſchoon het onmogelijk zou weezen varen-wortelen op te delven of viſch te vangen.

Het volk ſcheen egter, in deeze ſtreek, in eenen ſtaat van zeekerheid en geruſtheid te leeven en dien tot hun voordeel te gebruiken: hunne plankagieën waren talrijker, hunne kanoos waren meer verſierd, en zij hadden niet alleen fraaiër ſnijwerk, maar ook fraaiër klederen. Dit gedeelte van de kust was ook verre het volkrijkst en

mis-

misschien ontstond de vrede en de overvloed, waarin zij scheenen te leeven, daaruit dat zij onder een enkel Opperhoofd of Koning vereenigd waren; want de Inwooners van dit geheel gedeelte des lands zeiden ons dat zij de onderdaanen van TERATU waren: als zij haar de verblijfplaats van dien Vorst weezen, was het in eene rigting, die ons deed denken dat hij binnens lands woonde, doch, toen wij het land beter leerden kennen, bevonden wij dat het de *Baai van Overvloed* was.

Het is jammer dat wij genoodzaakt waren dit land te verlaaten zonder iets van TERATU te weeten dan zijnen naam. Als een Indiaansch Vorst is zijn grondgebied zeekerlijk uitgestrekt; hij wierd erkend van *Kinderdieven-Kaap* noordwaarts en westwaarts tot de *Baai van Overvloed*, eene lengte van de kust van meer dan tagtig mijlen, en wij weeten nog niet hoe veel verder westwaarts zijn rijk zig mag uitstrekken. Misschien zijn de versterkte dorpen, welke wij in de *Baai van Overvloed* zagen, zijne grensplaatsen, bijzonderlijk vermits hij in de *Mercurius-baai* niet erkend wierd, zoo min als enig ander Opperhoofd; want overal daar wij op die kust landden, of met het volk spraken, zeide men ons dat wij slechts op eenen geringen afstand van hunne vijanden waren.

In de landen onder de beheersching van TERATU zagen wij verscheiden mindere Opperhoofden, welken veel eerbied bewezen wierd en door

welke waarſchijnlijk gerechtigheid wierd uitgeöefend; want op onze klagten aan een derzelve over eenen diefſtal, die door iemand, welke met hem gekoomen was, aan boord begaan was, gaf hij hem verſcheiden ſlagen en ſchoppen, welke de ander ontvong als de kaſtijding van iemand boven hem, tegens welke hij zig niet mogt verweeren en over welke hij geen recht had zig gevoelig te toonen. Of dit gezag door aanſtelling of erf-opvolging bezeten wierd konden wij niet te weeten koomen; maar wij merkten op dat de Opperhoofden, zoo wel hier als in andere deelen des lands, oud van jaaren waren. Op andere gedeelten van de kust vernamen wij egter dat zij hun gezag erflijk bezaten.

De kleine maatſchappijen, welke wij in de zuidlijke deelen van het land vonden, ſcheenen verſcheiden dingen in het gemeen te bezitten, bijzonderlijk hunne fraaie klederen en viſch-netten. Hunne fraaie klederen, die misſchien als buit in den oorlog behaald zijn, wierden bewaard in eene kleine hut, die tot dat einde in het midden van het vlek was opgerigt: wij zagen bijna in elk huis ieder bezig de netten te maaken en de verſchillende deelen wierden naderhand verzameld en aan malkanderen gehecht. Men ſchijnt hier minder werk van de vrouwen te maaken dan op de Eilanden in de Zuid-zee; zoodanig was ten minſten het denkbeeld van TUPIA, die 'er over klaagde als eene

mis-

mishandeling van de sexe. Wij merkten op dat mannen en vrouwen te zaamen aten, maar hoe zij hun werk verdeelen weeten wij niet met zeekerheid. Ik ben geneigd te gelooven dat de mannen het land bewerken, netten breijen, vogelen vangen, en in de booten uit visschen gaan; en dat de vrouwen varen-wortelen opdelven, kreeften en schulpvisschen aan het strand verzamelen, het eeten klaar maaken en doek weeven; deeze waren ten minsten haare bezigheden als wij gelegenheid hadden haar te zien, dat maar zelden was; want gemeenlijk maakte onze verschijning een heiligen dag overal daar wij kwamen; mannen, vrouwen en kinderen schoolden rondom ons te zaamen, of om hunne nieuwsgierigheid te bevredigen, of om iets van de kostlijke waaren te koopen, die wij met ons droegen, voornamelijk bestaande in spijkers, papier en gebrooken glas.

Van den godsdienst van dit volk kan men wel denken dat wij niet veel hebben kunnen te weeten koomen; zij erkennen den invloed van hooger wezens, van welke een het opperst wezen is en de overige ondergeschikt zijn, en zij gaven ten naasten bij hetzelfde naricht van den oorsprong der waereld en de voortbrenging van het menschlijk geslacht als onze vrienden op *Otahiti*: TUPIA scheen egter eene veel dieper en uitgestrekter kennis van deeze onderwerpen te hebben dan een van het volk alhier; en zoo dikwijls hij lust

had om hen te onderwijzen, dat hij somtijds in eene lange redenvoering deed, kon hij altoos verzeekerd zijn eene menigte toehoorers te hebben, die in diep stilzwijgen toeluisterden met zoo veel eerbied en aandacht, dat wij niet konden nalaaten te wenschen dat zij eenen beter leeraar gehad hadden.

Welke hulde zij de godheden, die zij erkennen, bewijzen konden wij niet te weeten koomen; maar wij zagen geene plaats van openbaare godsdienst-oefening, gelijk de *Morais* op de eilanden in de Zuid-zee: wij zagen egter digt bij een aardappelen land, een klein vlak, vierkant van gedaante, met steenen omringd, in welks midden een van de scherpe staaken, die zij als spaden gebruiken, opgezet was, waaraan een mandjen met varen-wortelen hong: toen wij vroegen wat dit ware, zeiden ons de inboorlingen dat het eene offerhande aan de goden was, waardoor de eigenaar hoopte hen gunstig te maaken en eenen overvloedigen oogst te zullen verkrijgen.

Wat de wijze belangt waarop zij over de dooden beschikken; wij konden 'er geen juist denkbeeld van maaken, want de berichten, die wij daaromtrent kreegen, stemden geenzints met elkanderen overeen. In de noordlijke deelen zeiden zij ons dat zij dezelve in den grond begroeven en in de zuidlijke dat zij die in de zee wierpen: het is egter zeeker dat wij geen graf in het land zagen, en dat zij alles, wat tot hunne dooden be-

trekking had, met eene soort van godsdienstige geheimhouding zogten te bedekken. Maar welk ook het graf mag zijn, de leevende zijn zelve de gedenk-tekenen, want wij zagen naauwlijks eenen van beiden de kunnen, wiens ligbaam niet bedekt was met de lidtekenen van wonden, die zij zigzelven gegeeven hadden als blijken van hunne droefheid over het verlies van eenen nabestaande of vriend: wij zagen sommige van deeze wonden, die nog zoo versch waren, dat het bloed naauwlijks gestold was, hetgeen toonde dat 'er onder hen gestorven waren terwijl wij op de kust waren geweest, waarom het te meer te verwonderen is dat wij geene begravenis plegtigheid gezien hebben; sommige van die lidtekenen waren zeer breed en diep, en hadden bij veele hun aangezigt zeer mismaakt. Wij zagen egter een gedenkteken van eenen anderen aart, namelijk het kruis, dat bij *Koningin Charlotte Kanaal* was opgezet.

Na dus, zoo goed als in mijn vermogen was, verslag gedaan te hebben van de gewoonten en gevoelens van de inwooneren van *Nieuw-Zeeland* en van hunne vaartuigen, netten, huisraad en kleeding, zal ik alleen aanmerken dat de gelijkheid tusschen deeze bijzondere onderwerpen alhier en op de eilanden in de Zuid-zee een zeer sterk bewijs oplevert dat de bewooners denzelfden oorsprong hebben en dat de gemeene voorouders van beiden inboorlingen van hetzelfde land waren.

Zij hebben beiden eene overlevering dat hunne voorouders over eenen zeer langen tijd uit een ander land gekoomen zijn en, volgens de overlevering van beiden, dat de naam van dat land *Heawye* was; maar de overeenkomst tusschen hunne taalen schijnt de zaak geheel buiten twijfel te stellen. Ik heb reeds aangemerkt dat TUPIA, toen hij het volk alhier in de taal van zijn eigen land aansprak, volmaakt wel verstaan wierd en ik zal een voorbeeld van die overeenkomst geeven in eene lijst van woorden in beiden de taalen, volgens de tongvallen van het noordlijk en van het zuidlijk eiland, uit welke *Nieuw-Zeeland* bestaat, waaruit blijken zal dat de taal van *Otahiti* niet meer van die van *Nieuw-Zeeland* verschilt dan de taalen van de twee eilanden van elkanderen.

	Noorlijk Nieuw-Zeeland.	Zuidlijk Nieuw-Zeeland.	Otahitisch.
Een Opperhoofd	*Eareete*	*Eargete*	*Aaree.*
Een Man	*Taata*	*Taata*	*Taata.*
Eene Vrouw	*Whahine*	*Whahine*	*Ivahine.*
Het Hoofd	*Eupo*	*Heawpoho*	*Eupo.*
Het Hair	*Maeauwe*	*Hoo-oo*	*Rooure.*
Het Oor	*Terringa*	*Hetaheyei*	*Terree.*
Het Voorhoofd	*Erai*	*Hoai*	*Erai.*
De Oogen	*Mata*	*Hemata*	*Mata.*
De Wangen	*Paparinga*	*Hepapach*	*Paparee.*
De Neus	*Ahewh*	*Hecih*	*Ahew.*
De Mond	*Hangonton*	*Hegaewai*	*Ontou.*
De Kin	*Eeauwai*	*Hakaewai*	
De Arm	*Heriugaringa*		*Rema.*
De Vinger	*Maticara*	*Hermeigewh*	*Maneew.*

Noor-

	Noordlijk Nieuw-Zeeland.	Zuidlijk Nieuw-Zeeland.	Otahitisch
De Buik	*Aterabeo*		*Obee.*
De Navel	*Apeto*	*Heeapeto*	*Peto.*
Koom hier	*Haromai*	*Heromai*	*Harromai.*
Visch	*Heica*	*Heica*	*Eyea.*
Een Kreeft	*Koaura*	*Koaura.*	*Toaura.*
Coccos	*Taro*	*Taro*	*Taro.*
Zoete Aardappelen	*Cumala*	*Cumala*	*Cumala.*
Yams	*Tuphwhe*	*Tuphwhe*	*Tuphwhe.*
Vogelen	*Manua*	*Manua*	*Manua.*
Neen	*Kaoura*	*Kaoura*	*Oure.*
Een	*Tahai*		*Tahai.*
Twee	*Rua*		*Rua.*
Drie	*Toroa*		*Toroa.*
Vier	*Ha*		*Hea.*
Vijf	*Rema*		*Rema.*
Zes	*Ono*		*Ono.*
Zeven	*Etu*		*Hetu.*
Agt	*Waroa*		*Waroa.*
Negen	*Iva*		*Heve.*
Tien	*Angahouroa*		*Ahouroa.*
De Tanden	*Hennihow*	*Hanaabo*	*Niblo.*
De Wind	*Mahow*		*Mattai.*
Een Dief	*Ameeteo*		*Tete.*
Bezien	*Mataketake*		*Matattai.*
Ziegen	*Ebeara*		*Heiva.*
Kwaad	*Kono*	*Keno*	*Eno.*
Boomen	*Eratou*	*Eratou*	*Eraou.*
Grootvader	*Toubeuna*	*Toubeuna*	*Toubeuna.*
Hoe noemt gij dat?	*Owy tirra*		*Owy terra.*

Uit dit voorbeeld blijkt, dunkt mij, allerklaarst dat de taal van *Nieuw-Zeeland* en die van *Otahiti* in den grond eene en dezelfde taal is. De taal van het zuidlijk en het noordlijk gedeelte van *Nieuw-Zeeland* verſchilt hoofdzaaklijk in de uit-

ſpraak, even gelijk hetzelfde Engelſche woord in *Middleſex gate* en in *Yorkshire geäte* wordt uitgeſprooken; en alzoo de woorden van het zuidlijk en noordlijk gedeelte niet door denzelfden perſoon zijn opgeſchreven, zal de een mogelijk meer letters gebruikt hebben om hetzelfde geluid optetekenen dan de ander.

Ik moet ook aanmerken dat de aart van de taal, voornamelijk in de zuidlijke gedeelten, medebrengt dat men een geſlachtwoord voor een naamwoord plaatst, gelijk wij *de* of *een*; de geſlachtwoorden, die hier gebruikt wierden, waren gemeenlijk *he* of *ko*; het is hier ook gemeen het woord *oëia* agter een ander woord te voegen, als eene herhaaling, bijzonderlijk als het een antwoord op eene vraag is; gelijk wij zeggen *ja tog*, *voorzeeker*, *waarlijk*, *zeekerlijk*; dit bragt ſomtijds onze reisgenooten tot het maaken van woorden van eene ontzagchelijke lengte, omdat zij enkel naar het gehoor oordeelden en niet in ſtaat waren elk geluid tot zijne betekenis te brengen. Een voorbeeld zal dit volmaakt doen verſtaan.

In de *Eilanden Baai* is een aanmerklijk eiland, bij de inboorlingen *Matuaro* genoemd. Een van onze heeren eenen inboorling naar den naam van hetzelve gevraagd hebbende, antwoordde hij met het woordjen *ke* 'er voor *Kematuaro*; de ander het geluid niet wel verſtaande, herhaalde zijne vraag en de Indiaan, weder antwoordende, voeg-

de

de 'er *oëia* bij, dat het woord *Kematuaroëia* maakte en dus kwam het dat ik in het log-boek *Matuaro* in *Cumattiwarrowëia* herschapen vond; dezelfde verandering zou, op dezelfde wijze, aan een woord in eene andere taal kunnen gebeuren. Onderstel dat een inwooner van *Nieuw-Zeeland* te *Voorburg* was en vroeg: welk dorp is dit? het antwoord zou zijn *Voorburg*: onderstel nu dat de vraag met een voorkoomen van twijfeling en onzeekerheid herhaald wierde, zou het antwoord zijn: „ Ja, het is Voorburg" en de Nieuw-Zeelander zou, als hij letters gebruikte, waarschijnlijk tot naricht voor zijne landgenooten opschrijven dat hij op een dorp geweest was dat *Iatisvoorburg* genaamd was. De inwooners van de eilanden van de Zuid-zee gebruikten, in plaats van *he* of *ko*, de woordjens *te* of *ta*; maar het woordjen *oëia* is beiden gemeen, en toen wij de taal begonnen te leeren, vervielen wij daar door tot veele belagchelijke misvattingen.

Maar onderstelt zijnde dat deeze eilanden en die in de Zuid-zee oorspronglijk door volk uit hetzelfde land bevolkt zijn geworden, zal het misschien altijd twijfeling onderworpen zijn welk dat land zij: wij waren egter eenpaarig van gedagten dat het volk niet uit Amerika afkomstig is, dat oostwaarts ligt en, zoo 'er geen vast land in het zuiden is, dat op eene gemaatigde breedte ligt, moet daaruit volgen dat zij uit het westen gekoomen zijn.

On-

Onze reis is ongetwijfeld tot dus verre ongunstig geweest voor het denkbeeld van een zuidlijk vast land; want zij heeft ten minsten drie vierden van de plaatsen, waarop men meende dat hetzelve zoude kunnen liggen, weggenoomen. De voornaamste zee-vaarers, welker gezag hier omtrent is aangedrongen, zijn TASMAN, JUAN FERNANDES, HERMITE, de bevelhebber van een Hollandsch smaldeel, QUIROS en ROGGEVEEN en de reis van de *Endeavour* heeft bewezen dat het land, dat deeze scheepvaarers gezien en ondersteld hebben een gedeelte van een vast land te zijn, zoodanig niet is; zij heeft ook de theoretische bewijsredenen, welke aangevoerd zijn om te bewijzen dat het bestaan van een zuidlijk vast land noodzaaklijk is om een evenwigt tusschen de twee halfronden te bewaaren, omverre geworpen; want op deezen grond zou hetgeen wij nu reeds getoond hebben water te zijn, het zuider halfrond te ligt maaken. In onzen tocht Noordwaarts, na dat wij *Kaap-Hoorn* omgevaaren waren, was, toen wij op de breedte van 40° waren, onze Lengte 110°; en in onzen terugtocht zuidwaarts, na dat wij *Ulietea* verlaaten hadden, toen wij weder op de Breedte van 40° waren, was onze Lengte 145°; het verschil is 35°. Toen wij op de Breedte van 30° waren, was het verschil van Lengte tusschen de twee koersen 21°, hetgeen zoo aanhield tot wij tot op 20° Breedte waren; doch een enkel opslag

van

van het oog op de kaart zal een beter denkbeeld hiervan geeven dan de omſtandigſte beſchrijving; naardien het egter, op het inzien van de Kaart, zal blijken dat 'er eene groote ruimte is, die zig geheel tot den keerkring uitſtrekt, welke noch wij, noch enige andere zeevaarers, zoo ver wij weeten, onderzogt hebben en alzoo 'er plaats genoeg ſchijnt te zijn voor de kaap van een zuidlijk vast land, die zig noordwaarts tot eene laage zuidlijke Breedte zoude kunnen uitſtrekken, zal ik de redenen opgeeven, die mij doen gelooven dat 'er zoodanige kaap van enig zuidlijk vast land niet is ten noorden van 40° Zuider Breedte.

Ondanks hetgeen door ſommige aardrijkskundigen in hunne kaarten getekend is en hetgeen door den Heer DALRYMPLE met opzigt tot QUIROS is aangehaald, is het egter ten hoogſten onwaarſchijnlijk dat hij, ten zuiden van twee eilanden, die hij op de Breedte van vijfëntwintig of zesëntwintig graaden ontdekte, en welke ik onderſtel dat tuſſchen 130° en 140° Wester Lengte zullen liggen, enige tekenen van een vast land gezien hebbe, en nog veel minder iets, dat, naar zijne gedagten, een bekend of ontwijfelbaar teken van zulk een land was; want zoo dat waar was, zou hij zeekerlijk zuidwaarts geſtevend zijn om het te zoeken, en als hij het gezogt had, geſteld dat de tekenen ontwijfelbaar geweest waren, moest hij het gevonden hebben: de ontdekking van een

zuid-

zuidlijk vast land was het voornaamste doel van de reis van QUIROS en niemand schijnt het meer ter harte genoomen te hebben dan hij; zoo dat, indien hij op de Zuider Breedte van 26°, en op de Wester Lengte van 146° geweest is, daar de Heer DALRYMPLE de eilanden geplaatst heeft, welke hij ontdekt heeft, dan men 'er veilig uit opmaaken dat 'er geen gedeelte van een zuidlijk vast land is dat zig tot die breedte uitstrekt.

Het zal, geloove ik, even klaar blijken uit de reisbeschrijving van ROGGEVEEN dat 'er tusschen de 130° en 150° Wester Lengte geen vast land is ten Noorden van 35° Zuider Breedte. De Heer PINGRE heeft, in eene verhandeling over den overgang van Venus, tot welkers waarneeming hij zijne reis gedaan heeft, een uittrekzel van ROGGEVEENS reis en eene kaart van de Zuid-zee ingelascht en onderstelt, om redenen, welke men in het breede in zijn werk kan vinden, dat hij, na *Ooster-Eiland* verlaaten te hebben, dat hij op de 28½° Zuider Breedte en de 123° Wester Lengte plaatst, zuid westwaarts gestevend is tot 34° Zuider Breedte en daarna W. N. W. en zoo zijne koers indedaad zoo geweest is, is het bewijs dat 'er geen vast land ten Noorden van 35° Zuider Breedte ligt, onwederspreeklijk. De Heer DALRYMPLE onderstelt wel dat zijne koers anders geweest, en dat hij van *Ooster-Eiland* N. W. gestevend zij, en naderhand eene koers genoomen hebbe, die zeer

wei-

weinig van die van LE MAIRE verſchilde; maar mij dunkt dat het ten hoogſten onwaarſchijnlijk is dat een man, die, op zijn eigen verzoek was uitgezonden om een zuidlijk land te ontdekken, eene koers zou neemen, waarin LE MAIRE reeds bewezen had dat geen vast land te vinden was, men moet egter bekennen dat ROGGEVEENS koers niet met zeekerheid bepaald kan worden, omdat 'er in de berichten, die van zijne reis zijn uitgegeeven, noch Lengten noch Breedten opgegeeven zijn. Wat mij belangt, ik heb niets gezien dat mij als een teken van land voorkwam in mijne koers noodwaarts, zuidwaarts of westwaarts, tot weinige dagen voor ik de oostkust van *Nieuw-Zeeland* ontdekte: ik zag, wel is waar, dikwijls groote vlugten van vogelen, maar altijd van zulke, die op eenen zeer grooten afſtand van land ontmoet worden en het is ook waar dat ik dikwijls ſtukken van rots-wier zag, maar ik kon daaruit ook niet beſluiten dat 'er enig land in de nabijheid moest zijn, omdat ik van geloofwaardige getuigen onderrigt ben dat 'er alle jaar eene aanmerklijke hoeveelheid van de boonen, *oſſen-oogen* genoemd, welke men weet dat nergens dan in de West-Indieën groeijen, op de kust van Ierland geworpen worden, dat niet minder dan twaalf honderd mijlen afſtand is.

Dus heb ik mijne redenen opgegeev n waarom ik denk dat 'er geen vast land is ten Noorden van

40°

40° Zuider Breedte; wat 'er verder zuidwaarts dan 40° liggen kan, hierover kan ik niets zeggen, maar het is 'er zoo verre van daan dat ik zoude willen afraaden dat men in het vervolg eene poogging deed' om een vraagſtuk, dat zoo lang het voorwerp van de aandacht van veele natieën geweest is, eens voor al optelosſen, dat het mij voorkoomt dat het, nu deeze reis de eenigſte mogelijke ligging van een vast land in het zuider halfrond ten noorden van 40° tot eene zoo kleine ruimte bepaald heeft, jammer zoude zijn die nog langer ononderzogt te laaten, bijzonderlijk daar zoodanig eene reis van veel nut zoude kunnen zijn, behalven het beſlisſen van de voornaamſte vraag, zoo 'er geen vast land mogt gevonden worden, door het ontdekken van nieuwe eilanden op de hoogte van den Keerkring, van welke 'er waarſchijnlijk nog veele beſtaan, die nimmer door een Europisch ſchip bezogt zijn. TUPIA gaf ons van tijd tot tijd bericht van omtrent honderd en dertig, en in eene kaart, met zijne eigen hand getekend, heeft hij 'er daadlijk tot vierënzeventig toe hunne plaatſen gegeeven.
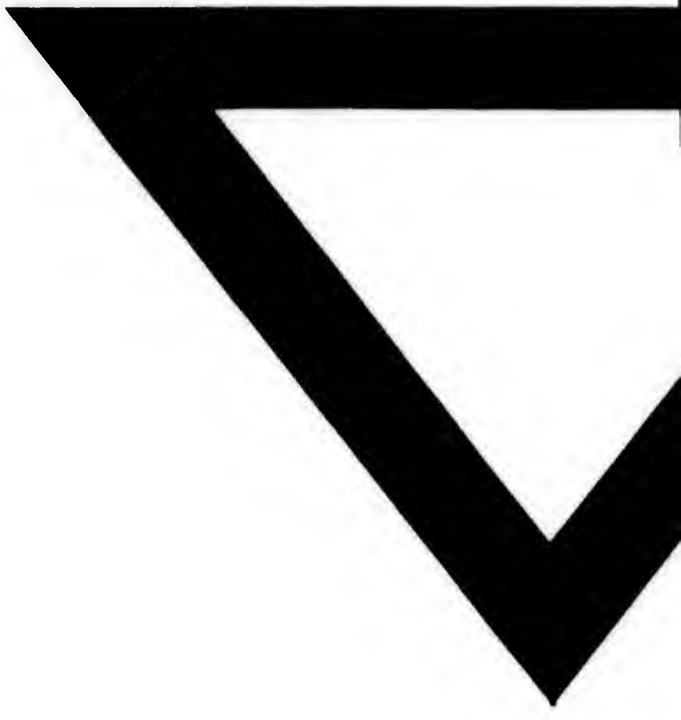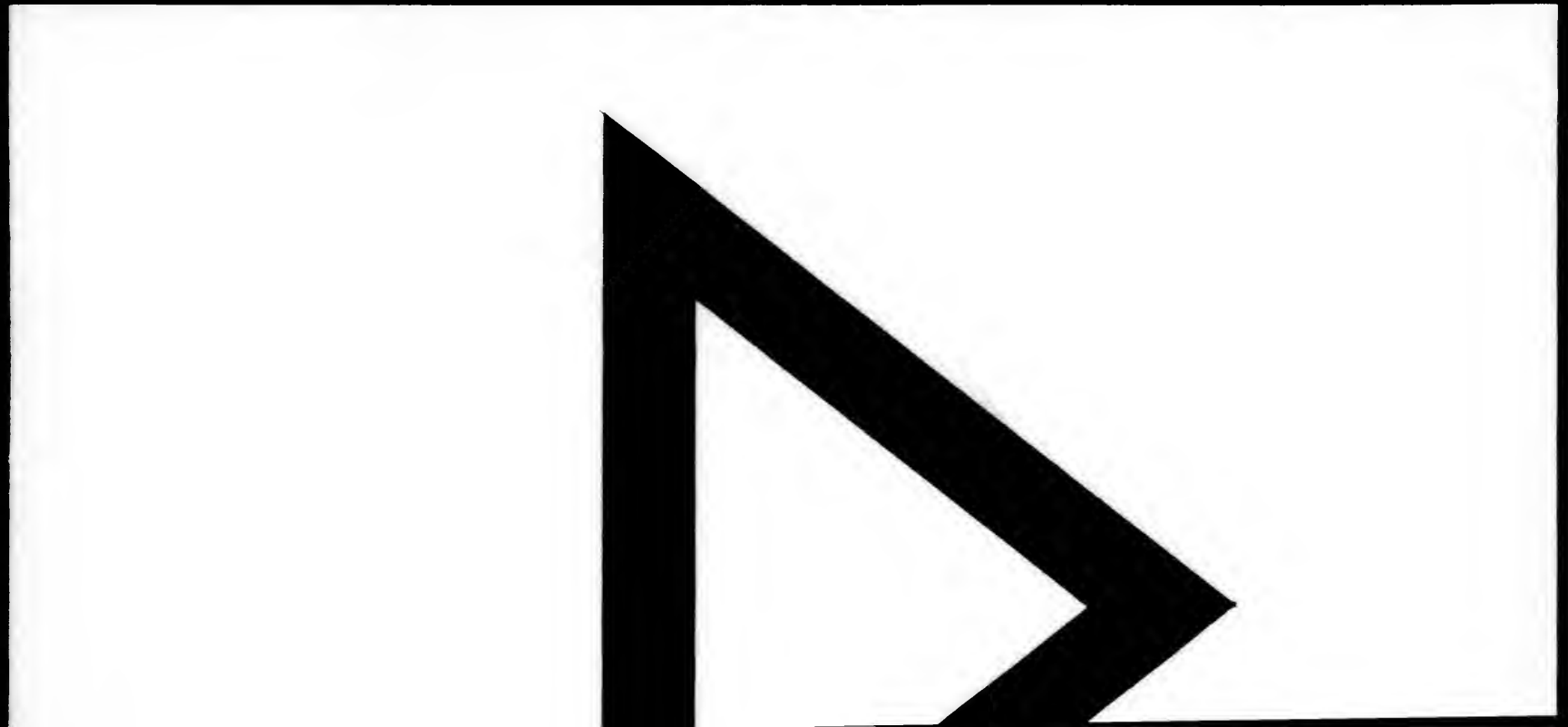
EINDE VAN HET TWEEDE DEEL.